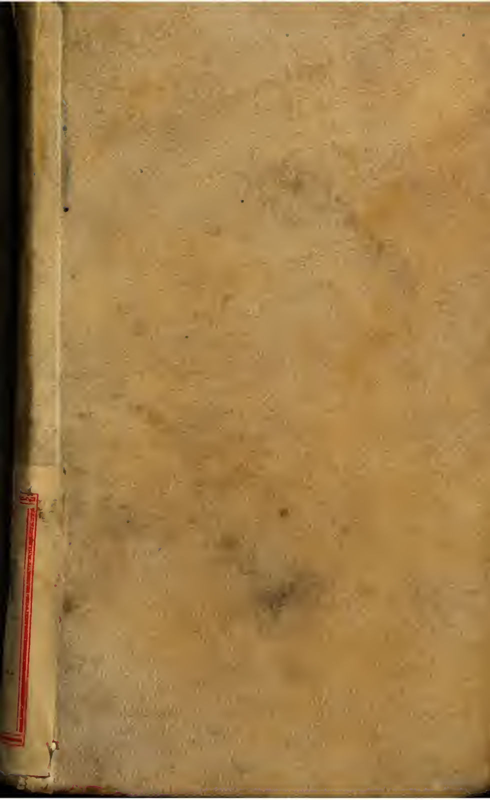

PARS ALTERA TOMI PRIMI.

CONTINENS

OCTO SÆCULA

CUM DIMIDIO,

SEU

ANNOS OCTINGENTOS quinquaginta tres.

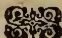
AB URBE CONDITA ad Christum natum.

AUTORE

PHILIPPO BRIETIO

ABBAVILLÆO

Societatis JESU *Sacerdote.*

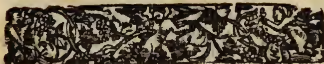

VENETIIS;
Sumptibus Hæredum Cosmi Fioravanti
Bibliopolæ Neapolitani.

M DC XCII.
Superiorum Licentia, & Privilegio.

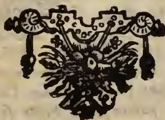
PARS ALTERA TOMI PRIMI.

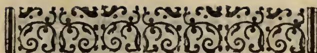
AB URBE CONDITA AD CHRISTUM NATUM.

ROMANA Civitas de se adeò illustris est, ut antequam describantur ab eâ res gestæ, quietem meritò capiat scriptor, qui totius orbis historiam decurrendam susceperit. Ideò paussam fecimus antequam hujus urbis fundamenta jacerentur, cujus victoriis capiendis visus est orbis angustior, & quæ mundi caput effecta est, ut Christus veniens in terras, ejus opera doctrinam suam facilius in orbem terrarum disseminaret. Prius enim homines quodammodo Romanos Deus fieri voluit, quàm Christianos, & Augusto parere, ut Petro se submittere discerent; ut qui hominis accepissent jugum, Dei in homine Petro, Petrique successore jubentis non detrectarent imperium; & quæ libertatem corporibus abstulerat Romana dominatio, eam animis cum fœnore feliciùs restitueret.

Erunt porrò partis hujus ut ſeptem ſæcula cum dimidio ſic ſeptem libri: OCTAVVS continebit quidquid ſupra annos ſeptingentos excurrit, hoc eſt annos quinquaginta tres: quibus evolutis, cum naſcente Chriſto Tomus alter in lucem prodibit.

At quoniam anni ab Vrbe condita ad Chriſtum, ſicut longè rerum geſtarum pleniores quam triginta tria ſuperiora ſæcula, Pars iſta ſecunda in duo ſegmenta dividetur: *Primum* quieſcet ad initium primi Belli Punici, annoſque decurret quadringentos nonaginta; *Secundum*, reliquos ducentos ſexaginta tres à primo bello Punico ad Chriſtum natum proſequetur.

SEGMENTUM PRIMUM

PARTIS HUJUS SECUNDÆ

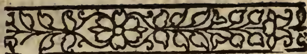
TOMI PRIMI.

AB URBE CONDITA

AD PRIMUM BELLUM PVNICUM.

T ſenſim homines, ſic etiam imperia creſcunt. Ille domitor orbis populus Romanus annis prope quingentis luctatus eſt, ut unam ſubjugaret Italiam: tum videlicet in rem militarem adoleſcebat, quæ ubi punicis certaminibus perfecta eſt, tam facilè, tam modico tempore reliquas devicit gentes, ut non tam ad bella, quàm ad certas victorias proficiſci videretur. Videbis hoc ſegmento, quàm laborioſè creverit; ſequenti, quàm magnificè triumpharit.

LIBER I.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM QVARTVM.

Ab anno mundi 3300. *ad* 3400.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3300. *ad* 3310.

OLYMP. VI. *ann.* 4.	*Mundi* 3301.	Vrb. Cond. 1.

Romulus, & Remus Romam condunt.

OMMIGRANTES Albâ Romulus, & Remus, cum fortissimis aliquot viris, spe fortunæ majoris illectis, ad Tiberim non procul à Palatino monte consederunt. Placuit locus iste fratribus, vbi primùm seruati essent, & nutriti à Lupâ, vt non tam vrbem, quàm humanitatis sedem statuisse putarentur. Verùm quoniam à duobus Principibus hæc multitudo regi non poterat, sed distrahi, iis pro sorte Augurium fuit, vt auspicatò Roma conderetur. Duodecim vultures à Romulo visi eum constituerunt Regem huic Remum, qui sex tantùm deprehenderat, submiserunt. Prima tum Regis cura fuit mu-

nire locum, qui nouos incolas caperet, & ab indigenarum furore tutos præstaret. Ergo in Palilibus XI. Kalend. Maij (qui dies natalis creditur Romæ) designata est aratro fossa, murus ex cespite eductus fuit: vtrumque paruum fuisse liquet, vtpote quæ saltu per jocum transcenderit Remus; sed is ei ludus vitâ stetit: cæsus est enim à Regis satellite: quæ mors quoniam Romulo fructuosa fuit, ab eo fuisse putatur imperata. Ab hac tamen cæde primi Romanorum historici Romulum purgare conantur, scribuntque in lite de Rege eligendo exortâ Remum cæsum, eique à fratre magnâ amoris significatione parentatum esse. Vt vt se res habuerit prima Romanorum murorum intrita regio sanguine diluta fuit; vt innueretur quantùm cruoris illa ciuitas esset profusura, quæ cum muniretur, neque fraterno sanguini pepercisset. *Remus cæditur.*

OLYMP. VII. *ann.* 1. *Mundi* 3302. Vrb. Cond. 2.

Majoris animi, quam opum & virium Romulus vrbem condiderat, quam vbi inter suos distribuit, rarioribus habitatam colonis vidit, & magnum in vrbe non magnâ desertum. Eam vt impleret, Asylum aperuit, ad quod confugerent qui tuti in vicinis vrbibus propter crimen esse non poterant; vt arbitri essent orbis terrarum non opiliones solum, sed & quos ipsis Romanis posteà nominare pudor fuit. Ita Romulus pluribus, quàm melioribus imperare maluit: vt tamen boni illi ex malis fierent, ipse sanctissimis legibus prouidit. *Asylum Romulus aperit.*

Principiò quidem multitudinem vniuersam diuisit in tres partes, vnde eis Tribuum nomen, quas iterum in curias distinxit, iisque præfecit Tribunos, atque Curiones. Inter hos agrum Romanum in 30. partes diuisum distribuit. Tum ex iis qui præstarent opibus, & autoritate Patres dixit, vt magistratus gererent, curarent sacra, jus populo dicerent: reliquos tenuioris *Romanis leges ponit Romulus.*

Ciuitas ordinatur & partes distribuuntur.

fortunæ viros, plebeios appellauit, vt agros colerent, & exercerent opificia: Hos clientes vocauit, illos patronos, quos inter se vt filios parentesque conjunxit, quâ affinitate nulla est in terris arctior, atque potentior. Deinde ex patriciis selegit virum fortem & probum, qui regeret vrbem dum foras ipse prodiret ad expeditionem; singulas item Tribus jussit eligere tres viros ætate, genere, moribusque præstantes; singulas item curias tres alios patricios, qui omnes simul centenarium numerum confecerunt. Ex iis effecti Patres, seu Senatus, sic dicti à prudentiâ quæ deceret senes, & paterno in tenuiores affectu. Eorum consilio Rex in administrando Imperio vtebatur, erantque quasi Reipublicæ capita. Selegit denique Romulus ex reliquis, trecentos viros fortes, & expeditos, qui Regi pro manibus essent; hos Celeres nominauit, qui posteà in Equites transierunt, & equestrem ordinem effecerunt. Ita fortitudine & prudentiâ Romulus vrbem suam instruxit, quibus virtutibus ornata omnis ciuitas ex tenuibus initiis semper peruenit ad summa. Omnibus porrò Romana præcelluit, cuius principio, nullum minus, cuius apice nullus major in terris extitit.

Annus Romanorum antiquus.

Huc quoque referas primam anni Romani institutionem mensium decem, quorum primum, à parente suo Marte, Martium Romulus dixit; vt popularibus suis, simul & venerationem sui, & bellicæ virtutis instillaret.

Olympici Agones illustriores redditi.

Eodem pariter anno Daicles primus in Elide ad Alpheum coronatus, Olympicos Agones illustriores reddidit. Quis crederet pauca oleæ, vel oleastri folia, celebratissimo Græciæ spectaculo, aliquid splendoris, atque dignitatis attulisse?

OLYMP. VII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 2.	3303.	3.

Legio Romana.

Hoc anno Chronologi quidam Legionem institu-

ſtitutam volunt ex peditibus ter mille, & equitibus trecentis. Quod ſi verum eſt Vrbs tota vix Legionem fecit. Alij igitur differendam putant ad Sabinos receptos Vrbe; Alij paulò antequam Romulus abiret e viuis. Quidquid ſit de tempore, inuentum fuit dignum filio Martis, & cui Roma imperium totius orbis acceptum referre debet.

OLYMP. VII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3304. 4.

Qui æternam vrbem ſuam Romulus ſperauerat, vix vnius ſæculi videbat eſſe, ſi deeſſent vxores. Eas à vicinis quidem conatus erat obtinere precibus; ſed quia ſpernebantur, vim placuit adhiberi, quam tum neceſſitas legitimam efficiebat. Numitore itaque in conſilium adhibito, votiſque nuncupatis Conſo arcanorum Deo, vt homines fauerent, ac ſuperi, indicitur Romæ Neptuno feſtus dies, qui equeſtribus potiſſimùm certaminibus, ludiſque celebraretur. Horum ludorum fama vicinos populos, & maximè Sabinos in vrbem cum liberis acciuit, & diebus aliquot magnâ cum voluptate diſtinuit. Vltimo ſpectaculorum die diſpoſiti juuenes in Virgines irruunt, & per vim domum quaſi deſponſas abducunt. Sexcentæ octoginta tres tum perhibentur inuentæ in Romanorum poteſtate, quas oratione ſuâ Romulus ſic demulſit, vt illæ darent iis animos, qui ſuâ corpora rapuerant. Itaque patrio ritu celebratæ ſunt nuptiæ, & tanto amore exceptæ ſunt à Romanis hæ Sabinæ, vt ſe raptas fuiſſe non moleſtè ferrent. Hoc vnum videlicet deerat Romanis ad contumeliam, vt non ex perduellibus modo atque ſicariis, ſed ex Virginum raptoribus editi dicerentur. *Raptæ Sabinæ.*

OLYMP. VII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3305. 5.

Tantum mœroris raptus ille Sabinis, quantùm gaudij Romanis peperit. Sed is dolor apud

Acron Sabinus cæsus opima spolia primus suspeeit.

viros fortes in iram transiit, quæ statim contra fortes generos, soceros feroces armauit. Inter eos Romæ proximus Acron Rex Cæninensium, spretâ Romuli legatione, in agrum Romanum populabundus irrupit, & rapinis cædes, ignesque permiscuit. Sed eos statim inuasoris sanguine bonus Imperator restinxit. Quem quia hostium Ducem, Dux ipse Romulus ceciderat, huic opima spolia detraxit, Ioui Feretrio consecranda, tantâ celebritate, vt huic similem bis tantùm deinceps vrbs Romana libera viderit.

Secundum initium Regni Osee Regis Iuda.

Hic quoque Osee Regis Israëlis aliud initium statuitur ab interpretibus sacrorum Codicum, qui aliter pugnantia in speciem scripturæ loca conciliare posse se desperant. Hoc igitur anno Osee relictus à Teglath-Phalazare Samariæ tantùm vicarius, Rex & Princeps dici cœpit, præmiumque duplicis sceleris sui recepit regnum, & quod dominum sustulisset suum, & Israëlitas vectigalibus Assyrio pensitatis attriuisset; laqueo, & lapidatione, quàm diademate dignior. Tum quoque nonnulli putant vitulos aureos ablatos esse, tam qui in Bethel, quàm qui apud Danitas colebatur: abutente Deo exterorum cupiditate, & auaritiâ, vt materiam profani cultus adimeret Israëlitis; qui, etiamsi maximè vellent, esse non possent idololatræ; & nolentes pænè ad Dei religionem compellerentur; quoniam sine vero, falsoue numine mortales viuere non solent.

OLYMP. VIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3306.	6.

Bellum Sabinum.

Bellum Sabinum anno superiore, vt celeriter nimis, sic infeliciter administratum, hoc sapientiùs reparatum: meliùs etiam Sabinis cessit, & Romanos in vltimam perniciem tantùm non induxit. Tatius enim Rex Curum dolos addidit fortitudini, neque tantùm armis sed & præmiis hostem aggressus, arcem occupauit. Nam Tarpeiam Tarpeij præfecti filiam corrupit auro, quæ

quæ Sabinis aditum in arcem, & ad victoriam aperuit. At viri fortes proditione vsi, huius autorem necauere, ne parum fortiter Romanos vicisse viderentur. Vtrum autem ferro cæsa sit, an clypeis obruta, certum non est: hos enim in virginem à Sabinis cum monilibus projectos nonnulli scribunt vt illi fidem exsoluerent suam, quâ Tarpeiæ promiserant, sinistræ suæ manus ornamenta; sed addiderunt armillis scuta quibus oppressa Virgo, & monilibus, & vitâ caruit; ac primùm experta est Roma proditionem accipienti, quam facienti vtiliorem esse. Ab hoc tempore Romani iniquiori conditione depugnarunt, redditi ex propugnatoribus oppugnatores. Semel etiam fusi, fugatique post Hostilij fortissimi juuenis casum, plenam reliquissent Sabinis victoriam, nisi fugam illorum, voto Ioui Statori facto, Romulus inhibuisset. Hoc enim nuncupato vultum, in hostem conuertêre, & manu potiùs quàm pedibus salutem quæsiuêre. Certamen atrocissimum nox abrupit, diluculò mox reparandum, nisi hoc Sabinæ mulieres inhibuissent. Passis enim crinibus illæ nepotes filiosque patribus & maritis ostentantes, sic eos derepente flexerunt, vt non arma modò deponerent, sed in vnam gentem, vrbemque coalescerent. Sic Roma cladibus suis quàm victoriis facta est fortunatior; bellumque quod huic vltimum periculum intentabat, duplò ampliorem effecit, atque potentiorem.

Arx Tarpeia Sabinis prodita.

Ionis Statoris templum.

Pax cum Sabinis inita opera mulierum.

Hoc quoque anno Elæi dùm Pisæis potestatem celebrandorum ludorum adimere volunt, Phidonem Argiuorum Tyrannum, communibus Græciæ flagrantem odiis, in auxilium suum euocarunt, ejusque præsidio, & armis subnixi, ludos Olympicos conmiserunt. Ideo hæc Olympiás (vt & aliæ duæ, 34 scilicet, & 4. supra centesimam) Anolympias dicta; quoniam per vim indicta esset illa celebritas: quâ cùm nihil esset in totâ Græciâ religiosiùs, nisi con-

Anolympias.

cordibus animis ederetur, non autoritatem modò, sed & nomen perdere merebatur.

OLYMP. VIII. *Mundi* Vrb. Cond.
*ann.*2. 3307. 7.

Æra Nabonassaris. Clarescit hic annus maximè Æra Nabonassaris, quâ nulla est in Astronomicis rebus celebrior, cum Babyloniorum illa propria sit, à quibus siderum motus & conuersiones, Græcos accepisse liquet. Quis autem fuerit ille Nabonassar incertum: hoc certissimum, esse illum nomine suo, quàm rebus gestis illustriorem.

Roma Sabinorum commigratione amplificata. Tum quoque Sabini soceri Romanis generis reconciliati iis officiis excoluerunt amicitiam, vt non jam conspiratione socij, sed naturâ fratres viderentur. Sed & mirandum magis quod duo duarum gentium Reges eandem vrbem concordissimis animis regerent, neuter habere parem dedignaretur, vterque ferre superiorem ambiret, rarò etiam inter Principes fratres exemplo concordiæ. Pretium porrò conjunctionis hujus inexpectatæ fuit Romana ciuitas duplo facta major, auctaque patriciis centum, & nouis familiis tribus illustrissimis Volesi, Talli, & Metij Curtij. Quin & Vrbs ipsa creuit adjectis duobus collibus Quirinali & Cœlio; hic cum Palatino, Romulo cessit; ille cum Capitolio, Tatio. Planities quoque Capitolio subjecta stagno siccato oppletoque & Syluâ excisâ, forum dedit vtrique genti commune. Singuli ciues à Romulo dicti Romani, vniuersi à Curibus, Quirites: vt non tantùm homines, sed & ipsa nomina ad pacis, & amicitiæ diuturnitatem commiscerentur.

OLYMP. VIII. *Mundi* Vrb. Cond.
*ann.*3. 3308. 8.

Esaiæ de Cyro Prophetia. Is annus celeberrimus est Esaiæ de Cyro Persarum Rege Prophetiâ, quem ad populi Iudaici reliquias conseruandas electum præcinuit, & Vrbis ac templi Hierosolymitani instaurationem. Cum tamen idem vates rebelli populo

pau-

paulò ante calamitatem imminentem denunciasset. Sed hoc familiare Deo vt sibi addictos homines ita minis terreat, vt blanditiis quoque pelliciat, quò se non iudicem; sed patrem castigando profiteatur.

Eodem tempore Acazus & Oseas suos exactionibus atterebant, cogentibus Assyriis, & extrema quæque nisi tributa accuratè persoluerentur, interminantibus. Malum itaque necessarium erat, sed Regum vel iniquitate, vel incuriâ reddebatur intolerandum. Hæc enim onera justè distribuenda, tantùm in pauperes viduas, & pupillos refundebantur, ab iis erant immunes qui faciliùs ferre poterant. Siue ea suscepit impiorum principum consuetudo, vt minus parcant innocentibus: siue quod eos minus reformident, qui nihil præter lacrymas & questus opponunt injuriæ. *Israelitæ tributis attriti.*

OLYMP. VIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann.4.	3309.	9.

Obiit hoc anno Rex Assyriorum Teglath-Phalazar, sicut & eodem Achazus inter Iudæos impiè, sceleratèque viuendi finem fecit. Rex furiosè nequam, vtpote qui contra Deum castigantem stolidè rebellarit, conatus eius extinguere religionem, quæ vnum erat suis calamitatibus certumque remedium. *Mors Achazi.*

Successit impio parenti pientissimus filius Ezechias, amenti principi atque desperato, sapientissimus, atque religiosissimus, cuius primum opus fuit recludere templi fores à parente flagitiose conclusas, vt inde omnia bona in populum, regnumque defluerent. Eius quoque jussu mundatum est templum, per mundatos priùs Sacerdotes; qui deinceps sacro fruentes otio, ac bene vsi populi ac Regis in se liberalitate, collegerunt parabolas Salomonis, veiasque à spuriis secreuerunt. Tum quoque Phase seu Pascha celebratum est religiosissimè, atque ad exemplum optimi principis, ea pietate populus exar- *Ezechiæ regnum.*

exarsit, vt omnia idola confringeret, seruatis tantùm lucis non jam ad religionem, sed ad oblectationem. Idolis quoque adjecit sapienter Rex Serpentem æneum olim Dei jussu à Mose conflatum; quoniam qui alias signum fuerat Dei sanantis Israëlitas à venenatis serpentibus, jam abierat in causam ridiculæ, & otiosæ superstitionis. Sic Ezechias auspicatus est regnum miraculis, ipsaque Dei manu muniendum.

OLYMP. IX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. I.	3310.	10.

Regnat Salmanazar. Hîc Salmanasaris Assyriorum Regis exordium rectè statuitur, quem nonnulli cum Nabonassare malè confuderunt; cum hic Babylone, ille regnarit apud Assyrios. Huic tributum pendere cum Oseas Rex Israëlitarum cunctaretur, nihil propius factum est, quàm vt appeteretur bello. Res tamen amicè composita; quia nec se Assyrio parem Israëlites imparatus vidit: nec Assyrius ad bellum inchoandum, imperio nondum firmato, satis idoneum.

Philisthæi victi ab Ezechia. Hoc quoque anno Ezechias diuino fretus auxilio Philisthæos aggressus, ita debellauit, vt ab hoc tempore regem habere desinerent. Gaza etiam munitissima eorum ciuitas in Regis potestatem venit. Ita Deus leuioribus victoriis hominem sibi charissimum excitabat ad audendum aliquid contra Assyrios, quos in eius gratiam mox obtriturus erat.

Thymelus & Arctinus Poetæ Sybilla Erythræa. Ad hæc quoque tempora pertinent Thymelus (aliter Eumelus) Corinthius versificator, & Arctinus Milesius, vterque epicus vates: item & Sibylla Erythræa, de quorum ætate ambigitur, scriptoribus in varias sententias distractis. Sic eorum non modo scripta, sed & pœnè memoria periit.

CA-

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno 3310 ad 3320.

OLYMP. IX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3311.	11.

Tobias priùs pietatis, deinde & patientiæ luculentum exemplar, adolescentiâ castissimè traductâ hoc anno Annam de Tribu suâ Nephtali duxit vxorem, mariti sui virtute notiorem quàm suâ; ex quâ anno sequenti genitus Tobias junior, & suâ & parentis sanctitate celebratissimus. *Tobias Annam duxit vxorem.*

Amphia Messeniorum vrbs à Lacedæmoniis dolo capta bello vicennali dedit initium. Ejus incolæ plerique cæsi, pauci Deorum aras complexi periculum effugerunt. Magnâ vtriusque populi clade gestum est hoc bellum, in quo furore potiùs, quàm arte decertatum est. *Amphia capta.*

Eodem anno condita Naxus in Siciliâ, quæ, quo loco sita fuerit, etiam ab ipsis Siculis ambigitur; ita non vrbs modò, sed & eius quoque ruinæ euanuerunt. *Naxus in Sicilia condita.*

Excussit etiam hoc anno Oseas Israëlitarum Rex, jugum Assyriorum, fretus auxilio Regis Ægypti, quem alij Suam, alij Soam, alij So, alij Segorem dicunt. Is est profectò Sabacus Herodoti, quem Assyriis quoque paruisse nonnulli volunt; & conspirasse vicinos Reges duos putant, vt adimerent Assyrio inuadendi voluntatem. Neque iis conjunctus est Ezechias, quamquam jugum excutere moliretur, & humana ratio postulabat. Sed obstitit diuina, quæ non est passa bonum principem, sceleratis adjungi: immò voluit Assyrios gemini regni prædâ diuites, charissimum sibi Regem locupletare. *Oseas excutit iugum Assyriorum.*

Sal-

OLYMP.IX. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3312. 12.

Salmanazar Oseam inuadit, & Samariam obsidet.

Salmanazar ordinatis nascentis regni sui rebus vrget aduersus rebelles Ægyptios, & Israëlitas expeditionem, & cum eo exercitu ad cujus famam desperatus Oseas fortunam omnem suam Samariæ muris includendam putaret. Hæc statim, vt belli caput, obsidione cincta, ita tamen, vt priùs triennio domaretur fame atque vigiliis, quàm vi, ferroque caperetur.

Tatius Cæsus.

Hoc quoque anno Tatius Rex Sabinorum cæsus est (si Plutarcho credimus) eius enim obitum in annum sequentem Dionysius distulit. Hunc autem, fatale malum principibus, injustitia perdidit. Cum enim sui Laurentium legatos spoliare voluissent, & repugnantes enecassent, dediti sunt illicò mortuorum affinibus atque parentibus à Romulo rei, sed iidem mox à Tatio per vim erepti, spondente satisfactionem. Verùm dum Tatius tergiuersatur, Laurentes morarum, injuriæque pertæsi eum cum Romulo sacra facientem Lauinij obtruncarunt. Neque cædem, cum posset, vindicauit Romulus, quoniam hanc jure putauit illatam: cæso tantùm justa persoluit magnificentissimè, ne vel officio in socios, vel amori in collegam deesset.

OLYMP.IX. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3313. 13.

Samariæ obsidio continuatur.

Tenuit & hoc anno obsidio Samariæ quando & illatam esse volunt cladem erumpentibus quibusdam ex vrbe Israëlitis. Qui autem Assyriorum gladios vitarunt, confugere ad vicinos Arabas, à quibus malè accepti sunt. Displicuit hæc immanitas Deo, qui per Esaiam præcinuit hanc crudelitatem grauiter vindicandam, & captâ Samariâ Ismaëlitas daturos esse pœnas suæ inhospitalitatis.

Syracusæ conditæ,

Syracusæ hoc quoque anno in Siciliâ conditæ per Archiam Heraclidem, cui prænunciatum

erat

erat ab Apolline vrbem positurum diuitiis affluentem. Neque mendax Apollo fuit. In eas enim opes excreuit, vt locum prouerbio fecerit de locupletissimis quibusque, non peruenire ad decimam Syracusanorum. Vnde factum vt vrbis hujus principes nunc Syracusanorum, nunc Siciliæ Reges promiscuè dicerentur. Sita erat ad Syraconem paludem, à quâ nomen traxisse perhibetur.

OLYMP.X. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3314. 14.

Samaria hoc anno venit in Assyriorum manus, & per vim capta, vt pœnæ atrocitas innuit. Transportati enim cum Oseâ Rege in Mediam Israëlitæ, vnde per Septentrionem sparsi, & effusi in Indias, in Americam quoque penetrarunt, si vera sunt Hebræa, quæ jactantur in his regionibus, monimenta. Tum quoque Tobias abductus est cum suis contribulibus relictis à Teglath-Phalazare (bis enim solum vertisse Israëlitas liquet) expertus parentem Deum, dum populares sui, eum judicem sentirent. *Samaria capta. Tobias abductus.*

Huc quoque Iudithæ ortum referas ex maximè probabili sententiâ, de temporibus Holophernis: vt cum de Israëlitis triumpharent Assyrij, ex miserorum stirpe, in Dominorum perniciem mulier nasceretur. *Iuditha nascitur.*

OLYMP.X. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 2. 3315. 15.

Tobiam inter Assyrios Salmanazari gratiosum, Græci Codices factum esse scribunt Regium dispensatorem; qua occasione bene vsus vir optimus suis fratribus subuenit, & eorum corporibus pecuniâ, animis adhortatione prospexit. Interea noui incolæ agri Samaritani Cuthæi, more patrio, hoc est impiè viuentes, vltorem illicò sensere Israëlitarum Deum, qui ad eorum scelera in Perside conniuebat. Immissi enim ex omni Syriâ leones, tam immaniter & tam sæpè illos discerpsere, vt diuina manus *Tobias Charus Salmanazari. Cuthæi in agro Samaritano à Leonibus vexati.*

statim

ſtatim agnoſceretur. Iuſſu itaque Salmanazaris, emiſſi ſunt Sacerdotes Iſraëlitæ, qui legis ignarum populum erudirent. Mirum! cum barbari Deum agnouiſſent, à leonibus vexari deſierunt, quamquam idola quoque colere perrexerint: quoniam non vt idololatræ, ſed vt Hebraici, veriqùe Dei contemptores puniebantur.

Nahum Prophetat. Tum quoque Nahum Helkeſæus contra Niniuem prophetauit, vt eius faſtus, in Iſraële tranſportando, hoc ſaltem metu comprimeretur.

Tobias Gabelo mutuam pecuniam tradit. Eodem etiam tempore Tobias Gabelo Gabriæ, vel filio, vel patri propinquo ſuo, indigenti tum pecuniâ, in vrbe Rhages Medorum, mutua dedit argenti decem talenta, hoc eſt ſuprà quadragies mille libras Turonicas, ablato Chirographo; quæ pecunia dum poſtmodum à filio repetita eſt, multis miraculis cauſam præbuit.

OLYMP. X.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3316.	16.

Romulus de Camerinis triumphat. Hoc anno, profligato contra Camerinos altero bello (primum enim viuente Tatio confectum erat) de iiſdem Romulus triumphauit, vrbem Cameriam Coloniam Romanam fecit, Camerinis, quotquot voluère, Romam commigrare, permiſſis.

Fidena facta colonia. Non ita quoque multò poſt victi Fidenates, agri ſui parte multati, Romanam quoque viderunt Coloniam, miſſis bis mille & quingentis habitatoribus. Sed cum Romæ peſtilentia ſæuiiſſet, & tam grauis vt plerique ſine morbo, morte ſubitâ extinguerentur, Camerini Colonos Romanos aut trucidarunt, aut expulerunt. At ſtatim

Iterum triumphat Camerini rebelles. Romulus adfuit, vrbem captam militi diripiendam dedit, agri dimidiâ parte multauit, impoſito grandi præſidio. Quibus rebus feliciter juxtà, celeriterque confectis, iterum de Camerinis triumphauit, & ex manubiis Vulcano conſecratis quadrigas æreas conflari juſſit cum rerum

rum

rum à se gestarum Græcâ Epigraphe.

Bello quoque appetita Tyrus hoc anno à Salmanazare retulit magnam gloriam, Regemque suum Elulæum (si qua Iosepho & Menandro fides) magnis heroibus adnumerauit. Rex enim Assyrius tot gentium domitor, hic metas victoriarum suarum inuenit, & Tyrios annis quinque aquatione tantùm prohibuit, cum majori ipse eos subjugandi siti torqueretur.

Tyrus cum suo Rege Elulæo restitit Assyriis.

Lacedæmonij iterum hoc anno in Messeniam irruperunt. Stetit anceps vtrimque victoria, neutris cædere visis, cum hinc pro libertate, inde pro religione, & iuramento pugnaretur, quibus nulla est ad inuadendum, vel resistendum causa valentior.

Lacedæmoniorum cum Messeniis pugna.

OLYMP. X.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3317.	17

Messenij de rebus suis desperantes ob deficientem pecuniam, seruorum suorum ad hostes fugam, & sæuientem atrociter pestilentiam statuunt vrbes à mari disiunctas deserere, & Ithomem montem, cui nullus est intra Isthmum superior, commune gentis perfugium communire. Id vt prosperè cedat consultus Apollo Delphicus respondet immolandam esse virginem ex Æpytidarum familiâ. Sorte ducitur filia Lycisci; sed cum eâ Spartam fugit pater. Aristodemus filiam suam offert fugitiuæ loco; sed repugnat eius sponsus, suam esse asserens, non patris; vbi nihil proficit, mentitur virginem vitiatam esse & de se grauidam. Hoc probrum vt refellat pater filiam interficit, eius vterum secat, & ostendit non esse prægnantem. Nihil propiùs factum quàm vt Procus ille discerperetur. Sed cum Ephai Regi gratiosus esset, eius authoritate, & oratione tumultus compressus. Docuit enim Virginis cæde, à quocumque tandem esset peracta, patriæ, religionique consultum. Ita infortunatis Messeniis princeps, & Deus principe nequaquam melior, turpiter illusere.

Messenij Ithomen muniunt.

Aristodemus filiam suam immolat.

Hoc

Catana condita. Hoc quoque anno in Siciliâ condita est Catana, seu Catina à Naxiis, duce Euarcho. Hæc posteà dicta Æthna cum incolas primos amisisset, & ab Hierone nouos accepisset Olymp. 76. ann. 1. Vrbs Æthnæ monti vicina nimis, cujus ignes nonnumquam sentit, semper reformidat.

OLYMP. XI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3318. 18.

Moritur Salmanazar. Moritur Salmanazar, de cuius mortis genere scriptura tacet, suspicari tamèn licet ex eius verbis eum miserè periisse & totius Orientis terrorem & fulgur ita repente dissipatum esse, vt eo sublato plerique populi metu soluerentur.

OLYMP. XI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3319. 19.

Sennacherib regnat. Salmanazari succedit Sennacheribus aliter dictus Sargon superbi perentis superbissimus hæres, dignusque qui sui paternique fastus pœnas daret. Is odio Capitali Israëlitas abductos prosecutus est, eosque variis vexauit modis. Quæ Regis impotentia luculentam Tobiæ suggessit patientiæ, charitatisque materiam.

Ezechias rebellare parat. Tum quoque jugum Assyriorum Numinis impulsu cogitans Ezechias excutere, nihil eorum omisit, quæ sapientem principem, apud homines imprudentiæ coarguerent. Nam & muros refecit Hierosolymitanos, vt arceret hostem, & aquam ciuibus curauit, ne in vrbem statutam in arido loco induceretur sitis, omni hoste truculentior.

OLYMP. XI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3320. 20.

Ezechias cum Ægyptiis malè conspiret. Rebellaturus contra Sennacheribum Ezechias, ea feceratquæ Deo nequaquam displicerent: sed improbata fuit per Esaiam cum Ægyptio Rege societas, etiam muneribus, auroque conciliata. Hanc tamen culpam bono principi condonauit Deus, Iudæis exprobrare contentus pecuniarum iacturam, & triumphatos videre Ægyptios, quondam fautores suos, dum ipsi

diu

diuino tantùm fulti præsidio, & Assyriorum, & Ægyptiorum spoliis fruerentur, amicâ planè, & digna parente bono castigatione.

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno 3320. *ad* 3330.

OLYMP. XI. *ann.* 4. *Mundi* 3321. Vrb. Cond. 21.

SEnnacheribus Ezechiam tributa sibi persoluere denegantem, cum Ægypti Rege fautore suo aggredi parat, sed eo exercitu quod duos Reges simul attereret, & sic vtrumque distineret, vt neuter alteri auxilio posset esse; Medos igitur, Persas, Assyrios, Babylonios Arabas totumque Orientem cogit: quibus copiis dum se parem Hebræorum Deo putat, reguli duorum tribuum præda fuit, ac sine exercitu, cum paucis ducibus fugere compulsus. *Sennacherib in Iudæos & Ægyptios mouet.*

OLYMP. XII. *ann.* 1. *Mundi* 3322. Vrb. Cond. 22.

Celebris est hic annus Romuli triumpho de Veientibus; hi quasi Fidenates vlturi ridiculè, quos subjugari taciti siuerant, bellum Romanis victoribus intulere. Sed bis magnâ victi cladè, Romulo fortitudinem solertiæ conjungente, agrum qui Septem Pagi dicitur, & salinas ad ostia fluminis perdiderunt: Compulsi etiam dare obsides 50. vt fœdus centum annorum impetrarent. Captiui itaque sine pretio remissi, qui tamen Romam Veiis prætulere: ideoque ciuitate donati rem Romanam non spoliis modo, sed viris & ciuibus auxerunt. *Romulus de Veientibus triumphat.*

Venit & hoc anno in Iudæam Sennacheribus, & per Thartam seu Tharatam præfectum suum Azotum cepit, & cum parte copiarum irrupit in Ægyptum obseditque Pelusium, dum ipse *Sennacherib in Iudæam venit.*

ipse quasi ambulando vrbes in Iudæâ multas ad deditionem compelleret. Quibus permotus Ezechias ad eum legatos misit, vt veniam precaretur, & aliquas conditiones pacis. Neque se durum in speciem Assyrius præbuit: imperauit tantùm mulctæ nomine argenti 300. Talenta, triginta auri, reliquas diuitias, immò libertatem per vim erepturus, cum liberet. Statim enim Hierosolymam misit Rapsacem, de quo Rabbini multa de more fabulantur, & Esaiæ filium proditorem patrij ritus effingunt. Is Regem & populum ad deditionem inuitauit, multaque contra Deum blasphema euomuit Hebraicè, quamquam Syriacè loqui moneretur; reliquit & litteras Ezechiæ minarum, & blasphemiarum plenas, quas rex conscissâ veste coram Deo explicuit, vt populi sui, causæque suæ memor esset. Circa idem tempus rex idem incidit in periculosum grauemque morbum, ex labore & solicitudine contractum. Anthracem fuisse plerique suspicantur, ex quo moriturus, vitam à Deo precibus ac lacrymis impetrauit, & quindecim annorum fortunatorum vitam. Esaias enim ficuum massâ repentè vim morbi depulit, & miraculum miraculo confirmauit. Vmbra enim in horologio Achaz decem lineis, Sol in cælo multis gradibus retrocessit, & diem quinque horis productiorem fecit; quia singulæ lineæ non horis, sed semihoris respondebant, ne diem horarum 20. in Palæstinâ contra Geographorum regulas admittere compellamur.

Rapsacem mitit Hierosolymam.

Ezechias ficubus sanatur ab Esaia, & Sol decem lineis retrocessit in horologio.

OLYMP. XII. ann 2.	*Mundi* 3323.	Vrb. Cond. 23.

Lydorum Rex Caudales hoc anno regnare cœpit, cui habere vxorem formosam, & eam oculis Gygis gratiosi sibi satellitis nudam ostentare vitâ stetit, atque regno.

Caudales, Rex Lydiæ

Sennacheribus veritus, ne sui ad Pelusium opprimerentur, cum toto exercitu relictis Iudæis in Ægyptum perrexerat aduersus Tharacam Æthio-

Sennacherib Æthiopes, & Ægyptios vincit, & redit in Iudæam.

Æthiopum Regem qui omnibus refertus copiis aduentare nunciabatur. Huic ergo ferociter occurrit, eùmque grandi profrauit clade, multis in seruitutem abductis, quibus & turpiter illusit, vt ex Esaiæ Prophetiâ constat. Eadem quoque Ægyptiorum fortuna fuit, quos ciuilibus bellis distractos profligauit, & bonis spoliatos, quasi pecudes in Syriam traxit. Neque enim hic est audienda Herodoti in Euterpe fabula, qui Sethonem Sabaci successorem & Sacerdotem Vulcani ex Senacheribi manibus ereptum esse, per mures, ab hoc Deo immissos in Assyriorum exercitum, qui vnâ nocte habenas scutorum omnes, pharetras item, & arcuum funes ita corroserunt, vt sequenti die inermis exercitus non sine clade fugere compelleretur. Victor ergo de dublici Rege, duplicique gente Sennacheribus, in Iudæam rediit aduersus Ezechiam, quem Deus suus vero, certoque miraculo præstitit incolumem.

OLYMP. XII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3324. 24.

His annus demùm diuinæ in Sennacheribum vltionis adfuit, qui reuersus victor, & spoliis diues, jamque spe Hierosolymam deuorans, sensit Ezechiæ, Iudæorumque Deum Diis Ægyptiorum, Æthiopumque potentiorem esse. Nocte enim concubiâ Angelus vnus sine strepitu, sine armis, centum octoginta quinque Assiriorum millia interemit, insinuans se in eorum præcordia combustionis instar, & vitalibus singulorum partibus puncto temporis elisis atque suffocatis. Itaque mane vidit Sennacheribus cadauerum grandem exercitum armis instructum & vestibus ad Iudæos spoliis Assyriorum, Ægyptiorum, & Æthiopum instruendos, & affatim locupletandos. Quo perculsus casu fugit cum paucis, quos tanti miraculi bonus genius testes reliquerat, & Niniuem ingressus, in ejus Dei populum desæuiit, quem suæ cladis au-

Assyriorum 185. millia vna nocte ab Angelo cæsi.

Fugit Senacherib & sæuit in Iudæos.

Tobias cæsorum corpora sepelit, & neci addicitur.

autorem esse, nimiùm intelligebat. Iudæorum corpora jussu Regis interfecta, & abjecta cum sepelisset Tobias, addictus est neci, & bonis omnibus suis spoliatus. Sed vir Deo & hominibus acceptissimus ab ipsis Assyriis occultatus est, diebus vndeuiginti dum Sennacheribi furor cum eius vitâ euanesceret. Et verò is post dies à clade quinquaginta, vel quinquaginta quinque, dum faceret in Templo Dei sui Nesrochi, seu Arasci, à filijs suis Adramelecho, & Serasaro, vel Selenaro obtruncatus est, quod is in gratiam matris, quam deperibat, Assaradonem juniorem natu, regni successorem antepofuisset. Et caruerunt illi quidem sceleris fructu, in Armeniam fugere compulsi, Assaradon dum mortem vlcifcitur patris, eius hæreditate, regnoque dignus habitus est. Is superbissimi Regis exitus fuit, qui cum tantâ & tam admirabili suorum clade emendari non potuisset, vitam duplici perdere debuit parricidio.

Sennacherib in templo à duobus filiis suis cæditur.

OLYMP. XII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3325.	25.

Anno à Lycisci fugâ octauo Lacedæmonij cum Messeniis ad Ithomen pugnarunt, furore vtrimque magis quàm consilio, neque ordinibus vti statuerant satis accuratè seruatis. In eo certamine miles quàm dux melior Ephaës, dum aggreditur Theopompum furiosè, multis vulneribus acceptis lethalibus venisset in Lacedæmoniorum manus, nisi suorum desperatione subductus esset: sed paulò post animam reddidit inter suorum manus morte gloriosiori dignior, quàm militis gregarij.

Pugna Lacedæmoniorum & Messeniorũ ad Ithomen.

Ephaes cæsus in hoc prælio.

Cum is obiisset sine liberis, & regnum arbitrio populi reliquisset, multis prensantibus caducum hoc regnum, antepositus est reliquis Aristodemus, fortitudine suâ, & filiæ quam immolarat, nece suffultus. Is statim se tali regno idoneum præstitit: nam & competitores suos ad primas dignitates promouit, & socios atque

Ei succedit Aristodemus.

atque populares suos ad communem tuendam causam sic animauit, vt sub eo Rege, nisi aliud postulasset fatalis omnibus regnis inclinatio, melior fortuna speranda videretur.

Ezechias hoc anno aut sub anni superioris finem legatis Babyloniorum ostentauit thesauros suos & templi. Venerant illi à Merodacho Rege, qui Babylonici regni fundamenta jaciebat, re verâ vt cum eo aduersus Assaraddonem, amicitiam contraheret, in speciem vt ei gratularetur valetudinem, & de portento solis, viri peritissimi Astronomiæ interrogarent. Sed boni regis fastus statim repressus est ab Esaiâ, denunciatumque thesauros quos Babyloniis ostenderat, iisdem omnes esse cessuros. Neque hoc tantum sed ex eo susceptos liberos, aut certè nepotes Eunuchorum loco Regi Babylonis esse seruituros. Submisit se Deo piissimus princeps ejusque minantem osculatus manum, rogauit tantùm, vt minarum exitum tantisper differret, neque se viuo calamitas ista contingeret, cujus mentio sibi tantùm terroris intulisset. *Ezechias Babyloniis suas diuitias vanè ostentat.*

OLYMP.XIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1. 3326. 26.

Natus est hoc anno Manasses boni parentis improbissimus filius; & mirum est, tot precibus impetratum hæredem, tam impium extitisse. Sed quid agas? παῖδες ἡρώων κακὰ, & nonnunquam frumentum in lolium degenerare solet. *Manasses nascitur.*

OLYMP.XIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3327. 27.

Circa hæc tempora Assaraddon nouos in agrum Samaritanum colonos misit, veritus ne hæc regio ab Ezechiâ spoliis Assyriorum diuite, & Babyloniorum amico, tentaretur. Non est tamen tum vrbi Samariæ ab Assyriâ voce impositum nomen, vt malè putauit Sulpitius Seuerus, cum jam temporibus Amri Patris Achabi, emptus esset mons Somer, & huic inædificata Samaria, à quâ & nomen accepit. *Noua Colonia missa Samariam.*

OLYMP. XIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann 3. 3328. 28

Parthenij Lacedæmoniorum.

Lacedæmonij cum Aristodemo congressi e us industriâ , & fortitudine superati sunt . Neque tamen desponderunt animos , aut in patriam , quò inuitabantur ab vxoribus , redierunt ; sed autore Phalanto easdem vxores suas ad sobolem iuuenibus non implicitis sacramento prostituerunt , vnde nati sunt Parthenij dicti , vt honesto castoque nomine facinus turpissimum velaretur.

OLYMP. XIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3329. 29.

Habacuc Prophetat.

Circa hæc tempora prophetasse creditur Habacuc , non is profectò (quamquam id dubium putarit S. Hieronymus) qui Danieli in lacu leonum prandium obtulit , sed alter qui minoribus Prophetis duodecim accensetur, de cujus ætate non leuis existit controuersia . Hunc certè cum Nahum Prophetâ vixisse innuit vaticiniorum similitudo , quæ posterioribus Ezechiæ temporibus aptari possunt , & mox augendæ Babyloniorum potentiæ.

OLYMP. XIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 1. 3330 30.

Duplicatus Olympicus cursus.

Duplicatus est hoc anno stadij Olympici cursus quem Græci deinceps δίαυλον dixere . In eo renũciatus victor Hypenus Pisæus laboriosioris certaminis primus præmium retulit.

Hippomenes Athenis Archon filiam cædit.

Hippomenes, eodem anno Athenis , Archon decennalis electus est , quem tamen magistratum vltra annos octo non gessit . Cum enim filiam suam stupri cum equo ream enecasset , abdicare se coactus est , quia turpissimum scelus manifestasset supplicio , quod silere , ab amore simul & pudore monebatur.

Aristodemus ad filiæ sepulchrum interficit sese.

Aristodemus multis prodigiis territus & admonitus in somnis à filiâ quam ceciderat sibi mortem imminere , eam præuenire miser decreuit . Itaque ad eius tumulum incubuit gla-

gladio, quòd huic illata nex nequaquam patriæ profuisset. Vir aptus ad restituendam Messeniorum rem; nisi ejus conatibus obstitisset fortuna, magnis viris, & in patriam bene affectis, ferè semper inimica.

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno 3330. *ad* 3340.

OLYMP. XIV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3331. 31.

TOBIAS annos natus sex & quinquaginta oculorum vsum amisit. Dum enim in festo Pentecoste s mortuum noctu sepelisset, nec ingressus esset domum, pollutus cadaueris tactu, secundum legem, sed in atrio ad parietem, oppidò lassus obdormisset: dum euigilat primùm & ad cælum oculos attollit de more, hirundinum vel στρουθίων, calidum stercus in eos incidit, & lumen penitus extinxit, medicis negantibus vllâ curâ reuocari posse. Quam cæcitatem quasi immissam à Deo, probante eius patientiam, adeò moderatè tulit, vt eam manu propè diuinâ sanari, abigique meruerit. *Tobiæ cæcitas.*

Euolutis annis 20. ab inito bello, Ithome diruta est, Messenij eas subire compulsi sunt leges, quæ viris fortibus essent ipsâ morte deteriores. Quare eas diu ferre non potuerunt; at ne puncto quidem temporis Alcidamas qui cum aliquot sociis in Italiam nauigans Rhegium occupauit, vnde suis Messeniis in Siciliam aditum aperuit, vt hic nomen seruarent atque potentiam, quam in Peloponneso perdiderant. *Ithome diruta Messenij sese dediderunt. Alcidamas nauigat in Italiam.*

OLYMP.XIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann.3. 3332. 32.

Tobias excæcatus in eam venit inopiam vt *Tobiæ inopia.*

cogeretur eius vxor seruilibus operibus sese mancipare, sicque victum paupercula familiæ comparare. Cum ergo reddidisset aliquando dominis suis pensum, & ab iis, præter mercedem, etiam hœdum recepisset, vbi balantem audiuit Tobias, eum quasi furtiuum reddi jussit. Mulierculæ, & inopi, & labori improbo non assuetæ & vxori viri inutilis bilem commouit parum justa objurgatio: itaque hæc mariti, & Numinis immemor, exprobrauit bono Seni inanes eleemosynas, vanamque pietatem. Quæ eò grauior accidit viro sanctissimo, quòd ea minus ad se, quàm ad Deum pertineret injuria.

Vxoris in Tobiam ira.

OLYMP.XIV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3333. 33.

Merodaci seu Mardokempadi initium.

Merodacus aliter Mardokempadus hoc anno corgit Assyrios, deuictos sibi pendere vectigal, ab iis ante exigi solitum: sicque imperio Babylonico dedit initium quod Assyriorum ditionem includebat vt partem. Quare deinceps Babylonis Reges modò Babylonij, modò Assyrij in sacris litteris appellantur. Inde quoque geminum conficies Merodaci regnantis initium, primum cum Babylonis Rex denunciatus est, alterum cum Assyriorum labefactauit imperium: quæ nisi obseruaueris Ecclipses à Ptolemæo notatæ, tantùm tibi tenebrarum afferent, quantùm lucis Chronologicis rebus dare solent.

OLYMP.XV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3334. 34.

In Olympicis nudus primum decurrit Orsippus.

Orsippus Megarensis hoc anno primus in agone Olympico nudus decurrit, excussoque subligaculo. Quamquam in Catalogo Olympionicarum id Achanto Lacedæmonio dicatur contigisse: Quando & additum Δόλιχον, hoc est spatium duodecim, vel vt alij malunt viginti quatuor stadiorum. Is Orsippus, non modò pedibus, sed & manu quoque valuit, atque à suis creatus Imperator, finitimis agri partem ademit,

mit, lauroque tunc est coronatum caput, quod antea tantùm oleaster implicuerat.

OLYMP.XV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3335. 35.

Iuniori Tobiæ cum Raphaële peregrinatio.

Missus est hoc anno vt pecuniam à Gabelo repeteret junior Tobias priùs à parente sanctissimis monitis instructus. Dum viæ Comitem quærit atque ducem, offert ipsi sese Raphaël Angelus sub specie juuenis, & nomine Azariæ, isque cum seniori Tobiâ de filio deducendo, reducendoque paciscitur. Ad fluuium Tigrim cum peruenissent ambo, & in ejus ripâ Tobias ablueret pedes, nihil propiùs est factum quàm vt à Callionymo pisce voraretur. Sed fecit huic animos imploratus Raphaël, quo autore piscem branchiis correptum extraxit ex aquis, ei cor, hepar, & fel detraxit, aliquando vsui futura, carnes saliuit in cibum, tempore peregrinationis. Inde veniunt Ecbatana, diuertuntque ad Raguëlem consobrinum, à quo amicè, & splendidè excipiuntur. Erat huic filia Sara nomine septem maritorum, & nullius vxor, quos primâ nuptiarum nocte libidine flagrantes Dæmon Asmodæus suffocarat. Res erat omnium sermone ita celebrata, vt id Saræ ab ancillulis iratis objiceretur. Illa tum confugiebat ad lacrymas & preces, atque ab vno Deo ex æquo misera atque pia virgo sperabat auxilium. Id tunc temporis adfuit. Nam visam amatamque sibi vxorem dari Tobias postulauit, & post aliquot tergiuersationes impetrauit. Celebrantur itaque nuptiæ magnificè quidem sed timidè, simulque & lectus genialis sternitur, & fossa quæ generi mortui cadauer acciperet, aperitur. Frustra; nam monente Raphaële, corde, & hepate piscis prunis imposito, fumus exhalans fugauit dæmonem, in desertis Ægypti ne rediret aliquando, per Angelum vinculis constringendum. Intereà nox prima à piis conjugibus inter preces religiosè traducitur, itemque altera & tertia;

Ducit vxorem Saram.

quartâ demum, vt decebat sanctos, liberis operam dedere. Dum hæc peragerentur, Raphaël ad Gabelum pergebat Rhages, à quo & pecuniam recepit, oblato Chirographo, immò & Ecbatana eum ad Tobiæ nuptias pertraxit, magnâ omnium voluptate celebratas. Euolutis demum hebdomadis duabus, de reditu Tobias cogitat, ne mora parentibus nimiùm mœroris afferret. Ragüel igitur dimidiam bonorum suorum partem dotis nomine cum filiâ genero tradit, reliquum à morte suâ expectare jubet. Quid plura? Se viæ committunt, præcurrentibus tamen Tobiâ atque Raphaële, vt priùs boni parentes nuncio, quàm re, effectuque reficerentur. Et prudentissimè quidem: nam Anna diebus singulis ex montis supercilio filij reditum operiebatur. Hunc vbi cum comite vidit eminus, statim agnouit, maritoque suo renunciauit. Ruunt ambo in amantissimi filij amplexus, eumque multis lacrymis perfundunt. Is statim parentis oculis fel piscis admouet, quod vbi albuginem exedisset, illa quasi squamma ex oculis cecidit boni senis, eique primum objecit medicum suum aspiciendum. Paulò post & recepta est Sara cum ingenti gaudio, cujus pulchritudinem, & diuitias suauissimis moribus conditas, Tobias parens, & Anna satis demirari, & amare non poterant. Dum itaque mercedem parens & filius pendere parant Raphaëli, eique omnium quæ fuerunt allata dimidium offerant, ille quis esset ostendit, eosque bonis terrenis, atque cœlestibus diuites, ad Deum subuolans, derelinquit. Hunc finem habuit celebris illa, & nunquam satis decantata peregrinatio, quæ cæci parentis sanitate, filij sanctissimis nuptiis, geminæ familiæ gaudio, multisque miraculis fortunatissimè terminata est.

Raphael pergit ad Gabelum.

Redit Tobias, & patrem sanat.

Raphael quid esset aperit.

OLYMP. XV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3336.	36.

Pertinere videntur ad hunc annum quæ autor im-

imperfecti operis in Matthæum de Esaiâ vate commemorat. Ait ergo Ezechiam ægrotantem, filium suum Manassem coram Esaiâ aduocasse, eique salutaria multa suggessisse. Quæ cum negaret Prophetes in cor Adolescentis descendere, vt qui improbissimus futurus esset, & à quo sibi mortem imminere sentiret: Rex sanctissimus Manassem sine dubio interfecturus erat, nisi prohibuisset Esaias, & Dei arbitrio omnia relinquenda suasisset. Quam Historiam si sapere Rabbinorum fabellas contenderis, non vehementer repugnabo. *Rabbinorum fabula de Esaia.*

OLYMP.XV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 4. 3337 37.

Obiit hoc anno piissimus Ezechias, sibique concessos diuinitùs dies vitæ decurrit. Illatus est in sepulchra Regum Iuda, & magnificentius quam aut Dauidis vlli nepotes ac posteri: Vir cui planè defuisset nihil, si aut ex meliori patre genitus esset, aut meliorem ipse filium edidisset. Habuit autem hoc rex studiosissimus cum virtute geminum ac simile, quod ipse optimus inter sceleratissimos interjectus sit. *Mors Ezechiæ.*

OLYMP.XVI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3338 38.

Ezechiæ parenti successit Manasses duodennis, qui statim aulicorum artibus deprauatus est, auoque quam parenti similior esse maluit. Nam statim Excelsa restituit, & idolatriæ sementem jecit, quæ cum eius sceleribus magnis inadoleuit, vt jactatæ in parentis progeniem minæ, non vltra tam improbum filium à Deo differendæ viderentur. *Manassis initia turpissima.*

Hoc quoque anno Midas sanguinem Taurinum hausit, sibique consciuit necem, alius sine dubio ab eo cujus aures in fabulis etiam ab ipsis arundinibus decantantur. Is autem quis fuerit ignoratur, morte suâ, atque stultitiâ, quàm vita, rebusque præclarè gestis illustrior. *Midæ mors.*

OLYMP.XVI. *ann.*2. *Mundi* 3339. Vrb.Cond. 39.

Romuli mors & Apotheosis. Hoc anno ætatis suæ quinquagesimo quinto Romulus in viuis esse desiit, vel ita discerptus à Senatoribus, vt quisque corporis frustum, inuolutum togâ efferret, aut certè inter tempestates, magnamque caliginem à dæmonibus raptus. Vtrum autem tum contigerit Ecclipsis Solis, nondum inter eruditos liquet. Neque item certior est eius mortis locus, cum alij in æde Vulcani, alij ad Capreæ paludem putent euanuisse. Hinc plerisque occasio data mentiendi, quos inter enituit Iulius Proculus, qui à se visum Romulum ascendentem in cælum, & dicendum Quirinum fabulatus est, atque volentibus falli, faciliter imposuit. At quis eum Diis immortalibus accensendum putet, quem Romanorum sapientissimi, inter homines ferre noluerunt?

Interregnum Romæ primum. Extincto Romulo interregnum Romæ primum visum est, & aliquot mensibus tenuit, selectis decem è patribus qui imperitarent, ex iis vno, qui regni ferret insignia: quoniam Romani sine Regis vmbrâ, saltem, non putabant posse Rempublicam administrari.

OLYMP.XVI. *ann.*3. *Mundi* 3340. Vrb.Cond. 40.

Numa alter Rex Romanorum. Cum experientia didicissent Romani οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίην, Rex electus est, miiã suffragiorum consensione, Numa Pompilius, natione Sabinus, eoque fuit omnibus acceptior, quòd modis omnibus hànc excutere dignitatem conatus esset. Eam enim recepit tantùm, quia sic pater, & tresnatu majores fratres propemodum imperabant. Neque minùs sapienter administrauit, quàm recepit imperium. Statim enim populum arte militari à Romulo efferatum, ad studia pacis, & religionem conuertit. Quò spectant Curiones, Flamines, Augures, Vestales, Pontifices Salij, Ancilia, Templa, inter quæ enituit Iani, pace clausum, bello referatum. Qui Pytha-

Pythagoreum fuisse putant, satis Pythagoræ tempora non intelligunt, qui longè posteà floruit. Denique adeò sanctè Rempub. ordinauit vt dignus haberetur, qui Egeriæ Nymphæ discipulus esset, & conuictor, quoniam supra mortalium conditionem sapere videbatur.

Eodem anno, quo datus est Rex Romanis Numa, Lydorum inuasit regnum Gyges primus è gente Mermnadarum, & per libidinem, & proditionem partum annis duodequadraginta seruauit: de cujus annulo plura fabulæ, quæ tu sapientiùs in ejus prudentiam solertiamque refundes. Qui enim hoc tempore plus cæteris sapiebat, aut Deus, aut Diis propior habebatur. *Gyges in Lydia regnat.*

Esaias vates centenario major jussu Manassis quem grauiter cum populo increpabat serrâ ligneâ à vertice per medium vmbilicum sectus est, Aquam morituro suffectam diuinitùs scribunt Dorotheus, & Epiphanius; Hic etiam addit ad quercum Rogel, non procul à fonte cognomine tumulatum. Vir ille quidem accepto à regibus sanguine magnus & nobilis fuit; sed eodem propter Deum fuso, major & illustrior extitit. *Esaias serra sectus.*

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno mundi 3340. ad 3350.

OLYMP. XVI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3341.	41.

HOc anno Eusebij Chronicon Herophilen Sibyllam Samiam collocat; diuersam ab antiquiore cognomine, quæ ante Troiana tempora viguit, & prænunciasse dicitur perniciem Asiæ ab Helenâ imminentem, atque mulierum prima creditur oraculo fudisse, vt scri- *Herophile Sibilla.*

 bit

bit Pausanias in Phocicis. Hujus antiquioris quoniam ignoratur tempus, simul vtramque appellare nominis similitudo compulit.

OLYMP.XVII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3342. 42.

Astacus condita. Astacus Megarensium colonia ab Astaco quodam condita est, nomen suum ab Astaco quodam Thebano trahente, vt habet Catalogus Olympionicarum. Hunc tamen Pausanias Zipatem vocat, & Thracem facit. Hæc posteà circa Olymp. 129. à Nicomede reparata Nicomedia dicta est, & ejus præualuit nomen, qui huic vrbi plus splendoris attulisset.

Annus Rom. à Numa institutus. Numa hoc anno regni sui tertio annum Romanum mutauit, additis ei duobus mensibus, Ianuario, & Februario, aut certè aliter tantùm ordinauit. Putant enim nonnulli iique doctissimi annum semper apud Romanos 12. mensium fuisse, cum annum suum ab Albanis accepissent, apud quos sine dubio duodecim mensium annus fuit. Hunc tamen Romuleum mensium decem, improbare non audeo, à multis autoribus jactatum. Qui si vnquam in vsu fuit, tum Romani terræ sic addicti erant, vt cæli penitùs obliuiscerentur.

OLYMP. XVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 2. 3343. 43.

Numus à Numa dictus. Numus, aliter Nummus, dictus est hoc anno, quo primùm imago Regis huius in ære signata fuit. Quamquam alij anteà signatam Romæ monetam æream agnoscant, alij remittant inferiùs, sub Seruio Tullo. Sic Numæ memoria, etiam in ære fusa, minùs perennis fuit.

Croto conditur. Condita quoque hoc anno in Italia vrbs Croto autore quodam Myscillo, cui Apollo locum saluberrimum pollicitus erat, vt Archiæ socio ditissimum, Syracusas. Vnde factum vt nulla ciuitas quàm ista plures tulerit Atletas, inter quos Milo celeberrimus extitit. Multos etiam Pythagoreos Philosophos edidit; vsque

adeò

adeò salubritas loci, non corporibus duntaxat, sed animis prodest.

OLYMP. XVII. *ann.* 3 — *Mundi* 3344. — Vrb. Cond. 44.

Hoc anno regni sui septimo captus est Manasses à Merodacho seu Nabuchodonosore Babyloniorum simul, & Assyriorum Principe, abductusque Babylonem cum fratribus, & flore Iudaicæ nobilitatis, & adeò duriter exceptus vt se jam non Regem, sed vile mancipium agnosceret. Victus enim catenis duabus in carcerem conjectus est, victusque ei malignè suffectus, vt tandem intelligeret se non a Rege castigari, vulgò in alios Reges benè affecto, sed à summo mortalium Arbitro, qui Principes ab opilionibus in pœnâ distinguere non solet. *Manasse captus à Merodacho.*

OLYMP. XVII. *ann.* 4 — *Mundi* 3345. — Vrb. Cond. 45.

Romæ creatus est Pontifex maximus Numa Marcius, Marci Marcij filius, quem ad eum honorem Rex extulit, vt eius parenti, homini sibi carissimo, gratificaretur. Eum autem toti religioni præfecit, immunem à judiciis atque multâ, sed omnino sui juris, & qualem decebat esse qui medius inter Deos & homines, summâ quæ mortalibus contingere potest dignitate frueretur. *Primus Romæ Pontif. Max.*

Victus est etiam hoc anno à Merodacho, Arphaxadus Rex Medorum, quem Deiocem Herodoti plerique suspicantur, quamquam multa videantur obsistere, quæ satis à peritis historiæ concoqui nequeant. Sed quid agas? non ita scripsit Herodotus, vt non inter suas Musas aliquando dormitarit. Quidquid sit de Dejoce, Arphaxadus Ecbatana condiderat, aut veriùs repararat, & ad eam magnificentiam prouexerat, vt hanc ipse non Principis Palatium, sed Dei sedem arbitraretur. Hunc vt fastum reprimeret Deus, eum cum Merodacho, seu Nabuchodonosore composuit, homine item super- *Victus à Merodacho Arphaxadus.*

bissimo, sed cuius superbia tantisper ferenda videbatur. Is Merodachus videns sibi rem esse cum hoste potentissimo in auxilium suum euocauit populos Occidentales, sibi socios aut vectigales, qui tamen huic adesse recusarunt, ne fortassis diuturno nimis implicarentur bello. Quid plura? Merodachus suis tantùm fretus copiis Arphaxadum inuadit, ejus copias delet, & cum ipso Rege in Campis Ragau trucidat & perdit. Neque satis, sed & Ecbatana victor ingreditur, vrbemque florentissimam diripit, & locupletem ex eâ reportat exercitum, Babylonem. Hunc nonnihil q·iescere cum passus esset, aduersus populos Occidentales destinat, qui se implicitum difficili bello flagitiosè reliquissent, vnoque & eodem ductu vniuersi orbis imperium affectat fretus potissimùm virtute militari Holophernis experientissimi Ducis. Sed spes eius tantæ, mox ad vilem vrbiculam allisæ, cum magno eius dedecore conciderunt.

Manasses à Merodacho solnitur. Intereà miser in vinculis agebat Manasses, & malis edomitus, in eum respectabat, à quo tantùm poterat adjuuari. Neque irrita fuit nequissimi aliàs Regis pœnitentia: sed vt ostenderet Deus soluta Manassis vincula humanum opus non esse, ea momento temporis sic effregit, vt is se vix captiuum fuisse meminisset. Nam in regnum suum à Merodacho restitutus est, & cum affinibus atque proceribus remissus Hierosolymam, cum circumpositas regiones Regibus, & libertate spoliare meditabatur. Quare qui ex eo facto Historiam Iudithæ ad alia tempora rejiciunt, non satis intelligunt Regum corda in Dei manibus esse, & in eam partem flecti à summo rerum Arbitro, quò mortalium cogitationes pertinere non possunt.

OLYMP. XVIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3346.	46.

Condita Sybaris. Hoc anno in Italiâ condita Sybaris, luxu suo famosissima ciuitas, & olim tam potens vt qua-

tuor

tuor vicinis gentibus, & vrbibus viginti quinque imperaret, & 300. hominum millia aduersus Crotoniatas hostes, educeret. Sed huic potentiæ, luxuries prævaluit, matri filia. Ignoraretur potentia, nisi eius Strabo meminisset; cum ejus luxus abierit in prouerbium, eademque vox & mollem, & Sybaritam significet.

Holophernes hoc anno jussu Merodachi, vel Nabuchodonosoris suscepit expeditionem cum iis copiis, quæ ad orbem terrendum & subjugandum satis esse viderentur. Peragratâ Mesopotamiâ, & Euphrate pertransito, belli nubes in Cilicas primùm detumuit, qui primo impetu malè mulctati jugum recepêre. Inde superatis Amani montis angustiis Holophernes in Syriam flexit, quam non tam passibus, quàm victoriis peragrauit. Vbique autem non populis modò, sed & eorum Diis indicebatur bellum, & in cædibus, & depopulationibus sacra prophanis semper miscebantur. In tantâ omnium perturbatione, cæteris populis exanimatis mente, Deus Iudæis, & Israëlitis indidit animum, cujus numen atque potentiam, à cæteris gentium Diis Dux impius, insipienter, non satis distinguebat. Itaque in eos vt in prædam certissimam, tantus est immissus exercitus. Occurrit primum Bethulia πολίχνη, & situ magis, quam munitionibus firma. Eam obsessurus Holophernes consilium militare habuit de more, in quo Achior Ammonitarum Dux interrogatus, vnde tanta Israëlitis veniret audacia, negauit eos vinci posse, nisi essent à Deo suo criminibus disiuncti, probos, aut pœnitentes, Dei sui præsidio tutos & incolumes fore. Pupugit hæc oratio Holophernem de tot populis, eorumque numinibus victorem: Itaque Achiorem dedi jubet obsessis, in quos esset mox ferro flammisque sæuiturus. Interim huic renunciatur vrbem sine suorum cæde capi posse, aquis ei subductis: succisi igitur statim canales aquam deuehentes,

Holophernis expeditio.

tes, imposita fontibus præsidia militum, qui ciues aquatione prohiberent. Inde plebis in suos magistratus lacrymæ, & lamenta, aquam vel deditionem postulantis. Breue tamen extorquent illi tempus ad auxilium impetrandum de cœlo, cum nullum è terris speraretur. Præfinitur ergo deditioni tempus dierum quinque; quod cum audiuisset Iuditha conjunctissima Deo mulier & vidua, vrbis proceres grauiter increpuit, qui Diuinæ prouidentiæ modum tempusque definiuissent. Eos ergo populumque vniuersum inuitauit ad pœnitentiam & preces, quibus prima ipsa præluxit. Nec mora, huic injicitur diuinitus consilium, de quo nulla tacebit ætas, omnis admirabitur. Holophernem ad amorem sui pellectum perdere parat, & huic consilio fortuna, euentusque responderunt. Itaque relinquit vrbem quasi fugitiua mulier, & de se & de suis ornamentis, & de Deo formosa, statimque ad Holophernem deducitur. Visam statim deperiit luxuriosus Imperator, & vt eam ad amorem sui quoque pelliceret, nihil denegauit. Passus est enim, quasi ad orationes, exire de castris, vt ipsa jam non captiua, sed pænè ejus vxor esse videretur. Quarto demum die inuitatur Iuditha specie ad conuiuium, re verâ ad stuprum: ad cœnam accessit illa, sed cum cibis ab ancillulâ suâ paratis, ne gentilium mensâ pollueretur. Ad eius aspectum in conuiuio Holophernes multùm vini, plùs libidinis hausit. Itaque remotis mensis, includitur ab impurissimo cubiculario in ejus tentorio Iuditha; sed vino plenus helluo, erat ad somnum, quàm ad venerem paratior. Id cum Iuditha deprehendisset, plena Deo, gladium eius exsoluit, ejusque caput bis grauiter percussum amputat, atque Ancillæ suæ in perâ cibariâ occultandum tradit. Tum quasi ad orationem prohibente nemine, de more pergit; accedit ad Bethuliæ portas, quas à custodibus sibi reserari jubet.

Iuditha caput amputat Holophernis.

bet. Ciuibus ad eam videndam accurrentibus porrigit decollati Holophernis caput, quod præfixum conto hostibus objici jubet, dum expediti in armis milites, cum magnâ vociferatione in eos erumperent. Quis tum Achioris de Deo Hebræorum sensus? Quæ Bethulitarum exultatio? quanta in castris Assyriorum mox futura trepidatio. Iam enim sentiebatur ab Assyriis audax Israëlitarum eruptio. Cui vt consulat Eunuchus dum excitare parat Holophernem in eius cadauer incidit, sine capite, suo sanguine volutatum. Statim exclamat Assyriorum res perditas Hebræi scortuli manu: quibus verbis fidem statim fecit visum Holophernis ex muro Bethuliæ caput. Quo casu percussi omnes Assyrij effusissimam se dedere in fugam, mox eorum, quos erant depopulati, gladiis impunè concidendi. Excepta Iuditha à popularibus suis ea gratulatione quâ populi vindex, & parens; huic sine sorte opima spolia Holophernis assignata, sed hæc Hierosolymis religiosè consecrauit. Eò quoque cùm vniuerso populo ipsa perrexit, gratias habitura Deo, qui manu vnius fœminæ terrorem orbis ac populi, tam faciliter, quàm sapienter sustulisset.

OLYMP. XVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3347. 47.

Instituti sunt hoc anno Romæ Salij Sacerdotes quibus commisit rex Numa breuia scuta Ancilia dicta, quorum vnum erat delapsum è cælo. Sed alia vndecim cuderat Veturius Mamurius, adeò huic similia, vt verùm à fictitiis nec ipse Rex Numa distingueret. Erat hoc scutum Vrbi fatale simul atque salutare, quod ideò falsis permixtum erat sapienter, vt ejus tollendi, furandique voluntas adimeretur. Dicti sunt porrò Salij, non à Salio quodam Samothrace, vel Mantinensi, armatæ saltationis inuentore, sed à saltatione, quam obibant mense Martio per vrbem decurrentes armati galeis æreis, in puni- *Salij, & Ancilia Romæ instituta.*

ceâ

ceâ veste carmen occinentes, in quo sæpè Mamurij recurrebat nomen. Ita consecratum ejus nomen qui rem sacram rebus prophanis callidè permiscuisset.

Merodachus clade Holophernis repressus; Iuditha illustris.

Iuditha non salutem modò populo suo, sed & reliquis quietem peperit Holophernis nece. Hac enim auditâ Merodachus ad se rediit, & memor Sennacheribi cujus obtinebat imperium, benè secum putauit actum, quod Dei tam potentis ipse manus effugisset. Regressa porrò Bethuliam Iuditha deinceps ita vixit, vt digna videretur, cujus manû Deus tam egregium facinus edidisset.

OLYMP.XVIII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 3.	3348.	48.
4.	3349.	49.

Manassis bona opera.

Manasses his annis totus fuit in operibus pietatis, conatus reparare præteritæ vitæ jacturam, & huic gratus esse volens à quo non vt à judice, sed à parente castigatus erat. Neque verò tantùm vir bonus, sed & princeps optimus fuit. Quæ enim Hierosolymis belli tempore prudenter inchoarat, per otium absoluit; prouiditque vt qui suis exemplis vrbem sanctam effecerat, parsimoniâ suâ, & industriâ munitam filiis suis relinqueret.

OLYMP.XIX.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 1.	3350.	50.

Archilochus Poeta floret. Licambem exagitat.

In hunc quoque Olympiadis annum Olympiadum scriptor Archilochum Parium collocat, quem certè ex Herodoto Caudalis, & Gygis temporibus vixisse liquet. Alij tamen eum aliis Olympiadibus affigunt. Is Lycambem inimicum suum adeò graui, & aculeato carmine pupugit, vt eum ad laqueum, mortemque compulerit, morte suâ, quàm scriptis, atque factis longè ineptiorem.

CA-

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3350. ad 3360.

OLYMP.XIX.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.2.	3351.	51.

CORCYRA à Corinthiis hoc anno Colonia condita traditur, per Cherſocratem è genere Bacchiadarum, ejectis ex eâ Colchis, qui cum Medeâ & Iaſone erronibus, eò confugerant opportuniſſimo loco ſita erat, & quaſi ſpecula maris hujus, ideoque à multis Græcorum ambitiosè tentata, pari incolarum damno, & prenſantium gloriâ. *Corcyra condita.*

OLYMP.XIX.	Mundi	Vrb.Cond.
ann. 3.	3352.	52.
ann. 4.	3353.	53.

Nihil habent hiſtoriæ quod his annis alligetur.

OLYMP.XX.	Mundi	Vrb.Cond.
ann. 1.	3354.	54.

Tarentum, aliàs & Tarentus dicta hoc anno Phalanti, & Partheniorum de quibus anno mundi 3328. Colonia fuit. Neque tamen hæc mutauit antiquum nomen quod acceperat vel à Tarento aut Neptuni, aut Herculis filio, aut à voce Tereno, quæ apud Sabinos *molle* ſonabat, ob vellerum lanarumque mollitiem. Phalantus autem antequam Lacedæmone proficiſceretur Apollinem Delphicum interrogarat de loco vbi conſiſteret; reſponderat Oraculum, cum ſub Æthrâ pluuiam ſentiret. Domitis ergo Barbaris ad Tarentum cum res eius parùm conſiſterent, putaretque ſibi ἀδύνατα à Deo prænunciata, neque fieri poſſe vt ex Æthrâ, ſeu ſudo cælo pluuia deflueret, nihilominùs expertus eſt Oraculum *Tarentum à Partheniis conditum.*

lum vera cecinisse. Cùm enim Æthrâ vxor maritum sequuta ex eius capite pediculos legeret, recolens illa viri sui varios casus adeò vbertim fleuit vt eius lacrymis Phalanti caput perfunderetur. Neque vanus tum Apollo fuit, eodem die Tarentum captum huic atque Partheniis sedem optatissimam dedit, & sub Æthrâ dominâ magnam rerum abundantiam & tranquillitatem.

OLYMP.XX.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*2.3 4.	3355	55.
OLYMP.XXI.	3356	vsque ad
*ann.*1.2 3.	vsque ad	60.
	3360.	

Glaucus ferrum glutinare docuit.

Nihil de his annis inuenitur in historia nisi quod Olymp. 21. an. 1. Glaucus ferrum glutinare didicit, & docuit.

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno 3360. *ad* 3370.

OLYMP.XXI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*4.	3361.	61.
& tota Olymp.	vsque ad	vsque ad
XXII.& XXIII.	3367.	67.
*ann.*1.& 2.		

Gela & Phaselitis conditæ.

NIHIL dignum quod his Annalibus attexatur, nisi quod Gela & Phaselitis ditæin Sicil â Olym. 223. ann. 3. Hipponax Poëta Iambicus inclarescebat Olymp.23.ann. 1. Is vultu adeò turpi, & ridiculo fuit, vt à pictoribus sui temporis vulgò vultus eius deformissimis hominibus aptaretur. Sed aliis eos coloribus ille depinxit, & Scazonte suo, quem excogitarat, sic eos incessit, & vt nonnullos ad suspendium adegerit. Inde Scazon Hipponacteum Car-

Carmen dictum est, idoneum in primis ad jacienda conuicia, quibus ars tam diuina minùs aptari debuerat.

OLYMP. XXIII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3368. 68.

Annuus hoc anno Magistratus Athenis creari cœptus, & nouem ciuibus assignatus, quos alij ἄρχοντες, alij principes, alij prætores vocarunt aut Græcè, aut Latinè, aut Romanorum more locuti. Eorum primus Rex dicebatur, nempe sacrorum, penes quem erat totius Religionis negotium; alter Polemarchus, militiæ præfectus; Tertius Ephorus à quo anno nomen, qui hoc Creon est dictus; reliqui sex Thesmotetæ vocabantur. Quid aliud èxpectares à Democratico statu & in quo bellua multorum capitum omnia posset, nisi vt Reipublicæ multa capita præficerentur? *Prætores annui Athenis.*

OLYMP. XXIII. *Mundi* Vrb Cond.
*ann.*4. 3369. 69.

Hoc anno Chalcedon à Magarensibus condita, quæ ideò cæcorum ciuitas dicta, quod cùm locum vbi posteà Byzantium condita est eligere potuissent, elegere deteriorem. Refugiebant enim eorum littus Pisces territi tæniâ candicante, & ad oppositum delati hîc auream & argenteam Piscationem efficiebant. Verum si experientiæ defectio cæcos efficeret, plerique mortalium saltem cæcutirent. *Chalcedon condita.*

Eodem anno Messenij oppressi à Lacedæmoniis erexerunt sese, & aduersus impotentes heros arma corripuerunt, Duce Aristomene viro forti, cujus natales Messenij referebant ad Genium, qui Draconis specie cùm eius matre Nicoteleâ coïerat. Verùm ij demùm experti sunt, rebus suis penitùs collapsis, eoque extincto, se mortalem Imperatorem habuisse. *Rebellant Messenii Duce Aristomene.*

OLYMP. XXIV. *Mundi* Vrb Cond.
*ann.*1. 3370. 70.

Primus Messeniorum cum Lacedæmoniis ad Deras *Pugna Messeniorum ad Deras.*

Deras

Decas Messeniæ vicum conflictus fuit; in quò Aristomene suprà hominem depugnante, nihilominus victoria dubia fuit. Ei tamen oblatum est regnum, quod ille rejecit in speciem contentus Imperatoris nomine, vt re certiùs regnaret. Lacedæmonij eius audaciam veriti Pythium Apollinem interrogarunt, quomodò victoriam de eo referre possent; respondet, si Atheniensem ducem sibi constituerent. Athenienses rogati Tyrtæum vatem & ludimagistrum obtrusere, qui egregiam iis nauauit operam. Sic dum illi, illudere putant Lacedæmoniis, imprudenter fauerunt.

Tyrtæus ludimagister Lacedæmonijs præfi.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3370. *ad* 3380.

OLYMP.XXIV.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*2.	3371.	71.

Messenij victores ad Apri sepulchrũ.

AD Apri sepulchrum iterum certatum acriter, vbi Lacedæmonij victi constantiã, & alacritate Aristomenis; qui dum fugientes audacius insequitur scutum amisit, inuentumque in Trophonij Specu ibidem consecrauit, & multa subinde Lacedæmoniis importauit damna, dum improuisus adest cum delecta suorum manu, adeò vt non irruere in prædam, sed volare nec vno loco consistere, sed pluribus insidere videretur.

Condita Cyzicus.

Eodem anno condita vel meliùs restaurata Cyzicus, jam ante annos 600. in Propontide inclyta ciuitas, & digna quæ à multis, & sæpe propter amplitudinem, & magnificentiam conderetur.

Ammon nascitur.

Eodem quoque anno Manassi jam conuerso atque pio natus est Ammon mortuis jama liis libe-

liberis quos in crimine genuerat, vt ex Ezechiæ stirpe Christus sanctiùs nasceretur.

OLYMP.XXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3372. 72.

Rebus propè deploratis Lacedæmonij ad dolos confugiunt, & pecuniâ corrumpunt Aristocratem Regem Arcadum, vt ex auxiliatore proditor fieret. Is in prælio in magnam fossam Messenios flagitiosè deseruit, & Lacedæmoniis cædendos objecit. Fugit tamen iram Aristomenes cùm paucis, vnde annos vndecim victores distinuit, neque nisi dolo, & scelere potuit deturbari.

Victi Messenii proditione Arcadum.

OLYMP.XXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3373. 73.

In hunc annum & sequentes cadunt mira Aristomenis facinora, quæ annis 11. gessit, obsidenti, quàm obsesso similior, & Lacedæmoniorum agros cæde, facibusque desolans. Bis etiam captus, & primò quidem Spartam perductus, conjectus est in Ceadam specum seu voraginem, in quam nocentissimi quique projiciebantur; sed aliqui volunt eum labentem offendisse Aquilam eiusque pennis vtcumque sustentatum molliùs cecidisse. Hinc etiam vulpis beneficio erupit, quam caudâ prehensam insecutus, vidit quâ effugeret, cuniculumque sensim dilatans manu, per eum euasit. Iterum captus à Cretensibus sagittariis ligatusque per virginem hospitem solutus est, quam posteà filio suo dedit vxorem. Restituere rem Messeniorum ille profectò debuerat, nisi felicior iis sedes in Siciliâ, quàm in Peloponneso à fortunâ pararetur.

Aristomenis præclara facinora.

OLYMP.XXV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3374. 74.

Additus hoc anno ludis Olympicis cursus equorum adultorum, quo Pagondas Thebanus victor renunciatus est, vt non homines solùm sed

Equorum cursus additus Olympicis ludi.

sed & animantes, acclamationes ac plausus excitarent ad gloriam.

Anacreon Poeta. Tumquoque à nonnullis floruisse perhibetur Anacreon, quamquam ab aliis vltra Olympiadem sexagesimam differatur. Poëta lyricus bonus, at Batylli formosissimi pueri amoribus infamis; qui & vuæ passæ acino strangulatus ostendit quàm multis modis hominibus aperta sit ad mortem via.

OLYMP. XXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 2. 3375. 75.

Mors Merodachi. Moritur hoc anno, ex communi Chronologorum consensu Merodachus cum Babyloniis 52. Assyriis 42. annos imperasset, & inde Imperij Babylonici exordia duceret. Vir sine dubio magnus, vt omnes qui imperia, regnaque constituunt, & semper victor quandiu bellum cum hominibus gessit, sed semel compositus Deo, per ineptum Holophernem, quandiu postea vixit, semper præteritarum victoriarum fructu caruit.

OLYMP. XXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3376. 76.

Ben-Merodachi initia. Huic successit cognominis filius, sed ad ejus discrimen Ben-Merodach appellatus; qui, si vera sunt quæ ex Beroso Iosephus narrat Phœniciam, inferiorem Syriam, & Ægyptum recuperauit, quæ cum Holopherne grandique exercitu pater aliàs perdiderat. Vir alioqui solo nomine, & regno duorum & triginta annorum, notus.

OLYMP. XXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3377. 77.

Mors Tobiæ senioris. Hoc anno Tobias senior obiit annos natus centum & duos, cum filio suo commendasset eleemosynas, cumque ad charitatem, & suo, & Achiachari cognati, & Manassis exemplo incitasset. Addidit & vaticinia de Niniues proximâ ruinâ, non eâ postremâ quam Nahum, sed de aliâ sub Cyaxare, vel ejus patre Phraort

(qui

(qui in sacris Codicibus dicitur Assuerus) & quam Ionas Prophetes præcinuisset. Vir sanè acceptissimus Deo, & ab eo probatus inopià, cæcitate, Principis odio, vt quid posset vir bonus, cum malâ fortunâ compositus, ostenderetur.

OLYMP.XXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 1.	3378.	78.

Hoc anno instituta Càrnia, ludi in honorem Apollinis, vt iis placaretur Deus ob vatem suum cæsum ab Heraclidis. Peste enim afflicti, tantùm his sacris inuenere remedium, in quibus certabant Citharædi. Inter quos primus victoriam Terpander retulit. Celebrabantur ad Lucum Apollinis Carnij, ad fontem perennem, & celebrabantur diebus nouem, in 9. tabernaculis, in quorum singulis cœnabant, nouem futuri judices Citharœdorum, qui ad judicium sobrij, quàm benè poti longè meliùs cessissent. *Carnia instituta.*

OLYMP XXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 2. & 3.	3379. 3380.	79. & 80.

Nihil suggerunt his annalibus consignandum.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3380. *ad* 3390.

OLYMP.XXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 4.	3381.	81.

AD hoc tempus spectat quod de Numâ suo Romani scriptores tradunt, nullam vmquam aduersam valetudinem expertum esse, sed crudâ vegetaque senectute viguisse, mente sanâ in sano corpore, neque minùs habilem ad administrandam Rempub. cum eam deseruit, quàm cum accepit. *Numæ senectus cõmoda.*

Hoc

OLYMP.XXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3382. 82.

Numa obitus. Hoc anno in viuis esse desit alter Rex Romanorum Numa ætatis annos supra 80. cum annis 43. imperasset, morte facillimâ elatus, & suis moribus suauissimis dignâ. Reliquit liberos quinque, mares quatuor qui nobilissimas familias effecere Pomponiorum, Calpurniorum, Pinariorum & Æmuliorum, filia Martio summo Pontifici nupsit ex qua natus Ancus Martius. Sepultus est in Arcâ lapideâ extra vrbem, quia se cremari vetuerat. Eo Roma optare meliorem Regem non potuit, & cui plus, quàm Romulo debet, cùm hic eam muris, ille bonis legibus munierit.

OLYMP.XXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3383. 83.

Tullus Hostilius succedit Numæ. Tullus Hostilius nepos Hostij Hostilij qui bello Sabino interièrat, post aliquot dierum interregnum à Senatu populoque Romano Rex creatus est. Is statim agrum regibus assignatum populo viritim diuisit, ratus patrimonij sibi satis esse ad sacra sumptusque domesticos. Addidit & vrbi Cœlium montem, quem ædificare volentibus distribuit, & iis ipse præluxit. Quâ liberalitate, & magnificentiâ se regno dignissimum ostendit.

Ira capta à Lacedæmoniis. Ita quoque Messeniorum receptaculum hoc anno à Lacedæmoniis oppugnata fuit, & mulier impudica, vt olim Troiæ, sic huic munitioni excidij causâ fuit. Hæc cum Pastori Lacedæmonii Emperami se prostituisset, eumque domo sua recepisset, quo die murum seruabat maritus, eo maturiùs redeunte, quod statio tempore pluuio deserta foret; modum vrbis occupandæ occultato patefecit adultero. Is ad suos Spartanos regressus rem aperuit; sibi creditos milites inter pluuias, atque tempestates in vrbem introduxit. Restitit tamen fortiter Aristomenes, & triduo cum victoribus depugnauit;

cum

cum suos frigore, inediâ, vulneribus confectos videret eruptionem fecit, & reliquos Messenios collocauit in tuto. Quin &, cum suorum lectissimis, Spartam occupasset eamque incendisset, nisi ab Aristocrate proditus esset, qui ideò à suis Arcadibus, geminâ proditione patefactâ, lapidibus obrutus est. Intereà Euergetidas Aristomenis affinis cum 50 juuenibus regressus Iram, Spartanorum castra luctu cædibusque permiscuit, ipse super ingentem hostium aceruum confossus interiit. Petebatur coloniæ deducendæ Dux Aristomenes, sed hujus curam Gorgo, & Manticlo demandare maluit, ipse in Græciâ restitit, in vltionem Lacedæmoniorum intentus. Filias enim suas viris fortissimis vxores tradidit, quarum tertia Ialysi Regi Rhodio nupsit, cum oraculum ei optimi viri inter Græcos filiam assignasset vxorem. Tandem dum Lydiam, & Mediam cogitat Aristomenes, tot periculis perfunctus ex morbo interiit, vir fortunâ bellicisque discriminibus major, quorum cum nullum vmquam defugisset, vitam quam pro patriæ salute toties exposuerat, in lectulo satis pacatè naturæ reddidit, magnis honoribus ab ipsis hostibus suis, ab amicis, atque suis, cohonestatus diuinis.

Aristomenis obitus.

OLYMP. XXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3384. 84.

Hoc anno ad Anaxilam Rhegij Tyrannum filium, nepotis Alcidamidæ venere Gorgus & Manticlus cum suis exulibus Messeniis. Perhumaniter excepti sunt vt exules socij ab exulibus, sed statim ducti aduersus prædones, qui Zanclen obtinebant. Ij statim terrâ, marique victi vrbem Messeniis reliquerunt, quam hi de nomine patriæ Messanam dixerunt, solo non admodùm fertili in vberrimum commutato, factique extra patriam, quàm in patriâ ditiores, & fortunatiores.

Messana colonia Messeniorum.

OLYMP.XXVII. ann.4. *Mundi* 3385. Vrb Cond. 85.

Argiui Lacedæmonios vincunt. Hocanno Argiui, ad Hysias oppidum, Lacedæmonios profligauere, & diu stetere victorum Polyandria qui in eo prælio cecidissent, ne in omnium memoriâ perirent, qui pro salute & gloriâ patriæ quondam interiissent.

Certamen Horatiorum, & Curiatiorum. Verùm celebratiùs eodem anno contigit in Italiâ certamen, Tergeminorum fratrum ex duabus sororibus, quas Sequinius Albanus nuptui dederat, vnam Albano Curiatio, alteram Horatio Romano Ciui. Vterque porrò ex vxore suâ Trigeminos suscepit, ætate, viribus, & armorum exercitatione pares. Placuit itaque Regi Tullo, & Metio Suffetio eorum virtuti gentis suæ gloriam committere; neque juuenes detrectauere certamen. Primo congressu, & impressione duo Horatii cecidere, vulneratis tribus Curiatiis. Tertius Horatius superstes, & integer arti fortitudinem conjunxit, & tribus impar cum fugere simulat, singulatim cum tribus congressus, omnes interficit. Eorum spoliis ornatus vrbem ingreditur, ac sororem adit. At illa visis in corpore fratris, sponte spoliis, plus dedit, sponsi cædi, quàm fratris gloriæ, vbertimque fleuit. Has lacrymas vt patriæ infestas frater vltus est ferro; vocatusque in judicium damnatus est: sed prouocauit ad populum, à quo liberatus est. Sicque tùm plus lætitiæ publicæ, quàm legibus indultum in hac causâ fuit.

OLYMP.XXVIII. ann.1. *Mundi* 3386. Vrb.Cond. 86.

Bellum in Fidenates paratur. Hoc anno bellum aduersus Fidenates paratum, & Metius Suffetius cum suis copiis euocatus. Fidenates etiam Veientium auxilio fulti, pares se Romanis, & Albanis existimarunt. Itaque is annus, dum bellum paratur, sine bello fuit.

OLYMP.

OLYMP.XXVIII ann.2. *Mundi* 3387. Vrb.Cond. 87

Hoc anno putatur obiisse Anna Tobiæ junioris mater, quæ omnem ex marito, & filio gloriam traxit. *Anna Tobiæ uxor moritur.*

Eodem quoque natus est ex Ammone, Iosias Manassis nepos, futurus ipse fortunatissimus nisi parentis, & populi crimina, eius pietati præualuissent. *Nascitur ex Ammone Iosias.*

Certatum item & hoc anno à Romanis contra Fidenates, & dubia primum victoria, quia Metius Suffetius cum suis Albanis, non suo stetit loco, & spectator certaminis, quàm actor esse maluit. Actum erat de Romanis, cum Metius ad hostes discederet, nisi Tullus in rem præsentem consilium cepisset. Exclamauit enim, hunc discessum à se imperatum esse, vt hostis implicaretur, & à tergo cæderetur, quæ vox & suis animos addidit, & hostibus fiduciam ademit. Romani ergo tandem victores de Fidenatibus Albanos circumfundunt, petitur ad supplicium proditor Metius & ne perirent omnes statim ducitur. Itaque proditionis conuictus religatur ad duas Bigas in contrarium incitandas, atque discerpitur. Intereà missus cum lectissimis copiis Albam occupat Horatius, eamque destrui iubet ciuibus priùs Romam ablegatis. Ita rediit ad filiam mater cum annis quadringentis circiter stetisset, & quas discordia & æmulatio disiunxerant, iterum conjunxere. *Metius Suffetius proditor discerpitur iussu Hostilij.*

OLYMP XXVIII. ann.3. *Mundi* 3388. Vrb.Cond. 88.

Is annus bello Fidenatium finem attulit, iis iterum profligatis, & vrbe tam grauiter oppressâ, vt ad deditionem compelleretur. Itaque de iis triumphauit Tullus, cæterùm cum victis satis honestis conditionibus pepigit, & vt fortes viri victores, cum fortibus superatis solent. *Fidenates debellati.*

OLYMP. XXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3389. 89.

Bellum Sabinum. Hoc anno bellum contra Sabinos inchoatum, qui ad lucum Feroniæ Romanos spoliarant, & per legatos moniti, damno risum adjecerant, atque olim raptas à Romanis Sabinas exprobrarant. Vtrimque adeò fortiter dimicatum est ad noctem, vt redintegrare hoc anno certamen vterque veritus sit exercitus; sicque mutuo & alterno metu huius anni expeditio terminata sit.

OLYMP. XXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3390. 90.

Tertiùm rebellant in Lacedæmonios Messeni. Hoc anno Messenij aduersus Spartanos tertiùm rebellauere, occasione arreptâ ex terræ motu, quo Neptunus Spartam afflixerat, quia supplices ex eius aris ad Tænarum Ephori abduxissent. Occuparunt illi rebelles Ithomen montem; neque tamen eos expugnarunt Lacedæmonij, vetiti ab Oraculo Iouis Ithomatæ supplices violare. Itaque ij ab Athieniensibus malè jam affectis in Spartanos, accepere Naupactum, vnde Acarnanibus multa intulere damna. Exemplo certissimo, quàm periculosum sit fortes & miseros hostes nimis vicinos habere.

Victi Sabini ad Eretũ pacẽ petunt. Eodem anno majoribus animis & copiis à Tullo contra Sabinos pugnatum, ad Eretum oppidum, vbi victoria stetit à Romanis, non qui fortiores erant, sed religiosiores. Neutram enim in partem inclinante fortunâ, & multis cadentibus, vincente nemine, vota Opi & Saturno Tullus nuncupauit, pollicitus & duplicare Salios, si Sabini vincerentur. Itaque ij statim fugientes regionem suam Romanorum populationibus objecerunt: quibus ita detumuerunt superbissimorum hominum animi, vt de quærendâ pace seriò cogitarent.

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno 3390. *ad* 3400.

OLYMP. XXIX. *ann.*2. *Mundi* 3391. Vrb.Cond. 91.

ANNO igitur insequenti Sabinorum Legatis petentibus Tullus pacem dedit, & honestis quidem conditionibus, eos satis domuisse ratus, qui sibi virtute pares in Italiâ nullos populos arbitrabantur. Incisum etiam in columellis fœdus, quod tamen tenuit donec re suâ victi iudicarunt. Nihilominus ea victoria Tullo peperit tertium triumphum, cujus erat, sicut & gloriæ militaris appetentissimus. *Pax Sabinis data.*

OLYMP. XXIX. *ann* 3. *Mundi* 3392. Vrb. Cond. 92.

Mortuus est hoc anno Manasses Rex Iuda, cum annos quinque supra quinquaginta regnasset, de quo dubites vtrum scelera majori furore perpetrarit, quàm pœnitentiâ eluerit. Huic tamen hæc crimina sic condonata sunt, vt eadem in posteris suis luerit, cùm eorum maximè causâ interiisse Iudaicum regnum in sacris Codicibus inueniatur. Neque verò in sepulchro Regum Iuda eius cadauer illatum est, quia nonnunquam Deus, quàm homines faciliùs placari solent. *Manassis mors.*

OLYMP. XXIX. *ann.*4. *Mundi* 3393. Vrb. Cond. 93.

Manassi successit Amon annos natus viginti duos, qui statim patrem peccantem imitatus est, nequaquam pœnitentem. Itaque statim sublatus modum citò & vitæ, & sceleribus posuit. *Ammonis scelera.*

OLYMP. XXX. ann. 1. | Mundi 3394. | Vrb. Cond. 94.

Ammonis cædes. Anno enim sequenti Rex ille infelix interfectus est, ab hominibus improbis, & à quibus vt ad exitium, sic ad scelera præcipitatus erat. Hi tamen statim parricidij sui pœnas luerunt, ab ipso populo ad judicium, necemque postulati, duplicis grauissimi sceleris nocentes, quod Principis sui criminibus animum priùs, quàm corpus ferro perdidissent.

Iosias Ammoni succedit. Eodem igitur anno parentis sui locum & solium occupauit Iosias octennis, indolis optimæ puer, & ad virtutem quodammodo factus, dignusque qui Iudaici regni decus repararet, nisi nequissimi populi peccata plus valuissent apud Deum ad vindictam, quàm boni Regis pietas ad indulgentiam.

OLYMP. XXX. ann. 2. | Mundi 3395. | Vrb. Cond. 95.

Phigalenses ab Oresthasiis restituti. Tum à Lacedæmoniis capta est, & excisa Phigalia, nobilis Arcadiæ ciuitas: cujus incolæ solum vertere jussi Apollinem Delphicum interrogarunt, quo tandem modo postliminiò redirent in patriam: respondit ille si ex Oresthasio Oppido centum lectissimos viros assumerent, qui tamen omnes in eâ expeditione essent perituri. Oresthasij nihilominùs huic militiæ certatim dedere nomen, ex quibus selecti centum, commisso cùm Spartanis prælio, omnes interiere, sed Phigalensibus patriam morte sua reddidere, tam gloriosâ sibi, quàm vtili suis sociis victoriâ.

OLYMP. XXX. ann. 3. | Mundi 3396. | Vrb. Cond. 95.

Cypselus occupat Tyrannidem. Hoc anno Tyrannidem apud Corinthios occupauit Cypselus, Periandri pater, ita dictus à Cistulâ, seu mensurâ frumentariâ, in quâ occulta-

occultatus fuit, dum ad necem à Bacchiadis quæreretur. Sic à matre seruatus est, vt patriæ matri suæ potiori, libertatem eriperet.

OLYMP.XXX. *Mundi* Vrb Cond.
*ann.*4. 3397. 97.

Hoc anno Demaratus Corinthius Cypseli Tyrannidem perosus, & ab eo sibi malè mutuens, in Etruriam venit, & sedem elegit Tarquiniis, vrbe filiorum suorum nomine, quàm proprio, famosiore. *Demaratus in Etruria nauigat.*

OLYMP.XXXI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3398. 98.

Conditæ his temporibus notantur à Chronologis pleræque vrbes Abderæ; Lampsacus, Clazomenæ, Acanthus, Stagira, Selinus, Istrus, Borysthenes, & Byzantium, quamquam ab aliis scriptoribus ad alia tempora referantur. Quæ si non omnes hoc anno statutæ, certè tum à Colonis Græcis reparatæ, de nouo conditæ dici meruerunt. *Coloniæ aliquot institutæ.*

OLYMP.XXXI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2 3399 99.

Circa hæc tempora apud Agrigentinos Tyrannus statuitur à nonnullis Phalaris, sed meliùs rejicitur in Olymp. 52. *Phalaris Tyrannus.*

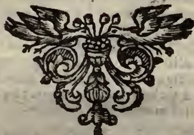
OLYMP.XXXI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3400. 100.

Hoc anno bellum quinquennale contra Latinos exarsit, negantes Romanis parere, qui quondam Albanos dominos agnouissent. Itaque in eos est immissus exercitus, qui tamen plus timoris inferret, quàm damni. Vna Medullia Romuli Colonia obsidione capta pœnas rebellionis dedit: Cæteri humanitate potiùs, & terribilis ad speciem exercitus transfuectione sunt ad obsequium reuocati: quia Romani *Bellum in Latinos quinquennale.*

ni Latinos volebant suos esse, non exterminatos.

Sabini rebellant.

Sabini eâ occasione vsi fœdera, in ære licet incisa, fregere, & ad Maleficam Syluam, quàm malæ essent fidei demonstrarunt, sed ab equitatu Romano deuicti atque dissipati, plus inesse sibi maleuolentiæ, quàm fortitudinis ostenderunt.

LIBER

LIBER II.

SÆCVLVM MVNDI

TRIGESIMVM QVINTVM.

Ab anno mundi 3400. *ad* 3500.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3400. *ad* 3410.

OLYMP. XXXI. *ann* 4.	*Mundi* 3401.	Vrb. Cond. 101.

HOC anno Iosiæ 15. natus est ei filius à patre dictus Eliacim, sed à Nechao Ægypti Rege posteà Ioacim, per Coph & Men apud Hebræos, apud Græcos per κ & μ. Cum ejus filius dictus sit Ioachin apud Hebræos per Caph, & Nun, apud Græcos per χ & ν. Sed is Eliacim primogenitus non erat, vt liquet ex 1. Paralipomenon. Iosiæ enim paulò ante ex aliâ vxore, vel concubinâ natus erat Iohannam, sed qui ante patrem obiit. Is autem Iohannam aliter quoque dictus est Ioachaz, immò & Iechonias, vt constat ex libro 3. Esdræ apocrypho; quod Iechoniæ nomen S. Epiphanius in Panario affinxit Ioacimo, vt causam redderet omissæ vnius generationis. Quæ quidem hoc loco fuere prænotanda, *Filij Iosiæ*,

tanda, vt inde lux affulgeret aliquot locis scripturæ, magnis alioquin hic tenebris implicatæ.

OLYMP.XXXII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3402. 102.

Iosiæ pietas, & noua vxor. Iosias ætatis suæ anno 16. pietati se totum dedit, seque verum Dauidis Nepotem est professus, virtute cultuque religionis. Tum quoque aliam duxit vxorem Amitalem filiam Hieremiæ, non Prophetæ Anatothini, sed de Lobnâ viri potentis ac diuitis, & qui tum dignus habitus est, vt tempore satis fœlici Regis socer eligeretur.

OLYMP.XXXII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 2. 3403. 103.

Sellum nascitur. Hoc anno Iosias ex Amitali vxore nouâ tertium filium suscepit Ioachazum, qui & aliter dictus est Sellum, libro 1. Paralip. non suo, hoc est tertio, sed quarto nominatus loco. Is patri suo successit, sed abductus in Ægyptum fratri suo Ioacimo reliquit locum, infelicitate paternâ, & suâ, quàm rebus gestis famosior.

OLYMP.XXXII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3 3404 104.

Pietas Iosiæ denunciata. Celebris est hic annus denunciatâ Iosiæ pietate, quâ sic regnum purgauit suum, vt in eo nihil prophani deinceps videretur. Tum enim abstulit impudicos Sacerdotes præposterâ libidine infames, & eis permixtas mulieres tam labore manuum, quàm quæstu sui corporis turpes. Subuertit & aras victimarum toties iniquo sanguine pollutas. Denique sic vrbem templumque mundauit, vt hæc ciuitas sancta, illud Dei sedes meritò dicerentur.

Pax inter Rom. & Latinos. Hoc quoque anno pax Romanos inter, & Latinos, inita, vtrimque optata, & quæ tantùm dilata fuerat vt hi lubentiùs obsequerentur, illi modestiùs imperarent.

OLYMP.XXXII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3405. 105.

Hieremias incipit prophetare. Hoc anno Hieremias prophetare cœpit datus adiutor

adjutor Iosiæ Regi, vt hic esset Numinis supremi manus, ille lingua. Iosias enim sanctissimi vatis ortatibus opus vrgebat; atque hoc anno currus incendit Solis in suburbio Hierosolymitano, more gentium consecratos, & remouit equos huic immolari solitos. Insuper destruxit aras singulis Hierosolymorum portis affixas. Locum etiam Tophet funestissimis Melochi, seu Saturni sacrificiis, & humano sanguine violatum, reuerà pollutum haberi voluit. Omnia denique loca destruxit, quorum aspectu vel recordatione lædi pietas videretur.

OLYMP.XXXIII. ann. 1 | Mundi 3406. | Vrb.Cond. 106.

Lygdamus vel Lydamis Syracusanus tum omnes sibi compositos Pancratio vicit, cujus monimentum diu Syracusis stetit prope Latomias. Is autem ludus hoc anno restitutus fuit, sicut & equi desultorij quibus anteiit Equa Crauxidæ Cranonij, quorum palmis, vt & Gygis Lacedæmonij Olympionicæ, hæc Olympias co honestata est. *Pancratium restitutum.*

Hoc quoque anno Selinus in Sicilia à Megarensibus Hyblæis condita, ad fluuium cognominem, ab Apio dictum. Huic adjacebat pestiferum æstate stagnum, cui vim mortiferam ademit Empedocles immissis in illud duobus vicinis fluminibus Selinunte, & Belice, ideoque ab indigenis pro Deo habitus quem Æthnæ montis flammæ consumpserant. *Selinus condita.*

OLYMP.XXXIII. ann. 2. | Mundi 3407. | Vrb Cond. 107.

Ben-Merodacus auus magni Nabuchodonosoris hoc anno viuendi finem fecit, cum triginta duobus regnasset annis, solus viginti quatuor, octo cum filio, nepotis rebus gestis, quàm suis celebratior. *Mors Ben-Merodaci.*

OLYMP.XXXIII. ann. 3. | Mundi 3408. | Vrb.Cond. 108.

Nabopolassar, aliter Nabolassar magni Nabucho- *Nabopolassar regnus.*

buchodonoſoris pater, hoc anno regnare cœpit ſolus, cum jam annis octo cum patre aſſueuiſſet imperio. Ita ſenſim Babylonis aſſurgebat imperium, donec idoneum eſſet ad multandos Iudæos, nihil exemplo & pœnâ Iſraëlitarum à peccando deterritos.

OLYMP.XXXIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3409. 109.

Ioſias Aruſpices & Ariolos necat.

Hoc anno Ioſias majora aduerſus idololatras auſus eſt; deleuit enim Aruſpices, & Ariolos quorum operâ populus dementabatur. Eos autem viuos eſſe combuſtos ex 70. Interpretibus liquet, & fortè in ſuis aris.

OLYMP.XXXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1. 3410. 110.

Anolympias.

Hæc Anolympias dicitur, quòd ei præfuiſſent Piſæi ope Pantaleonis Regis, non Elei de more. In eâ victor eſt declaratus Stoma, vel Stomius Sicyonius, qui Eleorum equitatum duxit, & ex prouocatione hoſtem cecidit, non tantùm pedibus, ſed & manu bonus.

Ioſiæ pietas peruadit ad regnum Iſraëlis.

Hoc quoque anno Ioſias in Iſraëlis regnum pietatem ſuam extendit. Nam in Bethel altare polluit humanis oſſibus in eo concrematis; ſicque completa ſunt verba Iaddi viri Dei ante annos fere trecentos & quinquaginta coram Ieroboamo pronunciata. Huius porrò Prophetæ ſepulchrum Ioſiæ juſſu conſeruatum, immò & in ejus gratiam oſſa alterius Prophetæ qui mortis eius extiterat cauſa, eumque mendacio apud ſe ad prandium diſtinuerat. Sic malo Prophetæ profuit, juxta bonum, fuiſſe tumulatum.

Mors Tobiæ iunioris.

Hoc quoque anno mortuus eſt Ecbatanis iunior Tobias anno ætatis ſuæ 99. (vt Latini codices habent, quamquam ei Græci 127. vitæ annos affingant) cum priùs Raguëlem & Annam ſoceros ibidem ſepeliſſet. Obiit autem circumſeptus nepotum ſuorum grandi turbâ, quos

ita

ita vir sanctissimus instituerat, vt essent inter Ethnicos veræ religionis tutores, & propagatores.

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno 3410. *ad* 3420.

OLYMP.XXXIV. *ann.* 2. *Mundi* 3411. Vrb.Cond. 111.

HVNC annum Ezechielis Prophetæ dies natalis illustrat, vt trigesimus ejus ætatis annus cum 5. captiuitatis coincidat. Neque enim hic audiendus Iosephus Scaliger, qui hos annos 30. Nabopolassari audacter affingit. Fuit porrò Ezechiel visionibus suis mirabilis, sed quæ vidit ipse multis legenda proposuit, perpaucis intelligenda. *Nascitur Ezechiel.*

OLYMP.XXXIV. *ann.* 3. *Mundi* 3412. Vrb.Cond. 112.

Hinc annus Iosiæ duodeuigesimus tribus rebus nobilis extitit. Templum enim reparatum est, cum jam anni 234. effluxissent ab eius instauratione facta anno 23. regni Ioas: tunc autem est structura interpolata, & vasa sacra decenter curata. Inter hæc inuentus est liber legis Mosis ipsius exaratus manu: de eo consulta Olda prophetissa denunciauit populo calamitates, hoc libro contentas, quas tamen Rex bonus suis oculis non vsurparet. Quare renouatum à Rege Deum inter & populum fœdus; sed vtinam populus Dei, sequestrique votis respondisset. Celebratum tum quoque fuit phase seu Pascha magnificè, quando & Arca sub Ammone exportata in templum relata fuit; quibus omnibus Rex sanctissimus supplicij dilationem obtinuit sibi; supplicium propter sceleratorum *Opera sancta Iosiæ.*

cri-

crimina numquam potuit deprecari.

OLYMP.XXXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3413. 113.

Iudæorum Censores. Si qua Iosepho fides tum Iosias Iudæis censores apposuit (κριτὰς & ἐπισκόπους appellat) qui non tantùm publico juri, sed & priuatorum moribus inuigilarent, & ab vnoquoque vitæ rationem exigerent. Quæ si non sunt à Iosepho conficta, censura supra ducentos annos & quinquaginta priùs Hierosolymis, quàm Romæ viguit, atque eius institutio non prophanis hominibus, sed Regi pientissimo debetur.

OLYMP.XXXV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3414. 114.

Thales Milesius nascitur. Hoc anno natus scribitur Thales Milesius septem Græciæ sapientûm vnus, à quo fluxit Ionica Philosophiæ disciplina, vt à Pythagorâ, Italica. Is Geometriam & Astrologiam primus induxit in Græciam. Sed speculatus siderum motus, dum in fossam turpiter prolapsus est, meliorem se Astrologum, quam Geometram præbuit.

Tulli Hostilij mors. Eodem quoque anno regni sui 32. obiit Tullus Hostilius, vnà cum vxore, & domesticis omnibus igne cælesti crematus. Qui enim has flammas ab Anco Martio curatas volunt, communi scriptorum sententiâ, maleuolentiæ reuincuntur. Optimè enim Tullum fuisse Magum suspicatur Liuius, & tum à Ioue Elicio, quod eius sacra non ritè curaret, fulminatum. Veriùs à Dæmone isti funt emissi ignes, qui inita secum à Magis fœdera, ita plerumque terminare solet.

OLYMP.XXXV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3415. 115.

Ancus Martius regnat. Ancus Martius annos natus 37. Tullo succedens, hunc minùs quàm auum Numam imitari maluit. Nam populum à studiis belli, ad otium, pacemque traduxit, vulgatis quià Numa relicti erant, commentariis, quibus ad religionem

inui-

inuitaretur, quâ nihil est ad pacem curandam, atque conseruandam accommodatiùs.

OLYMP.XXXV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 3. 3416. 116.

Nascitur hoc anno Sedecias quartus Iosiæ filius ex Amitali Hieremiæ filiâ, tumque dictus Matthanias, quod ei nomen posteà Nabuchodonosor abstulit, imposito nomine Sedeciæ, vt omnia habere se à victore, vsque ad nomen, recordaretur. *Nascitur Sedecias*

OLYMP.XXXV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3417. 117.

Latini qui anno superiore, Martio contempto, indixerant bellum, sed Politorium oppidum amiserant, eandem vrbem hoc anno missis Colonis repararunt. Verùm iterum à Romanis victi, iterum capta ciuitas; nec vt anno superiore hostes molliter accepti sunt, sed in ciues ferro, in domos flammis sæuitum, ne minùs sapienter conficeret bellum, Ancus Martius quàm fortiter gereret. *Latini à Martio victi.*

OLYMP.XXXVI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1 3418. 118.

Cadit in hunc annum Iudithæ mors, ætatis 105. à victoriâ 73. cujus memoria apud Æthiopas in Ecclesiâ recolitur, sed de ea Martyrologium Romanum tacet, licet à sanctis Patribus vulgò sancta nominetur. Sepulta est in agro Bethuliensi cum viro suo, inter Iudæorum lacrymas; at eius fama numquàm intercidet, cujus ipse Deus præco esse voluit. *Mors Iudithæ.*

OLYMP.XXXVI. *Mundi* Vrb Cond.
ann.2. 3419. 119.

Phraortes Medus hoc anno in obsidione Niniues interiit; quare vrbs obsidione soluta resumpsit animos, atque duobus Regibus & omni Medorum potentiæ se parem, immò superiorem credidit. *Phraortes Medus obit.*

Tum quoque natus est ex Ioacimo Iosiæ filio Ioachinus, aliter passim dictus Iechonias miseri pa- *Nascitur Ioachinus ex Ioacimo*

parentis hæres miserabilis. Cui eaue Sedeciam fratrem naturalem adscribas, licet id liber primus paralip. innuere videatur. Sedecias enim eius patruus erat, sed adoptione factus filius Ioacimi, frater quoque Iechoniæ dici potuit.

OLYMP. XXXVI. *ann.* 3. | *Mundi* 3420. | Vrb. Cond. 120.

Cyaxares Medus regnat & vexatur à Scythis.

Cyaxares Medus Phaorti successit, cuius vt regni, sic expeditionis in Niniuem hæres esse voluit. Sed obsidionem quoque soluere compulsus est, propter Scythas in eius imperium irrumpentes, à quibus etiam victu precariò regnare sub eorum impotentissimo dominatu coactus est annis duodetriginta. Sic Cyaxari non animus, aut opes, sed fortuna defuit ad Niniuem èxscindendam.

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno 3420 ad 3430.

OLYMP. XXXVI. *ann.* 4. | *Mundi* 3421. | Vrb. Cond. 121.

Bellum inter Rom. & Latinos reparatur.

ROMANORVM Colonia Medullia hoc anno à Latinis capta est: sed vice versâ Martius Telenas nobile Latinorum oppidum occupauit, & ciues intactos cum bonis omnibus suis Romam transtulit. Idem quoque præstitit cum Facanæ Oppidanis, iisque omnibus nouis Colonis Auentinum inhabitandum tradidit. Secutus majorum suorum exempla, qui suis victoriis vrbem & majorem, & magis metuendam efficiebant.

OLYMP. XXXVII. *ann.* 1. | *Mundi* 3422. | Vrb. Cond. 122.

Pueri in Olympicis ludis coronantur.

Proposita sunt hoc anno extra morem pueris præmia ab Eleis cursus, & luctæ; hujus palmam tulit

tulit Hipposthenes, illius Polynices Eleus. Hic est Hipposthenes Heroemodi pater, in quem & virtutem suam Palæstricam transfudit, ambo enim victores multarum palmarum leguntur, pater vndecim, filius duodecim. Huic etiam diuini honores habiti sunt oraculi jussu, quasi toties aduersarium prostrasse aliquid supra mortalem saperet.

Eodem anno Tarquinius (Liuius Lucumonem vocat) Demarati filius, Romam cum suis migrauit, & in familiaritatem Anci Martij ita se insinuauit, adeò se fortem, fidumque præstitit, vt dignus haberetur, qui ei succederet, & Romanum obtineret regnum, quod virtute suâ atque prudentiâ amplificasset. *Tarquinius Romam commigrat.*

OLYMP. XXXVII. *Mundi ann.* 2. 3423. Vrb. Cond. 123.

Erepta est hoc anno Latinis ab Anco Medullia. Inde variis excursionibus vtrimque pugnatum, sæpe vincentibus Romanis industriâ Tarquinij equitum præfecti, qui non tantùm fortiter, sed & callidè pugnabat, loco, & tempore collocatis insidiis. *Pugnant certare Rom. & Latini.*

Bellum quoque cum Fidenatibus gestum. Hi tergiuersati dum auxilia expectant astu Martij delusi sunt. Interim enim in eorum vrbem cuniculum egit, & dum ab aliâ parte scalis admotis murum transcendere fingit, per illum suos immisit in vrbem qui portis effractis, aperuere suis viam. Fidenates affatim cæsi, vrbs direpta, huicque impositum præsidium. *Fidenæ captæ.*

Sabini quoque occasione vsi Romanos adorti sunt, sed astu quoque debellati. Dum enim eorum plerique ad populandos agros exiissent, Martius eorum inuasit castra, & cepit; disposito cum equitibus suis Tarquinio, qui populatores redeuntes exciperet. Nec eum fefellit expectatio; dum enim hi in castra se recipere moliuntur passim cæsi, atque dissipati. Pax nihilominùs petentibus data, quia Latini adhuc in armis *Sabinis victis pax data.*

erant,

erant, & Romani tùm Sabinos minus domitos, quàm hostes habere malebant.

OLYMP. XXXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 3. 3424. 124.

Cyrene Colonia. Cyrene Colonia insulæ Theræ hoc anno condita est à Ratro, ex quo Poëta Callimachus ortum traxit; vrbs pulcherrima, & loco peramæno sita, posteaque regni Cyrenaici caput; sæpè destructa, sæpè reparata; quia diu stare magna non solent.

Pharao Nechao transitum petit à Iosia. Hoc item anno Pharao Nechao aduersus Babylonios parans expeditionem, petit à Iosiâ transitum; quem ille sapienter negauit, ne vtriusque populi excursionibus pateret. Quia periculosum minoribus principibus inter duos hostes magnos interjici, qui in alienâ regione, quàm in suâ bellum gerere malunt.

OLYMP. XXXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 4. 3425. 125.

Sinope condita. Sinope hoc anno à Milesiis statuta est, vrbs de se potens, vtpote quæ toti Euxino, & vsque ad Cyaneas petras imperarit, & extra Euxinum positos Græcos juuerit; posteà tamen magni Mitridatis natalibus, Regiâ, immò & sepulchro facta illustrior; tantùm huic vrbi valuit Romanorum terrorem, tumulo condidisse.

Iosias in prælio vulneratur & moritur. Eodem anno Nechao Iudæam cum copiis ingressus, & ad vrbem Medemenam subsistens, à Iosiâ transitum rogat, extorturus nisi daretur. Cùm negatus esset, pergit nihilominus vsque ad Campum Mageddo: vbi Iosias palantes Ægyptios aggressus, in prælio lethaliter vulneratur, relatusque Hierosolymam, ibidem moritur. Non desunt qui Hieremiæ Threnos in Iosiæ obitu compositos velint, quos tum in excidium Hierosolymitanum sub Sedeciâ commodiùs reseruabis. Iosiâ demortuo, factione populi regnum inuadit Ioachaz secundo-genitus Iosiæ, idque tribus mensibus scelerate administratum, scelere partum. Intereà Nechao ad Euphratem

vsque

vſque peruenit, neque Babylonios vſquam conſiſtere paſſus eſt. Dum victor in Ægyptum regreditur, occurrit illi Eliacim, regnum à fratre occupatum repetens; adfuit & Ioachaz electionem defenſurus; ſed dum Regem à jure, & à fratre ſtare videt, arma expedit, at paulò ſeriùs, & incautiùs: multitudine enim Ægyptiorum oppreſſus, viuus capitur, & abducitur in Ægyptum vbi paulò poſt ex mœrore obiit: hoc tantùm notus nomine, quod in fratrem, & Deum impius interiiſſet.

Ioachaz abducitur in Ægyptum à Nechao.

OLYMP. XXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 1. 3426. 126.

Periander Patrem & Socerum imitatus Corinthi Principatum occupat, & militibus circumſeptus, jus non linguâ, vt ſapiens, ſed armatâ manu, vt tyrannus reddidit.

Periander Tyrannus Corinthi.

Tum etiam videtur natus eſſe Daniël Propheta ex regio ſanguine, quia eum abductum eſſe puſionem ſcribit Epiphanius. Is miſerrimo tempore natus oſtendit magnos viros, ex tenuibus initiis ad ſumma peruenire.

Naſcitur Daniel.

Eliacim hoc quoque anno regnare cœpit factus Ægyptio Regi vectigalis, à quo ei de more mutatum eſt nomen, dictuſque Ioacim, pro Eliacim, quamquam duæ illæ voces idem ſonent. Is ſtatim Dei ac Patris immemor ſeſe dedidit impietati; ſubditos vectigalibus atterens, & in ſanctos etiam viros crudeliter deſæuiens. Nam Vriam Prophetam ex Ægypto retractum interimi juſſit; & nihil propiùs factum quàm vt Hieremias eo conniuente, à Sacerdotibus interficeretur. Sed lite in judicium vocatâ ſub Ahicano principe cauſam euicit, ad alia mala atque diuturniora à Deo reſeruatus.

Eliacim regnat Ægyptiorum vectigalis.
Eius in ſanctos viros crudelitas.

OLYMP. XXXVIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 2. 3427. 127.

Marcius regni ſui anno decimo tertio, Veientes ſuis, & ſociorum armis aggreſſus, magnâ ſtrage editâ fudit, eiſque ſpolia ſuorum multò ſan-

Veientes victi.

sanguine eluta detraxit ; quæ tum digna judicata sunt vt cùm rege triumphante per vrbem magnificè transueherentur.

Ioachinus à patre fit regni particeps.

Eodem anno Ioachinus, qui & Iechonias dictus est, à patre regni collega factus est, vt maturè & sceptro, & calamitatibus assuesceret. Is patre nihilo melior fuit ; ideoque in vtrumque & populum Regibus suis simillimum intentatæ à Prophetis minæ, quas prudentiâ suâ principes illi se declinaturos stolidè putabant ; neque videbant hoc maximè facto, & sceleribus suis vniuersam familiam Regiam ad interitum ruere.

OLYMP.XXXVIII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*3.	3428.	128.

Veientes iterum victi.

Veientes rebellare ausi, iterum hoc anno victi sunt ab Anco ad Salinas. Dediderunt se sponte Velitræ, quorum ciues agrum Romanum depopulati fuerant, & demissione suâ, & satisfactione veniam impetrarunt.

Condita Ostia.

Condita quoque fuit hoc anno vrbs Ostia, ad Tiberis Ostium, Sylvâ adjacente ad naues fabricandas publicatâ. Quo facto sperare cæperunt Romani se futuros domitores orbis, ad quem suæ naues transfretarent.

Nabuchodonosor à patre mittitur in Syriam, vbi res suas restituit.

Nabuchodonosor à patre missus est in Iudæam, & Syriam, vt hic vires suas accisas repararet, regnumque ibidem caducum restitueret. Nec mora, deuictum ad Euphratem Ægyptium acriter persequitur, Syriam Iudæamque componit ; abducto Ioacimo cum filio Ioachino, & multis principibus, inter quos Daniel cum sociis eminebat ; quoniam Hosti Nechao submiserant sese, licet inuicti. Sed quid agas? Ita minores majorum peccata luere solent.

Sub hujus anni finem Nabopolassar moriens, victoriæ quam filius pepererat fructum degustare non potuit.

Nabu-

OLYMP.XXXVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3429. 129.

Nabuchodonoſor hoc anno Babylonem, & regnum patris ingreditur, & inde regnandi ducit initium. Remittit ſtatim in Iudæam Ioacimum cum filio, retentis obſidibus Daniele, & aliis principum liberis, Pactum dare tributum, quod tribus annis pependit; cùm jam ab Ægyptio Nechao precariò regnare didiciſſet.

Regnat Nabuchodonoſor, & remittit Ioacimum cum Ioachino.

Eodem anno bellum Ægyptios inter & Babylonios magnâ contentione geſtum: victi Ægyptij intra regnum ſuum receperunt ſeſe, & Peluſij clauſtris ſuam debuerunt incolumitatem.

Victi à Babyloniis Ægyptii.

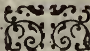
Eodem quoque anno Baruch Prophetes amanuenſis Hieremiæ, malè ſibi magiſtroque metuens, benè ſibi ſperare juſſus eſt, expertuſque hunc tutum eſſe, cui int r inimicos capitales auxilium Deus pollicitus erat.

Baruch Prophetes à Deo.

OLYMP.XXXIX. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1. 3429. 129.

Rechabitæ in tabernaculis hactenus habitare ſoliti, hoc anno propter belli motus aſſiduos, Hieroſolymam ſeſe receperant. Vinum illi & ſyceram non bibebant, & degebant in campis ſub pellibus, vt patri ſuo Rechabo obſequerentur. Nunc in vrbe viuere cœperunt, nec Deus eorum improbauit conſilium, quoniam cauſa metus erat legitima, & qui in viros conſtantes caderet.

Rechabitæ iuſſi Hieroſolymis habitare.

C.A-

CAPVT IV.

DECAS QVARTA:

Ab anno 3430. *ad* 3440.

OLYMP.XXXIX. *ann.*2. *Mundi* 3431. Vrb.Cond. 131.

Dracon scribit leges Athieniensibus.

CIRCA hæc tempora leges Atheniensibus scribebat Dracon, non tam atramento quam sanguine, ob nimiam seueritatem, quæ vsque ad inanima extendebatur. Eas tamen parùm diu seruatas esse innuit deterrimus hujus Reip. Status, & quia violenta diu durare non possunt.

OLYMP.XXXIX. *ann.*3. *Mundi* 3432. Vrb.Cond. 132.

Hieremiæ conciones.

Pertinent ad hunc annum & adjacentes, Hieremiæ Prophetæ conciones, populum ad pœnitentiam inuitantis; sed his surdis canebat auribus. Immò tum Rex exceptum à Barucho ex ore Hieremiæ Librum conscissum misit in ignem, & vtrumque comprehendi jussit. Sed jam illi occultarant sese; & Deus elusâ satellitum industriâ, volumen iterum describi jussit ad memoriam geminati sceleris sempiternam.

OLYMP.XXXIX. *ann.*4. *Mundi* 3333. Vrb.Cond. 133.

Sadyaltes pugnat cum Milesiis.

Sadyaltes circa hæc tempora bellum cum Milesiis sexennio gessit. Sed & hoc bellum & regnum filio suo Alyattæ reliquit hæreditarium.

Hoc anno Ioacimus tributum quod jam annis tribus pependerat, Babyloniis negat, fretus Ægyptiorum auxilis, qui grandem conflare exercitum nunciabantur: Itaque paratâ tributo soluendo pecuniâ, ad militem conscribendum vti maluit, frustrà reclamante Hieremiâ, & vanos Ægypti Regis conatus osten-

tau-

cante, Sed apud impium Regem plus ficti Principis promissa, quàm Dei minæ valuerunt.

OLYMP. XL. Mundi Vrb Cond.
ann. 1. 3334. 134.

Vexatus est hoc anno ab excursoribus Babyloniis Iudæa, vt Ioacimus ad officium, & persoluenda vectigalia compelleretur, quod etiam suadebat Hieremias. Sed Rex neque præsenti damno, neque majoris expectatione ab insano consilio potuit reuocari. *Vexatus Iudæa à Babyloniis.*

OLYMP. XL. Mundi Vrb. Cond.
ann. 2. 3435. 135.

Venit hoc anno in Syriam cum magnis copiis Nabuchodonosor, ex æquo Tyriis & Iudæis infensus, sed illis longe magis, quod potentiores essent, & multos populos aut vectigalibus, aut mercibus atterebant. Et verò plus eum belli Tyrij, quàm Iudaici pungebat cura, vt erat Tyri, quàm Hierosolymorum difficilior expugnatio. Igitur vrbem sanctam exercitu cinxit, sed ita obsedit, vt regem potius terrere velle quàm perdere videretur. *Nabuchodonosor venit in Syriam & Hierosolymam obsidet.*

OLYMP. XL. Mundi Vrb Cond.
ann. 3. 3436. 136.

Hac fraude Ioacimus delusus, Nabuchodonosorem, icto fœdere, in vrbem amicè recipit. Sed statim datam principi fœdifrago fidem frangi posse credidit. Quin & eum interimit hominibus exosum & Deo, vtpotè Dæmonis vile mancipium, vt post mortem in ejus corpore stigmata ostenderunt, quæ vocem magicam Chodanasar exhibebant. Statim in locum demortui parentis Ioacimi suffectus est Ioachinus, quem in subjectionis signum Babylonius Rex Iechoniam dixit. Sed post tres menses, & dies decem, mutato consilio, cum matre, & regni primariis, vnà cum thesauris tam Dei, quàm Regis per suos duces abducendum Babylonem curauit. Constituto Rege Matthaniâ Iechoniæ patruo, quem Sedeciam vocauit & ad- *Nabuchodonosor Hierosolymis amicè recipitur & Ioacimum cædit* *Substituitur ei Ioachinus dictus Iechonias. Mox idem Iechonias abducitur Babylonem, substituto ei Sedecia patruo.*

egit Sacramento nihil se pro Ægyptiis aut Tyriis aduersus Babylonios moliturum. Interim Tyrum obsedit, & annis tredecim per se ac suos duces oppugnatam tandem ad deditionem compulit, spoliis tanto labori, ac tempori respondentibus.

Epidamnus condita.

Epidamnus eodem anno à Corcyræis condita scribitur inter Dalmatiam & Macedoniam, quibus à nonnullis adjudicatur. Placuit multùm ciuitas hæc Romanis ob commodum ex Italiâ & Brundusio in Græciam transitum: sed mutarunt superstitiosè nomen in Dyrrachium, ne vt mali nominis Epidamnus, sic infausti ominis esset nauigatio.

OLYMP. XL. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3437. 137.

Hieremias scribit ad transmigratos.

Hieremias hoc anno scribit ad eos qui transmigrarant Babylonem, eosque monet vt hic quietè viuerent, hic fore quàm in sua patriâ fortunatiores. Eadem iterauit anno insequenti; sed populum egit in transuersum Semaîas, cum aliis Pseudoprophetis, qui grata magis, quàm vera Iudæis solebant denunciare.

OLYMP. XLI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3438. 138.

Pueri cæstibus repugnāt in Olympicis ludis.

Hac Olympiade pueri primùm commissi sunt in cœstuum pugnâ, in quâ Philetas Sybarita victor denunciatus ostendit, nihil sibi cum patriæ deliciis commune fuisse.

Ancus Martius moritur.

Extinctus est hoc anno Ancus Martius, cum annis 24. regnum ex æquo sapienter & fortiter administrasset. Reliquit liberos duos, puerum vnum, alium adolescentem, qui dum à paternis moribus degenerant, admisso teterrimo facinore, in exilium acti, non regno tantùm, sed & ciuitate Romanâ se indignos præbuerunt.

Susannæ Historia.

Denique hoc anno SVSANNA filia Helciæ, vxor Ioachimi viri honestissimi & splendidissimi, à duobus senibus nequam, hujus anni apud Iudæos Babylone judicibus, in horto suo depre-

deprehensa, & de stupro postulata, magnum pudicitiæ, & in Deum confidentiæ exemplar extitit. Nisi enim eorum petitioni succumberet imminebat certissima mors cum dedecore conjuncta: sed in castissimam fœminam plus Dei quàm mortis aut honoris sui cogitatio valuit. Itaque die insequenti accusata coram populo à duobus senibus adulterij cum adolescente commissi, cum viderentur esse testes omni exceptione majores, ad supplicium duci jubetur. Verùm à Daniele tùm puero tam accusatores, quàm rea, ac populus retracti sunt ad judicium; hiscente nemine cum id à Deo curaretur. Hic sedens pro tribunali puer judex, cum malitiosos senes separari jussisset, interrogauit eos seorsum sub quâ arbore flagitium admissum esset. Vno respondente, sub Prino, altero sub Schino, ambo falsi testimonij conuicti, iisdem sunt obruti lapidibus, quos in mulierem sanctissimam, & innocentissimam compararant.

OLYMP. XLI. *Mundi* Vrb. Cond
ann. 2. 3439. 139.

Hoc anno Lydorum Rex 26. Alyates regnare cœpit, & Milesios atterere, bello magis importuno, quàm crudeli. Post annos quinque Dianæ Assesiæ templum deflagrauit; quod dum reficere parat Alyattes, delusus à Thrasibulo, pacem cum diuturnis hostibus fecit, magis vtilem Milesiis, quàm sibi gloriosam. *Regnat in Lydia Alyattes.*

Hoc quoque anno Tarquinius (posteà dictus Priscus, ad discrimen Superbi) regnum sibi, dum Romam veniret ab Aquilâ, & vxore Tanaquilde prænunciatum, accepit. Is statim ducentis Senatoribus, alios centum addidit, qui Minorum gentium dicti, vt à Consilio, & prudentiâ regnum auspicaretur. *Tarquinius regnū accipit.*

Hoc etiam anno, regni sui quarto Sedecias profectus est Babylonem, vt mitiorem nepoti suo custodiam impetraret, & reliquos Iudæos consolaretur procul à patriâ amandatos. Interim *Sedecias Babylonē pergit, Hieremias à Sacerdotibus malè mulctatur.*

rim Hieremias vaticinari pergens à Phassure Sacerdote, & Pseudo-prophetâ malè mulctatus in teterrimum carcerem conjectus est, & horis 24. in crudelissimâ machinâ religatus: nullos passus in causa Dei aduersarios grauiores, quàm qui erant Deo magis ex officio suo addicti, atque consecrati.

OLYMP. XLI.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 3.	3440.	140.

Latini rebelles victi à Tarquinio. Latini mortuo Anco Martio dum se fœdere, atque metu solutos putant, agrum Romanum depopulantur. Sed statim Romæ mortuum non esse Regem agnouerunt, & Tarquinium in Martio nobiliùs superstitem.

Ariō Lesbius seruatus à Delphino. Arion Lesbius ex vrbe Methymnâ nobilissimus Citharœdus, probè munitus pecuniâ soluerat ex Italiâ, portuque Tarentino, & Corinthum cogitans, se nauiculariis Corinthiis permiserat. Sed ab iis spoliatus pecuniâ, aut sibi violentas inferre manus, aut in mare desilire jussus est. Hoc vltimum elegit, rogauitque vt in quo soleret habitu pulsare Citharam, moreretur. Nec id negatum est ab hominibus auidissimis audiendi Citharistem totâ Græciâ, Italiaque famosissimum. Cum scitissimè pulsasset fides in mare prosiliit; sed illicò est exceptus à Delphino, à quo delatus est molliter ad Tænarum promontorium. Statim quo erat habitu Corinthum ad Periandrum venit, qui eum seruauit, donec nautarum aduentu, dictis faceret fidem. Illi Arionis, quem haustum fluctibus arbitrabantur, aspectu territi rem fassi sunt, & Arionem Diis acceptissimum, se parato homicidis, & perfidis suppliciodignissimos indicarunt.

Prima visio Ezechielis. Nobilitatus est & hic annus primâ visione Ezechielis, quâ nulla est in sacris Codicibus illustrior, nulla supremi Numinis majestatem hominibus aspectabilem meliùs repræsentat

CA-

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno 3440. ad 3450.

OLYMP.XLI. *ann.*4. *Mundi* 3441. Vrb.Cond. 141.

TARQVINIVS hoc anno contra Sabinos mouit, & cum iis acerrimè pugnauit neutram in partem inclinante victoriâ. Itaque ambo exercitus ad sua rediere, spe anno insequenti majoribus copiis redintegrandi prælij, quarum defectu vterque populus hoc anno se non vicisse querebatur. *Tarquinius Sabinos aggreditur.*

OLYMP.XLII. *ann.*1. *Mundi* 3442. Vrb.Cond. 142.

Statuitur hac Olympiade Pythagoras Samius & hoc anno, quem ait Plinius tum Luciferi naturam deprehendisse. Florebat tum quoque Pittacus Mitylenæus vnus ex septem sapientibus Græciæ, tyrannus tamen, quæ vox Philosopho malè conuenit, ne dicam sapienti. Alcmæon quoque Philosophus Crotoniates, Pythagoræ auditor, qui primus de ratione naturæ scripsisse traditur. Denique Stesichorus Poëta, cujus in infantis ore Luscinia cecinisse dicitur, ei suauitatem Lyrici carminis pollicita. Is cum cecinisset carmen aduersus Helenam oculos perdidisse creditur, cum eius laudes decantasset, recepisse; Cui Poëtæ numquam magis vtilis fuit Palinodia. *Pythagoras & Pittacus Alcmæon Stesichorus floret.*

Hoc anno Tarquinius Sabinos fortiter & callidè vicit, geminis exuit castris, atque ita profligauit, vt ad sexennium inducias petere compulerit. Quæ pœna satis grauis visa in populum, qui cum Romanis de dignitate contendebat. *Tarquinius vincit Sabinos.*

OLYMP. XLII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3443. 143.

Etrusci Romanos aggrediũtur.

Etrusci irati Tarquinio, quod captiuos suos à legatis repetitos non reddidisset, sed eos obsidum retineret loco, vt eorum parentes, amicos, & affines in officio contineret, communibus ciuitatum auspiciis bellum Romanis indixerunt. Et principio Fidenis per proditionem occupatis grande præsidium imposuerunt: inde in Romanum agrum predâ locupletes redierunt; belli lætioribus initiis quàm fine.

Desciunt Iudæi, & Sedecias a Babyloniis.

Eadem fuit Sedeciæ, & Iudæorum aduersus Chaldæos ratio: inuitantibus enim pseudo prophetis, & Ægypti Rege, defecerunt à Nabuchodonosore, reclamante vno Hieremia, qui tum μάντις κακῶν audiebat; sed quàm vera caneret paulò serui agnouere.

OLYMP. XLII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3444. 144.

Anaximenes Sphæræ inuentor.

Hoc anno natus est Anaximenes Milesius Thaletis auditor, qui primus maris & terræ circulum descripsit, & Sphœram finxit; rudem illam quidem, & absonam, sed quæ Cosmographiæ rudimentum fuit.

Dubio marte pugnat cum Etruscis Tarquinius.

Repugnauit hoc anno fortiter Etruscis Tarquinius, & iis tam grandem opposuit exercitum, vt in duos diuidi posset, vnum reseruauit sibi, alterum Egerio cognato tradidit, qui castris parùm commodo loco statutis ad Fidenas oppressus est, populatoribus suis antè concisis. Felicior, vt cautior Tarquinius fuit, qui Veientes aggressus multa de iis spolia retulit, sed quæ acceptam ab Egerio cladem non compensarent.

Circus Maximus ædificatur.

Tum quoque instituisse putatur Tarquinius ludos maximos, seu Circenses, Circo Maximo ex hostium manubiis inter montes Auentinum, & Palatinum exædificato, qui ex tenuibus initiis ad eam magnificentiam creuit cum vrbis gloriâ, vt huic opus simile non videret orbis terrarum.

In Iudæâ obsidetur à Chaldæis Hierosolyma, aliis vrbibus primo impetu captis, direptisque. Sed cum huic venisset auxilio Vaphree Rex Ægypti cum luculento exercitu, veriti ne ini quo loco pugnare cogerentur, soluerunt obsidionem, & obuiam Ægyptiis occurrerunt, vtrisque certare auidè cupientibus acre commissum est certamen, ex quo superior Babylonius abscessit. Intereà metu soluti Iudæi, seruos & ancillas ex lege libertate donatas, in seruitutem retraxere, quæ non vltima dominorum seruitutis causa fuit. Tum quoque exire Hierosolymis Hieremias conatus est, sed agnitus, quasi transfuga ad Chaldæos, in teterrimum carcerem conjectus est. Mox tamen euocatus à Rege molliorem locum impetrauit, in vestibulo carceris; vnde solutus non est, nisi cum Rex catenas induit, & Iudæi omnes libertatem amiserunt.

Obsidetur Hierosolyma à Chaldæis, sed obsidio mox soluitur.

Vincitur Vaphree à Chaldæis.

Fugere conatur Hieremias, sed datur in carcerem.

OLYMP XLII.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.4.	3445.	145.

Hoc anno & sequentibus fortissimè Tarquinius contra Veientes pugnauit, & eos toto triennio populatus est. Pugnauit quoque fœliciter ad Cere, olim à Græcis dictam Agyllinam. Denique Fidenas oppugnauit, deletis priùs Etruscis, ad opem ferendam accurrentibus; captos præsidiarios conjecit in vincula, proditores virgis cæsos securi subjecit, aut ejecit vrbe. Quæ omnia non vno anno gesta sunt, sed huc simul conjicienda fuerunt, confusâ hoc loco Romanorum Historiâ.

Tarquinius pugnat in Veientes, & alios Etruscos.

Obsidionem Hierosolymorum renouarant sub anni superioris finem Chaldæi, nec comportata fuerant in vrbem cibaria regione omni, non cultâ, vel populatâ. Statim ergo in vrbe refertissimâ desæuiit fames, quæ Sedeciam compulit vt Hieremiam de belli exitu interrogaret. Respondet ille faciendam esse deditionem huic, populoque necessariam. Conqueritur Rex grauiter de Prophetâ, quod infausta

Obsidetur iterum Hierosolyma, atrox in ea fames.

ſemper occineret, nec intelligebat ſe intentatæ cladis præcipuum autorem eſſe. Interim jubetur à Deo Hieremias emere agrum patruelis ſui in Anatoth; quo facto, Deus populo poſt captiuitatem reditum in patriam pollicebatur, nec perpetuam fore ſeruitutem innuebat.

OLYMP. XLIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3446.	146.

Pittacus Phrynonē vincit. Pittacus initio hujus Olympiadis cum Phrynone Athenienſium Duce ſingulari certamine congreſſus, clypeo occultauit rete, quo aduerſarium ſic implicuit, vt hic Mirmillonis inſtar, ſapienti Retiario jugulum offerre cogeretur.

Bias floret. Florebat & circa hæc tempora Bias Prienæus vnus ex ſapientibus ſeptem, qui ex patriâ captâ, bonis omnibus amiſſis, fugiens nudus, nihil tamen perdidit, quia ſecum portabat omnia, & quæ ſibi eripi ab hoſte poſſent, ſua eſſe non duceret.

Capta Hieroſolyma fugit Sedecias capitur, & excæcatur. Fames intereà tam atrox Hieroſolymis ſæuiebat, vt neque ab humanis carnibus abſtineretur. Graſſabatur & peſtilentia conjunctum ſemper cum ciborum graui inopiâ malum in frequentiſſimâ ciuitate, quæ inuaderet quoque primarios in vrbe viros, ſuis diuitiis à fame tutos. Cùm igitur etiam grauiora ex carceris veſtibulo Hieremias intentaret, à principibus Iudæorum ad necem poſtulatus, datus eſt à Rege, & illicò in lacum obſcurum & cænoſum fune demiſſus ſine veſte, aut veriùs ad certiſſimam necem atque crudeliſſimam. Verùm eius miſericordiâ motus Abdemelech Æthiops Eunuchus obtinuit à Rege vt indidem retraheretur; quod factum, ita curante & promittente Deo, homini miſericordi ſaluti, fuit captâ ciuitate. Interea Chaldæi de ſtatu vrbis, & languore propugnatorum probè moniti, muros tranſcendunt, iiſque per vim potiuntur. Inde per plateas & vicos armati diſcurrunt, & obuios ſine diſcrimine trucidant. Illata paſſim fœminis & virginibus

ſtupra,

ſtupra, adoleſcentes præpoſterâ libidine ſubacti, quæ omnia fuerant diſtinctiſſimè à vatibus prænunciata. Inter hæc fugit cum paucis per occultam portam Sedecias, & verſus Iordanem carpit iter, ſed ab equitibus Babyloniis interceptus, deductus eſt Reblatha, vbi Nabuchodonoſor exitum vtriuſque obſidionis opperiebatur. Hanc quidam Antiochiam volunt; alij aliam vrbem in terrâ Emath. Hic magno exceptus eſt conuicio Sedecias, liberi eius in conſpectu patris necati, tum ei ſunt eruti oculi vt tot miſerias ſanguine lugeret. Addunt & conjectum in caueam inſtar feræ, quod beneſactoris ſui oblitus belluam ſe, non hominem, præſtitiſſet. Is nobiliſſimi regni exitus fuit, & quod annis 485. ſteterat, exemplo certiſſimo, quo loco magna imperia, & acceptiſſima Deo nonnumquam ſtare ſoleant.

OLYMP.XLIII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*2.	3447.	147.

Capta Tyrus à Chaldæis.

Tyrus hoc anno capta à nonnullis ſcribitur, poſt obſidionem diuturnam: quomodo autem venerit in Chaldæorum manus, incertum eſt, vtraque tacente Hiſtoriâ prophanâ, atque ſacrâ. Quidam deditione captam volunt ita volentibus oppugnatoribus, & propugnatoribus, quos tantæ tædebat moræ.

Nabuzardam, templum incendit, diruit vrbem, Iudæos abducit.

Intereà mittitur à Nabuchodonoſore Princeps militiæ Nabuzardam qui Iudæos omnes ſuperſtites alicujus conditionis, aut artis ſeponeret in ſeruitutem abducendos, vrbem inflammaret, & Templum cum annis 424. ſtetiſſet, diuitiis priùs vtriuſque collectis, & in Babyloniam deferendis. Inuentus captâ ciuitate in veſtibulo carceris Hieremias honorificè deinceps habitus eſt à Chaldæis, quaſi vir acceptiſſimus Deo, & quò vellet liber abire permiſſus. Hac ille vſus occaſione Arcam, & Tabernaculum, & aliqua inſtrumenta religionis abſcondit, vſui quondam futurâ, Iudæis è captiuitate redituris.

Quidam tunc temporis codices sacros omnes flammis absumptos volunt, atque ab Esdrâ, qui eos memoriter tenebat posteà reparatos; quod probabiliùs negatur ab aliis, licet vtraque sententia SS. Patres autores habeat. Remansit tum Hieremias in Iudæâ Threnis suis occinendis intentus, cum Godoliâ quem Babylonij relictis inopibus præfecere. Ad eum confugere quoque Iudæi degentes in vicinis locis, atque fugitiui in Masspha, & fructus terræ satis vberes collegere. Sed nondum malorum finis. Ismaël enim de regio sanguine cum Ammonitarum Rege consilio communicato nouum Principem perdere parat, neque de his insidiis monitus Godolias præuenit parricidam: Immò eum cum legatis decem missis ab Ammonitarum Rege splendidè recepit. Sed ab iis contra jus hospitij in conuiuio jugulatus est. Interfecti item ejus aliquot amici, qui cædis ejus ignari ad eum ventitabant. Reliquum item populum, in seruitutem Ammoniticam Ismaël abducere moliebatur; sed impediit Iohanam filius Caree, qui assumptis aliquot viris militaribus, ei prædam excussit, & vacuum ad Ammonitas fugere compulit. Exinde ergo Iohanam Dux populi electus, qui miseras reliquias in Ægyptum abducere meditabatur, veritus Chaldæos ob Godoliæ necem: tergiuersantibus quibusdam consultus est Deus, qui respondit per Hieremiam iis in Iudæâ consistendum, sed tum quoque non est creditus vates sacer, quia sic audientium peccata postulabant.

Godolias præfectus Iudæis remanentibus, interimitur.

Iudæi fugiunt in Ægyptū.

OLYMP.XLIII. *ann.* 3.	*Mundi* 3448.	Vrb.Cond. 143.

Scythæ jam ab annis 28. imperitabant Asiæ, & imperitabant vt Barbari, Scythæque subditis solent. Cyaxares eorum primarios inuitatos ad cœnam inter vinum & pocula sustulit. Idem quoque variis locis factum; Scythæ de dominis

Cyaxares jugum Scytharū excutit.

serui facti vicem paulò post Cyaxari reposuerunt.

Intereà trahebatur in Ægyptum, & vrbem Regiam Taphnem inuitus Hieremias, & ibidem commorari cogebatur: populum itaque inuitat ad pœnitentiam, & retrahit ab idolorum cultu. In quem & naturâ suâ, & Ægyptiorum exemplo ferebatur. Sed cum iis importunus monitor videretur, in eum insurgunt, & cælestes intentantem minas lapidibus obruunt. Verùm quàm is gratus esset Deo edita post mortem miracula declararunt: nam ad ejus sepulchrum accedentes, quos aspides pupugerant eraso ex ejus tumulo puluere statim sanabantur. Sepultus est autem in Palatio Pharaonis, vt homini sanctissimo Princeps prophanus loco cedere videretur. Eius posteà reliquiæ Alexandri Magni jussu Alexandriam delatæ circumpositam regionem aspidibus purgarunt, quod accepisse se ab Antigoni, & Ptolemæi successoribus profitetur S. Epiphanius. Vnde refutatur Victorinus Afer, qui Hieremiam mortuum negat, & ad Antichristi tempora reseruandum, meritò refutatus à S. Hilario, cui & reliqui Scripturæ interpretes accinunt. Is finis sanctissimi Prophetæ fuit, in vitâ suâ, morte, tumuli gloriâ, Christum repræsentantis.

Abducitur in Ægyptũ Hieremias vbi lapidibus obruitur.

Sepulchrum eius gloriosum.

OLYMP. XLIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3449.	149.

Fugit ex Ægypto ad Chaldæos Baruch & per Iudæam transit, vbi & in Ioakimum Sacerdotem incidit, à quò Dei cultus in Iudæâ, vtcumque reparatus erat. Obiit & eodem anno Babylone captiuus Sedecias, de cujus mortis causâ malè olentes & fœtidas Rabbinorum fabulas prætermitto. Mortuus est vt creditur ex mœrore; quando & Nabuchodonosor Hebræum Pontificem vinculis exemit, sed vasa Hierosolymitana Diis suis consecrauit, conjuncto cum aliquâ pietate magno sacrilegio.

Fugit Baruch ad Chaldæos. Mors Sedeciæ.

OLYMP. XLIV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. I. 3450. 150.

Victi Etrusci à Tarquinio qui & de iis triumphauit.

Deleti sunt hoc anno ad Eretum oppidum agri Sabini Etrusci, qui tum sperabant sibi Sabinos auxiliatores fore exacto jam induciarum sexennio. Sed hi nimis vtile fœdus agnouerant, bellum in Romanos nimis perniciosum. Etrusci nihilominùs alacriter prælium commisere, in quo tantâ clade affecti sunt à Tarquinio, vt eam triumpho dignam Patres judicarent. Inde pacem per legatos postulant; conceditur modò se subditos, Principem Tarquinium agnoscant. Nec mora, ad eum deferuntur omnia Principatus insignia duodecim ciuitatum, corona, sceptrum cum Aquilâ, Sella Eburnea, purpurea tunica auro intertexta, cum purpureo amiculo. Addunt & aliqui Lictores XII. cum fascibus, atque securibus. Quæ à Tarquinio recepta, consentiente Senatu populoque Romano, ad Reip. Principes deinceps transiere pari concedentium, & accipientium commodo, atque gloriâ.

Ægyptus à Chaldæis deuicta, vnde abducti Iudæi.

Victi hoc anno à Nabucodonosore Ægyptij, & toti regno illata vastitas, jampridem à Sanctis vatibus prænunciata, vrbibus omnibus, templisque disiectis, aut desolatis. Hic inuentæ Iudæorum reliquiæ vel trucidatæ sunt, vel in seruitutem abductæ. Tum quoque victos Æthiopas à Chaldæis nonnulli autumant. Id certiùs victos à Nabuchodonosore Idumæos, Moabitas, Ammonitas, Arabes, Agarenos, vno verbo Syriam vniuersam. Quibus rebus gloriosè confectis Babylonem triumphans rediit. In eâ vrbe Iudæi à Barucho admoniti jejuniis, orationibus, eleemosynis vacarunt, & in discipulo Hieremiam magistrum, quem veridicum nimis experti fuerant, paulò tardiùs honorarunt.

CA-

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3450. *ad* 3460.

OLYMP.XLIV.	*Mundi*	Vrb Cond.
*ann.*2.	3451.	151.

CYAXARES vtebatur Scythis vt pueros Medos edocerent artem jaculandi, atque venandi. Sed cum naturâ is peracerbus esset, redeuntes sæpe Scythas sine prædâ grauiùs increpabat, quàm ab iis susceptus postulabat labor. Cum igitur aliquando totâ die nulla eis fera occurrisset, vnum ex Medis pueris interimunt, ejusque frusta instar ferinæ offerunt Regi, quæ sibi apponi in mensâ; atque suis proceribus jussit. Intereà Scythæ ad Alyattem Lydorum Regem supplices confugiunt. Eos repetenti Medo negauit Lydus jus hospitij causatus, quod atrocissimum hinc pietas, inde crimen reddidit.

Causa belli inter Cyaxarē, & Alyattem crudelitas Scytarū.

Sabini jussi reddere Etruscos incentores belli, armati respondere. Committitur prælium, quo non tantùm victi Sabini, sed & castris exuti multos è suis desiderarunt. Hoc in certamine intellexit Tarquinius quàm sibi fuisset vt lis equitatus; vnde facilè vocem, quæ irrepsit apud Liuium, emendabis.

Sabini victi a Tarquinio.

Deesse, pro, prodesse.

Nabucodonosor hoc item anno versus Orientem, & Septentrionem duxit exercitum, vbi Susianos, Persas, Medos oppressit, omnesque Prouincias istas fulminis instar percurrit. Tum quoque Niniuen obsessam cepit, sicque Prophetarum vaticinia contra superbam vrbem atque locupletem totius orbis spoliis, impleta esse sacri Interpretes volunt. His victoriis nomen sibi magni confecit Nabucodonosor, & se

Nabuchodonosoris victoriæ, ob quas dictus Magnus.

totius orbis dixit Imperatorem, quod nemini vnquam concessum est, nisi ab adulatoribus.

OLYMP. XLIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3452. 152.

Primus annus imperij Nabuchodonosoris.

Is est ergo primus annus imperij Nabuchodonosoris, atque hinc eius anni apud Danielem decurrunt quando Rex superbiâ tumens aliquid sibi esse visus est, & aulicorum assentationibus corruptus se Deum esse suspicatus est, ideo paulò post infra omnes homines amandandus.

Sabini iterum fugere compulsi.

Sabini hoc anno vicem reponere Tarquinio voluerunt, vsi nouo duce, nouoque exercitu. Sed is sub initium expeditionis prudentior visus, sub finem infelicissimus extitit. Cum enim in tumulo castra locasset, non faciebat copiam pugnandi Tarquinio; sed tandem cibariorum pressus inopiâ, nocte subobscurâ, reliquit castra, eaque Romanis diripienda reliquit, cum ea aduersus omnia, præterquam contra famem muniuisset.

OLYMP. XLIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3453. 153.

Vidit Nabuchodonosor in somnis statuam.

Altero Imperij sui anno vidit Nabucodonosor in somnis mirabilem statuam, cuius caput ex auro, brachia & pectus ex argento, venter & femora ex ære, tibiæ ferreæ, pedes ex luto, ferroque malè temperati, & coagmentati. In eam porrò statuam irruit, sine manibus hominum, desectus ex vicino lapis, qui in statuæ pedes incidens, eam sic contriuit vniuersam, vt in cinerem vento dissipandum comminuerit. Is postea lapis in montem excrescens amplitudine sua impleuit totum orbem terrarum. Cùm aliis

Daniel visionem solus exposuit.

Chaldæis hæreret aqua, Daniel dictus aliter Baltazar ea omnia de Imperiis Babylonio, Persico, Græco, Romano, ac denique de Christo enarrauit, ideoque præpositus est omnibus Chaldæis, & Sapientibus: certo abstinentiæ suæ præmio, vt qui corpus prophanis escis reficere recusasset cum sociis apud Principem Eunuchorum,

rum, is diuino Sapientiæ reficeretur cibo, & quæ eum supra magistros suos eueheret.

OLYMP. XLV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3454. 154.

Hoc tempore Camarina ciuitas in Sicilia condita est, iuxtà Paludem cognominem, quàm commouere vetiti indigenæ, cum oraculo non paruissent, se suamque vrbem perdidere. *Camarinæ condita.*

Contigit & hoc anno Cylonium piaculum, quando Cylon cum fratre, fretus copiis soceri sui Megarensium Tyranni, aut occupauit Arcem Atheniensem, aut occupare voluit. Statim enim obsessus est à magistratu: tandemque deficiente commeatu, cum ille profugisset cum fratre, reliqui ad Aram Palladis confugere, vnde exire iussi propositâ veniâ, nihilominùs interfecti sunt omnes. Quare magistratus illi cum suis posteris pro impiis habiti, non semel vrbe depulsi, diuturnas sacrilegij pœnas exsoluere. *Cylonium piaculum.*

OLYMP. XLV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 2. 3455. 155.

Viuebat hac Olympiade Sappho Lesbia, mulier suis versibus, & amoribus celebrata, à quâ dictum carmen Sapphicum. Certè qui hanc decimam Musarum dixit, non satis castas fuisse Musas arbitratus est. *Sappho floret & Alcæus.*

Huic *σύγχρονος*, & popularis Alcæus fuit, Poëta quoque Lyricus, magnificus, breuis, & multùm de Homero referens, huicque fortè superior, si animum Epicis admouisset.

OLYMP. XLV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3456. 156.

Erupit hoc anno Nabuchodonosoris superbia, quando sibi grandem constituit statuam 70. cubitorum Babylonicorum, hoc est Colosso deinceps Rhodio parem. Hæc ex lignis coagmentata crassisque laminis aureis obducta, stabat in campo; eamque iussi erant præfecti omnes audito musicæ concentu adorare, qui facere renuerent, eos manebat certissimum. *Statuam Nabuchodonosor excitat quam adorari iubet.*

Hanc adorare negant 3. pueri, mittuntur in fornacem, vnde incolumes exeunt.

mum ardentissimæ fornacis incendium. Huic jussioni cum non paruissent socij Danielis Sidrac, Misac, & Abdenago, & adducti ad Regem id præstare recusassent, vincti missi sunt in fornacem: Quæ tamen projicientes absumpsit, quia imperante Rege septuplum quàm solebat magis erat accensa. Projectos verò pueros molliter excepit flamma, exussit tantùm vincula, vt ambularent in fornace cum Angelo, qui eos ab incendio præstabat incolumes Vidit Rex miraculum & obstupuit, ac blandè ad se euocatos ex operum præfectis, voluit esse præfectos prouinciarum. Eorum item Deum saltem verbo, externoque cultu veneratus est. Certè vetuit eum à suis vllo conuicio verberari; quod decretum sapiebat adhuc Regem tumentem fastu, neque hoc portento ad sanam mentem, penitus reuocatum.

OLYMP.XLV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 4. 3457. 157.

Epimenidis somnus

Epimenides Cretensis Epicus cum puer pasceret parentis gregem in antro annis 77. dormiuit, & toto hoc tempore sapientiam didicit. Is laborantibus Athenis peste, purgauit vrbem, ouibus albis & nigris in Areopago cæsis; oblatamque ob id pecuniam respuit, ne ad nundinas, non ad sacrificium accessisse videretur.

Hoc item anno Medis Lydisque acerrimè pugnantibus contigit Ecclipsis Solis quam ante prædixerat Thales Milesius. Hanc tamen defectionem alij referunt ad quartum annum Olympiadis 48. Vtut sit de tempore. Repentinâ hac nocte perterriti exercitus ambo pacem inierunt, rati solem non videre libenter armatos homines in perniciem suam accensos, cum ipse lucis & vitæ pater habeatur.

Ecclipsis Solis Medos & Lydos pugnantes separauit.

OLYMP.XLVI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3458. 158.

Pugna decretoria hoc anno Sabinos inter & Romanos commissa est, majoribus vtrimque

quàm

quàm anteà copiis. Certatum à mane ad vesperam, tandem victoriâ a Romanis stetit quæ tanti facta est vt tertius de Sabinis triumphus Tarquinio decerneretur. Is post prælium in concione filium, aut nepotem suum veriùs, qui sese fortiter, & supra puerum gesserat, annorum quatuordecim publicè laudauit, eumque aurea Bullâ, prætextaque purpureâ donauit, quæ deinceps ingenuorum puerorum ornamenta fuerunt. Domiti hac extremâ clade Sabini, arbitrio se Tarquinij permiserunt, idque tantâ animi demissione præstiterunt, vt digni habiti sint qui pacem iisdem cum Etrusco conditionibus obtinerent.

Tarquinius de Sabinis triumphat

Bulla, & prætexta puerorum Romanor.

OLYMP. XLVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3459. 159.

Hoc anno apud Medos regnare cœpit Astyages, Darij Medi (quem Xenophon Cyaxarem vocat) non naturâ, sed adoptione pater. Porrò Astyages filiam habebat vnicam Mandanem dictam, quam Cambysi Persæ medioeris fortunæ viro dederat in vxorem, ob varia somnia vrinæ, & vitis, quibus perterritus erat. Hæc cum peperisset filium, Rex eum Harpago sibi fidissimo exponendum commisit, hic Mitridati Regio bubulco, cujus vxor eodem die infantem mortuum enixa erat. Rogat mulier maritum, vt hunc exposititium pro suo alere queat, & id obtinet à marito. Is fuit Cyrus qui inter pastores enutritus, post annos decem, per ludum à sociis Rex creatus, nobilis Persæ filium sibi contumacem virgis cædi jussit. Re ad Astyagem delatâ, venit statim in suspicionem hunc puerum nepotem suum esse, & id Harpagi, & Mitridatis confessio arguunt. Itaque furore percitus Harpago filium suum epulandum apposuit, eodem tenore interfecturus Cyrum, nisi à suis Magis impeditus esset, qui negarunt quidquam ab eo timendum esse, qui jàm Rex à suis sociis electus esset, sicque ejus auspicium de regiâ digni-

Regnat apud Medos Astyages.

Nascitur Cyrus.

gnitate euanuisse. Ita se natales habent hujus hominis, quem Ethnicum licet, Deus per Esaiam longè anteà vocarat suum, eoque vsus est, vt populum acceptissimum sibi, jam castigatum, ex Babyloniorum vinculis eriperet.

Nascitur Salathiel

Hoc quoque anno Babylone natus est ex Ioachino captiuo Rege Salathiel Zorobabelis pater, cui magnam gloriam peperit filius, & nepos Christus omni æstimatione majorem.

Tarquinius munit, & exornat vrbem.

Hoc quoque anno Tarquinius pace vbique compositâ, vrbi adornandæ, atque muniendæ nauauit operam. Nam eam muro ex grandi lapide præcinxit, quod opus bello Sabino fuerat interruptum. Addidit cloacas, quibus sordes cum aquis in Tiberim deuoluerentur, tantâ magnificentiâ, vt cum post plures annos aquæ non defluerent, censores mille talentis eas purgandas locarint.

OLYMP.XLVI.	*Mundi*	Vrb Cond.
*ann.*3.	3460.	160.

Visio Ezechielis de Templo Salomonico.

Hoc anno Templum Salomonicum à Chaldæis incensum adeò graphicè repræsentatum vidit Exechiel, vt numquam ex hominum memoria, mundi pulcherrimum opus exterminetur.

Solon leges scribit Atheniensibus.

Viuebat hoc tempore Solon, & hoc anno scribebat leges Atheniensibus, cum priùs σεισάχθειαν & nouas tabulas induxisset, & tenuiorum prouideret inopiæ. Addidit & tum quasi Senatum duplicem, vnum Areopagum legum, jurisque custodem, & alterum ex quatuor tribubus conflatum, qui populum regeret, neque hunc omnia suscipere temerè pateretur. Quæ sanctissimè instituta in deterrimam Reip. formam, hoc est, Democratiam degenerarunt.

C Ar-

CAPUT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno 3460. ad 3470.

OLYMP.XLVI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3461. 161.

TVRBARVM aliquid exortum hoc anno in Ægypto, eò Nabuchodonoforem acciuit, vt eam omninò faceret fuam. Quod & ei conceffum à Deo, quoniam ejus negotiis allaborarat. Ita impii dum aliquid conferunt ad Dei caufam fuâ mercede non carent, fed quæ vt feruis ad tempus, non vt filiis in æternum profit. *Ægyptus iterum fubacta à Chaldæis.*

Eodem anno in Chaldæâ Ezechiel interfectus eft à judice populi quem idololatriæ arguebat, fepultufque in fepulchro Sem & Arphaxad, vt habent Romani Martyrologij tabulæ. Autor operis imperfecti ait eum fuper lapides excerebratum effe. Omittimus hic porrò vana de eo Rabbinorum miracula; quia non indiget hominum otioforum figmentis, cujus ore loqui toties Deus voluit, quod eft omni miraculo mirabilius. *Ezechiel caditur.*

OLYMP.XLVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 1. 3462. 162.

Anacharfis hoc anno Athenas venit ex Scythiâ, maximè vt Græciæ fapientes videret. Hic Solonem rififfe dicitur ferentem leges Athenienfibus, quas Aranearum telis comparabat à vefpis, & majoribus Mufcis perfringendas, dum iis minutæ implicarentur Sed fapienter refpondit Solon, fe leges dare quas feruari interesat tam diuitum quàm pauperum, tam tenuiorum, quàm potentiorum. Vtinam tam verè, quàm magnificè locutus effet. *Anacharfis venit Athenas.*

OLYMP.

OLYMP.XLVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3463. 163.

Somnium Nabuchodonosoris de arbore solutum à Daniele.

Vidit hoc anno Nabuchodonosor mirabilem arborem, cuius in ramis volucres luderent, ad truncum habitarent feræ, ejus fructibus omnes vescerentur. Tum exclamatum, vt arbor illa succideretur, alligaretur vinculo ferreo, atque æreo, non tamen siccaretur ejus germen, & annis septem pluuiis & rore cœli perfunderetur. Id somnium explicare jussus Daniel, turbatus & tremens prænunciauit has in regem minas cadere, itaque peccata sua eleemosynis redimeret, vt eas à suo capite amoliretur. S. Hieronymus scribit regem acquieuisse consilio Danielis, ideoque dilatam pœnam ad 12. menses, & donec nouo superbiæ scelere intumuisset. Contra Theodoretus in suo fastu perseuerasse putat, & vnum datum ei annum ad pœnitentiam, exemplo vtrimque certissimo diuinæ æquitatis, & misericordiæ.

OLYMP.XLVII. *Mundi* Vrb Cond.
ann.3. 3464. 164.

Nabuchodonosor mutatur in feram.

Cum Babylone deambularet Nabuchodonosor, quam magnificentissimis exornarat ædificiis, muris & turribus etiam ad elegantiam munierat, Hortis pensibus, & Xystis decorarat, conuectis in eam Orientis, & Occidentis diuitiis, de hac vrbe gloriatus, opus manuum suarum esse dixit, Dei cuius ope tanta præstiterat prorsus oblitus, cum voce diuinâ increpitus est, & in eum de cœlo prolata sententia, quam statim à Deo esse ostendit euentus. Turbata est enim eius phantasia, adeò vt se belluam putaret: Capilli quoque & pili toto corpore excreuerunt, cum vnguibus, vt aspectu quoque non malè referret bestiam. Absit enim vt cum Origene hæc ad Dæmonem referamus metaphoricè, ne cum eo sacros codices corrumpere videamur. Et primùm cum immaniter fureret, à suis ligatus est & claturis inclusus; sed

iis

iis omnibus tandem abruptis fugit in sylvas, vbi ferarum more herbis, & radicibus vixit. A reliquis tamen bestiis defendebatur diuinitùs, ne ab iis laceraretur, atque voraretur, quia tantùm erat justitiæ diuinæ ferculum, in quo postea Dei misericordia nobiliùs eluceret.

OLYMP. XLVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3465. 165.

Condita creditur hoc anno à nonnullis à Phocæensibus Ionicis Massilia ciuitas, non à Phocensibus Achaicis. De cujus tempore disceptatur inter scriptores, & ferè ad Persarum tempora differri solet. Dicendum igitur coloniam hanc non semel ductam fuisse, sed adeò nobilem atque claram, vt iterùm & tertiùm condita dici posse mereatur. *Massilia condita.*

OLYMP. XLVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 1. 3466. 166.

Hac Olympiade in Pythicis ludis Amphictyones certamina cantus ad citharam, vti pridem, instituerunt; cantus item ad tibiam, & tibias sine cantu solas. *Pythici ludi.*

Hac item Olympiade purpuratus & egregiè comptus Pythagoræus quidam ob corporis elegantiorem cultum irrisus à pueris, Palæstriam professus, eorum conuicium egregiè refutauit, reliquis athletis factus robore, & industriâ superior. *Pythagoræus comptior, factus Athleta reliquos vicit.*

OLYMP. XLVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. { 2. 3467. 167.
{ 3. 3468. 168.

His annis historia prophana silet, sicut & sacra. Ex eâ tantùm colligitur Nabuchodonosorem vitam belluinam peregisse, dum fortè eius filius Euilmerodachus imperium ad tempus administrandum suscepit, ei restituendum, quando sanæ menti, atque valetudini redderetur. *Viuit belluarum more Nabuchodonosor.*

OLYMP. XLVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 4. 3469. 169.

Periander Corinthi Tyrannus hoc anno demùm *Moritur Periander*

mùm viuere, & regnare desiit, sed eo mortis genere obiit quod non Tyrannum, sed Sapientem deceret.

OLYMP. XLIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3470. 170.

Restituitur valetudini, & regno Nabuchodonosor.

Restitutus est hoc anno Nabuchodonosor sanitati, atque regno. Cum enim tum oculos extulisset in cælum, atque inde sperasset auxilium, redditus est ei diuinitùs rationis vsus, sublataque cerebri, humorumque perturbatio. Grates ille statim habuit Deo; qui etiam perfecit vt statim reciperetur à suis, eodemque die & sibi atque regno cum omnium plausu redderetur.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3470. *ad* 3480.

OLYMP. XLIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3471. 171.

Moritur Nabuchodonosor, & creditur esse beatus.

CVM publicum edidisset monumentum Nabuchodonosor, sublatæ sibi à Deo, atque redditæ rationis, non diu posteà superstes fuit. Sed paulò antequam moreretur vaticinatus est de Cyro Babylonis euersore, quem semi-asinum appellauit, vti ex Megasthene refert Abydenus apud Eusebium. Saluum autem esse eum regem scribunt Tertullianus, Ambrosius, Augustinus, Theodoretus aliique SS. Patres, quibus assentiri malumus, quàm aliquot Theologis qui damnationem eius ex suo sensu, atque ratione potiùs, quàm ex tantorum hominum authoritate metiri maluerunt.

OLYMP. XLIX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 3. 3472. 172.

Euilmerodachus succedit Patri, & soluit Ieconiam.

Euilmerodachus Nabuchodonosoris filius suscepit imperium, cui alij filium Baltzarem, alij fratrem assignant sed primogenitum, & ante pa-

parentem mortuum. Alij vnum & eundem putant Baltazarem, & Euilmerodachum, sed scripturæ accommodatior est sententia, quæ Euilmerodachum filium Nabuchodonosoris assignat, Baltazarem eius nepotem putat. Statim ergo atque potitus regno Euilmerodachus Iechoniam seu Ioachinum carcere soluit, & quoad vixit vt Regem habuit, perpetuum etiam mensæ suæ conuictorem. Vnde autem hæc amicitia intercesserit, & an in carcere nata sit, in quem cum Iechoniā Euilmerodachus conjectus fuerat à patre, statuere non audemus, licet id aliqui scribant, quoniam hujus carceris causam satis legitimam non assignant.

OLYMP.XLIX.	*Mundi*	Vrb.Cond
*ann.*4.	3473.	173.

Daniel esten Belum non edere.

Neque tantùm charus fuit Euilmerodacho Iechonias, sed & Daniël Prophetes, factus Regis conuiua propter denunciatam eius parenti Dei vindictam finitam septennio. Cùm igitur adiisset aliquando Daniël cum Rege Beli templum Babylone structum magnificè, monitus est à principe, vt hunc Deum coleret. Negauit Daniël sibi licitum esse venerari Deum demortuum. At viuit, inquit Rex, immò comedit & bibit, & plusquam 20. homines solent. Sternebatur enim huic quotidie sub vesperam grandis mensa exquisitis & plurimis referta cibis, qui sequenti die disparebant. Ego verò, inquit Daniël, ostendam tibi mensæ hujus Helluones, & tui, Beli parasitos. Ejectis omnibus præter Regem, & sibi fidissimos homines cinerem allatum cribrauit per totum templum, idque claudi jussit, & sigillo Regis communiri. At sequenti die amoto sigillo, nulli quidem apparuerunt cibi, sed vestigia virorum, mulierum, puerorum, qui per templum discurrerant. Sacerdotes itaque in quæstionem dati ostenderunt occultum ostiolum post altare, quo ingrediebantur templum, & totâ nocte Regis sumptibus pergræcabantur.

Qua-

Quare necei traditi, cum vxoribus & liberis populo, Regique illudere desierunt. Sed præterea mortui huius Dei destructum templum, & statua comminuta, quod hæc crimina neque vidisset neque puniisset.

Draconem etiam Daniel interficit.

Colebatur quoque in eadem vrbe Draco terribilis; cùm eum Deum saltem viuere rex contenderet, offam ei Daniël ex adipe pilisque confectam obtulit, quam cùm vorasset, diu se contorquens, tandem strangulatus, neque se vitæ neque mortis arbitrum ostendit. Hæc cum accepissent Babylonij conspiratione in ipsum Regem factâ ei interminantur incendium, nisi sibi Daniëlem deorum suorum hostem dedat; vt in leonum lacum injiceretur, ibique discerperetur. Cùm nulla occurreret Regi via expediendæ salutis suæ, Daniëlem populo dedidit; qui statim in lacum leonum conjectus est, cum subtracta eis essent priùs alimenta, quò celerius Propheta voraretur. Sed leonum ora atque famem Deus per Angelum suum compressit, & vt res esset illustrior atque testatior, ei suffecit per alium Prophetam cibos. Nam cùm Habacuc in Iudæâ messoribus suis prandium ferret, ab Angelo crine abreptus, & Babylonem celerrimè translatus Daniëlem refecit. Septimo demùm post die Rex adfuit, vt saltem amico suo lacrymas daret; sed cum eum præter spem viuum & incolumem reperisset, & Daniëlis laudauit Deum, & conjurationis authores in eandem foueam mitti jussit illicò à feris deuorandos. Ita Deus Daniëlem exemit morte, Regem tristitiâ: qui conspirarant in Deum & principem in foueam, quam pararant vati sanctissimo, justissimè deciderunt.

Leonibus Daniel obiicitur, & seruatur.

OLYMP. L. ann 1.	*Mundi* 3474.	Vrb. Cond. 174.

Sapientes Greciæ septem.

Florebant hac maximè Olympiade in Græciâ sapientes, Thales Milesius, Solon Salaminius, aut Atheniensis, Chilon Lacedæmonius

Pitta-

Pittacus Mitylenæus, Bias Prienæus, Cleobulus Lindius & Periander Corinthius omnes inter se magno necessitudinis vinculo copulati. Eorum autem auxit nomen moderatio, quæ maximè enituit in Tripode à piscatoribus inuento, quem sibi inuicem vt sapientiori remiserunt, & vt finis mittendi fieret, consecratus est dæmum Apollini Ismenio; quia non homini, sed Deo sapientiæ omnis authori debebatur.

OLYMP.L.	*Mundi*	Vrb. Cond.
*ann.*2.	3475.	175.

Moritur hoc anno Iechonias ætatis suæ vndesexagesimo, expertus vtramque fortunam, sed infelicitate suâ, quàm restitutione longè celebratior. *Moritur Iechonias.*

Viuebat & eius tempore Esdras quidam Prophetes vir bonus, & quem de suorum popularium captiuitate queritantem Deus per Angelum consolatus est, quamuis non satis sapienter, & demissè de Deo queri videretur. *Esdras quidam Prophetes*

OLYMP.L.	*Mundi*	Vrb Cond.
*ann.*3.	3476.	176.

Tarquinius priscus anno ætatis suæ octogesimo, regni 38. Capitolij fabricam moliebatur, cum filij Anci Martij expectantes auidiùs regnum, in eum duos sicarios immiserunt, qui habitu pastorali cum falcibus lignariis, mutuis se conuiciis coram rege prosciderunt. Horum rixam componere dum moliretur Tarquinius, eum suis falcibus in capite grauiter vulnerarunt. Capti & in quæstionem dati, autores cædis hujus appellarunt, qui in exilium acti sunt, percussores ipsi digno tanto scelere supplicio mulctati sunt. Is exitus Tarquinij fuit viri pace belloque boni, sed quem alius cognominis, meliorem in animis Romanorum reddidit, & optabiliorem. *Cæditur à filiis Anci Tarquinius.*

OLYMP.I.	*Mundi*	Vrb. Cond.
*ann.*4	3477.	177.

Tarquinio successit eius gener Seruius Tullus. *Tarquinio succedit Seruius Tullus gener.*

lus. Is ortus erat ex Ocrisiâ nobili fœminâ, quæ capta in vrbe Corniculo fuerat, & extra sortem Tarquinio data, in cujus domo verna natus puer à patre dictus est Tullus, à conditione Seruius. Liuius tamen vult vtrumque nomen à patre traxisse, nec vmquam matrem eius seruiisse. Huic puero dormienti visum ardere caput, magnæ fortunæ prænuncium fuit; quare cum ad eius optimam indolem nobilis accessisset institutio, tam egregia præstitit, vt Tarquinium Socerum habere mereretur. Porrò Tanaquil vxor Tarquinij à Rom. dicta Caia Cecilia eum promouit ad regnum, vt duos eius liberos Aruntem & Lucium, totamque familiam præstaret incolumes. Vtinam quo fuit in Tarquinios animo Seruius, Tarquinij in Seruium extitissent.

OLYMP.LI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*1.	3478.	178.

Agon Nemæus. Agon Nemæus primùm hoc anno ab Argiuis editus, olim in honorem Archemori infantis occisi à serpente, deinde Herculis, quòd leonem regionis hujus perniciem sustulisset. In hoc Agone armatorum cursus non minùs roboris, quàm velocitatis exigebat.

Bellum Etruscum reparatur. Bellum Etruscum hoc quoque anno inchoatum 20. annos tenuit. Huius authores fuerunt Veientes, quos secuti Cæretani & Tarquinienses reliquos in belli communionem traxerunt. Negarunt sibi aliquid esse cum Seruio vili homine commercij, principatum in Etruscos morte Tarquinij popularis sui extinctum esse. Hoc bellum tam atrox, quàm diuturnum fuit, tribus triumphis illustre, tandem in inchoantium perniciem, ac seruitutem recidit.

OLYMP.LI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*2.& 3.	3479.	179.
	3480.	180.

Nihil habent his Annalibus dignum.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3480 *ad* 3490.

OLYMP. LI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3481. 181.

ETRVSCI mitiùs habiti à Romanis, contra victores iterum concitarunt bellum, vt gloriæ magis quàm damni sarcirent iniuriam. Sed adfuit illicò cum exercitu Seruius, qui eos ita retudit, vt hac maximè victoriâ sibi regnum stabiliret hoc anno, primo de Etruscis triumpho nobilitatum. *Seruius de Etruscis, triumphat.*

OLYMP. LII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3482. 182.

Ad hanc Olympiadem verè pertinet Phalaris Agrigentinorum tyrannus homo ex sanguine concretus, & crudelitate; de quo tamen duo laude digna commemorantur. Nam Perillum qui bouem æneum inflammatum ad torquendos homines excogitarat, in machinam feralem, primum exsectâ linguâ conjici iussit, & in eâ ardenti mugire, dignâ tam atrocis artis mercede. Præterea cùm Menalippum adolescentem luculentâ perculisset injuriâ, is Tyrannum decreuit interimere, sed à Charitone à quo ardentissimè amabatur deterritus est, qui vt vir rem certiùs, & faciliùs perficiendam suscepit, quò amasium suum morte subduceret, & patriæ morte suâ subueniret. At in conatu deprehensus à Tyranni satellitibus, datus est in quæstionem, & crudelissimè tortus, vt sceleris conscios indicaret constantissimè tacuit. Quod non ferens Menalippus vltro fassus est à se susceptum crimen. Quâ denunciatione perculsus Tyrannus eos dimi- *Phalaris tyrannus & Perillus.* *Menalippus & Chariton amici.*

sit liberos, ac bonis suis vti passus est, exulare tamen jussos, vt hujus liberalitatis fructu, sine benefici metu, periculoque fruerentur.

OLYMP. LII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3483. 183.

Seruius dilatat vrbem & ordinat. Seruius Viminalem & Esquilium montes adjecit Vrbi, eamque laxioribus muris complexus est; tum distribuit in partes quatuor Palatinam, Saburram, Colinam, & Esquilinam. Neque tantùm Romam majorem, sed & meliorem reddere voluit. Nam populum Romanum digessit in Classes, Curias, Collegia, atque ciuium omnium patrimonia, dignitates, officia, ætates retulit in tabulas publicas, tam accuratè, vt tanta ciuitas non vna Respublica, sed vna domus sub vno patre familias vigilantissimo ordinata videretur.

OLYMP. LII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3484. 184.

Pittaci mors. Pittacus, Mitylæus septuagenario major obiit, etiam à suis Epitaphio laudatus, quamquam in Tyrannide mortuus esset. Ad eum Cræsus, (aut quippiam alius Lydorum Rex) cum pecuniam misisset, eam remisit, duplo plus quàm vellet habere se dictitans, vtpote qui mediocri stipendio contentus esset; quæ vox eum nomine Tyrannum, re sapientem declarauit.

OLYMP. LII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3485. 185.

Æsopus floret. Florebat circa hæc tempore Æsopus, quàm deformis corpore, tam venustus ingenio, seruus conditione, dominorum tamen suorum magister; egregius fabulator, & abjectis narratiunculis hominum mores gnarus effingere, magis vtili stylo, quàm illustri.

OLYMP. LIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3486. 186.

Pisistratus tyrannidē molitur. Hoc anno Athenæ in tres erant diuisæ factiones Pediæorum, Paraliorum, & Diacriorum,

rum, sub ducibus Lycurgo, Megade, & Pisistrato, quorum vltimus omnium callidissimus erat, & mercenarios ad suam factionem pellexerat. Solon ex suâ peregrinatione decennali redux, eos motus componere molitus est, & turbarum duces aggressus, Pisistratum agnouit ad tyrannidem aspirare, quem ad saniorem mentem reuocare conatus est; frustra vtpote qui aut primus, aut nullus esse in patriâ suâ decreuisset.

OLYMP.LIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3487. 187.

Caret hic annus certis rebus gestis, in triplici Historiâ sacrâ, Græcâ, Romanâ.

OLYMP.LIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.3. 3488. 188.

Primus census Romæ actus.

Seruius Regni sui anno 12. censum egit, quo ad amplificandam Rempub. nihil excogitari potuit & illustrius, & conuenientius. Quare si Numa apud Romanos diuini, Seruius humani juris inuentor, & autor fuit. Lustrum item primum fecit, & vniuersum populum in armis expiauit sacrificio quod ab animalibus cæsis, deinceps Suouetaurilia dictum est. Et statuerat sapienter, vt quinto quoque anno lustrum ageretur: verùm eius neglectus ostendit facilius esse ferre bonas leges, quàm seruare.

OLYMP.LIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3489. 189

Æsopus colitur.

Circa hoc tempus excelluisse volunt Æsopum in dissoluendis Gryphis, & Ænigmatis, quæ sibi tum inuicem principes missitabant; ideoque à Babyloniis donatus aureâ statuâ. Felix si apud eum Regem apud quem mori decreuerat substitisset; sed in Græciâ, Barbariam reperit.

OLYMP.LIV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1. 3490. 190.

Æsopus à Delphiis interimitur.

Enimuerò hoc anno malis auibus Æsopus Delphos venit, vbi primùm auidè auditus, deinceps etiam contemptus est. Sed cum iis

viciſſim vir facetus illuderet, eum dolo perdere decreuerunt. Itaque in eius farniculas vas ſacrum intruſerunt; excuſſumque, quaſi ſacrilegij reum è ſaxis Phædialibus egere præcipitem. Sed viri boni mortem Dij homineſque vlti ſunt. Peſtis enim Delphis atrociſſima deſæuiit, & viri principes è totâ Græciâ conuenientes, necis autores de medio tollendos curarunt; neque Delphiis ſuus Apollo profuit, niſi vt nocentiores, & majori ſupplicio digniores haberentur.

Abaris Scytha venit in Græciam. Eodem anno Abaris ex Scythiâ venit in Græciam, qui acceperat ab Apolline ſagittam, quam jaculans cum eâ ferebatur, velociſſimè populos, genteſque percurrens, & per eam petentibus reſponſa reddens. Sine dubio magus, & non per ſagittam, ſed dæmonem delatus, petenti, atque reſpondenti ſuis præſtigiis illudentem.

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno 3490. ad 3500.

OLYMP. LIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3491.	191.
ann. 3.	3492.	192.

HI anni duo in hiſtorijs omnibus vacui ſunt.

OLYMP. LIV.	*Mundi*.	Vrb. Cond.
ann. 4.	3493.	193.

Moritur Euilmerodachus. Hoc anno interiit Euilmerodachus Magni Nabuchodonoſoris filius; de quo nihil habemus niſi quod habet Beroſus apud Ioſephum eum à ſororis ſuæ marito Nigliſſoro interceptum inſidiis quod tyrannicè imperaret, & ſe totum libidinibus dederet προςτὰς ἀνόμως, καὶ ἀσελγῶς.

Vide-

Videlicet exemplo, & monitis patris nequaquam factus est sapientior, cujus etiam superbiæ, luxuriam adjunxit.

OLYMP. LV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3494. 194.

Euilmerodacho successit Baltazar, ab ethnicis scriptoribus dictus Nabonidus. Quo anno vidit Daniel Prophetes in somnio quatuor ventos in mari Magno, seu Mediterraneo confligere; vidit quoque & quatuor Bestias quæ idem penitùs significabant, vnde ventis omissis de Bestiis duntaxat somnium explicatum est. Prima erat Aquila, quæ Babylonicum imperium repræsentabat: Altera Vrsus cum triplici ordine dentium, imago imperij Persarum. Tertia Pardus alatus cum capite quadruplici, figura Monarchiæ Græcorum. Quarta animal terribile, obuia quæque comedens, reliqua conculcans pedibus, cui decem cornua, in quorum medio paruum cornu, tria ex superioribus cornibus elidens, & hoc cornu oculatum erat: hac autem vltimâ Bestiâ imperium Romanum significabatur. De iis interpretes consule, à quibus etiam inuenies aliquid relictum industriæ tuæ, & sagacitati.

Baltazar regnat.

Visiones Danielis.

Eodem anno Pisistratus Tyrannidem Athenis occupauit, & Lycurgi ac Megaclis partes magnâ ex parte fregit. Cùm enim se insinuasset in beneuolentiam populi, & rem eius in bello Megarensi fecisset, imposuit sibi domi, & mulis suis vulnera, eaque plebi ostentauit quasi imposita sibi ab aduersariis in odium egenorum. Itaque exclamauit plebs ei dandos satellites, qui arcerent injuriam. Ille 50. sibi datis clauigeris addidit ducentos quinquaginta, quibus arcem & Tyrannidem occupauit, æmulis fugere compulsis, vno resistente Solone, quem tamen virtus, & senectus, contra Tyranni furorem, & potentiam præstiterunt incolumem.

Pisistratus occupat tyrannidē.

OLYMP.LV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3495. 195.

Astyages exautoratus à Cyro.

Astyages hoc anno exautoratus est, auus à nepote, quem Harpagus inuitarat, cui filii sui vorata caro adhuc stomachum, nauseamque mouebat. Ei porrò imprudentissime suum exercitum commisit Astyages, quem ille nullo negotio, Cyro vincendum obtulit. Tum ipse Rex copias suas ducendas suscepit; sed victus atque captus, intellexit demùm sibi atque Medis nepotem esse fatalem. Habitus est tamen perhonorificè à Cyro, & secum semper in Palatio habitare jussus, honore tamen pleno seruitutis. Absit enim vt eum putemus à Cyro regendis Hyrcanis admotum esse, quod in sapientissimo Imperatore fuisset summæ dementiæ.

Solon relinquit Athenas.

Solon Athenas quas bonis legibus temperarat captiuas videre non potuit, sed abiit in Cyprum, ibique annos 80. natus interiit. Ossa eius fuisse cremata, & sparsos esse cineres per insulam Palaminam, putat fabulosum Plutarchus, quod tamen ab Aristotele traditum est.

Moritur in Cypro.

Malè audiit Solon quod pæderastiam non sit visus improbare, sed vetuerit tantùm seruis amare ingenuos pueros, & præterea quod senectutem in otio, musicâ, & deliciis traduxerit: vnde intelligis quam insipiens esset Græcorum istorum sapientium sapientia.

OLYMP.LV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3496. 196.

Crœsus regnat.

Crœsus hoc anno Lydorum regnum adiisse traditur, quem primùm efferre fortuna visa est, vt eum grauiùs affligeret. Multas enim huic Asiæ prouincias tradidit, & mortalium ditissimum effecit, sed eum tandem filio, diuitiis, regnoque priuauit & propiùs nihil est factum, quàm vt crematus viuus ad maleficorum conditionem abjiceretur.

Etruscis data pax à Seruio.

Hoc quoque anno pax Etruscis à Seruio data iisdem quibus antea conditionibus, licet bellum anno-

annorum 20. aliud postulare videretur. Tantùm autoribus belli Veientibus, Cæretanis, & Tarquiniensibus agri pars adempta, & inopibus Romanis ciuibus donata, vt eorum damno sapere discerent, qui eorum exemplo peccassent.

Celebris quoque est hic tertius annus Baltazaris mirabili visione in Susis, quò se aulam deuitans Daniël contulerat. Vidit is ad Coaspem seu Eulæum amnem, Arietem cui gentes resistere non poterant, quem superueniens ab Occidente, cum cornu insigni inter oculos, Hircus prostrauit, effregitque eius cornua duo. Sic Hircus factus est magnus; verùm fractum est eius cornu ingens, cuius loco subnata sunt cornua quatuor, atque ex vno ex iis egressum est cornu minutum, à quo etiam stellæ conculcatæ sunt. Quibus omnibus designabantur imperia Persarum, & Græcorum sub Alexandro inter quatuor eius Duces diuisum, ex quorum vno Seleuco ortus Antiochus Epiphanes Deo bellum indixit, eiusque cultum abolere conatus est in animis Iudæorum. Quod mirum est non esse intellectum à Iudæis, licet meridianâ luce clariùs videatur. *Visio Danielis altera.*

OLYMP. LV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3497	197.

Hoc anno quo natus est Simonides, ejectus à Megade, & Lycurgo Pisistratus ex arce, & Tyrannide, cas ridiculo commento recuperauit. Reconciliatus enim cum Megade spe nuptiarum cum eius filiâ, currum adornauit, in quo collocauit mulierem proceram, & pulchram Phyam nomine, armis Palladis instructam, eodem quoque curru susceptus Pisistratus, quem vecta per vrbem Pallas ista mima recipi jubebat. Eam venerati Athenienses currum arce sua receperunt, vnde frænum accipere coacti stoliditatis suæ dedere pœnas. *Pisistratus recuperat tyrannidem ridicule.*

OLYMP.LVI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3458. 198.

Chilon Lacedæmonius. Chilon Lacedæmonius hac Olympiade Ephorus fuit, ſub Ethydemo, quod munus ei primùm conceſſum eſt, vt regem in officio contineret. Quamquam hoc inuentum alij ad Lycurgum referant, alij ad ſequentia tempora, vtile principibus, qui eo minùs potentes, ſed meliores erant. Is porrò Chilon Piſiſtrati Tyrannidem præcinuerat eius patri Hippocrati, cui in Olympicis ſacrificanti, olla ſine igne efferbuerat; quare ſuaſerat illi ne vxorem duceret, aut ab eâ non ſuſciperet prolem, aut ſuſceptam necaret.

Eiici tur Piſiſtratus Eodem autem anno Piſiſtratus ab Alcmæonitis eſt ejectus, annitente potiſſimùm Megade, quod eius filiâ improbe abuteretur, nec ex eâ prolem ſuſcipere vellet. Itaque miſer in Eretriam Theſſaliæ, aut Eubœæ conceſſit, dum ei tertiùm in Arcem aditus pateret, quem totis annis vndecim expectauit; ſed eam ſic aperuit ſibi, ſic aliis clauſit, vt eâ deinceps totâ vitâ potiretur, & filio traderet hæreditariam.

Sacrilegus Baltazar admonetur viſione de vicina morte. Hic quoque annus Baltazari Babyloniorum Regi poſtremus fuit; eiuſque vita, atque regnum ſunt ſacrilegio terminata. Cum enim in conuiuio ſplendido Rex aſſideret, juſſit afferri templi Hieroſolymitani vaſa, vt in iis conuiuæ viri atque mulieres Diis ſuis libarent. Nec diutiùs in verum Deum eſt iniuria diſſimulata. Ecce manus ad parietem juxta candelabrum, vt videri poſſet ab omnibus exarat *Mane*, *Tecel*, *Phares*, cum omnibus ſcriptura eſſet ignota, omnibus mutientibus ſuperuenit mater Regis, quæ Danielem ſuggeſſit filio. Hanc nullo negotio euocatus vates perlegit vt erat Hebraicè *Mene*, *Tequel*, *Vpharſin*, hoc eſt *numerauit*, *appendit*, *diuiſit*, quorum duo priora verba ad Regis opera pertinebant, tertium ad eius regnum.

gnum. Quare Daniel malorum licet vates purpurâ ornatus est, & tertius in regno mox destruendo constitutus. Neque diutiùs dilatæ minæ; eadem enim nocte à conjuratis in Palatio Baltazar interfectus est; cui substitutus Darius Medus, quicumque ille sit, natus annos 62 Qui fortè est Labynitus Herodoti. Sub hoc Rege ascititio, & effœto, concussum hac cæde Babylonicum imperium in vltimam ruinam impulsum est.

OLYMP.LVI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 2. 3499. 199.

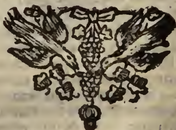
Ad hunc annum pertinet alia Danielis leonibus objecti historia, quæ hoc modo se habuit. Dario Medo regi Babyloniorum constituto, ob recens vaticinium Daniël adeò charus extitit, vt statim reliquorum aulicorum commouerit inuidiam. Cum calumniis non paterent eius integritas, & innocentia, extorquent illi decretum à facili, bonoque principe, ne quis vllum hominem aut Deum oret quidquam, ad dies 30: qui secus faceret in lacum leonum conjiceretur. Eam legem cum non seruasset Daniel ter de die precare solitus Deum, vultu ad Hierosolymam conuerso, statim accusatus est apud Regem, & quamquam ille reclamaret supplicio, acquiescere tamen coactus est, & multis, & sæpe idem, propè vi admotâ, postulantibus. Mittitur ergo in foueam Daniël; sed eius os claudi Rex jusserat, & annulo suo obsignari, ne alio modo necaretur. Sequenti die cum ad lacum Darius accessisset, & Daniëlem suum viuere comperisset, eductum complexus, eius Deo se totum deuouit, addixitque, accusatoribus talionis constituit pœnam, & Daniëlem cœlo acceptissimum tam prope tam constanter adhærere sibi voluit, vt tantùm morte alterutrius disiungeretur.

Leonum leonibus obiicitur Daniel.

OLYMP.LVI. *Mundi* Vrb Cond.
ann.3. 3500. 200.

Anaximenes Milesius. Physicus.

Anaximenes Milesius hac Olympiade, & circa hæc tempora floruiſſe perhibetur, obiitque eodem die quo captæ à Cyro Sardis. Multa in Phyſicis ſcripſit abſurda de terrâ, aëre, Sole, ſideribus, quibus tamen Philoſophi nomen meruit; ſed in eo laudatus eſt potiùs conatus, quàm probata doctrina.

LIBER

LIBER III.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM SEXTVM.

Ab anno mundi 3500. ad 3600.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3500. ad 3510.

OLYMP. LVI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3501.	201.

FLOREBAT circa hæc tempora Xenophanes Colophonius Philosophus & Poëta. Is dicebat omnia esse Deum, & elegis jambisque incessit Homerum atque Hesiodum, quod multa de Diis absurda cecinissent. Diu vixit vtpote qui annos natus 25. peregrinationem 67. annorum susceperit. Ejus in primis constantia laudatur à Panætio, quod cum filios perdidisset, eos suis ipse manibus sepelire voluit, vt plùs in eum Philosophia atque fortitudo, quàm natura & pietas valuisse viderentur. *Floret Xenophanes Philosophus constantissimus.*

OLYMP. LVII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1	3502.	203.

Hac Olympiade verè suas occinebat odas Simonides Celus, dictus Melicerteo aliter Melicus à suauitate cantus. Memoriæ artem inue- *Simonides Celus.*

nit, quam perfecit Metrodorus Scepsius, mirabiliter ereptus ex ruinâ domus in quâ epulabatur à Dioscuris quod in eorum laudem Oden occinuisset. Ejus quoque inuentum sunt majores Græcæ litteræ, aut certè quatuor Ζ.Η Ψ Ω. vixit annos 80. Ideò variis annis aptatur à Chronologis, vir vtique dignus omnium annorum memoriâ.

Euersa Camarina. Hocquoque anno euersa est in Siciliâ vrbs Camarina, adjacens Paludi cognomini quam Hipparis fluuius efficiebat. Hæc cum oblimaretur in dies, atque ex fœtore crearet pestilentiam, consuluerunt ciues Apollinem an eam penitus exsiccarent. Respondit Deus.

μὴ κίνει Καμαρίναν ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.

Nequaquam tamen vaticinio paruerunt: & lues quidem sæuire desiit; at per hunc lucum paulò post irruperunt hostes, & vrbem exsciderunt, damno, quàm omnis pestis esset, majori atque diuturniori.

OLYMP. LVII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 2.	3503.	203.
3.	3504.	204

Lustrum 4. Romæ. Nihil in annis gestum memoriâ dignum, nisi quod eorum primo Seruius lustrum quartum Romæ peregit.

OLYMP. LVII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 4.	3505.	205.

Athys cæditur ab Adrasto. Athys Croësi filius hoc anno in venatione cæsus, quamquam hoc patri fatum prænunciatum esset, ideoque ab ejus conspectu omne ferrum diligenter amolitus esset. Sed cum eum hoc tempore ad venationem proficisci passus esset, libratum in feram ab Adrasto, juuenis præposito, telum aberrauit & pro Apro percussit Athym. Quare percussor sibi consciuit mortem, quamquam à Croeso vitam recepisset, ratus eum non esse dignum veniâ, qui Principi tam bono, tantùm damni, atque doloris, licet imprudens, intulisset.

OLYMP.

OLYMP. LVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3506. 206.

Theognis Poëta Siculus Megaris natus, hac Olympiade scribebat Parænefes ad mores formandos perutiles, nisi iis fœdos amores alligasset. Sic enim quos ad virtutem inducebat iuuenes corrumpebat, & aureo eis poculo venenum malitiosè propinabat. *Theognis Poeta.*

Quidam etiam eò referunt Anaximandrum, de quò supra. Sed cum is Plinio teste primus obliquitatem Zodiaci deprehenderit, meliùs ad superiora referetur. Ne tandiu Astrologos hebetes fuisse suspicemur.

OLYMP. LVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 2. 3507. 207.

Crœsus Regni sui anno 12. ab oraculis Græciæ turpiter illuditur. Iussus enim transire fluuium regni sui limitem, si magnum Imperium euersum vellet, ille de subjungandis Persis cogitans transmisit Halym, at suum regnum perdidit, qui alienum sibi vindicare moliebatur. Neque Apollo mendax dictus sed λοξίας, & hac ambiguitate, mendacij suspicionem sæpè vitauit, magis sagax & callidus, quam fatidicus, & verax. *Crœsus deluditur ab oraculo.*

OLYMP. LVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3508. 208.

Pisistratus multis sibi conciliatis vrbibus, grandique confectâ pecuniâ parat exercitum, quo Marathonem occupat. Aduersus eum progressi Athenienses, dum non vt milites castra seruant, sed vt ciues ludo & commessationibus pergræcantur, à Pisistrato vigilante, & sobrio inuaduntur, & vincuntur. Ille contra fugientes immitit equitatum, non qui eos cædat, sed veniam polliceatur. Quâ humanitate victi Athenienses eum tertiùm receperunt in Arcem. At ille sapientior factus experientiâ, militem numerosum in stipendiis habuit, pecuniam vndicumque corrasit, & obsides extortos in Na- *Pisistratus tertiùm Tyrannidem recuperat.*

xum

xum insulam amandauit Athenienses inermes, inopes, ac suis male metuentes eum quandiu vixit ferre coacti sunt, & eo mortuo, Tyrannidem ægerrimè sustulerunt.

OLYMP. LVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3509. 209.

Argiuorũ & Lacedæmoniorum 300. pugna.

Memorabilis est hic annus pugnâ Lacedæmoniorum, atque Argiuorum. Cum enim de suis finibus ambo populi contenderent placuit trecentis ex vtraque gente, exercitus fortunam, & victoriam committi. Illi tantâ obstinatione depugnarunt, vt ex sexcentis, tres tantùm relicti sint superstites, reliquis fœdè trucidatis. Argiui duo quasi victores redierunt ad suos: vnus Lacon in campo perstitit, & victoriæ monimentum ex Argiuorum spoliis excitauit. Sed cum vterque populus sibi arrogaret victoriam, quod Argiui duos superstites ostentarent, Lacedæmonij vnum, & triumphantem, prælium committendum fuit, in quo fortuna penes eos fuit, quorum miles trophæum non sibi tam erigere, quàm prænunciare patriæ visus esset.

Crœsus & Cyrus inter se commissi.

Contigit & eodem anno Crœsi contra Cyrum expeditio, magno apparatu vtrimque suscepta à duobus æmulis magnarum virium, & majoris spei. Accendebant etiam Crœsum oracula, falsa licet, quæ multâ pecuniâ redemerat; at Cyro fortissimi milites, pro fatidicis erant, qui imperatori suo certiùs poterant occinere victoriam; quàm omnes Appollinis, Iouisque Sacerdotes.

OLYMP. LIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3510. 210.

Pugnant Crœsus, & Cyrus.

Crœsus hoc demum anno Halym fluuium Lydorum, Persarumque terminum trajecit, & traiecit sine pontibus operâ Thabetis, vt quidam ferunt, tum nonagenarij. Cappadociâ vastatâ, populatisque Syris ad vrbem Pteriorum venit, quam expugnat ac diripit. Sed statim cum copiis adfuit Cyrus vlturus injuriam.

Pugna-

Pugnatur à manè ad vesperam, neutram in partem inclinante victoriâ. Sequenti die alter alteri terrori fuit: Quare Crœsus Sardeis regreditur socios euocaturus ad quintum mensem, atque imprudentissimè dimittit exercitum. At Cyrus occasione sibi oblatâ vtendum ratus, magnis itineribus Lydiam ingreditur, & Sardeis oppugnat: Immò vrbe potitur intra quatuordecim dies Crœso in potestatem redacto. Miles Persa in Crœsum irruens acinace stricto, prohibitus est his verbis ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε Κροῖσον à filio qui reliqua vita vocalis fuit, vt fabulæ docent. Sed aliud & certius periculum Crœsus euasit. Iussu enim Cyri religatus est ad Pyram viuus comburendus cum 14. nobilibus Lydorum filiis. Sed cum Apollinem inuocasset subitis imbribus restinctus est ignis; itaque soluti omnes, Crœsus vt diis acceptissimus Cyro à consiliis deinceps fuit. Ineptissimo sanè prudentissimi alioqui Regis consilio, qui consilium à Principe capere voluit, qui tam malè rebus suis consuluisset.

Cyrus capit Sardeis & Crœsum.

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno 3510. ad 3520.

OLYMP. LIX.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 2.	3511.	211.

PHERECYDES Scyrius Pythagoræ præceptor in hanc Olympiadem vulgò conjicitur. Is, & animum esse immortalem primus dicitur docuisse, & sine vllo præceptore ad summam doctrinam peruenit. Consumptus demum Phthiriasi obiit, animi quàm corporis dotibus illustrior.

Pherecydes Scyrius.

Mortuum hoc anno quidam Crœsum volunt, quam-

Crœsi mors secundum aliquos. quamquam alij ad Cambysem vsque vixisse velint. Creditur autem extabuisse quod ex illustri loco tam facilè quàm turpiter cecidisset: Maximè si verum est eum eodem die filium ferro, vxorem præcipitio, regnum atque libertatem imprudentiâ perdidisse.

Æoles, & Iones reiicit Cyrus. Æoles item & Iones legatos hoc anno miserunt ad Cyrum, eidemque se conditionibus iisdem parituros polliciti, quibus obtemperauerant Crœso. Sed eos rejecit Cyrus, vtpote qui non tam se, quàm eius fortunam colerent. Itaque recurrunt ad Græcos Europæos, inter quos Spartani per legatos Cyrum monuerunt, vt se abstineret à Græcis; non passuros, se vt fratres sui impunè violarentur. Respondit Cyrus perfecturum se, vt de se potiùs, quàm de suis essent solliciti, nec aliena curarent damna, cum in suis depellendis, & lugendis propediem occupandi forent.

OLYMP. LIX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3512.	212.

Lydi rebellantes victi. Pactyas à Cyro relictus in Asiâ ab eo deficit & Sardeis obsidet. Contra eum Cyrus ex itinere Mazanem Medum mittit, qui Pactyam fugat, & huic adhærentes Lydos; & ne iterùm rebellarent eos deliciis, ludo, & vino fregit, vt viros se fortes fuisse obliuiscerentur; adeò nihil est voluptati cum arte militari commercij.

OLYMP. LIX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3513.	213.

Harpagus Asiam vexat. Mazani mortuo successit Harpagus, cui commissa Asia inferior fuit. Is Ioniæ ciuitates partim vi, partim deditione occupat, & plerosque adeò malè mulctat, vt Phocæensium plurimi ad suos Massiliam in Gallias confugerent, adeoque coloniam augerent, vt de nouo condita dici posse videretur.

OLYMP. LX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1	3514.	214.

Zeno Eleates. Conjici solet in hanc Olympiadem Zeno Eleates.

Eleates Philosophus, sed longè patientiâ suâ quàm eruditione famosior. Is vt patriam seruitute liberaret, adolescentes contra Nearchum Tyrannum concitarat; sed re detectâ in crudelissimam quæstionem, seu lanienam datus est. Nullum tamen ex consciis appellauit, sed amicos duntaxat Tyranni, quem etiam ad se euocatum, vt aliquid arcani diceret, ei aurem mordicùs rapuit, & auulsit. Denique cum se imparem deinceps tormentis timeret, ciuibus suis in Tyranni cædem animatis, linguam dentibus conscissam in os Nearchi expuit. Quo facto adstantes commoti Tyrannum impetu facto trucidarunt, sed paulò tardiùs, quàm Nearchi importunitas, Zenonis patientia postularent.

Eò quoque nonnulli referunt Hipponactem jamborum scriptorem vultu deformissimum, in pictores inuectum acerbius quàm sancta Poësis exigeret. *Hipponactes Poeta.*

Cyrus eodem anno contra Babylonios mouit, & dum Gyndem fluuium trajicit, cum is sacrum Soli equum vorticibus hausisset, in 360. alueos diuisum, etiam mulierculis & pueris transitu facilem reddidit. Ei Babylonij cum exercitu majori, & ditiori, quàm exercitato occurrunt; at primò congressu fracti se vrbe includunt suâ, quam 20. annorum commeatu muniuerant. Dabat & iis fiduciam murorum firmitas, & magnitudo, quos armatorum incredibilis multitudo defendebat. In tam difficili arduaque oppugnatione, hanc Deus mentem injecit Cyro, & quam à Deo profectam ostendit euentus. Purgandam atque dilatandam curat fossam, quam aut Semiramis, aut Nitocris aperuerat, vt in eam Euphratem deriuaret, dum cuniculus sub fluuio occultatus duceretur, quo Reges Babylonij ab vnâ ad alteram ripam Euphratis transibant, & ex læuo ad dextrum Palatium. Intereà ad Cyrum Iudæi frequen- *Cyrus mouet in Babylonios.* *Per Euphratem Cyrus ingredi parat Babylonem.*

quentes fugiebant, qui antequam natus esset ab Esaiâ Hebræorum auxiliator appellatus erat; & ipsi Cyro fecerunt animos prænunciato jam à tot annis miraculo: quod sine dubio facilem placatumque eis reddidit Principem, alioqui bonum, & septuaginta annorum abrupit seruitutem, quando est sua Babyloniis injecta.

OLYMP. LX.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 2.	3515.	215.

Abdera reparata. Abdera in Thracia tum condita est, aut reparata à Clazomeniis, à quibus etiam dicta Clazomene. Ejus incolæ adeò stupidi fuerunt, vt locum prouerbio dederint. Hujus tamen vrbis indigena fuit Democritus, ad quem sanandum vt fanaticum cum Abderitæ Hippocratem medicum euocassent; Hunc quidem sapere pronunciauit, euocantes Elleboro indigere, & quibus totæ satis Anticyræ non essent.

Capitur Babylon anno vltimo desolationis. Hoc anno desolationis vltimo, & septuagenariæ seruitutis, Babylonem totius Orientis atque adeò terrarum orbis maximam, munitissimam, magnificentissimam non difficiliter cepit Cyrus, & sine suorum jacturâ. Cum enim Euphratem in fossam anteà dictam præcipitante in vesperam nocte deriuasset, per siccatum fluminis alueum secundâ, aut tertiâ vigiliâ, immisit dispositos Persas suos; qui tacitè per ostiola vtriusque loricæ in vrbem insinuarunt sese eamque cædibus ac sanguine repleuerunt. Vbi mors multis illata esset, metus omnibus; per præcones edixit, vt omnes domibus continerent sese, qui prodirent in publicum trucidandos. Tum arma in vnum locum comportari jussa, indictâ domibus internecione in quibus aliquid armorum reperiretur. Quibus magno ordine peractis, suos in prædam effundi passus est à quibus tantùm diuitiarum ex domibus atque templis collectum, vt iis seruandis vix magnus exercitus sufficeret. Darium Medum seu Nabonidum ferunt fortiter pugnantẽ

cci-

cecidisse: Berosus tamen ait se dedidisse Cyro, atque ab eo in Carmaniam amandatum. Incolæ partim abducti captiui, partim relictis omnibus fugientes in alias vrbes, ex magnâ vrbe magnum desertum effecerunt.

Moritur Darius Medus aut Amãda in Carmaniam.

Eodem denique anno consilia impiarum nuptiarum agitata sunt Tulliam inter & Tarquinium. Seruius Tullus ex duabus filiis vnam dederat optimis moribus Tarquinio, aliam crudelem Arunti Tarquinij primogenito, maritis indole diuersissimis. Cum desperaret Tullia adducere se posse Aruntem ad regnum vsurpandum, ad Tarquinium se conuertit, qui iisdem cum eâ regnandi furoribus exardescebat. Statuunt ergo omnia perficere, quibus inter se matrimonium jungere possint, & inde incipiunt, vbi alij amantes finire solent. Hoc turpi fœdere, copulati, Tullia Aruntem, Tarquinius vxorem suam tollere pollicentur; sic primus ad vltimam impietatem gradus adulterium fuit.

Tullia, & Tarquinius impiè conueniũt.

OLYMP. LX.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 3.	*3516.*	*216.*

IMPERIVM PERSARVM.

Imperium Persicum inde ducit initium, indeque anni Cyri in sacris Codicibus procurrunt. Tum ille perlectis, vt creditur, de se Esaiæ verbis, atque Prophetiâ, in Iudæos optimè affici cœpit. Eorum enim captiuitatem soluit, atque in patriam redire passus est, vbi vrbem & templum magnificè repararent. Iis remittendis Zorobabel, à Babyloniis dictus Sassabarus filius Salathielis, exulibus reducendis præpositus; cùm Iosue seu Iesu Pontifice filio Iosedeci, quibus adjunctus Mitridates filius Gabassari ærario præfecti; quoniam tum Iudæis Cyrus reddi iussit omnia vasa templi, quæ tum reperiri Babylone potuerunt. Ità cum imperium Babylonicum rapinâ Nabuchodonosoris, & Baltasaris impietate concussum esset, Persicum liberalitate Cyri & pietate constitutum est, atque stabilitum.

Hoc

Duplex parricidiū.

Hoc anno Tullia Aruntem, Tarquinius vxorem, vti condixerant veneno sustulerunt; a duplici homicidio, ad parricidium progressuri.

OLYMP.LX. *ann*.4. *Mundi* 3517. Vrb Cond. 217.

Iudæi Babylone discedunt.

Iudæi non diu distulere profectionem; & magnis itineribus Hierosolymam peruenere. Prima eorum cura sunt altaris Deo suo excitandi, exorsi sapienter a Religione, cujus primùm beneficio magna consurgunt.

Nuptiæ Tulliæ & Tarquinij.

Coaluerunt hoc anno nuptiæ Tulliæ cum Tarquinio, Seruio non prohibente magis, quàm approbante. Ita conjuncta furia homini furioso diuina humanaque omnia iura permiscuit.

OLYMP.LXI. *ann*.1. *Mundi* 3518. Vrb.Cond. 218

Thespis Poeta.

Thespis hac Olympiade primùm Athenis docuit drama, & Tragœdiæ fundamenta jecit vsus plaustro pro Theatro, & vini fæcibus pro persona. Rejectus est primùm à Solone qui negabat inducendam esse ἀνωφελῆ τὴν ψευδολογίαν. Sed quæ visa erat inutilis Tragœdia, principibus posteà profuit, eosque duritatem, & impietatem dedocuit.

Templi Hierosolymitani iacta fundamenta.

Hoc anno jacta sunt fundamenta templi eiusque ædificatiò diligenter promota, Leuitis eam manu, & verbis vrgentibus. Superioris tamen templi recordatio plerosque tangebat, cum noui gloria, cum antiqui splendore conferenda non esset. Verum & accessit alia doloris causa potentior. Nam Iudæorum hostes quos fuisse Samaritas constat, hoc opus etiam per Satrapas regios impedire moliti sunt: quod viuente Cyro fraudibus, extincto etiam apertâ vi prohibuerunt: quoniam magna & ad Dei gloriam comparata, nonnisi ex difficultatibus emergere solent.

OLYMP. LXI. *ann* 2. *Mundi* 3519. Vrb. Cond. 219

Pertinent ad hæc tempora maximè Tarquinij

nij & Tulliæ aduersus Seruium factiones. Pertraxerant enim iam ad partes suas aliquot patricios offensos Seruio, quod is popularis videretur, & ad plebem administrationis partem transtulisset. Emerant quoque inopes è plebe apud quos plus Nummi, quàm diuina, humanaque valebant iura. His fretus Tarquinius quod ad eum, & suo & vxoris nomine pertinebat, rapere, quàm expectare regnum maluit. *Factiones Tulliæ, & Tarquinij in Seruium.*

OLYMP. LXI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3520. 220.

Hoc anno Seruius Tullus regni suo anno 44. viuendi, regnandique finem fecit; consilio filiæ, manu generi sublatus. Cum enim vidisset Tarquinius consilia sua non satis bellè procedere, in speciem cum bono sene, & minùs suspicioso reconciliatus est. Intereà sibi plures fautores adsciscit, & absente plebe in colligendis frugibus occupatâ, ipse regnum occupare parat. Igitur stipatus suorum turbâ in Senatum ascendit & Regis solium occupat. Quod cum Seruio nunciatum esset, ipse pœnè solus Senatum ingreditur imprudenter, ratus satis esse maiestatem regiam ad comprimendum tumultum, & conjurationem extinguendam. Hîc conuiciis vltrò citroque jactis, cum Tarquinium Rex è solio exturbare parat, ipse à valentiore, & vegeto correptus ejcitur è curiâ, & per gradus præcipitatur. Inde cum ægrè multis acceptis vulneribus, totoque corpore contritus domum reduceretur à suis, adfuit Tullia quæ maritum monendum curauit primam duntaxat Tragœdiæ partem actam esse, postremam ad eius securitatem expectari. Quibus impulsus immittit percussores qui Seruium interimant. De cæde patris dubitans filia ad locum vbi mortuus jacebat accessit, & ab aurigâ monita se progredi non posse nisi per patris cadauer, porrò pergeret imperauit, vnde loco inditum nomen *vicus sceleratus*. Sepultus est Seruius ab vxore suâ ple- *Seruius Tullus interficitur.* *Vicus sceleratus.*

belo-

beiorum more, & priuatim, vetante publicum Regis funus Tarquinio, ne plebis animi concitarentur. Vxor sequenti die mortua inuenta est, siue ipsa sibi, siue huic mortem Tyranni consciuere: Tarquinius tanti sceleris pretium tulit diadema.

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno 3520. *ad* 3530.

OLYMP. LXI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3521.	221.

Regnat Tarquinius Superbus.

TARQVINIVS Prisci nepos partum parricidio hoc anno regnum adiit, quod statim in Tyrannidem vertit, stipatus armatorum manu, & parum curans amari dummodò timeretur. Vnde huic inditum *Superbi* nomen, quæ vox apud Latinos nonnunquam *iniquum* sonat; & eo nomine omnium sceleratorum Principum crimina contineri, sapienter Romani putauerunt.

OLYMP. LXII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3522.	222.

Polycrates Sami Tyrannus felicissimus.

Polycrates hoc anno Sami insulæ Tyrannus fuit, fortunæ filiolus, quam ita fauentem sentiebat, vt felicitatem ipse suam temperandam putaret. Itaque annulum magni precij quem in digito ferebat & oculis, proiecit in mare, vt saltem sponte aliquid perderet. Verùm paulò post idem annulus in ventre piscis à piscatore repertus eidem restitutus est, majori fortunæ beneficio. Captus tamen & crudeliter enecatus à Persis felicem ante obitum dicendum esse neminem ostendit, & fortunam quos arctiùs complectitur, & stringit, sæpe suffocare.

Milo Crotoniates.

Milonis quoque Crotoniatis Athletæ robur à Chro-

Chronologis in hunc annum conjicitur, ejusque multiplices in certaminibus Palmæ notantur. Singularia hæc sunt quod punicum malum integrum & illibatum, sibi a pluribus non sinebat eripi: quod insistens disco perunćto, a nullo poterat excuti qualibet impressione factâ: quod bouem, & statuam æneam sibi magnitudine parem suis humeris efferret; & alia eiusdemmodi stupendarum virium portenta. Quæ tamen à luporum dentibus (vt posteà dicemus) eum nequaquam exemerunt.

Tarquinij crudelitas in nobiles Romanos.

Pertinet ad hoc quoque tempus Tarquinij crudelitas in plerosque Romanos patricios, inter quos M. Iunius, L. Iunij Bruti pater enituit. Is Tarquiniam Tarquinij prisci filiam, vxorem duxerat, vir opulentus, & sapiens, quæ tria fuerunt ad eum interficiendum Tyranno incentiua. Eandem quoque aleam subiit eius filius Marcus: neque Lucius, magnæ expectationis alter filius effugisset nisi cautè simulasset amentiam, in quâ se ita gessit vt ad exhilarandos tyranni liberos etiam adhiberetur. Verùm & eos, & eorum patrem delusit. Cum enim pestilentia grauis sæuiret Romæ, missi liberi Tarquinij ad Oraculum Delphicum, Brutum comitem habere voluerunt: cum aliis munera sua offerentibus, suum quoque obtulit, in speciem ridiculum, re verâ diues, atque pretiosum; incluserat enim vili baculo virgam auream quam Deus videre poterat. Tum quoque cum Apollo prænunciasset eum futurum Romæ primum qui matri basium primus defixisset, Tarquiniis magnis itineribus Romam contendentibus, ipse terram deosculatus est. Et tum demum sapere publicè cœpit, cum ipsi & patriæ sapientia sua vtilis fuit

L. Iunius Brutus simulat amentiã

OLYMP. LXII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 2.	3523.	223.

Cyrus Scythicũ bellum parat.

Scythicum hoc anno bellum parauit Cyrus & contra Massagetas Persarum ducenta armauit

uit millia; inde cogitans Indiam, & totum orbem terrarum, quem sibi promissum suâ genitura credebat. Nihilominus hoc bellum eius vltimum fuit, & spes eius omnes cum vitâ præscidit.

OLYMP. LXII.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 3.	3524.	224.

Cyrus cæditur. Hoc anno, Araxe fluuio transito, Cyrus in Massagetarum fines irrupit, cui occurrit Tomyris Regina, virilis animi fœmina, & quæ nuptias Cyri vel veras, vel simulatas spreuerat. Ac primùm irrumpenti, de more fortuna, dolusque fauerunt. Simulatâ enim fugâ reliquit epulas, & vinum in castris, quibus dum se Scythæ ingurgitant, mox à superuenientibus Persis trucidati sunt aut capti. Inter cæteros Tomyris filius Spargapises vino ac vinculis solutus, ex doloris, & ignominiæ impatientiâ sibi manus intulit, Tomyris insidias, insidiis vlta ducenta Per sarum millia cecidit, ne vno quidem cladis relicto superstite. Inuento Cyri cadaueri rescissum est caput, immissumque in vtrem humano sanguinem plenum, cum hoc Sarcasmo *Satia te sanguine quem sitisti*, pro vt illa promiserat. Sic imperij sui anno septimo, regni trigesimo, obiit Cyrus Orientis terror, sub auspiciis fœminæ; pudendo planè mortis genere nisi hæc femina Scythis, hoc est mortalium fortissimis imperasset.

Tarquinius dotat filiam suâ proditione Turni Herdonij. Hoc etiam anno Tarquinius Octauium Mamilium, Latinorum illustrissimum selegit generum, ac filiæ suæ cum eo nuptias proditione dotauit. Nam Turnum Herdonium eius æmulum circumuenit, insertis in eius sarcinas armis per eius seruos atque domesticos, auro corruptos. Cum autem in procerum Latinorum cœtu, asseruisset se inuitatum ab Herdonio, vt eos omnes tolleret, & in cujus accusationis fidem eius sarcinas excuti postulasset, inuentis armis, non auditus reus innocens, lapidibus obrutus est, Tarquinio

Tarquinio vt de totâ gente bene merito principatus delatus à Latinis, vt regnum parricidio, & crudelitate, sic principatum homicidio, & proditione consecutus.

OLYMP.LXII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3525. 225.

Cyro demortuo successit Cambyses filius, ex Cassandanâ genitus, quam Cyrus ante se mortuam ab omnibus Persis lugeri jusserat. Is Cambyses dictus est quoque Assuerus, primo Esdræ, & Artaxerxes, tertio. Ad eum Iudæorum scripserunt hostes, ab eoque etiam auditi sunt, subtractis in templum deinceps impensis, quare opus ita lentè processit, vt meritò eo imperante abruptum videretur. Sub initium regni sui Cambyses ab Amasi Rege Ægypti filiam vxorem sibi dari postularat; at is veritus ne concubinam daret, non vxorem, aliam Ægyptiam virginem (Apriis filiam quidam malè fuisse volunt) substituerat: quam fraudem cum Cambyses resciisset, bellum intulit Ægypto, ne magni belli causa aliquid præter fœminam esse videretur. *Cambyses petit vxorem Amasis filiam.*

Tarquinius hoc anno vicit Sabinos, Liuius appellat Volscos, ita mixto ex ciuibus suis & Latinis exercitu, vt de Romanis diffidere videretur. Pometinos aggressus in fugam egit, & vrbe Suesâ inclusos obsedit. Vrbe demum vi captâ omnes armatos trucidauit, reliquos captiuos abduxit, seposito omni argento ad Capitolium extruendum. Quasi vir tantæ crudelitatis, & perfidiæ, aliquid religioni tribuendum putaret. Sed pietas etiam nequissimis quibusque magnorum criminum velum esse solet. *Victoria Tarquinij.*

OLYMP.LXIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.1. 3526. 226.

Hoc anno Pisistratus Athenis finiit vitam, & naturæ reddidit, quam ferro, tormentisve debebat. *Pisistratus moritur.*

Eodem quoque Tarquinius Sabinos profligauit & ad deditionem ita omnes compulit, vt de

Capitolii iacta fundamenta. iis triumphare mereretur Iecit tamquoque fundamenta Templi quod eius Auus vouerat, in cujus fasso cum esset inuentum Telli cujusdam recens occisi caput, præcinuit Etruscus vates, huic loco imperium Italiæ esse fatale. Vnde huic inditum Capitolij nomen, quod & monti aptatum, qui antea Tarpeius dicebatur; ita Romanæ magnitudinis, & vrbis fundamenta humano sanguine dicata sunt.

OLYMP.LXIII. *ann.2.* *Mundi* 3527. Vrb.Cond 227.

Hippias Pisistrato succedit. Hippias Pisistrato successit filius patri, ad quem dejiciendum Athenienses totis viribus, & animis incubuerunt; sed ita sibi prouiderat pater, vt filium quoque suum ad tempus securum redderet.

OLYMP.LXIII *ann.3.* *Mundi* 3528. Vrb. Cond. 228.

Amasis moritur. Mortuus est hoc anno in Ægypto Rex Amasis qui Aprij seu Vaphri successerat, & regnarat annis 42. aut paulò pluribus. Qui licet satis feliciter vitam, regnumque traduxisset, fuit tamen morte suâ, quam regno fortunatior. Nam Ægypti non vidit excidium, neque sensit, inflictis licet ab eo verberibus, Cambysis crudelitatem, & amentiam.

Succedit Amasi Psammenitus. Amasis regnum suscepit Psammenitus, non tam successor imperij, quam magnæ calamitatis.

OLYMP.LXIII. *ann.4.* *Mundi* 3529. Vrb Cond. 229.

Cambyses inuadit Ægyptũ. Cambyses per Arabiæ deserta inuadit Ægyptum, quibus hæc regio tuta videbatur, vsus consilio Planis cujusdam Ægyptij, auxilio Regis Arabum, qui confectis ex corio bubulo longis canalibus, aquam Corys fluminis, in magnas receptam fossas, per desertum sparserunt. His locis difficiliter superatis Persa ingressus est Ægyptum per Pelusij claustra: Cumq; nonnihil

Victi Ægyptii. progressus esset, occurrit ei Psammenitus, quicum

cum acerrimo prælio dimicauit. Huic autem certamini Ægyptij magnâ crudelitate prælusērunt. Planis enim transfugæ filios in conspectu patris necauerunt, eiusque cum vino epoto sanguine se ad pugnandum fortiter accenderunt, vlti sc-lus, alio scelere. Inde Memphis primaria regni ciuitas obsessa, quæ missos ad se Persarum caduceatores in frusta discerptos vorauerat: sed hæc quoque ad deditionem compulsa, desideratis in hoc bello quingentis Ægyptiorum millibus, viginti tantùm millibus Persarum. Tum Rex Psammenitus exautoratus, visâ filij aut filiæ morte, atque amici calamitate, ostendit dolores aliquos esse lacrymis, luctuque majores: cum in illius egestate fleueri, huius supplicij apparatum cum stupore viderit. Et viuere tum quidem permissus est, sed cum paulò post ad defectionem sollicitare Ægyptios deprehensus esset, taurinum sanguinem calidum haurire jussus, interiit. Ad vrbem quoque Saim accessisse Cambysem fuerunt, vbi cadauer Amasis conditum ad defatigationem vsque suorum cædi verberibus imperauit, & stimulis fodicari donec ferrum hebesceret, majori verberantis quàm vapulantis dedecore. Comburi id denique jussit contra Persarum, & Ægyptiorum consuetudinem; sed quid mirum humanas ab eo leges violatas esse, qui omnia diuina jura corruperat.

Capta Memphis.

Psammenitus dolet visa egestate amici, immotus in filiæ morte.

Amasis cadauer ceditur.

Tum quoque in Italiâ bellum contra Gabinos exortum, quod Pometini, exulesque Romani fouebant, majori gestum damno, quam gloriâ; siquidem hic annus, ac consequentes septem, in pabulationibus potiùs, quam præliis abierunt.

Bellum contra Gabinos.

OLYMP.LXIV.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*1.	3530.	230.

Famosus hic est annus duplici Cambysis expeditione Æthiopicâ, & Ammonitica, ex quibus nihil præter infamiam, furoremque colle-

Expeditiones Cābysis Æthiopica, & Ammonitica.

git. Ad Æthiopas autem progressus, quos auri ditissimos audierat, sine cibis atque commeatu, suis etiam sorte ductis, & voratis, retrò redire cumpulsus est, nullo alio operæ pretio, quàm vt se insanum præstaret, atque furiosum. Et verò paulò post Apim bouem, vulnerauit in femore, quo ex vulnere bonus ille ac diu quæsitus Ægyptiorum Deus interiit, templis eius incensis destructisque. Miserat etiam dum ipse pergeret ad Æthiopas suorum 50. millia, qui Iouis Ammonis templum direptum incenderent, sed is exercitus arenis est obrutus ab austro concitatis, nullo tantæ cladis superstite. Sic duos grandes exercitus eodem tempore fames, & ventus, vel potiùs stolidi furentisque Regis impietas, & imprudentia perdidit.

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno 3530. ad 3540.

OLYMP. LXIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3531.	231.

Cambyses fratrem interfici iubet. Sororem suam ducis vxorem quā necat.

HOC anno, ea gessit Cambyses quibus non se hominem & rationis compotem, sed feram immanissimam præbuit. Nam fratrem suum Smerdem (Iustino Mergidem; Ctesiæ Tanyoxarcem) quod eum vidisset per somnium vertice cælum contingere, per Prexaspem (Iustino Concetem) sibi fidissimum curauit interimendum. Addidit mox & incestum parricidio; sororem enim suam duxit vxorem, judicibus ex adulatione dissimulantibus, & regem legibus omnibus esse solutum asseuerantibus. Eam autem paulò post interemit, quod ad aspectum Canis auxilium fratri cani ferentis aduersus leonem fleuisset vberiùs, & interrogata reddidisset

se imprudens causam, quâ Smerdi fratri illata nex arguebatur. Neque Prexaspes carissimus licet Cambysi eius amentiam furoremque vitauit. Eum enim cum ebrietatis à Persis insimulari monuisset vt refutaret conuicium, eius filium in corde percussit, vti præcinuerat; & hoc factum elicuit ab Aulico adulatore laudē etiam in filij sui nece, quasi is ictus non hominis, sed Dei saperet manum. Alia eiusdemmodi crudeliter perpetrauit multa, quæ cum hominum nemo impedire aut auderet, aut posset, adfuit Deus innocentium vltor, & criminum vindex, qui ei vitam ademit, cum ob eius Tyrannidem, ex eius subditis nemo de vitâ securus esset. *Et filium Prexaspis*

OLYMP. LXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3532. 232.

Polycrates Samiorum Tyrannus hoc anno captus ab Oronte Persâ furis instar atque mancipij actus est in crucem, quod Persarum Regi parere renuisset, qui orbem terrarum omnem putabat esse suum, mortales omnes & principes, sibi jure seruitutis addictos. *Polycrates actus in crucem.*

Hoc item anno Cambyses cum anni s septem, & mensibus aliquot regnasset, suo gladio vulneratus occubuit. Cum enim accepisset Smerdim fratrem suum quem jugulandum curarat in mago viuere, irâ percitus illicò versus Susa mouet, & in equum furiosè conscendens sibi gladium defixit in femore, atque in eo loco quo vulnerarat Apim. Porrò in Ægyptum proficiscens reliquerat procuratorem suæ domus magum quemdam nomine Patizitem, cui frater erat item magus Smerdis dictus, & adeò Smerdi filio Cyri similis, vt exceptis auribus quibus carebat, ouum non esset similius ouo. Patizites igitur fratrem suum collocat in solio Cyri, & per præcones toto regno significat regnare Cambysis loco, cui rationem atque regnum eripuisset amentia. Immò & ad ipsum Cambysem à Smerde caduceator venit qui idem denunciaret. *Moritur Cambyses.* *Patizites fratrem suum pro Smerde mortuo supponit,*

Hic Prexaspem Cambyses rogat, num suum sustulerit fratrem, ille non sustulisse modo, sed & suis manibus tumulasse respondet. Qui insuper interrogat caduceatorē à quo mandatum id accepisset, & an vidisset Smerdem, negat ille & id sibi à Patazite Smerdis nomine injunctum asserit. Hæc suspicio Cambysem jam insanum, in furorem egit, ac sibi mortem inferre compulit, quia deteriore manu quàm suâ non poterat interire. Id autem contigit Ecbatanis Syriæ, qua ambiguitate delusus est Cambyses qui sibi Ecbatanis Mediæ longam senectutem pollicebatur, sed is illam crudelitate, & fuso innocentum sanguine præuenit.

Pseudo-Smerdes regnat. Ei igitur demortuo successit Pseudo-Smerdes & regnum septem mensibus tenuit; diuturniori profectò tempore, quàm homuncionis, & mutili mancipij conditio pateretur.

OLYMP. LXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3533. 233.

Smerdes quis esset agnoscitur. Tum detecta est Magorum impostura per Othanem, eiusque filiam Phædimam, quâ tum Smerdes vtebatur pro vxore, cum illa ex monitu patris, deprehendisset ex mutilatis auribus Magum, esse Smerdim suppotititium. Rem igitur aperit duobus aliis Persis, & hi tres sibi singuli socium adsciscunt quibus superueniens Darius Histaspis filius septimus adjunctus est. Magi quidem in partes suas Prexaspem pertrahere conati erant, rogarantque omnia polliciti, *Tolluntur Magi.* vt Persarum principibus suaderet, non esse occisum à se Smerdim, sed viuere. Verùm ille principibus euocatis quos alloquebatur ex editâ turri contrarium dixit, vt se res habuerat aperuit, eosque diris omnibus deuouit, nisi Magum intrusum exterminarent; Tum se ex illâ præcipitem in caput dedit, dignus tali fato qui Regi nefaria jubenti, nefariè paruisset. Igitur conjurati septem principes irrumpunt in aulam, quam iis Bagapates Eunuchus aperuerat: Pati-

zites

zites se lanceâ fortiter defendit, duosque è conjuratis vulnerauit; fugit Smerdis quem assecuti sunt Darius & Gobryas in conclaue. Et Magus complexus Gobryam interfici non poterat sine Gobryæ periculo; is igitur Darium monuit, vt sui nihil sollicitus, Magum transuerberaret, quod feliciter exsecutus est, intacto Gobrya. Inde quinque conjurati per vrbem discurrunt, Magos interimunt; vnde festum Μαγοφωνία eodem die recurrente quotannis celebratum est, quo Magis ex domibus exire non licet. Quintò post die de eligendo Rege conuenerunt, hæcque conditio proposita, vt cujus equus ad ortum Solis adhinniisset, Rex ille ab aliis salutaretur. Equisonis operâ equus Darij primus adhinniit, & fulmen insuper sereno emicuit cælo; quare alij statim ex equis defluunt, & Darium salutant Regem. Is paulò post vt se Regem ostenderet Intaphernem è conjuratis vnum, atque electoribus de medio sustulit, quod conditionis suæ atque Darij oblitus esse videretur: in cujus tamen, familiæque eius supplicio Darius aliquid misericordiæ, & amori, reliqua justitiæ concessit. *Darius Rex creatur.*

Zorobabel igitur qui aliàs Darij amicus fuerat, per Iudæos male acceptos à Cambyse ad nouum Regem missus est. Isque tum impetrauit, vt cum duobus sociis inter corporis Regij Satellites cooptaretur, quæ dignitas ei viam aperuit ad omnia suis popularibus impetranda, omnia Deo sic disponente, vt neque Zorobabeli difficile esset quæcumque voluit à Rege petere, neque Regi concedere ingratum. *Zorobabel Dario charus.*

OLYMP. LXV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3534. 234.

Lyricorum Princeps Pindarus hoc anno natus perhibetur; cuius gratiâ patriam eius Græci hostes seruarunt, familiam eius Alexander Magnus dum Thebas dirueret. Sicque tanti viri *Nascitur Pindarus.*

recordatio homines armatos furore, & ferro, non semel repressit.

Disceptatio coram Dario de vino, Rege, muliere, veritate.

Contigit eodem anno Zorobabelis, & duorum ejus sociorum coram Dario disceptatio, de fortitudine vini, Regis, mulieris, veritatis: quando adiudicata Zorobabeli, pro veritate siue Deo contendenti, victoria. Ita tum jussus à Rege petere quidquid libitum esset, obtinuit vrbem Hierosolymam reparari atque templum, & alia multa quæ Iudæis, amici sui gratiâ, Rex liberaliter indulsit Excitatus est tum quoque ab Aggæo, atque Zachariâ Prophetis ad accelerandum opus, vt ostenderet Deus hanc caussam esse suam, quam viris adeò sanctis, & in populum atque Deum benè affectis commisisset.

OLYMP LXV.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.2.	3535.	235.

Darius Iudæis fauet.

Darius hoc anno pro Iudæis trans Euphratem, Iordanemque rescripsit, & ita rescripsit, vt minas intentaret iis qui sanctum opus abrumpendum curarent. Terrendi enim sic erant Samaritæ; vt quos mali Principis excitarat injustitia & furor, Darij æquitas, virtusque comprimerent.

OLYMP.LXV.	Mundi	Vrb Cond.
ann.3.	3536.	236.

Gabij capti à Sexto Tarquinio.

Terminatum est hoc anno bellum contra Gabinos, cum annis 7. tenuisset; quod tamen populationibus potiùs, quàm certaminibus gerebatur; vnde atrox nata est in vrbe vtraque fames, sed Romæ major, quàm hac arte Sextus, Tarquinij filius depulit. Finxit se grauiter offendisse patrem, quare virgis in foro fœdè laceratus, fidissimos amicorum ad Gabinos misit, qui nunciarent velle se ob contumeliam illatam à patre ab eo deficire. Admissus itaque cum multis amicis specie transfugarum, & inimicorum Tarquinij, ex agro Romano prædas agebat, patre conniuente, sicque à Gabinis ob fortitudi-

titudinem Imperator electus. Tum monitus est à patre, vt eminentissimos quosque Gabinorum tolleret, papauerum exemplo, quæ pater in horto coram nuncio decutiebat; quod & præstitit accurate, Antistio Petrone de proditione insimulato & lapidibus obruto. Cum in eius conscios obtinuisset etiam quæstionem, & ne quis eorum fugeret, ad portas fidissimos amicorum custodes constituisset; per eas admisit patrem cum exercitu in vrbem. Quæ tamen tum nihil præter libertatem amisit. Sed satis jam damni passa erat, cum ipsa illustrissimos ciues suos perdidisset, & Sextum nacta esset Regem, omnium malorum, & calamitatum autorem.

OLYMP. LXV. *Mundi* Vrb. Cond. *ann.* 4. 3537 237.

Obiit hoc anno Daniel Prophetes cum annis centum & decem vixisset, vti scribit Isidorus; cuius memoriam recolit vtrumque Martyrologium Romanum, & Græcum, diuersis tamen anni diebus. Tradit ab eo Iosephus excitatam Ecbatanis turrim, in qua deinceps sepulti sunt Reges Persarum, Medorum, ac Parthorum, quæ suo tempore adeò integra ac polita erat quasi tum primum condita fuisset. Dorotheus scribit in sepulchris Regiis tumulatum fuisse: de loco nihil certi, cum alij Ecbatanis, alij Babylone situm esse dicant. Vir non acceptus tantùm Deo, sed & Principibus, quorum plures ex eius ore pependerunt, & cui seruitus ad gloriam gradus fuit.

Moritur Daniel.

Eius sepulchrum.

OLYMP. LXVI. *Mundi* Vrb. Cond. *ann.* 1. 3538. 238.

Hoc anno, & tertio die mensis Adar templum absolutum est, lugentibus tamen plerisque Hebræorum, quod id euerso nequaquam responderet. Verùm à prophetis tum viuentibus prænunciatum, huius quàm illius gloriam majorem fore; cum antiquum vidisset Dei tantùm gloriam in fumo, nouum esset visurum in

Absolutū Templum Hierosolymitanum.

carne aspectabilem Deum. Quod demùm contigit, quando Christum Virgo mater obtulit templo, cui nec anteà neque post par nobilius, templum Hierosolimitanum subjicit.

OLYMP. LXVI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. { 2.	3539.	239.
3.	3540.	240.

Anni isti duo Historiarum vacui sunt.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno 3540. *ad* 3550.

OLYMP. LXVI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann 4.	3541.	241.

Harmodius, & Aristogitō cæsi. HARMODIVS & Aristogiton amici duo, sed impudici, Hipparchum filium Pisistrati Hippiæ fratem sustulerunt, specie quidem vt patriam, reuerà vt priuatas iniurias vlciscerentur. Vnus in ipso certamine cæsus, alter paulò post ex vulneribus obiit. Leæna meretrix, Aristogitonis amica, tamdiu torta est ab Hippiâ donec efflaret animam, neque tamen vllum è conjuratis appellauit; sic jacta libertatis Atheniensis prima fundamenta, turpissimis amoribus debentur.

OLYMP. LXVII.	Mundi	Vrb Cond.
ann. 1.	3542.	242.

Solysoni Principatus Sami conceditur. Solyson Polycratis frater, cum aliquando Dario priuato dedisset vestem, hoc anno ad eum Regem adiit, & principatum Sami obtinuit; vt hic beneficentiæ suæ ille egestatis pristinæ recordaretur, magno vtrimque exemplo magnificentiæ, & moderationis, quarum in principibus est rara complexio.

OLYMP.

OLYMP.LXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3543. 243.

Darius exercitum mittit in insulam Samum qui Solysonem Principem constitueret, vt ei redderetur Principatus fratris, quem Orætes affixerat cruci. Et paulò post Orætes iussu Darij cæsus: hoc anno beneficium in Polycratis familiam cumulatum est. *Solyson constituitur Princeps.*

Eodem anno Babyloniorum erupit rebellio, quam iam annis aliquot fouebant. Omnibus enim frugibus in vrbem comportatis, & mulieribus, ejectis aut strangulatis, vnâ singulis reseruatâ ad opera domestica, sui se iuris esse non Persici profitentur. Statim igitur adfuit cum exercitu Darius quem illi de suis mœnibus irridebant; addebantque tum potiturum vrbe, cum mula peperisset. Portentum hoc cum paulò post contigisset, fatidicos se fuisse damno suo experti sunt. *Babylonij rebellant.*

OLYMP.LXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3544. 244.

Darij propensum in Iudæos, & veram religionem animum hoc anno Deus remuneratus est. Viginti mensibus in obsidione Babylonis contritis cum eius obtinendæ nulla spes affulgeret, Zopyrus videns vnam e mulabus suis peperisse, aduenisse tempus huius capiendæ credidit, & facinus aggressus est dignum filio Magabyzi. Nam sibi præscidit aures, nasum, labra, comam circumtorondit, immaniter se flagris lacerandum curauit, & ita se Dario obtulit, vt ab eo veniam obtineret vrbis adeundæ, & suis artibus in Persarum ditionem pertrahendæ. Id tandem extorsit à Dario, & Babylonem ingressus, quid à suo Rege passus esset non tam verbis, quàm vulneribus ostendit. Igitur vt Darij hosti infensissimo partem suarum copiarum tradiderunt ciues, Quibus in Persas irruens semper redibat cum prædâ, fusis hostibus, atque deletis, eorum Imperatore summo, conniuen- *Babylon opera Zopyri capitur.*

te. Sic adeò potuit Babylone, vt ei portæ ad subitas eruptiones committerentur. Quas demùm reserauit Persis, cum Babylonij aliis propugnandis essent intenti. Vrbe occupatâ proceres ad tria millia in crucem acti, euersi muri, turres, portæ quibus Cyrus pepercerat, ciuibus reliquis venia data. Ita Darius magnâ vrbe potitus est cum ingenti tamen dolore ex aspectu Zopyri mutilati, dicere solitus sæpe, se Zopyrum integrum viginti Babylonibus libenter redempturum. Sic Darius & Zopyrus inter se de amore contendebant, qui Zopyro gloriosior, vtilior Dario fuit.

Hippias Athenis pulsus fugit ad Darium.

Eodem anno Hippias ab Ateniensibus tandem pulsus, inuitatus ab Amyntâ Macedonum Rege aliisque vicinis, ad Darium confugit, à quo certiorem redituṁ sperabat in arcem suam atque tyrannidem. Tum quoque Athenis Harmodio, & Aristogitoni statuæ positæ sunt, quod hi ad tollendos Tyrannos prælusisse viderentur. Leæna quoque ærea erecta est in honorem cognominis meretricis, amicæ Aristogitonis, vt quæ eorum causâ cæsa esset, eadem cum iis immortalitate donaretur.

Statua posita Harmodio, & Aristogitoni.

OLYMP. LXVII. ann. 4. | *Mundi* 3545. | Vrb. Cond. 245.

Tarquinij expulsi Roma ob stuprũ Lucretiæ.

Tarquinios hoc anno illatum Lucretiæ stuprum Româ, & Tyrranide expulit. Sextus enim Tarquinius, Superbi filius ab eâ Collatiæ perhumaniter acceptus, dum maritus in castris Ardeatinis versaretur, in eius amorem exarsit, eiusque concubitum quem precibus desperabat, minis extorsit. Huic enim mortem intentauit cum dedecore conjunctam, interminatus se cum eâ compositurum eruum, & vtrumque in complexu interfecturum. Hac denunciatione territa consentit flagitio; sed sequenti die Romam venit, vbi in publico parentum, & amicorum cœtu, quod in se gestum erat aperuit, & gladium quem abdiderat veste, sibi in pectus

albè

altè demersit, obtestata vltionem. Hac narratione, & cæde efferati Romanorum animi, duce Bruto qui tum deposuit ementitam amentiam, de ejiciendis vrbe Tyrannis statuitur. Eam conjurationem vt Superbus impediret Romam occurrit, sed susceptus non est, immò missis Ardeam nunciis à Bruto perfectum, vt neque suis castris reciperetur. Immutatus ergo Reip. status, duobus consulibus per annum duntaxat commissa ciuitas, quorum primi L. Brutus, & Tarquinius Collatinus electi, Dies sextus Kal. Martias à casu Regi-fugium dictus, abolitum Regis nomen, præterquam in Religione, ac Rege sacrorum; Neque tamen tum despondit animos Tarquinius, sed legatis Romam missis eò se submisit, quò Tyranni dejecti solent. Vbi nihil impetrauit, bona saltem repetit sua, ne inops & exul viuere cogeretur; id quoque negatum, ne bonis suis contra reddentes vteretur. Hi tamen legati nonnullos corruperunt, & ad recipiendum Tarquinium incitarunt, inter cæteros duos Bruti filios, itemque Aquilios duos Collatini nepotes. Et Brutus quidem nihil moratus suos virgis cæsos capite plecti jussit, Collatinus dum tergiuersatur, & nepotes, & consulatum perdidit, exulare compulsus. Tum ad arma ventum & certamen, in quo Aruns Tarquinius, & Brutus Consul, furore magis quàm ratione pugnantes mutuis vulneribus concidere. Ita Valerius Volusus posteà dictus Poplicola Collatino, M. Horatius Puluillus Bruto suffecti sunt. Atque is finis regni Romani fuit, quod tum terminatum est; cum qui id administrarent nullum suis cupiditatibus terminum posuissent.

Mutatus Romæ status Reip.

Duo primi Romæ Consules.

Duo Consules suffecti.

Æginetæ tum potiebantur mari, vnius vrbis populus, qui tamen metum multis vrbibus, & populis incutiebat.

Æginetæ mari potentes.

Venit tum quoque in Italiam Pythagoras Solysonis Tyrannidem non ferens, fuitque hoc

Pythagoras in Italiã venit.

exilinm Philosophiæ, atque Occidenti salutare

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3546. 246.

Poplicolæ triumphus. Nobilitatus est annus P. Valerij de Etruscis & Tarquiniis triumpho; quando & census habitus Romæ centum & triginta peditum millia Tarquinio ostentauit, quò per tot armatorum millia, eò spes redeundi, tolleretur.

Scythica Darii expeditio. Hoc item anno Darius Scythicam aggressus expeditionem, Bosphorum & Danubium pontibus junxit, & hunc Ionibus seruandum commisit: Ipse Scythas inuadit, qui sensim recessere, donec Darium commeatus defecit, tum eum redire compulsum magnificentiùs comitati sunt, & totum eius deleuissent exercitum, nisi pons fractus ab Ionibus eorum operâ statim refectus esset. Itaque magnæ victoriæ duxit loco, quod victus non esset, statimque repetiit Asiam relicto Megabyxo cum 80. Persarum millibus, ad subjugandas Thraciam, atque Macedoniam; quasi suorum auspiciis feliciùs, quàm suis, esset pugnaturus.

Milo Sybaritas vicit. Hoc denique anno Milo Dux centum Croniatarum millia contra ter centies mille Sybaritas eduxit, quos magno prælio deleuit; sed eorum longè plures iam anteà deliciæ perdiderant, quibus vrbs ante concussa, hoc anno demum euersa fuit

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3547. 247.

Porsenna reducere conatur Tarquinios. Porsenna Etruscorum Rex hoc anno Tarquinios armatos Romam tentauit reducere, & quod moliebatur perfecisset, nisi hunc C. Mutij Cordi postea Scæuolæ manum sibi coram eo amburentis constantia, & Horatij Coclitis in ponte pugnantis, donec solutus esset, fortitudo par exercitui, deterruissent. Ausæ sunt & tum quoque fæminæ, & inter eas Clœlia suprà sexum fortis. Templum quoque Capitolini Iouis à M. Horatio Puluillo dedicatum est, & tum

Deterritus virtute Scæuolæ, Coclitis & Clœliæ.

Iupi-

Iupiter dedicantis, quàm statuentis potiorem rationem habuit.

Hoc anno Barce in Africâ nouem mensibus à Persis, & Pheretimâ Arcesilai matre obsessa, capta tandem, direptaque est. Fæmina rerum potita, viros omnes crucibus affixit, mulieribus mammas præscidit; impotentiâ, muliere, & muliere victrice, dignâ. *Barce capta.*

Megabyzus in Thraciâ, atque Macedoniâ rem satis prosperè gessit: Cum tamen ab eo legati submissi in conuiuio petulantiùs lasciuirent, interfecti ad Alexandro Amyntæ filio, se non omnia posse in Macedoniâ demonstrarunt. *Megabyzus rem benè gerit in Thracia, & Macedonia.*

Darius denique Histiæum Mileti Tyrannum secum prudenter, vt consiliarium abduxit in Persidem: sed cum is Aristagoram generum suum, atque consobrinum, Mileto præfecisset, Darius nullum ex salutari consilio fructum tulit, quàm vt negotium sapienter suscepisse diceretur. *Darius secum Histiæum abducit.*

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3548. 248.

Naxij laborantes seditione multos è suis ciuibus expulerunt, qui ad Aristagoram, & Artaphernem Darij fratrem confugerunt. Hic eos reduci è re Persicâ prudenter judicauit; sed cum id muneris Aristagoræ, & Megabizo commisisset, agnouit negotia huiusmodi duobus committi solita, ferè exitu carere, & sæpe priuatas duorum inimicitias, aut æmulationes, publico bono præualere. *Magnæ negotia non sunt duobus committenda.*

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3549. 249.

Histiæus misso ad Aristagoram seruo capite compuncto: cum monet à Persis Darioque deficiat. Hoc vt præstet commodiùs, ipse se Milesiorum Principatu abdicat, idemque alios Tyrannos facere cogit; neque tamen hac priuatâ libertate publicam Persarum seruitutem Iones effugere. *Aristagoras ab Histiæo monetur rebellare.*

OLYMP

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3550. 250.

Heraclitus Ephesius. Viuebat hac Olympiade Heraclitus Ephesius, qui euocatus à Dario in Persidem ire neglexit, nihil esse ratus Philosophis; cum magnis principibus commercij.

Appius Clodius Sabinus Romam migrat. Eodem anno Appius Clodius origine Sabinus migrauit Romam cum magnâ clientium, & sociorum turbâ, quam aliqui ad quinque millia promouent. Ideò à S. P. Q. R. in Senatorum est allectus numerum, dignusque visus est esse patricius, quem tam multi loco parentis habuissent.

Sæculares ludi celebrati. Hoc quoque anno sæculares ludi celebrati sunt, autore Valerio Consule, aliaque multa edita spectacula quibus Deorum ira placaretur; quasi verò eadem placerent Diis, quæ homines oblectare solent.

Aristagoras deficit à Persis adiutus à Græcis. Aristagoras denique frustra sollicitatis Spartanis, Athenas venit, atque ibidem 20. naues impetrauit Melanthiumque Nauarchum. Quare in Asiam reuersus palam à Persis defecit, Sardeis cepit & incendit, præter Arcem quam tutabatur Artaphernes. Verùm ea expeditione Græci ostenderunt nocendi voluntatem potiùs, quàm potestatem; grassatorum more vrbem aggressi, & in reditu ad Ephesum victis quàm victoribus visi similiores.

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3550. ad 3560.

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3551. 251.

Ouationis Romæ initium. HIc annus apud Romanos Ouationi dedit initium, quâ myrtho coronatus, & pedes

Pe-

Postumius Tudertus Consul vrbem ingressus in Capitolio non Taurum, sed Ouem immolauit Ioui. Ei porrò denegatus est triumphus, quod belli contra Sabinos initia non satis prudenter administrasset, atque à collegâ suo Agrippâ Menenio Lanato obsidione liberandus fuisset, quamquam sequentibus præliis gloriosè sarcisset ignominiam. Ita honore eius fortitudo decorata est; minori gloriâ punita imprudentia.

Obiit eodem anno P. Valerius Poplicola seu Publicola, ita dictus, quod populum omnibus obsequiis dilinere conaretur. De eius modestiâ, & moderatione multa narrantur, quibus affectati regni suspicionem amolitus est: sed nullum nobilius, quàm quod tot confectis bellis, partisque triumphis, non suâ, sed alienâ pecuniâ tumulandus fuerit, & pauperrimus obierit, qui tam multos locupletarat. Sepultus est intra vrbem ad Veliam, qui honor etiam eius omni generi concessus est: Sed posteà huc tantùm delata sunt Valeriorum cadauera, & iis admota fax, verùm statim retracta, vt id licere etiam tum ostenderetur, quamuis ex modestiâ omitteretur. *Poplicola obitus.*

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 3. 3552. 252.

Hoc anno Spurius Cassius Viscellinus Consul bellum jam quadriennio magnâ contentione gestum contra Sabinos absoluit, ac de iis triumphauit. Profligauit eos ad Cures, decem millia cecidit, quatuor millia cepit. Itaque reliqui petiere pacem, quam conditionibus satis grauibus obtinuere, & quæ victos, rebelles, desperatosque sapiebat. Alter Consul Opiter Virginius Tricostus Camerinos oppressit, vt scribit Dionysius, quod de Pometinis, & Auruncis Liuius scribit: qui etiam addit eos furore potiùs quam arte pugnasse, pluresque facibus quam ferro armatos prodiisse, & ab iis Consulem equo dejectum tantùm non esse interemptum, sed *Duo Consules victores.*

de-

demùm Romanam præualuisse disciplinam desperatorum furori, & restinctas faces accendentium sanguine, eorum tantùm funeribus præluxisse.

Iones deserti à Græcis Persas aggrediuntur

Iones quamquam ab Atheniensibus deserti nihilominus suis viribus bellum cum Persis satis feliciter administrarunt, atque ad Hellespontum prouecti Byzantium, & alias vrbes occuparunt. Defecerunt quoque tum ad eos Cyprij, præter Amathusios, quos terror in officio continuit. Peruenit tum quoque ad Darium Sardensis incendij fama, quo sic inflammatus est aduersus Athenienses, vt quotidie sibi ante cœnam deinceps monitorem apposuerit de bello Atheniensibus inferendo.

Sardium incendium quàm grauiter tulerit Darius.

OLYMP.LXIX. ann.4. *Mundi* 3553. Vrb.Cond. 253.

Latini populi 30. in Rom. coniurant.

Latini populi 30. ab Octauio Mamilio Tarquinij Genero concitati Romanam societatem ejurarunt, concilio totius Latini nominis Ferentini coacto. Quare M. Valerius singulas lustrans ciuitates nullas responsiones attulit, nisi hostiles, & ad bellum internecinum spectantes. Eodem quoque tempore Romæ seruilis concitatus motus, aliquot nocentium sanguine, & crucibus restinctus fuit.

OLYMP.LXX. ann.1. *Mundi* 3554. Vrb.Cond. 254.

Roma vigilantia Serui Consulis seruatur.

In Italiâ Fidenates Tarquiniorum operâ deficiunt à Romanis; contra quas emissus Consul Marius Tullius Longus eos obsidione cinxit. Sed maius negotium reliquit in vrbe collegæ suo Seruio Sulpitio Camerino. Nam Legati Latinorum concitauere plebem, & seruorum reliquias, non satis anno superiore compressas. Perierat Roma nisi vigilantissimum Consulem sortita esset: Is enim statim dimisit Legatos, conjurationem omnem retexuit, armatos circum-

cumfuſo milite trucidauit; quibus peractis luſtrauit vrbem ἀμνηστείαν vtile malis hiſce ciuilibus remedium, repudiatis deinceps delationibus induxit. Verùm cum ludi gratulatorij ob eam cauſam Romæ celebrarentur, idem Conſul è ſacro curru prolapſus in circo, paulò poſt obiit, ita tamen ordinatâ Rep. vt huic adminiſtrandæ collega eius Sulpitius ſatis vnus eſſe videretur. *Moritur Seruius Conſ.*

OLYMP. LXX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3555. 255.

Fidenæ etiam hoc anno à P. Veturio Gemino Conſule obſeſſæ; quæ cum fame premerentur venit eis auxilio Sextus Tarquinius, qui vallum Romanorum tranſcendere conatus eſt, dum Fidenates ex vrbe fortiter erumperent. Verùm & rejecti in vrbem ſuam Fidenates, & aliò vertere curas ſuas Tarquinius compulſus eſt. Signiam igitur Romanam coloniam tentauit, vnde etiam repulſus oſtendit tam vanas eius eſſe oppugnationes, quàm propugnationes. *Sextus Tarquinius repellitur.*

Hocquoque anno Cruſtumeria capta; Præneſte à Latinis ad Romanos defecit, vt læta triſtibus fortuna permiſceret. *Varia Latinorum fortuna.*

Hoc item anno Ariſtagoras cum ſuis Ionibus dimicans contra Perſas ſuperatus eſt, & fugiens per Thraciam ab indigenis interemptus pœnas Tyrannis, atque rebellibus debitas exſoluit. Neque tamen Iones cæſo duce animos deſponderunt. Tum enim à Dario præpoſterè miſſus Hiſtiæus primus autor, & fautor Ionici belli, tempeſtiuè adfuit. Is Miletum nocte concubiâ ſubire conatus à quodam Mileſio in femore vulneratus retrocedere compulſus eſt; vnde ſe recepit in Chium, deinde in Lesbum inſulas, non jam Ionum Princeps, ſed Pirata, neque Dario charus, & ſuis infenſus, pœnâ proditoribus dignâ, atque conſuetâ. *Ceditur Ariſtageras.* *Hiſtiæus Iones nihil iuuit.*

OLYMP.

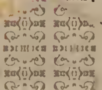
OLYMP. LXX. *ann.* 3. *Mundi* 3556. Vrb. Cond. 256.

Fidenates se dedunt. Fidenæ fame domitæ hoc demùm anno T. Largio Flauio secundùm Consuli deditionem fecere; sed ita recepti Fidenates vt suæ rebellionis meminissent. Defectionis enim autores publicè virgis cæsi, necatique sunt, agri dimidium reliquis ademptum, quod inter Præsidiarios sorte diuisum est. Verùm hæc deditio Latinos omnes concitauit, ducibus Mamilio, Sextoque Tarquinio, & quod erat caput, Roma graui seditione laborabat, inopibus militiam detrectantibus nisi debita iis remitterentur, quod ne fieret grauis & Sapiens Appij Clodij impediebat oratio. Itaque quasi in re deploratâ primùm electus est Dictator T. Largius à collega suo Q. Clœlio Siculo renunciatus. *Primus Dictator T. Largius.* Is statim Sp. Cassium equitum Magistrum dixit, atque censu habito ita composuit res vrbanas, vt ab iis nihil timeretur. Itaque cum exercitu ipse Tusculum progressus aduersus Sextum atque Mamilium, eorum pabulatores multos cecidit, plures cepit, quos tamen diligenter curatos, sine pretio Tusculum remisit. Quâ humanitate obtinuit, vt Latini pactis in annum induciis, ei potestatem facerent ante tempus dimittendi magistratus. Quo facto obtinuit, vt Dictatoribus deinceps prudentiâ, & moderatione prælucere dignus haberetur.

Victi Iones ad Ladan. Eodem anno ad Ladam insulam juxta Miletum Ionicæ triremes trecentæ sexaginta sex, aduersus sexcentas Persicas pugnauere. Victi Iones, & dissipati sunt. Obsessa Miletus, vt Ionici belli fermentum omne tolleretur.

OLYMP. LXX. *ann.* 4. *Mundi* 3557. Vrb. Cond. 257.

Templum Saturno dicatum & Saturnalia. Romæ Coss. A. Sempronio Atratino, & M. Minucio Augurino templum Saturno dicatum in Cliuo, quo è foro in Capitolium ascenditur, & feriæ decretæ quotannis, quæ deinceps dictæ Satur-

Saturnalia; primùm vnius diei 14. Kal Ianuar. postremùm ad septem dies propagatæ sunt, vt diutiùs lasciuire & pergræcari liceret.

Hoc anno captâ Mileto, Histiæus facta in Harpagi ditionem exscensione viuus in potestatem Persarum venit, & iussu Artaphernis resecto capite in crucem actus. Sperauerat ille à Dario veniam, quam obtinuisset si ad eum missus esset. Id veriti Harpagus & Artaphernes caput eius conditum Susa miserunt: Id Darius sepeliri jussit, testatus se lubentiùs viuum, quàm mortuum, licet hostem, visurum. Hunc vitæ laborumque finem habuit Histiæus, etiam iis quos prodiderat atque fefellerat post obitum propter singularem solertiam charus. *Histiæus captus caeditur.*

Obiit hoc quoque anno Pythagoras Samius cum annos duodecim Crotone exegisset, ætatis suæ anno nonagesimo, quem Metapontini pro Deo coluerunt. Is primus se non sapientem, vt alij, sed Philosophum dixit, hoc est sapientiæ cultorem. Vtrum autem aut inediâ, aut bello, aut incendio perierit, incertum. Hoc certum, magum eum extitisse, & non tantùm hominum animis, sed & oculis turpiter illusisse. *Obit Pythagoras.*

OLYMP. LXXI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3558.	258.

Mardonius Gobryæ filius Darij gener à socero suo aduersus Græcos immissus Tyrannos omnes ex Ioniæ ciuitatibus sustulit vt popularibus imperiis distractæ faciliùs Persarum Tyrannidem, jugumque subirent. Tum Thraciam & Macedoniam Darii subiunxit Imperio, non tamen nisi perdifficiliter. Siquidem hic in nocturno certamine à Thracibus tantùm non cæsus, certè grauiter vulneratus abscessit. Accepere quoque tum Persarum jugum Thaxij: sed dum ex eorum portu soluit classis Persica ad montem Athon fœdâ tempestate jactata 300. naues, hominum viginti millia perdidit; sicque *Mardonius missus in Asiam & Græciam.*

sedit

recordatio homines armatos furore, & ferro, non semel repressit.

Disceptatio coram Dario de vino, Rege muliere, veritate.

Contigit eodem anno Zorobabelis, & duorum ejus sociorum coram Dario disceptatio, de fortitudine vini, Regis, mulieris, veritatis: quando adiudicata Zorobabeli, pro veritate siue Deo contendenti, victoria. Ita tum jussus à Rege petere quidquid libitum esset, obtinuit vrbem Hierosolymam reparari atque templum, & alia multa quæ Iudæis, amici sui gratiâ, Rex liberaliter indulsit Excitatus est tum quoque ab Aggæo, atque Zachariâ Prophetis ad accelerandum opus, vt ostenderet Deus hanc caussam esse suam, quam viris adeò sanctis, & in populum atque Deum benè affectis commisisset.

OLYMP LXV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3535.	235.

Darius Iudæis fauet.

Darius hoc anno pro Iudæis trans Euphratem, Iordanemque rescripsit, & ita rescripsit, vt minas intentaret iis qui sanctum opus abrumpendum curarent. Terrendi enim sic erant Samaritæ; vt quos mali Principis excitarat injustitia & furor, Darij æquitas, virtusque comprimerent.

OLYMP. LXV.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 3.	3536.	236.

Gabij capti à Sexto Tarquinio.

Terminatum est hoc anno bellum contra Gabinos, cum annis 7. tenuisset; quod tamen populationibus potiùs, quàm certaminibus gerebatur; vnde atrox nata est in vrbe vtraque fames, sed Romæ major, quàm hac arte Sextus, Tarquinij filius depulit. Finxit se grauiter offendisse patrem, quare virgis in foro fœdè laceratus, fidissimos amicorum ad Gabinos misit, qui nunciarent velle se ob contumeliam illatam à patre ab eo deficire. Admissus itaque cum multis amicis speciе transfugarum, & inimicorum Tarquinij, ex agro Romano prædas agebat, patre conniuente, sicque à Gabinis ob fortitudi-

titudinem Imperator electus. Tum monitus est à patre, vt eminentissimos quosque Gabinorum tolleret, papauerum exemplo, quæ pater in horto coram nuncio decutiebat; quod & præstitit accuratè, Antistio Petrone de proditione insimulato & lapidibus obruto. Cum in eius conscios obtinuisset etiam quæstionem, & ne quis eorum fugeret, ad portas fidissimos amicorum custodes constituisset; per eas admisit patrem cum exercitu in vrbem. Quæ tamen tum nihil præter libertatem amisit. Sed satis jam damni passa erat, cum ipsa illustrissimos ciues suos perdidisset, & Sextum nacta esset Regem, omnium malorum, & calamitatum autorem.

OLYMP.LXV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4 3537 237.

Obiit hoc anno Daniel Prophetes cum annis centum & decem vixisset, vti scribit Isidorus; cuius memoriam recolit vtrumque Martyrologium Romanum, & Græcum, diuersis tamen anni diebus. Tradit ab eo Iosephus excitatam Ecbatanis turrim, in qua deinceps sepulti sunt Reges Persarum, Medorum, ac Parthorum, quæ suo tempore adeò integra ac polita erat quasi tum primum condita fuisset. Dorotheus scribit in sepulchris Regiis tumulatum fuisse: de loco nihil certi, cum alij Ecbatanis, alij Babylone situm esse dicant. Vir non acceptus tantùm Deo, sed & Principibus, quorum plures ex eius ore pependerunt, & cui seruitus ad gloriam gradus fuit. *Moritur Daniel.* *Eius sepulchrum.*

OLYMP.LXVI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3538. 238.

Hoc anno, & tertio die mensis Adar templum absolutum est, lugentibus tamen plerisque Hebræorum, quod id euerso nequaquam responderet. Verùm à prophetis tum viuentibus prænunciatum, huius quàm illius gloriam majorem fore; cum antiquum vidisset Dei tantùm gloriam in fumo, nouum esset visurum in *Absolutum Templum Hierosolymitanum.*

carne aspectabilem Deum. Quod demùm contigit, quando Christum Virgo mater obtulit templo, cui nec anteà neque post par nobilius, templum Hierosolimitanum subjicit.

OLYMP. LXVI.		Mundi	Vrb. Cond.
ann.	2.	3539.	239.
	3.	3540.	240.

Anni isti duo Historiarum vacui sunt.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno 3540. *ad* 3550.

OLYMP. LXVI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann 4.	3541.	241.

Harmodius, & Aristogiton cæsi.

HARMODIVS & Aristogiton amici duo, sed impudici, Hipparchum filium Pisistrati Hippiæ fratem sustulerunt, specie quidem vt patriam, reuerà vt priuatas iniurias vlciscerentur. Vnus in ipso certamine cæsus, alter paulò post ex vulneribus obiit. Leæna meretrix, Aristogitonis amica, tamdiu torta est ab Hippiâ donec efflaret animam, neque tamen vllum è conjuratis appellauit; sic jacta libertatis Atheniensis prima fundamenta, turpissimis amoribus debentur.

OLYMP. LXVII.	Mundi	Vrb Cond.
ann. 1.	3542.	242.

Solysoni Principatus Sami conceditur.

Solyson Polycratis frater, cum aliquando Dario priuato dedisset vestem, hoc anno ad eum Regem adiit, & principatum Sami obtinuit; vt hic beneficentiæ suæ ille egestatis pristinæ recordaretur, magno vtrimque exemplo magnificentiæ, & moderationis, quarum in principibus est rara complexio.

OLYMP.

OLYMP.LXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.2. 3543. 243.

Darius exercitum mittit in insulam Samum qui Solysonem Principem constitueret, vt ei redderetur Principatus fratris, quem Orætes affixerat cruci. Et paulò post Orætes jussu Darij cæsus: hoc anno beneficium in Polycratis familiam cumulatum est. *Solyson constituitur Princeps.*

Eodem anno Babyloniorum erupit rebellio, quam iam annis aliquot fouebant. Omnibus enim frugibus in vrbem compoitatis, & mulieribus, ejectis aut strangulatis, vnâ singulis reseruatâ ad opera domestica, sui se iuris esse non Persici profitentur. Statim igitur adfuit cum exercitu Darius quem illi de suis mœnibus irridebant; addebantque tum potiturum vrbe, cum mula peperisset. Portentum hoc cum paulò post contigisset, fatidicos se fuisse damno suo experti sunt. *Babylonij rebellant.*

OLYMP.LXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.3. 3544. 244.

Darij propensum in Iudæos, & veram religionem animum hoc anno Deus remuneratus est. Viginti mensibus in obsidione Babylonis contritis cum eius obtinendæ nulla spes affulgeret, Zopyrus videns vnam è mulabus suis peperisse, aduenisse tempus huius capiendæ credidit, & facinus aggressus est dignum filio Magabyzi. Nam sibi præscidit aures, nasum, labra, comam circumtotondit, immaniter se flagris lacerandum curauit, & ita se Dario obtulit, vt ab eo veniam obtineret vrbis adeundæ, & suis artibus in Persarum ditionem pertrahendæ. Id tandem extorsit à Dario, & Babylonem ingressus, quid à suo Rege passus esset non tam verbis, quàm vulneribus ostendit. Igitur vt Darij hosti infensissimo partem suarum copiarum tradiderunt ciues, Quibus in Persas irruens semper redibat cum prædâ, fusis hostibus, atque deletis, eorum Imperatore summo, conniuen- *Babylon opera Zopyri capitur.*

se. Sic adeò potuit Babylone, vt ei portæ ad subitas eruptiones committerentur. Quas demùm reserauit Persis, cum Babylonij aliis propugnandis essent intenti. Vrbe occupatâ proceres ad tria millia in crucem acti, euersi muri, turres, portæ quibus Cyrus pepercerat, ciuibus reliquis venia data. Ita Darius magnâ vrbe potitus est cum ingenti tamen dolore ex aspectu Zopyri mutilati, dicere solitus sæpe, se Zopyrum integrum viginti Babylonibus libenter redempturum. Sic Darius & Zopyrus inter se de amore contendebant, qui Zopyro gloriosior, vtilior Dario fuit.

Hippias Athenis pulsus fugit ad Darium.

Eodem anno Hippias ab Ateniensibus tandem pulsus, inuitatus ab [a] myntâ Macedonum Rege aliisque vicinis, ad Darium confugit, à quo certiorem reditum sperabat in arcem suam atque tyrannidem. Tum quoque Athenis Harmodio, & Aristogitoni statuæ positæ sunt, quod hi ad tollendos Tyrannos prælusisse viderentur. Leæna quoque ærea erecta est in honorem cognominis meretricis, amicæ Aristogitonis, vt quæ eorum causâ cæsa esset, eadem cum iis immortalitate donaretur.

Statuæ positæ Harmodio, & Aristogitoni.

OLYMP. LXVII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3545.	245.

Tarquinii expulsi Romæ ob stuprũ Lucretiæ.

Tarquinios hoc anno illatum Lucretiæ stuprum Româ, & Tyrranide expulit. Sextus enim Tarquinius, Superbi filius ab eâ Collatiæ perhumaniter acceptus, dum maritus in castris Ardeatiuis versaretur, in eius amorem exarsit, eiusque concubitum quem precibus desperabat, minis extorsit. Huic enim mortem intentauit cum dedecore conjunctam, interminatus se cum eâ compositurum eruum, & vtrumque in complexu interfecturum. Hac denunciatione territa consentit flagitio; sed sequenti die Romam venit, vbi in publico parentum, & amicorum cœtu, quod in se gestum erat aperuit, & gladium quem abdiderat veste, sibi in pectus

albè

altè demersit, obtestata vltionem. Hac narratione, & cæde efferati Romanorum animi, duce Bruto qui tum deposuit ementitam amentiam, de ejiciendis vrbe Tyrannis statuitur. Eam conjurationem vt Superbus impediret Romam occurrit, sed susceptus non est, immò missis Ardeam nunciis à Bruto perfectum, vt neque suis castris reciperetur. Immutatus ergo Reip. status, duobus consulibus per annum duntaxat commissa ciuitas, quorum primi L. Brutus, & Tarquinius Collatinus electi, Dies sextus Kal. Martias à casu Regi-fugium dictus, abolitum Regis nomen, præterquam in Religione, ac Rege sacrorum; Neque tamen tum despondit animos Tarquinius, sed legatis Romam missis eò se submisit, quò Tyranni dejecti solent. Vbi nihil impetrauit, bona saltem repetit sua, ne inops & exul viuere cogeretur; id quoque negatum, ne bonis suis contra reddentes vteretur. Hi tamen legati nonnullos corruperunt, & ad recipiendum Tarquinium incitarunt, inter cæteros duos Bruti filios, itemque Aquilios duos Collatini nepotes. Et Brutus quidem nihil moratus suos virgis cæsos capite plecti jussit, Collatinus dum tergiuersatur, & nepotes, & consulatum perdidit, exulare compulsus. Tum ad arma ventum & certamen, in quo Aruns Tarquinius, & Brutus Consul, furore magis quàm ratione pugnantes mutuis vulneribus concidere. Ita Valerius Volusus posteà dictus Poplicola Collatino, M. Horatius Puluillus Bruto suffecti sunt. Atque is finis regni Romani fuit, quod tum terminatum est; cum qui id administrarent nullum suis cupiditatibus terminum posuissent.

Mutatus Romæ status Reip.

Duo primi Romæ Consules.

Duo Consules suffecti.

Æginetæ tum potiebantur mari, vnius vrbis populus, qui tamen metum multis vrbibus, & populis incutiebat.

Æginetæ mari potentes.

Venit tum quoque in Italiam Pythagoras Solysonis Tyrannidem non ferens, fuitque hoc

Pythagoras in Italiā venit.

cxi-

Iupiter dedicantis, quàm statuentis potiorem rationem habuit.

Barce capta.

Hoc anno Barce in Africâ nouem mensibus à Persis, & Pheretimâ Arcesilai matre obsessa, capta tandem, direptaque est. Fæmina rerum potita, viros omnes crucibus affixit, mulieribus mammas præscidit; impotentiâ, muliere, & muliere victrice, dignâ.

Megabyzus rem benè gerit in Thracia, & Macedonia

Megabyzus in Thraciâ, atque Macedoniâ rem satis prosperè gessit: Cum tamen ab eo legati submissi in conuiuio petulantiùs lasciuirent, interfecti ad Alexandro Amyntæ filio, se non omnia posse in Macedoniâ demonstrarunt.

Darius secum Histiæum abducit.

Darius denique Histiæum Mileti Tyrannum secum prudenter, vt consiliarium abduxit in Persidem: sed cum is Aristagoram generum suum, atque consobrinum, Mileto præfecisset, Darius nullum ex salutari consilio fructum tulit, quàm vt negotium sapienter suscepisse diceretur.

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3548. 248.

Magna negotia non sunt duobus committenda.

Naxij laborantes seditione multos è suis ciuibus expulerunt, qui ad Aristagoram, & Artaphernem Darij fratrem confugerunt. Hic eos reduci è re Persicâ prudenter judicauit; sed cum id muneris Aristagoræ, & Megabizo commisisset, agnouit negotia huiusmodi duobus committi solita, ferè exitu carere, & sæpe priuatas duorum inimicitias, aut æmulationes, publico bono præualere.

OLYMP. LXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3549. 249.

Aristagoras ab Histiæo monetur rebellare.

Histiæus misso ad Aristagoram seruo capite compuncto: eum monet à Persis Darioque deficiat. Hoc vt præstet commodiùs, ipse se Milesiorum Principatu abdicat, idemque alios Tyrannos facere cogit; neque tamen hac priuatâ libertate publicam Persarum seruitutem Iones effugere.

OLYMP

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3550. 250.

Heraclitus Ephesius. Viuebat hac Olympiade Heraclitus Ephesius, qui euocatus à Dario in Persidem ire neglexit, nihil esse ratus Philosophis; cum magnis principibus commercij.

Appius Clodius Sabinus Romam migrat. Eodem anno Appius Clodius origine Sabinus migrauit Romam cum magnâ clientium, & sociorum turbâ, quam aliqui ad quinque millia promouent. Ideò à S. P. Q. R. in Senatorum est allectus numerum, dignusque visus est esse patricius, quem tam multi loco parentis habuissent.

Saeculares ludi celebrati. Hoc quoque anno sæculares ludi celebrati sunt, autore Valerio Consule, aliaque multa edita spectacula quibus Deorum ira placaretur; quasi verò eadem placerent Diis, quæ homines oblectare solent.

Aristagoras deficit à Persis adiutus à Græcis. Aristagoras denique frustra sollicitatis Spartanis, Athenas venit, atque ibidem 20. naues impetrauit Melanthiumque Nauarchum. Quare in Asiam reuersus palam à Persis defecit, Sardeis cepit & incendit, præter Arcem quam tutabatur Artaphernes. Verùm ea expeditione Græci ostenderunt nocendi voluntatem potiùs, quàm potestatem; grassatorum more vrbem aggressi, & in reditu ad Ephesum victis quàm victoribus visi similiores.

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3550. ad 3560.

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3551. 251.

Ouationis Romæ initium. HIc annus apud Romanos Ouationi dedit initium, quâ myrtho coronatus, & pedes Po-

Postumius Tudertus Consul vrbem ingressus in Capitolio non Taurum, sed Ouem immolauit Ioui. Ei porrò denegatus est triumphus, quod belli contra Sabinos initia non satis prudenter administrasset, atque à collegâ suo Agrippâ Menenio Lanato obsidione liberandus fuisset, quamquam sequentibus præliis gloriosè sarcisset ignominiam. Ita honore eius fortitudo decorata est; minori gloriâ punita imprudentia.

Obiit eodem anno P. Valerius Poplicola seu Publicola, ita dictus, quod populum omnibus obsequiis dilinere conaretur. De eius modestiâ, & moderatione multa narrantur, quibus affectati regni suspicionem amolitus est: sed nullum nobilius, quàm quod tot confectis bellis, partisque triumphis, non suâ, sed alienâ pecuniâ tumulandus fuerit, & pauperrimus obierit, qui tam multos locupletarat. Sepultus est intra vrbem ad Veliam, qui honor etiam eius omni generi concessus est: Sed posteà huc tantùm delata sunt Valeriorum cadauera, & iis admota fax, verùm statim retracta, vt id licere etiam tum ostenderetur, quamuis ex modestiâ omitteretur. *Poplicola obiius.*

OLYMP. LXIX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 3. 3552. 252.

Hoc anno Spurius Cassius Viscellinus Consul bellum jam quadriennio magnâ contentione gestum contra Sabinos absoluit, ac de iis triumphauit. Profligauit eos ad Cures, decem millia cecidit, quatuor millia cepit. Itaque reliqui petiere pacem, quam conditionibus satis grauibus obtinuere, & quæ victos, rebelles, desperatosque sapiebat. Alter Consul Opiter Virginius Tricostus Camerinos oppressit, vt scribit Dionysius, quod de Pometinis, & Auruncis Liuius scribit: qui etiam addit eos furore potiùs quam arte pugnasse, plurésque facibus quam ferro armatos prodiisse, & ab iis Consulem equo dejectum tantùm non esse interemptum, sed *Duo Consules victores.*

de-

demùm Romanam præualuisse disciplinam desperatorum furori, & restinctás faces accendentium sanguine, eorum tantùm funeribus præluxisse.

Iones deserti à Græcis Persas aggrediuntur

Iones quamquam ab Atheniensibus deserti nihilominus suis viribus bellum cum Persis satis feliciter administrarunt, atque ad Hellespontum prouecti Byzantium, & alias vrbes occuparunt. Defecerunt quoque tum ad eos Cyprij, præter Amathusios, quos terror in officio continuit. Peruenit tum quoque ad Darium Sardensis incendij fama, quo sic inflammatus est aduersus Athenienses, vt quotidie sibi ante cœnam deinceps monitorem apposuerit de bello Atheniensibus inferendo.

Sardium incendium quàm grauiter tulerit Darius.

OLYMP. LXIX. ann. 4. *Mundi* 3553. Vrb. Cond. 253.

Latini populi 30. in Rom. coniurant.

Latini populi 30. ab Octauio Mamilio Tarquinij Genero concitati Romanam societatem ejurarunt, conciliò coactis Latini nominis Ferentini coacto. Quare M. Valerius singulas lustrans ciuitates nullas responsiones attulit, nisi hostiles, & ad bellum internecinum spectantes. Eodem quoque tempore Romæ seruilis concitatus motus, aliquot nocentium sanguine, & crucibus restinctus fuit.

OLYMP. LXX. ann. 1. *Mundi* 3554. Vrb. Cond. 254.

Roma vigilantia Seruii Consulis seruatur.

In Italiâ Fidenates Tarquiniorum operâ deficiunt à Romanis; contra quas emissus Consul Marius Tullius Longus eos obsidione cinxit. Sed maius negotium reliquit in vrbe collegæ suo Seruio Sulpitio Camerino. Nam Legati Latinorum concitauere plebem, & seruorum reliquias, non satis anno superiore compressas. Perierat Roma nisi vigilantissimum Consulem sortita esset: Is enim statim dimisit Legatos, conjurationem omnem retexuit, armatos circum-

cumfuſo milite trucidauit; quibus peractis luſtrauit vrbem ἀμνηστεῖαν vtile malis hiſce ciuilibus remedium, repudiatis deinceps delationibus induxit. Verùm cum ludi gratulatorij ob eam cauſam Romæ celebrarentur, idem Conſul è ſacro curru prolapſus in circo, paulò poſt obiit, ita tamen ordinatâ Rep. vt huic adminiſtrandæ collega eius Sulpitius ſatis vnus eſſe videretur. *Moritur Seruius Conſ.*

OLYMP.LXX.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.2.	3555.	255.

Fidenæ etiam hoc anno à P. Veturio Gemino Conſule obſeſſæ; quæ cum fame premerentur venit eis auxilio Sextus Tarquinius, qui vallum Romanorum tranſcendere conatus eſt, dum Fidenates ex vrbe fortiter erumperent. Verùm & rejecti in vrbem ſuam Fidenates, & aliò vertere curas ſuas Tarquinius compulſus eſt. Signiam igitur Romanam coloniam tentauit, vnde etiam repulſus oſtendit tam vanas eius eſſe oppugnationes, quàm propugnationes. *Sextus Tarquinius repellitur.*

Hocquoque anno Cruſtumeria capta; Præneſte à Latinis ad Romanos defecit, vt læta triſtibus fortuna permiſceret. *Varia Latinorum fortuna.*

Hoc item anno Ariſtagoras cum ſuis Ionibus dimicans contra Perſas ſuperatus eſt, & fugiens per Thraciam ab indigenis interemptus pœnas Tyrannis, atque rebellibus debitas exſoluit. Neque tamen Iones cæſo duce animos deſponderunt. Tum enim à Dario præpoſterè miſſus Hiſtiæus primus autor, & fautor Ionici belli, tempeſtiuè adfuit. Is Miletum nocte concubiâ ſubire conatus à quodam Mileſio in femore vulneratus retrocedere compulſus eſt; vnde ſe recepit in Chium, deinde in Lesbum inſulas, non jam Ionum Princeps, ſed Pirata, neque Dario charus, & ſuis infenſus, pœnâ proditoribus dignâ, atque conſuetâ. *Cæditur Ariſtagoras.* *Hiſtiæus Iones nihil iuuit.*

OLYMP.

OLYMP. LXX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3556. 256.

Fidenates se dedunt. Fidenæ fame domitæ hoc demùm anno T. Largio Flauio secundùm Consuli deditionem fecere; sed ita recepti Fidenates vt suæ rebellionis meminissent. Defectionis enim autores publicè virgis cæsi, necatique sunt, agri dimidium reliquis ademptum, quod inter Præsidiarios sorte diuisum est. Verùm hæc deditio Latinos omnes concitauit, ducibus Mamilio, Sextoque Tarquinio, & quod erat caput, Roma graui seditione laborabat, inopibus militiam detrectantibus nisi debita iis remitterentur, quod ne fieret grauis & Sapiens Appij Clodij impediebat oratio. Itaque quasi in re deploratâ primùm electus est Dictator T. Largius à collega suo Q. Clœlio Siculo renunciatus. *Primus Dictator T. Largius.* Is statim Sp. Cassium equitum Magistrum dixit, atque censu habito ita composuit res vrbanas, vt ab iis nihil timeretur. Itaque cum exercitu ipse Tusculum progressus aduersus Sextum atque Mamilium, eorum pabulatores multos cecidit, plures cepit, quos tamen diligenter curatos, sine pretio Tusculum remisit. Quâ humanitate obtinuit, vt Latini pactis in annum induciis, ei potestatem facerent ante tempus dimittendi magistratus. Quo facto obtinuit, vt Dictatoribus deinceps prudentiâ, & moderatione prælucere dignus haberetur.

Victi Iones ad Ladam. Eodem anno ad Ladam insulam juxta Miletum Ionicæ triremes trecentæ sexaginta sex, aduersus sexcentas Persicas pugnauere. Victi Iones, & dissipati sunt. Obsessa Miletus, vt Ionici belli fermentum omne tolleretur.

OLYMP. LXX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3557. 257.

Templum Saturno dicatum & Saturnalia. Romæ Coss. A. Sempronio Atratino, & M. Minucio Augurino templum Saturno dicatum in Cliuo, quo è foro in Capitolium ascenditur, & feriæ decretæ quotannis, quæ deinceps dictæ

Satur-

Saturnalia; primùm vnius diei 14. Kal Ianuar. postremùm ad septem dies propagatæ sunt, vt diutiùs lasciuire & pergræcari liceret.

Hoc anno captâ Mileto, Histiæus facta in Harpagi ditionem exscensione viuus in potestatem Persarum venit, & iussu Artaphernis resecto capite in crucem actus. Sperauerat ille à Dario veniam, quam obtinuisset si ad eum missus esset. Id veriti Harpagus & Artaphernes caput eius conditum Susa miserunt: Id Darius sepeliri iussit, testatus se lubentiùs viuum, quàm mortuum, licet hostem, visurum. Hunc vitæ laborumque finem habuit Histiæus, etiam iis quos prodiderat atque fefellerat post obitum propter singularem solertiam charus. *Histiæus capite cæditur.*

Obiit hoc quoque anno Pythagoras Samius cum annos duodecim Crotone exegisset, ætatis suæ anno nonagesimo, quem Metapontini pro Deo coluerunt. Is primus se non sapientem, vt alij, sed Philosophum dixit, hoc est sapientiæ cultorem. Vtrum autem aut inediâ, aut bello, aut incendio perierit, incertum. Hoc certum, magum eum extitisse, & non tantùm hominum animis, sed & oculis turpiter illusisse. *Obit Pythagoras.*

OLYMP. LXXI. ann. 1. *Mundi* 3558. Vrb. Cond. 258.

Mardonius Gobryæ filius Darij gener à socero suo aduersus Græcos immissus Tyrannos omnes ex Ioniæ ciuitatibus sustulit vt popularibus imperiis distractæ faciliùs Persarum Tyrannidem, jugumque subirent. Tum Thraciam & Macedoniam Darii subiunxit Imperio, non tamen nisi perdifficiliter. Siquidem hic in nocturno certamine à Thracibus tantùm non cæsus, certè grauiter vulneratus abscessit. Accepere quoque tum Persarum jugum Thaxij: sed dum ex eorum portu soluit classis Persica ad montem Athon fœdâ tempestate jactata 300. naues, hominum viginti millia perdidit; sicque *Mardonius missus in Asiam & Græciam.*

rediit

rediit victor in Asiam Mardonius, quasi rem malè gessisse videretur.

Dictator A. lus postumius ad bellum Latinum.

In Italiâ euoluto induciarum anno magno vtrimque apparatu bellum à Latinis, Romanisque susceptum. Et cum hoc periculosum anceps que videretur, à collega suo T. Virginio Tricosto Consule dictus est Dictator Aulus Postumius Albus. Ambo exercitus ad Regillensem lacum consedere, ac tandem ex vicinitate certamen initum, in quo fortissimè vtrimque dimicatum est. Victoria tamen Latinos deseruit qui in acie triginta suorum millia desiderauere. Ferunt quoque à Romanis pugnasse Castorem, & Pollucem; sed iis sine dubio fortior pugnauit Marcius, posteà dictus Coriolanus, qui ex eo prælio ciuicam coronam, & alia suæ fortitudinis præmia retulit. Volsci hostes, confecto certamine, quasi auxiliatores ad Romanos accessere, & maluit Dictator mendacibus adhibere fidem. Itaque cum Latinis inita pax, Tarquiniis injecta vltima Romam redeundi desperatio. Certè vltimus omnium Tarquiniorum, obiit Superbus nonagenario major, qui tum ab Aristodemo Cumarum in Italiâ Tyranno receptus est, & posteà sepultus; quia à nullo alio præterquam à Tyranno, vir tantæ improbitatis & impotentiæ & suscipi, & tumulari promeritus erat.

Victi Latini ad lacum Regillensem ope Castoris, & Pollucis.

Coriolani in hoc prælio virtus.

Obiit Tarquin. Superbus.

OLYMP. LXXI. ann 2.	*Mundi* 3559	Vrb. Cond. 259

Æginetæ causa magni dissidii inter Athenienses & Lacedæmonios.

Æginetæ à Persis tentati ignis & aquæ petito tributo, responderunt se imperata facturos. Ideò Spartæ accusati ab Atheniensibus eorum veteribus inimicis, quasi Græciæ proditores. Venit igitur Æginam Cleomenes Rex Spartanus, vt facti præcipuos autores abduceret; sed ei restitit Crius quidam, aliique Æginetæ, immò & Regum Spartanorum alter Demaratus. Hinc nata inter duos Reges altercatio, vtrique & toti Græciæ perniciosissima. Nam Cleomenes homo flagi-

flagitiosè nequam, vt Demaratum submoueret regno, negauit eum esse filium Aristonis, & Periallam Pythonissam auro corrupit, vt idem quasi ab Apolline caneret. Itaque in Demarati locum substitutus est; fraudis huius particeps, & conscius Leutychides, Demaratus ad Darium confugit, & sic in Græciâ diuina omnia humanaque jura permixta sunt.

Repressi sunt hoc anno in Latio Volsci à P. Seruilio Prisco, plebeis cum eo ad bellum sponte profectis, quod is in populum benè affectus esse videretur. Verùm digresso Consule & dimisso exercitu majoribus animis bellum Volsci repararunt; vnde tumultus iterum in vrbe concitatus est major, plebe militiam obstinatiùs defugiente. Seditionem auxit nescio quis erumpens ex creditorum ergastulis obæratus, vibices in tergo, vulnera in pectore pro patriæ salute suscepta miserabiliter ostentans. Sed hunc quoque tumultum facilitate suâ Seruilius discussit, & Volscis obuiam progressus, eos fudit, atque à populo, inuito Senatu, triumphum impetrauit: victoriâ Romanis tam vtili, quàm honoribus triumphi perniciosâ. *Victi Volsci semel & iterum à Seruilio*

OLYMP. LXXI. *ann.* 3. | *Mundi* 3560. | Vrb Cond. 260.

Sabini hoc anno renouarunt bellum, & Medullinis adjuncti agrum Romanum populati sunt. Aderant & in armis Æqui, atque Volsci, & plebs de more militiam detrectabat. Itaque delectus est Dictator M. Valerius Volesi filius, qui Seruilium hominem popularem Magistrum equitum dixit. Hujus auxilio & autoritate plebem ad arma pertraxit. Sabinos vicit, & exuit castris, ac de iis triumphauit; Statimque populum militiæ sacramento soluens (quod à Senatu vehementer improbatum) magistratum abdicauit. Sed paulò post cum accusatus à patriciis se coram populo intempestiuè purgare conatus esset, plus oratione suâ nocuit Reipub. quàm suâ victoriâ profecerat. *Sabini, Æqui, Volsci rebellant dictus Dictator M. Valerius.*

CA-

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno 3560. ad 3570.

OLYMP. LXXI. *ann.* 4. *Mundi* 3561. Vrb. Cond. 261.

Cleomenis Sacrilegium innotescit: & in furorem desinit.

HOc demùm anno Cleomenis Spartani fraus cum sacrilegio coniuncta innotuit. Ipse supplicium veritus fugit in Thessaliam, vnde mox in Arcadiam regressus Arcadas contra patriam suam sollicitat. Itaque Spartani, eius desperationem, & improbitatem veriti, metu majoris mali, eum reuocarunt. Verùm deficiente humanâ justitiâ, diuina non defuit: Statim enim tanto furore correptus est, vt instar feræ vinciendus esset. Sed eo tantisper intermisso, cum solutus esset, cultrum nactus, eo sibi tibias, & femora immaniter lacerauit; nec finem in se sæuiendi fecit donec ventre discisso, sacrilegam animam expueret. Sceleris huius conscij omnes mulctati, Perialla ipsa ex adytis submota, indigna judicata est cuius ore prophano deinceps Apollo loqueretur.

Populi secessio in montem sacrum.

Eodem anno Romana plebs secessionem cogitans, sponte secuta est Consules duos, aduersus Æquos & Sabinos. Verùm vbi signis & armis potita est apertè defecit à Consulibus, autore quodam Sicinio Belluto: Huic, & Centurionibus de nouo creatis summam Reip. detulit, & trans fluuium Anienem, in monte, qui posteà dictus est sacer, castra collocauit. Perierat Roma, nisi ad seditiosos ciues Menenius Agrippa legationem suscepisset. Hic cum appositè proposuisset imperitè multitudini partium corporis aduersus ventrem rebellantium, apologum, hac fabulâ intellexit illa sibi, cum patri-

Reuocantur à Menenio Agrippa.

patriciis conueniendum, quamquam ij plebeiorum laboribus diuites essent. Itaque se Agrippæ reducendam plebs dedidit, eâ tamen lege vt Tribuni plebis duo deligerentur, qui eam à ditiorum potentiâ, & iniuriis vindicarent: posteà alij tres, duobus additi, vt Tribunorum Collegium ex quinque personis sacro-sanctis constaret. Primi creati sunt Luc. Iunius cognomento Brutus, homo turbulentus, & suo dignus nomine; & C. Sicinius Bellutus idem projectæ audaciæ, & qui tum magistratum sanctissimum obtinuit suæ præmium improbitatis. Hac defunctus legatione Agrippa paulò post obiit, sed inops adeò, vt publico sumptu tumulandus fuerit. Ex ærario igitur in eius funus suffecta pecunia: sed cum plebs viritim collatis nummis grandem summam ad id officii confecisset, ea in eius filios effusa est, ne tota Respub. & singuli ciues hominis tam bene de se meriti funere defuisse viderentur. *Mors Agrippæ & funus.*

OLYMP.LXXII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3562. 262.

Magna hoc anno Romæ caritas annonæ quàm plebis secessio induxerat. Missi sunt legati in circumpositas regiones, parùm felici tamen successu, nisi in Siciliam. *Coriolanus rem prospere gerit.*

Tum autem cum Martius in Ardeates duxisset exercitum, eum locupletem reduxit, gementibus frustra cessatoribus quibusdam, quos Tribunorum plebis seditiosæ conciones in vrbe retinuerant, vbi tum fame, & inuidiâ postmodùm contabuerunt.

OLYMP.LXXII. *Mundi* Vrb Cond.
*ann.*2. 3563. 263.

Gelo Syracusis Tyrannidem inuasit, eamque annis 17. tenuit. Hujus liberalitas anno superiori in Romanos eluxerat, quâ vili pretio 25. millia medimnûm Siculorum vendiderat, 25 millia dono dederat, sed parùm felici successu; *Gelo Rom. frumento iuuat.*

cum hæc annona plus intulerit damni Reipub. quàm ipsa fames.

Coriolanus eiicitur in exilium. M. enim Marcius qui à captis incredibili audaciâ Coriolis, Coriolanus dicebatur, repulsam Consulatus passus a plebe, in Senatu Romano sententiam dixerat de frumento Siculo inter egenos diuidendo, quæ plus vltionis quàm prudentiæ redolebat. Itaque à Trib. plebis apud populum accusatus est, & quamquam à Minucio Consule fortiter defensus esset, ipse tamen sibi suâ contumaciâ & judicium contemptu defuit. Quare ejectus est in exilium inter amicos gementes ipse vnus inflexus, & vultu tantùm indignationem spirante. Statim ergo perrexit ad Volscos, & Attium Tullum, à quo blandè acceptus, ostendit in viris fortibus magnas virtutes, & magna vitia eminere.

Persæ Euboeam inuadunt. Hoc quoque anno magno motu Græcia concussa, constitutis nouis Ducibus à Dario Dati Medo, & Artapherne filio sui fratris Artaphernis. Hi sexcentis triremibus Ægæum mare contexerunt; quando & territa Delos terræ motu contremuit, Apolline suo aduersus homines parùm tuta. In Euboeam tandem belli hujus nubes detonuit; Carystus capta, atque Eretria, ad eam totis sex diebus pugnatum; septimo tandem die proditione tantùm succubuit. In vtraque vrbe, ne sacris quidem rebus parcitum, in odium Sardensis incendij, & sacrilegia sacrilegiis vindicata.

OLYMP. LXXII.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 3.	3564.	264.

Miltiadis ad Marathonem de Persis victoria. Persarum trecenta millia in Atheniensem agrum ad Marathonem deduxit Hippias Pisistrati filius, quibus occurrerunt decem Atheniensium millia, cum mille Platæensibus, nam Spartani, quatriduì superstitione, non interfuere prælio. Nihilominus Persas aggressus est Miltiades: & in mediâ quidem acie vicere Persæ, atque Sacæ, sed in vtroque cornu Athenienses

ses superarunt qui tum sapienter fugere permissis Barbaris cornua sui exercitus contraxerunt, & victores in campo constiterunt. Ferunt quoque tum auxilium cælitus datum, conturbatis panico terrore Barbaris, quorum vix septem millia ceciderant, sed inter eos Datys magni ipse instar exercitus. Periit & in eo prælio Hippias, sed non eâ morte quæ tyrannum & proditorem decebat. Voluerunt & tum Persæ Athenas vacuas occupare, sed suboluit Atheniensibus consilium, qui partâ victoriâ statim in vrbem sunt regressi; itaque cum viderent Persæ plenos propugnatoribus Athenarum muros, cum Eretriensi prædâ, & Marathonio dedecore in Asiam turpiter nauigarunt.

OLYMP. LXXII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann 4.	3565.	265.

Miltiades hoc anno Parum insulam aggressus & Cereris templum, vsus proditione veteris sacrificulæ, partam in agro Marathonio gloriam & vitam perdidit. Grauiter enim saucius re infectâ redire compulsus est, vbi accusatus coram populo, damnatus talentis quinquaginta. Quidam eum in vinculis obiisse putant. Hoc certum repræsentatum hanc fuisse à Cimone filio pecuniam vt pater honorificè sepeliretur, majori numerantis, quàm accipientis gloria. *Miltiades obiit in carcere.*

Eodem anno Volsci duce Coriolano in Romanos mouerunt, vanis inter se altercationibus diffidentes, quorum rixas Marcius ipse malitiosè fouebat. Patriciorum enim parcebat villis, plebeiorum agros expilabat, & incendebat. Cepit, & aliquot vrbes Romanis ad eius aspectum ita fugientibus, quasi in hoc vno Romana fortitudo vigeret. Apparebant igitur in Volscis sub duce Romano, Romana disciplina, fortitudo, felicitas, quam cum Coriolano vrbem reliquisse meritò Romani querebantur. Tantum est regnis atque ciuitatibus in vno homine damni plerumque, atque præsidij. *Coriolanus Volscos Romam ducit, & seditiones Rom. auget.*

OLYMP. LXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3566. 265.

Coriolanũ sua mater inflexit.

Hoc anno funditus interierat Roma nisi eam pietas materna seruasset. Coriolanus enim ad vrbem promouit Volscos suos, desertam à sociis, intestinis etiam discordiis laborantem, & quod erat caput exanimatam metu, & pristinæ virtutis oblitam. Iam irritæ patriciorum legationes duæ cesserant, neque plus Sacerdotum profecerat, iubente Marcio reuerti neminem nisi imperata facerent, hoc est exuerent libertatem. Verùm quarta demum victrix extitit ex matronis Romanis conflata, autore Veturiâ sorore Poplicolæ, & matre Coriolani. Hæc iuncta Volumniæ vxori. vestitu lugubri, cum liberis sordidatis, ad filii pedes accedit, certa mori, vel filium expugnare precibus. Nouam hanc machinam bonus filius ferre non potuit, sed matrem complexus, eius audiuit preces, quamquam eas cum suâ morte coniunctas agnosceret.

Lapidatur à Volscis Coriolanus.

Neque vanus augur fuit. Cum enim Volscorum reduxisset exercitum Appij Tulli factione lapidibus obrutus, meliorem se filium præstitit, quàm Imperatorem.

OLYMP. LXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3567. 267.

Ægyptus iugũ Persarum recipit.

Hoc anno Aegyptus Persarum accepit iugum, iam à Cambysis acceptum temporibus. Eâ rebellione excitatus Darius, de successore suo cogitat, cui regnum & hæreditaria bella Aegyptium, Græcumque relinqueret. Dubitabat porrò vtrum Artabazanem ex se priuato, an Xerxem ex se rege genitum præficeret. Sed nutantem impulit Atossa vxor, filia Cyri, mater Xerxis, & apud Principem vxorium plus amor, quam æquitas potuit.

Victi Volsci difficiliter.

Romæ T. Sicinius Consul in Volscos progressus, eos Coriolani institutione fortes, tantùm internecione superauit, & Attio Tullo duce interfecto. Deficientibus enim corporibus

tan-

tantùm, non animis, non incruentam Romanis reliquere victoriam. Facilior Aquilij Collegæ de Hernicis victoria fuit; ideò huic Ouatio, illi triumphus decretus, quòd hic minori, ille magno vrbem terrore leuasset. *Facilius Hernici.*

OLYMP. LXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3568. 268.

Mortuus est hoc anno Darius expletis in imperio triginta sex annis, cujus initia regni quàm finis illustrior fuere. Obiisse etiam eodem anno creduntur Zorobabel, & Iosue Pontifex Hebræorum, magnis vterque pro populo defuncti laboribus, neque vitâ, neque morte disiuncti. *Mors Darij.* *Zorobabelis, & Iosue.*

Florebat circa hæc tempora Epicharmus, quem vna cum Phornio inuentorem fuisse Comœdiæ putant, & priuatorum hominum fingendis moribus non inutilem operam collocasse. *Epicharmus, & Phornio.*

Hoc item anno Spurius Cassius tertiùm Consul Volscos & Hernicos ad pacem petendam compulit. Exinde regnum affectauit, plebem frumento, atque muneribus deliniens. Immò & primus legem tulit de Agro Hernicorum inter socios Latinosque diuidendo. Ea lex Agraria dicta, & magnorum motuum causa inter plebeios atque optimates, atque hoc solo nomine respuenda, quòd suspectum Tyrannidis hominem autorem habuisset. *Sp. Cassius Tyrannidem affectat.*

OLYMP. LXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3569. 269.

Darij regnum excepit jam regni successor renunciatus Xerxes, & viginti annis tenuit cladibus suis, quàm rebus gestis famosior. Tum obiisse creduntur Malachias, Aggæus, Zacharias Prophetæ, quos omnes vt sanctos Ecclesia Romana colit, diuersis anni temporibus, & fortè eorum mortis diuersus annus. *Xerxes regnat.* *Mors Malachiæ, Aggæi, & Zachariæ.*

Romæ Spurius Cassius tribus Consulatibus, & duobus triumphis clarus, ad populum Tyrannidis insimulatus est, & re per quæstores diligenter excussâ, capite damnatus, atque ex *Cassius de Rupe Tarpeia deiicitur.*

Rupe Tarpeiâ dejectus est coram populo. Sed mox cessante agrorum diuisione, plebem judicij sui, & æquitatis pœnituit, & jam secura libertatis doluit eum perdidisse qui suis commodis inuigilaret, quamquam à libertate penitus alienis.

OLYMP. LXXIV. *ann.* 1. | *Mundi* 3570. | Vrb. Cond. 270.

Ægyptus subacta à Persis. Aegyptus hoc anno Xerxis auspiciis domita grauius accepit jugum quàm excusserat, deteriorem quàm sub Dario experta dominatum. Huic præpositus est Achemenes Darij filius, & præses è Regio sanguine, vt longiùs à Perside dissita, parum à Rege disiungi videretur.

Æqui, & Volsci deuicti. In Italia autem Aequos, & Volscos Consul L. Aemilius Mamercus fregit, qui nec jugum satis patienter ferre poterant, neque satis fortiter excutere.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3570. *ad* 3580.

OLYMP. LXXIV. *ann.* 2. | *Mundi* 3571. | Vrb. Cond. 271.

Aristides Atheniis eiectus Ostracismo HOc anno Aristides quo nullus fuit Athenis, immò in Græcia justior, & melior pœnas justitiæ suæ & virtutis dedit, in sceleratâ injustaque ciuitate. Ostracismo porrò depulsus est, quod pœnæ genus nimiæ potentiæ, & vergenti ad Tyrannidem inferebatur. Displicebat in eo nomen justi, & quod omnium pænè popularium suorum lites dirimeret, quæ conjuncta cum inuidiâ Themistoclis, tum omnia in vrbe potentis, virum optimum, & melioribus tem poribus dignum Athenis depulere. Vixit in Aeginâ insulâ pauper, nec Daricis Xerxis, neque

Calliæ

Calliæ possessionibus motus, & quod vtroq; præstantius neque ciuium suorum violatus iniuriâ.

Natus est hoc anno Historiæ parens Herodotus, si qua Pamphilæ apud Gellium fides; cujus ore cum Musæ locutæ perhibeantur, non debent tanti hominis natales præteriri. *Nascitur Herodotus*

Veiens bellum hoc anno exortum, quod multo sanguine stetit, neque nisi hujus vrbis excidio terminatum est. *Veiens bellum oritur.*

Denique hoc anno viua defossa est Pompilia Vestalis, & qui ei stuprum intulerant necati verberibus, longas & acerbas leuiculæ breuisq; voluptatis pœnas dependere. *Pompilia Vestalis defossa.*

OLYMP. LXXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 3. 3572. 272.

Pertinet ad hunc annum Xerxis in Græcos apparatus Hoc bellum suadebant Thessaliæ reges, & Pisistratidæ subnixi Mardonio: Sed reclamabat Artabanus Darij frater, & patruus Xerxis, qui ex præcedentibus futura conjiciens, certam vaticinabatur cladem. Verùm furor & vlciscendi desiderium, cum nocturnis terriculis præualuere. Tota Persis in hoc bellum incubuit: vocati etiam in societatem Pœni, qui Græcos, Italicos, & Siculos destinerent, ne venirent auxilio fratribus. Sed hæc omnia Græcos illustriores reddidere; immò iisdem posteà fecerunt animos, vt eos perderent, quos tanto apparatu sibi nequaquam nocuisse intelligebant. *Xerxis in Græcos apparatus*

Aequi hoc anno resumptis armis & animis, cum Veientibus ex agro Romano prædas abegerant contra eos profecti Coss. Q. Fabius Vibulanus, & C. Iunius nihil memorabile gessere, quia ambitu potiùs, quam merito creati videbantur *Æqui & Veientes victores.*

OLYMP. LXXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 4. 3573. 273.

Celebris est hic annus publicis totius Græciæ comitiis, & Xerxis hibernis in Lydia, & Sar- *Comitia Græciæ.*

dibus. Et Græci quidem Corinthum conuenerunt, vt inter se belli societatem inirent, sublatis inimicitiis non inter vrbes & populos modò., sed & inter priuatos, qui tum odia patriæ suæ condonarunt, inter quos enituere Themistocles, & Aristides. Xerxes verò tum eduxit in Græcos trecentas hominum Myriadas, seu tricies centena millia, vti scribit Diodorus, vel vt tradit Herodotus quingentas & viginti tres Myriadas, & prætereà quinque millia ducentos viginti, Eunuchis, & mulieribus prætermissis, cum Græci omnes simul vix centum & decem millia conscripsissent. Porrò in itinere dum Celenas transiret Xerxes, incidit in Pythium Athys filium, virum supra modum diuitem, vt qui terrestrem exercitum totum exceperit hospitio, & huic stipendium ad bellum obtulerit. Sed eius liberalitatem Rex more Barbarico remuneratus est; cum filium vnum ex quinque (nam reliqui quatuor militabant) quem petebat subsidium senectutis medium discindi iussit, & per eius medias partes Persicum agi exercitum, hoc facinore contaminatum, ad certissimam cladem properantem.

Xerxis copiæ. Pythius ditissimus.

Filiū eius necat Xerxes.

Ossa Thesei Athenas relata

Ossa Thesei tum per Cimenem Athenas delata ex insulâ Scyro (quamquam alij ad alia tempora referant) ne venirent in Barbarorum manus, aut vt tantus Heros vrbi quàm propè condiderat auxilium ferret contra Persas, in eius maximè perniciem conjuratos.

OLYMP. LXXV.	Mundi	Vrb Cond.
ann. 1.	3574.	274.

Xerxes in Græciam venit.

Athos effossus Hellespontus iunctus ponte.

Hoc anno Prætore Calliade Xerxes traiecit in Græciam, in quâ non tam suæ magnificentiæ, quam amentiæ monimenta defixit. Nam Athon montem confodi jussit ne circumnauigaretur, sed insula fieret. Hellespontum verò ponte junxit; qui cum aquarum impetu fractus esset, Neptuno verbera infligi iussit, & in mare jaci compedes, ne sibi obstitisse gloriaretur impunè;

punè; tum duplici ponte iterùm commissus Hellespontus, Europæ sic coniuncta Asia. Ibi Rex ex Abydeno tumulo copias omnes suas contemplatus, gaudio de tot collectis populis, lacrymas de breuitate vitæ permiscuit. Inde per Thraciam atque Thessaliam ad Thermopylas venit. Eas cum 300. suis Lacedæmoniis Rex Leonidas tutandas susceperat, & verò aduersus Persas, Cessios, immortales duobus diebus, Xerxe ipso mirante defendit. Tertio demum die circumductis ab Epialte quodam viginti Persarum millibus, & juga montium occupantibus, Græci illi confixi missilibus, tantùm morte suâ fauces illas apertas reliquerunt.

Lacrymæ Xerxis.

Thermopylas tuetur Leonidas.

Nauales autem copiæ Persarum & Græcorum primùm ad Artemisium dubiâ victoriâ pugnarunt. Deinde ad Salaminam recessere Græci, vbi astu Themistoclis commissum certamen, in quo victi Persæ, Ionibus deficientibus in portum Athenienfem sese receperunt. Iam enim occuparant Atticam, & Athenas, tectisque omnibus prophanis & sacris iniecerant ignes, quos incendium Sardense aliàs accenderat.

Pugnæ nauales ad Artemisium & Salaminam.

Xerxes clade suorum animaduersâ relicto in Græciâ Mardonio versus Hellespontum fugit, ne eum Græci præuenirent, pontesque rescinderent. Sunt qui Phœniciâ naue delatum velint, quâ in tempestate ex onere periclitante, Persarum plures salutato Rege in mare desilierunt, & suâ morte atque naufragio Regis periculum discusserunt. Is demum pauoris, & ignominiæ plenus in Asiam appulit, quam tot sumptibus, tanto apparatu inaniter attriuerat.

Fugit Xerxes in Asiam.

Neque bellum feliciùs in Siciliâ Carthaginiensibus cessit. Hi Amilcarem cum multis nauibus, & luculento exercitu miserant. Sed pars eius classis naufragio periit, reliqua Panormum occupauit. Inde profectus Amilcar Himeram obsedit, sed statim adfuit Syracusanus Gelo, qui

Victi à Gelone Carthaginienses.

qui fraudem virtuti permiſcuit. Interceptis enim Selinuntiorum litteris, quibus nunciabantur mox affuturi cum claſſe, ipſe eos præuenit, ſeque Selinuntium mentitus cum multis nauibus exceptus eſt tanquam amicus; ſed mox quis eſſet oſtendit; nam & ſacrificantem Amilcarem interemit, & Punicis nauibus flammas iniecit. Intereà terreſtrem quoque exercitum aggreſſu ita cecidit, vt centum quinquaginta millia Carthaginienſium in eo prælio deſiderati ſint. Reliqui paucas naues conſcendere, quæ omnes ad ſcopulos alliſæ triſtiſſimo naufragio perieræ, Scapha vna incolumis paucos, & triſtiſſimum tantæ cladis nuncium Cartaginem reuexit.

Etruſci victi à Romanis difficili pugna.

Romæ Conſules ambo contra Etruſcos profecti diu ſe continuerunt caſtris, quia miles detrectabat militiam. Sed demùm hoſtium probris laceſſitus pugnam popoſcit, adhibito Sacramento, ſe nonniſi victorem in patriam rediturum. Et verò pugnatum tantâ obſtinatione, vt Conſul C. Manlius ceciderit, alter M. Fabius Vibulanus, tam graue vulnus accepit, vt ſe abdicare coactus ſit. Victoria penes Romanos fuiſſe viſa eſt tantùm, quia hoſtes ſequenti nocte, caſtris deſertis, abiere.

OLYMP. LXXV. *ann* 2. *Mundi* 3575. Vrb. Cond. 275.

Perſæ victi ad Plateas, & Mycalem.

Mardonius hoc anno in Bæotiâ ad Platæas cum Ariſtide, & Pauſania fortiter dimicans occubuit, cum priùs Athenarum reliquias incendiſſet, atque ſubruiſſet. Eodem quoque die Perſæ ad Mycalem nauali prælio per Leutychidem profligati, & munitiones, & Claſſem incenſam perdiderunt. Tum de Ionibus in Europam deportandis deliberatum, ne crudelitati Perſarum, ob defectionem, paterent. Satis tamen viſa eſt belli inter Græcos ſocietas; quæ eos tutos etiam in Aſiâ præſtaret. His auditis Xerxes relictis ad Sardeis copiis, Ecbatana venit

nit fugienti, quàm victori similior. Sed turpitudinem fugæ mox turpioribus amoribus cumulauit. Athenienses verò incensâ licet vrbe suâ Seston in Thraciâ occuparunt, vt patriam suam sperarent, qui etiam hostium vrbes inuadebant Atque hic claudit Herodotus historiam suam fabulosam in multis quam Thucydides sapientiùs & lautiùs deinceps excipit. *Fugit Xerxes Ec. atena*

Romæ Consul Fabius Cæso cum gente sua bellum Veiens suscepit, & ad Cremeram fluuium castra communiit, quibus se trecenti sex Fabij, cum quatuor millibus clientium incluserunt: Consilio sane Romanis salutari, si in Fabiis prudentia fortitudini respondisset. *Fabii bellum Veiens suscipiūt.*

OLYMP LXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3576. 276.

Athenarum muri hoc anno diligentiâ ciuium, Themistoclis prudentiâ perfecti sunt, renitentibus licet Lacedæmoniis, &, ne ij surgerent, lapidem omnem mouentibus. Perrexit igitur Spartam Themistocles, cum hi diligentissimè conficerentur, & tandiu tergiuersatus est quandiu accepit eos esse absolutos. Tum rogauit Spartanos, mitterent legatos, qui certa referrent: sed ij detenti sunt, donec Themistocles dimitteretur. Sic communis inuidia Lacedæmoniorum, vnius Atheniensis industria labefactata est. *Muri Athenienses refecti.*

Obiit hoc anno in Siciliâ Gelo anno septimo sui principatus, cui successit Hiero frater major non tantùm annis, sed & sapientiâ, quâ duodecim annis Siciliam prudentissimè rexit. *Geloni succedit Hiero frater.*

OLYMP. LXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3577. 277.

Coss. C. Horatio Puluillo, & T. Menenio Lanato, Fabij ad Cremeram primùm spe prædæ in insidias pertracti missilibus obruti sunt ab Etruscis, deinde internecione deleti, dum vindictam suorum spirantes in hostem fortiùs, quàm cautiùs ruunt. Hac victoriâ animatus *Fabii cæsi ad Cremeram.*

hostis Menenium Consulem aggressus etiam exuit castris, & ad vrbem pergebat nisi ab altero Consule repressus esset: ita clades cladibus, re semel malè gestâ, solent accumulari.

Athenienses Pyræū ædificant. Athenienses Phalereo tantùm portu hactenus vsi, Pyræum 400. nauium portum exædificarunt, qui ex tribus quasi portubus conflari videbatur. Eò maximè obtinuerunt Imperium maris, deinceps non Persis modò, sed & reliquis Græcis terribiles facti, & ex Pyræo suo maribus omnibus imminentes.

Ærarium Græcorum in insula Delo. Hoc anno Pausanias de prodenda Persis Græciâ cogitauit, cum intereà Græcos in libertatem assererent Athenienses ducibus Aristide, & Cimone. Hi æquitate, & virtute multos sibi socios conciliarunt, & reliquos impulere Græcos conferre tributa ad bellum Persicum, constituto in insulâ Delo, publico Gentis ærario: itaque hoc anno primùm creati ελληνοτομίας, non mani Græciæ fructu, sed Atheniensium præcipuâ gloriâ, & quæstu.

OLYMP.LXXVI. *ann.* 1. *Mundi* 3578. Vrb.Cond. 278.

Pausanias despondetur filia Regis Persarum. Pausanias desponsatâ sibi filiâ Regis Persarum, Barbarico insolescebat fastu, tam aditu difficilis, quam erat facilis Aristides. Inde in eum querelæ, quibus permoti Ephori eum reuocarunt; sed substituerunt ei ducem neque suis, neque Græciæ rebus satis idoneum. Ideò Atheniensium potentia creuit, quorum in ducibus fortitudo cum æquitate, & comitate pugnabant.

Menenij Agrippæ filius mulctatus. Hoc anno Romæ Menenius magni Menenij Agrippæ filius Exconsul præter rem malè anno superiore gestam à Tribunis plebis accusatus, damnatusque à populo, ex mœrore obiit; neque sibi, neque patriæ suæ satis fortis.

OLYMP.LXXVI. *ann.* 2. *Mundi* 3579. Vrb Cond. 279.

Pausanias inquieti vir ingenij Byzantium iniussu

Iussu Lacedæmoniorum occupat, vnde ab Atheniensibus & Cimone depulsus Heracleam perrexit, vbi oraculum sibi fatale accepit. Itaque trajicit in Asiam vbi consilia cum Barbaris agitat, quæ per Aristidem & Cimonem innotuêre. Itaque reuocatus Spartam datus est in carcerem. Vnde emissus est, sponsione cum juramento datâ, sistendi se magistratibus, quoties ad judicium vocaretur. Imprudentissimè; cum illiusmodi homines aut numquam constringendi sint, aut numquam emittendi.

Pausanias datur in vincula, & soluitur.

Hiero in Sicilia res suas satis feliciter administrauit, Naxiis & Catanensibus ejectis, & nouis incolis Catanam inductis, quæ tum Æthna dicta, vt desperatio recipiendæ patriæ Catanensibus injiceretur.

Catana dicta Aethna.

OLYMP. LXXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 3.	3580.	280.

Pausanias etiam hoc anno ne quid intentatum relinqueret, cum Helotis aduersus patriam conspirauit. Horum autem seruorum erat Spartæ tanta multitudo, vt eorum septem cum singulis Lacedæmoniis in bello Persico dimicarint. Detecta res est seruorum indiciis, quibus non est adhibita fides, decretumque è rep. esse, de Rege certiora testimonia expectanda videri.

Pausanias conspirat cum Helotis.

Lacedæmonij inter hæc de recuperando maris imperio cogitant, à quo per Hœtemaridam deterrentur. Athenienses contra multas expeditiones suscipiunt, multasque insulas in seruitutem redigunt, quarum diuitiis, & viris aucti, reliquis Græcis formidabiles esse cœperunt.

Athenienses Græcis formidabiles.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3580. *ad* 3590.

OLYMP.LXXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.4.	3581.	281.

Xerxes Artaxerxem in regni societate vocat

HOc anno Artaxerxes à Xerxe parente in regni societatem accersitur, præterito Dario primogenito, quòd hic ex priuato, ille ex Rege genitus esset; & voluit Xerxes prærogatiuam sibi à patre Dario factam, non tam exemplo, quam lege in Artaxerxem deriuari.

Census Romæ actus.

Romæ hoc anno census est actus, & lustrum octauum conditum, quo censa sunt tantùm 103. ciuium millia, vt fasti Capitolini referunt, Romanis inter tot bella fortitudine crescentibus, numero deficientibus.

OLYMP.LXXVII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.1.	3582.	282.

Sophocles Æschylum vicit.

Sophocles hoc anno primùm Athenis Tragœdiam docuit, quâ & de Æschylo multarum palmarum Poëta victoriam retulit, iudice Cimone. Poriò ex mœrore secessit in Siciliam

Moritur Aeschylus.

Æschylus, aut quod in eius aliquâ Tragœdiâ tabulata concidissent. Hic autem obiit, cum in eius caput senile & glabrum Aquila elatam in altum testudinem quasi in saxum impegisset, vt sexcentis modis homines mori posse doceretur.

Agrigentini Tyrannidem extingunt.

Thero Agrigentinorum Tyrannus hoc anno moritur; cujus filius Thrasybulus, dum regnat impotentiùs, primùm ab Hierone vincitur, deinde à suis ciuibus occiditur; quo facto Agrigentini sui juris non Tyrannum tantùm, sed & Tyrannidem sustulerunt.

Romæ

Romæ hoc anno Volero factus est Trib. plebis, cui anno superiori Consules injuriâ abstulerant vitem, & repugnantem addixerant lictorum suorum virgis, at ille Centurio Lacertosus lictores malè mulctauit, & seditione populi concitatâ supplicium effugerat, Coss. ægrè in tumultu dilapsis. Ille ergo patriciis infensus legem tulit de plebeis magistratibus creandis, & vt Tribunorum comitia non vt olim curiata, sed tributa essent, sicque potentia diuitum infringeretur. Verùm pestilentia superueniens, hoc negotium discussit, & multos mortales sustulit. Valeria Vestalis corrupta, huius causâ fuisse creditur; nam ea refossa, & ejus amasiis inter verbera necatis, malum omne sublatum est.

Volero Centurio fit tribunus plebis.

Valeria Vestalis defossa.

OLYMP. LXXVII. *Mundi ann.* 2. 3583 Vrb Cond. 283.

Hoc anno Themistocles Ostracismo depulsus est Athenis, Cimone Miltiadis filio in ejus locum subrogato, de tribus accusatus est de nimiâ potentiâ, de feueritate pænè atroci, & quod Persis fauere videretur. Meliùs quia ejus operâ nihil jam Athenienses indigebant. Quare se meritò cum arbore comparabat, sub quo tempore pluuio viatores latent, sereno cœlo, ejus ramos diffringunt.

Themistocles Ostracismo depulsus.

Hoc quoque anno natus statuitur Euripides ab autore vitæ Sophoclis, quo 24. annis junior fuisse perhibetur, vt funestissimis Græciæ temporibus homo τραγικώτατος interesset.

Nascitur Euripides.

Hoc anno Romæ denuò creatus Tribunus plebis Volero, legem suam de plebeis Magistratibus, & Comitiis Tributis tulit, Appio Claudio Consule ad id delecto vehementiùs quàm par esset, & ad seditionem vsque reclamante, quæ tamen T. Quintij Capitolini sapientiâ, & autoritate compressa est. Inde mouit in Aequos Quintius, Appius in Volscos; sed Appij milites in ducem male affecti, castra & ordines adeò flagi-

Appius repugnat Voleroni.

Appij milites victi decimātur. flagitiosè deseruerunt, vt ipsi hostes suspicarentur fraudem. Id tantùm impediit quominùs exercitus internecione deleretur. Sed cum eos ex hostico reduxisset Appius, ductores securi aut fustuario mactauit, reliquos more majorum decimauit, vt ad omnes metus, ad paucos pœna pertineret.

OLYMP. LXXVII *ann.* 3. *Mundi* 3584. Vrb. Cond. 284.

Cimonis victoria. Cimon hoc anno Classem circumtulit magno damno Persarum. Et in Thraciâ quidem Eionum vrbem vi cepit, muris ejus aquâ dilutis. Inde venit ad Dolopes in Scyrum insulam, quos omnes seruituti mancipauit, & Pyraticum exercere vetuit. Tum quidam ab eo delata putant ossa Thesei Athenas, sed id maturiùs factum fuisse, & deferentis, & accipientis pietas arguit.

Nascitur Thucidides. Hoc quoque anno natus perhibetur Thucydides, alter Historiæ parens, & Herôdoto longè accuratior, vt omnia procedente tempore meliora fiunt.

Appius accusatur se interficit. Hoc item anno dies est dicta Appio Claudio exconsuli ad populum, quòd Agrariam legem asperiùs dissuasisset, atque discussisset, adiunctis asperæ seueritatis exemplis quâ in milites sæuierat. Ille neque mutauit cultum, neque rogare populum per se, aut alium voluit, sed atroci se virtute inuoluens violentas sibi intulit manus. Perlato in forum cadauere cum Tribuni plebis impedirent filium quominus ex more defunctum parentis laudibus diceret, restitit plebs, atque eius exsequias frequens celebrauit; quasi satis graues dedisset acerbitatis suæ pœnas, qui mori quàm rogare populum maluisset.

OLYMP. LXXVII *ann* 4. *Mundi* 3585. Vrb. Cond. 285.

Cimonis ad Cyprũ, & Eurymedontem victoria. Cimon grauibus cladibus hoc anno Rem Persicam affixit. Nam CCCLI eorum naues ad Cyprum, aut depressit aut cepit. Earum pleras-

que

que cum vacuas cēpisset propugnatoribus in terram dilapsis, ipse iisdem imposuit milites Græcos Persarum armis, & Tyaris ornatos, sic processit ad ostia Eurymedontis Pamphyliæ fluuij, vbi reliqua Persarum classis stabat in Ancoris egregiè munita. Sed ea cum recepisset Athenienses quasi suos illi in hospites atrociter sæuierunt. Cladem auxit ignoratio mali: Putabant enim Persæ Pisidas hostes in vicino tumultus autores esse; dum ergo fugiunt ad naues vt remedium inuenirent, ab Atheniensibus cædebantur. Is hâc pugna, seu veriùs tumultu cæsus Pheredates Xerxis ex fratre nepos. Posterâ luce Cimon duplici auctus victoriâ terrestri, & maritimâ renauigauit in Cyprum. Vbi dubites vtrum Dux tantus anceps & dubium excogitarit consilium, aut fortiùs, & prudentius executus sit. Hoc certum hac victoriâ Res Athenienses surrexisse, Persicas omnino concidisse.

Natus quoque perhibetur hoc anno magnum Philosophiæ lumen Socrates, vt bellicosos Græcorum mores suâ sapientiâ, & virtutibus emolliret. *Nascitur Socrates.*

Capuam hoc anno à Tuscis conditam referebat Cato apud Paterculum deliciis mox, belloque Annibalico famosam. *Capua condita.*

Romæ T. Numicius Priscus Antiatarum oppidum nauale vi cepit, diruit, & incendit, vnde & XX. naues longas abduxit, prædâ omni militi concessâ. Postea iunctis cum Aulo Virgilio Collegâ copiis, Sabinorum fines ingressus, eos longè, lateque populatus est, vnde & militem locupletem reduxit, paulò post tamen agrariis legibus propter egestatem inhiaturum, vsque adeò verum est bello, maleque parta, sine latronum commodo dilabi, atque diffluere. *Antium captum à Ro.*

OLYMP. LXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3585. 286.

Hoc anno Mycenæ quæ Argiuis tum potentibus se submittere noluerant, funditus euersæ *Mycenæ euersa.*

pœnas

pœnas imprudentioris contumaciæ graues dependerunt.

Moritur Simonides Tum quoque Simonides obiisse traditur Arte memoriæ celebris, & Dioscuris acceptissimus; quorum laudes cum cecinisset, ab iis vitam accepit, eorum operâ eductus è domo, quæ eo egresso, reliquos conuiuas oppressit.

Floret Xeuxis. Florebat tum quoque Xeuxis pictor egregius, qui naturam sic æmulabatur, vt volucres ipsas deluderet, ad ejus vuas depictas aduolantes.

OLYMP. LXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3587. 287.

Miraculum. Lapis ingens, si Plinio fides hoc anno de cœlo in Ægospotamum magno naturæ miraculo decidit.

Obit Hiero succedit Thrasybulus. Obiit eodem, Hiero Syracusanorum Tyrannus, cui frater Thrasybulus successit, nec eius sanguine, nec eius imperio dignus.

Pausanias interficitur. Pausanias mittens ad Artabazum Persam Bellerophonteas litteras de more, proditus est ab Argilio nuncio. Itaque fugit ad templum Palladis, vbi obstructis muro foribus fame necatus est. Ephori tanquam Asyli violatores ab Oraculo Delphico denunciati, postulati sunt ad supplicium ab Atheniensibus: Sed Spartani vicissim Themistoclem eiusdem criminis cum

Themistocles fugit ad Persas. Pausania reum sibi dedi petierunt. Quare is Argis vbi viuebat in Corcyram fugit. Inde ad Admetum Epirotam, exinde in Asiam ad Persas, vbi est magnificè, & Regis instar exceptus. Nam ei tum numerata sunt 20. Talenta, & concessæ tres vrbes, Magnesia pro pane, Lampsacus pro vino, & Myus pro obsonio. Addunt aliqui duas vrbes Troadis pro vestibus & stragulis: vt verè filio suo diceret, *periturum se, nisi periisset*. Quæ quidem ostenderunt vanam non fuisse de eius cum Persis fœdere suspicionem.

Thra-

OLYMP.LXXVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3588. 288.

Thrasybulus primùm contemptus deinde bello appetitus, turpissimis conditionibus cum Siculis pepigit, videlicet vti Locros in exilium proficisceretur. Quare deinceps Syracusani sui iuris facti annis 40. ad Dionysium vsque felicissimè vixerunt; Hoc bono potiti non suâ industriâ & virtute, sed exautorati sui Principis stupiditate, & amentiâ. *Thrasybulus exauctoratus.*

OLYMP.LXXVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 4. 3589. 289.

Hoc anno Artabanus Hircanus genere Regiorum satellitum Princeps, inductus in cubiculum a Mitridate Eunucho, Xerxem obtruncauit Mox perrexit ad Artaxerxem, monuitque cædem à Dario fratre factam, cui & auxilium ad vltionem spopondit. Itaque vt parricida Darius interimitur. Verùm statim in Artaxerxem insurrexit, eumque leuiter vulnerauit; at is percussorem lethali vulnere perculit, & mox cum septem filiis robustissimis, aliisque consciis mactari iussit. Ita solus regnauit Artaxerxes dictus μακρόχειρ, quod brachium, seu manum, dextram, læua longiorem haberet, vsusque est alieno scelere ad regnum securiùs obtinendum. *Cæditur Xerxes, regnat solus Artaxerxes Lōgimanus.*

OLYMP LXXIX. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*1. 3590. 290

Hoc anno qui rebellauerant contra Athenienses Æginetæ, cum frustra diu Lacedæmoniorum auxilia expectassent dedere se compulsi sunt. Eadem conditio Thassiorum fuit, qui etiam rebellarant aduersus Athenienses propter fodinas, & Emporia, ac triennio obsidionem fortiter tolerarunt. Exinde miserunt Athenienses decem millia colonorum ad Strymonem fluuium in eum locum qui tum septem viæ dicebatur, posteà ab ambitu fluminis Amphipolis. Sed hi dum vlteriùs progredi volunt colo- *Athenienses proficiunt in dies.*

loniâ nondum bene firmatâ à Thracibus Eidonis, quibus locus ille infestus erat, debellati, & se & locum naturâ validum imprudenter perdiderunt.

Pugnatur contra Æquos nõ satis feliciter.

Hoc item anno, primùm missus est subsidio Proconsul T. Quintius Capitolinus in castra contra Æquos, & Volscos, qui aduentu suo impediit, quominùs illa expugnarentur. Romani tum non incruentâ potiti sunt victoriâ ac victis non absimiles vrbem tres Duces repetierunt.

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno 3590. ad 3600.

OLYMP.LXXIX.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.2.	3591.	291.

Rebellat Aegyptus duce Inaro.

HOC anno Ægyptus cum Inaro Rege suo defecit, in quam Artaxerxes emisit peditum, equitumque trecenta millia Achæmene Duce, patruo suo, Darij filio. Neque tum sibi Inarus defuit adjunctis Africanis & Aegyptiis copiis, cum ducentis Atheniensium triremibus, quæ in Aegyptum appulerunt, quarum maximè operâ victi Persæ, sed lætioribus belli initiis quàm fine.

Conuiuiũ Assueri.

Artaxerxes in sacris Codicibus dictus Assuerus hoc anno suis Satrapis grande conuiuium strauit. Ab eo vocata Vasthi primaria vxor summæ pulchritudinis, venire renuit, & conuiuarum oculos pascere. Enimuerò id Regi visum est intolerandum: qui adhibito septem sapientum suorum consilio, eam mox repudiauit, & hoc repudium subditis omnibus suis voluit innotescere, ne ex eo Reginæ fasto, mulieribus Persicis præberetur occasio in maritos insurgẽdi. Ita mulier sapiens, quæ negauit pudens spe-

Repudiatur Vasthi.

ctacu-

ſtaculum ſui corporis præbere hominibus magnâ ex parte tumulentis, à marito tam amente, quàm potente per ſummam injuriam caſtigata eſt.

Eodem anno tanta Romæ peſtilentia ſæuiit vt Senatorum quarta pars abſumeretur. Duo tum Conſules elati ſunt, & magna pars Collegij Tribunorum. Quam occaſionem arripientes Volſci, etiam vrbem oppugnarunt; à cujus muris tantùm depulſi miſſilibus, Romanos tum mænibus ſuis debere libertatem & incolumitatem ſuam proclamarunt. *Magna Romæ peſtis.*

OLYMP. LXXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3592. 292.

Aſſuero hoc anno quæſitæ virgines variæ exquiſitæ pulchritudinis, vt ex iis ſeligeretur, quæ Vaſthi locum primaria vxor impleret. Selecta eſt inter reliquas Eſther Iudæa, quæ adeò placuit Egeo Eunucho, vt ſtatim huic mundus muliebris acceleraretur. Mardochæus patruus ſummâ prudentiâ curam neptis gerebat, & ad Palatij fores obambulabat ſæpè, vt huic, eiuſque amplitudini proſpiceret, ſed longè plus Deo, quàm ſuæ confidens induſtriæ, & neptis venuſtati. *Eſther inter virgines ſeligitur.* *Mardochæus nepti ſuæ proſpicit.*

Eodem anno Artaxerxes fruſtra ſollicitatis Lacedæmoniis aduerſus Athenienſes, quorum operâ Perſicæ res in Ægypto malè procedebant, ſuis copiis præficit egregios duces duos Artabazum, atque Megabyzum; ſed longè plus induſtriæ & fortitudini Themiſtoclis confidebat; hunc igitur euocat, & ſuis Græcis committere parat. At is operatus ſacris coram amicis in ſplendidâ veſte Taurinum ſanguinem calidum ebibit, ne aut deeſſe Regi optimè de ſe merito, aut bellum inferre patriæ vel ingratus, vel perduellis cogeretur. *Themiſtocles euocatus ab Xerxe interficit.*

Hoc quoque anno Romani vltionem meditantes duos Conſules aduerſus Æquos, & Volſcos miſerunt; qui vicerunt ambo, licet exitu diſpa- *Bellum in Æquos & Volſcos.*

dispari: quare T. Lucretio Tricipitino triumphus, T. Titurio Gemino Ouatio decreta. Domi autem res parum quietæ fuerunt lege Terentiâ promulgatâ de Quinque-viris Consulari potestate creandis, ne patricij in Repub. possent omnia, sed ex certis legibus omnia gererentur. Ita legum nomine, & ordine turbulenti ciues ad omnia perturbanda abutebantur.

Turbatur Roma.

OLYMP. LXXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3593. 293.

Lex Terentia Quintius Cæso exul.

Lex Terentia rursum Romæ magna contentione agitata: cui fortiter restitit Cæso Quintius. Hujus audaciâ etiam Tribuni sæpè foro depulsi. Sed is demum populi suffragiis in exilium actus ostendit hunc Sacro Sanctum magistratum à nullo impunè vnquam violari.

Siculi eiecti restituuntur.

Siculi item aliàs Catanâ, cæterisque vrbibus dejecti ab Hierone, easdem recuperantes hoc anno duce Decetio probarunt Tyrannorum acta non esse diuturna.

Athenienses Ægyptiorum auxiliatores, Persas victos Memphim vsque persecuti sunt, cujus vrbis potentissimæ duas partes occuparunt; tertiam cui Albi muri nomen aggressi, sunt facti ex oppugnatoribus propugnatores.

OLYMP. LXXX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3594. 294.

Cimon ostracismo pulsus opera Periclis.

Ephialtes quidam Periclis suasione Cimonem quasi μισόδημον, & φιλολάκωνα Ostracismo depulit vrbe, cum priùs Areopagitarum autoritatem imminuisset. Verùm idem Ephialtes sequenti nocte jugulatus est, cujus cædis suspicionem ægrè à se Pericles depulit.

Persæ suis auxilia mittunt.

Intereà Persæ suis obsessis intra Murum Album trecentas naues miserunt, quibus hærentes Ægypto Athenienses depellerentur, prudentissimo consilio, vt mox res Ægyptiacæ defluentes ostenderunt.

Turba Romana.

Retinuerunt hoc anno Romæ magistratum suum præter consuetudinem Trib. plebis, & nouas

nouas fraudes aduersus Patricios excogitauere; Sed eas omnes & C. Cladius Regilus tam sapienter quàm fortiter retexuit. Tandem minùs malum, maius oppressit.

Nam Appius Herdonius Sabinus cum Clientibus & seruis intempestâ nocte secundo flumine delapsus, Romam subiit, & Capitolium, arcemque Tarpeiam occupauit. Statim oppugnatus est quidem, sed cum ingenti Romanorum damno. Nam P. Valerius Poplicola alter Consulum cæsus. Tandem arx recepta, Herdonius telis obrutus, eius socij, aut suâ, aut Romanorum manu omnes, sed non inulti perierunt. Cum Tribuni plebis tumultus renouarent, T. Quintius exulis pater, suffectus adeò se facilem, & moderatum populo præstitit, vt is legum obliuisceretur. Exacto tempore magistratus sui, abdicauit, vt exemplo suo Tribunos plebis coargueret, qui jam tertium annum contra morem majorum retinebant; quâ objurgatione tacitâ, nulla est ad conuincendos improbos, atque deterrendos valentior. *Herdonius Sabinus occupat Capitolium, vnde ægrè depellitur. T. Quintii facilitas vrbi salutaris.*

OLYMP. LXXX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann 2.	3594.	294.

Athenienses Leocrate duce Corinthios Epidauriis conjunctos debellarunt, & Peloponneso populatâ, iterum congredi ausos, iterum vicere ad Cecricephalum. Æginetæ quoque rebelles eamdem aleam subierunt, victi profligatique ab Atheniensibus, quos odio capitali, sed inutili prosequebantur. Hic quoque annus Lysiæ magni Oratoris natalibus notatur, qui pugnaces Atheniensium animos, Orationis suauitate demulceret. *Victi Corinthij & Æginetæ ab Atheniensibus. Nascitur Lysias Orator.*

Esther hoc anno in thalamum Assueri introducta, eum sic implicuit, & demulsit, vt Vasthi pristinæ vxoris suæ penitus obliuisceretur. *Esther fit vxor Artaxerxis.*

Census hoc item anno habitus Romæ, ciuium centum triginta tria millia cum trecentis nouem suggessit; sed lustrum habitum non est *Census habitus sine lustro.*

ob

ob occupatum Capitolium, & alterius Consulis necem, quamuis Dionysius conditum afferat. Volsci & Æqui ad Antium victi, duobus Consulibus, cum multis captiuis triumphum reliquerunt.

Victi Æqui, & Volsci.

OLYMP. LXXX. ann. 3.	Mundi 3595.	Vrb. Cond. 296.

Megarenses ab Atheniensibus adiuti.

Megarenses à Corinthiis vexati Atheniensium implorant opem: eò missus Mironydes Corinthios vicit; & ne deinceps vexarentur socij e is μακρὰ τεῖχη ædificauit, vt essent deinceps ad resistendum, & expectanda Atheniensium auxilia paratiores.

Commissi Athenienses, & Lacedæmonij.

Phocenses ejecerunt Dores ex tribus oppidis, sed statim Lacedæmonij expulsis opem tulerunt. Eos redeuntes dum aggrediuntur Athenienses, quàm expectarant paratiores & fortiores experti sunt.

Eunuchorum in Artaxerxem insidiæ.

Ad hunc quoque annum pertinent Eunuchorum insidiæ in Assuerum, quos aut Mardochæi inuidia, aut repudium Vasthi ad tantum facinus impulerant, & fortè Amano conscio. Sed detecti parricidarum supplicio vitam terminarunt. De muneribus autem Mardochæo indici datis ita scriptura loquitur, vt hoc loco negatio pro affirmatione, aut sanè prolepsis ab eruditis admittenda videatur.

Æqui & Sabini Rom. aggrediuntur.

T. Quintius ab Aratro vocatus ad Dictaturam.

Æqui & Sabini in Romanos mouerunt; Sabinos submouit & vicit C. Nautius Rutilus. Æqui, duce Graccho Claudio, Minucium in angustias pertraxerunt, vbi erat Romanis fame pereundum, vel facienda deditio. Ideò T. Quintius ab Aratro vocatus ad Dictaturam, qui & Minucium liberauit, & Æquos conclusos jumentorum more sub jugum misit, ideoque triumphauit, Minucium priùs ob imprudentiam submouens Consulatu. Sic intra dies 15. tot rebus confectis Dictaturam posuit, & prædiolum repetiit, sine fructuum jacturâ, quod vnum

in tantâ dignitate vxor eius rustica & prouida materfamilias reformidarat.

OLYMP. LXXX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 4. 3597. 297.

Aequi quiescere nescij Corbionem occupant: mox tamen à C. Horatio Puluillo Consule deuicti, se semper rebelles, non felices esse docuerunt. *Æqui iterum victi.*

Thebani à Bœotis contempti μιδισμȣ̃ nomine confugiunt ad Lacedæmonios, à quibus honori pristino restituti sunt, nec tributum sceleri, quod erat temporum iniquitati assignandum. Tum nihilominus Lacedæmonios deuicit exiguâ manu Dux Atheniensium Myronides, & Bœotiam, Locros, aliasque regiones suis partibus addixit. Sic inter duos illos populos diuisa Græcia, vertenda in Persas arma, in se infeliciter absumebat. *Thebani causa belli inter Ath. & Laced.* *Myronidis Ath. res gestæ.*

OLYMP. LXXXI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3598. 298.

Tolmides Dux Atheniensis Laconicam populatur, & Zacynthum, atque Cephaleniam insulas occupat. Messenios quoque & Helotas qui Ithome deditionem fecerant Lacedæmoniis, eâ lege, vt numquam nisi vt serui in Peloponnesum redirent, Naupacti collocat; futuros ab hac parte Græciæ præsidio, atque ornamento, cum Atheniensium gloriâ, & æmulatione Lacedæmoniorum. *Tolmidis Athen. res gestæ.* *Messenij Naupacti locati.*

Eodem anno Romæ ludos sæculares actos esse scribit Censorinus, quo vigebat Icilius Tribunus plebis autoritate tantâ, vt sibi conuocandi Senatus ius arrogaret, quod ad hoc vsque tempus Consulum fuerat. Vir fuit ille seditiosæ facundiæ, & dignus è Tarpeiâ rupe præcipitari, vnde tantum non lictorem Consulis resistentem sibi, dejiciendum curauit. Sed tum Romæ magistratus ille sacer, multa scelera contegebat. *Ludi sæculares Romæ.* *Icilii Tr. Pl. audacia.*

OLYMP. LXXXI. *ann.* 2. *Mundi* 3599. Vrb. Cond. 299.

Esdras innotescit inde Iudæorum, & Legislator

Innotuit hoc anno Esdras, aliter Nehemias dictus, & potestatem accepit ab Assuero Hierosolymam proficiscendi. Is, teste Hieronymo nouas excogitauit litteras, cum ad hoc vsque tempus fuissent Hebræis, & Samaritanis communes. Profectus est autem cum sociis 1776. & cum summâ potestate judicandi, corrigendi, docendique, immò expendendi pecunias quas acceperat ex fisco: vt tum in Dei populum (annitentibus saltem occultè Esthere, atque Mardochæo) Regis Deique procurator constitutus esse videretur.

Pericles Peloponnesum populatur.

Hoc anno Pericles ab Atheniensibus dux electus est, qui dum Tolmides in Bœotia occupatus esset, Peloponnesum fœdissimè depopulatus est. Tumque Lacedæmonij eius manus experti sunt, vt eius linguæ fulmina sæpe Athenienses nouerant.

Æqui Tusculum aggressi.

Æqui hoc anno in Italiâ Tusculanos sunt aggressi. Cumque Romæ tumultuarentur Tribun. plebis cum patriciis, nihil propiùs factum, quã vt Tusculani desererentur. Demum jussi sunt ambo Coss. cum amicis; clientibus, & volonibus obuiam hosti procedere. Itaque multi certatim huic militiæ nomen, & inter reliquos Siccius Dentatus, magnus Patriciorum oppugnator, cum cohorte octingentorum emeritorum. Hic autem superueniens hosti fortiter cum Consule pugnanti, potissima victoriæ causa fuit. Facinus tamen gloriosum in odium Consulis flagitiosè conuertit, ac malitiæ suæ fraudisque præmium, in annum sequentem abstulit plebis Tribunatum.

Siccius Dentatus causa victoriæ factus ideo Trib. plebis.

OLYMP. LXXXI. *ann.* 3. *Mundi* 3600. Vrb. Cond. 300.

Esdras Hierosolymam ordinat.

Pertinent ad hunc annum quæ Esdras Hierosolymis ordinauit; & maxime connubia Iudæorum cum alienigenis dissoluta, quæ eò diffi-

cilio-

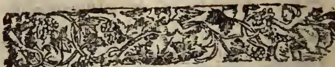
ciliora videbantur, quò vxores illæ ardentiùs à maritis ſuis diligebantur; ſed præualuit diuina lex, cum Eſdræ ſanctiſſimis monitionibus, Regis etiam authoritate firmatis.

Ad hunc quoque annum ſpectare videtur initium Hebdomadarum ſeptuaginta Danielis; quæ cum contineant ſepties ſeptuaginta Decadas, ſeu annos quadringentos nonaginta: ex iis ſi dimidium Hebdomadæ, ſeu tres annos cum dimidio ſuſtuleris, occurret patiens in cruce Chriſtus, & cum hoc verbo *conſummatum eſt*, omnia legalia ſacrificia in cruce conſummans. De his Hebdomadis, recole quæ quæſtione duodecima Prolegomenon obſeruauimus. *Initium Hebdomadarū Danielis.*

Syracuſani hoc anno Athenienſes ſtolidè imitati πεταλισμοῦ, ſeu ὀστρακισμοῦ formam induxerunt: hoc tamen illis ſapientiores, quod hoc pœnæ iniuſtiſſimæ genus vix receptum ſuſtulerunt. *Syracuſanorum petaliſmus.*

Romæ verò lege Terentiâ rejectâ tres legati, Sp. Poſtumius, Ser. Sulpitius, & A. Manlius miſſi ſunt in Græciam, qui eorum populorum leges explorarent, apud quos tandiu floruiſſe ſapientes exiſtimabantur. *Legati Rom. miſſi in Græciam.*

Ibidem ſuperioris anni Conſules C. Veturinus Cicurinus, & T. Romilius Vaticanus hoc anno damnati; hic decem millibus æris, ille quindecim, hoc eſt 200. & 300. circiter Gallicis Francis, quæ vix poſtea mediaſtini mulcta fuit: hac tamen damnatus Romilius, vt tum ingenti pecuniæ ſumma, in Senatu ſententiam valdè popularem dixit, & tam pauci eum nummià Patriciis ſuis, & à veritate diu ulſerunt. *Damnati ſuperioris anni Conſules.*

LIBER IV.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM SEPTIMVM.

Ab anno mundi 3600. ad 3700.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3600. ad 3610.

OLYMP. LXXXI. *ann* 4.	*Mundi* 3601.	Vrb. Cond. 301.

Amani, & Mardochæi casus.

CADIT in hunc annum duodecimum Assueri siue Artaxerxis, Amani Tragœdia, qui cum omnia posset apud regem, obtinuit vt gens Iudæorum vniuersa vno die tolleretur. Ille non satis cultus à Mardochæo ab eo se contemptum putauit, & in tantum furorem exarsit vt tanti populi sanguine duntaxat extinguendus videretur. Porrò tam certus erat petitionis à Rege obtinendæ, vt cædis etiam diem committeret sorti; quam Deus ita disposuit, vt in mensem duodecimum, eiusque diem decimum tertium, vel decimum quartum caderet, quò plus temporis disturbando iniustissimo consilio tribueretur. Tandem impetrata est ab imprudentissimo Rege hac die omnium Iudæorum cædes; cuius denun-

nũciatio etiam publicis locis affixa mirificè Iudæos perturbauit. Principio quidem precibus, & corporis afflictationibus confugerunt ad Deum, deinde humana etiam remedia adhibuerunt. Monuit enim Mardocheus Estherem, vt Assuerum adiret, & negotium quocumque tandem posset ipsa modo disiiceret: sed huic quoque periculum imminebat, si non vocata, Regem adiret; quia id leges patriæ prohibebant. Tandem illa proprium discrimen publico gentis periculo posthabuit. Splendidè enim vestita Regis cubiculum ingressa est, sed hanc ille respexit oculis qui plus majestatis, quàm amoris testarentur. Hæc seu verum fuit, seu simulatum deliquium velut exanimata cecidit, cui vt opitularetur Rex ipse descendit de solio, & Regis oblitus, mariti personam induit, huic sceptrum deosculandum offert, clementiæ signum: atque vt omnem timoris suspicionem abstergeret, ei sponte offert omnia quæ petitura erat, dimidiâ tantùm exclusâ regni parte. Hic Esther rogauit Regem duntaxat, vt sequenti die ad se cum Amano cœnam sumeret, quod statim obtinuit. Itaque Rex cum Amano apud Reginam splendido conuiuio sunt excepti. Neque tamen tum aperuit Esther mentem suam, sed eandem conuiuij, cum eodem comite, gratiam postulauit à Rege, quam non difficiliter obtinuit. Dum exit Aman & ex vino, & ex factâ sibi gratiâ hilarior, incidit in Mardochæum à quo non est exceptus honore, quem sibi debitum homo supra modum ambitiosus, putabat; vnde tantùm mœroris hausit, vt is omnes quibus perfruebatur delicias, quasi felle dilueret. Quâ de re cum questus esset apud vxorem, & amicos, suadent illi vt crucem 50. cubitorum statim Mardochæo excitandam curet, eiusque mortem die sequenti à Rege Reginaque obtineat. Eam porro noctem Assuerus traduxit insomnem, quam vt falleret Annales sibi prælegi jussit, & Anagno-

ftes fortè in illum locum decidit, quo detectæ per Mardochæum insidiæ describebantur. Hic petiit Assuerus, quid mercedis index ille nobilis recepisset, negatùmque ab Eunuchis quidquam abstulisse. Itaque quæsiuit Rex quis ex aulicis staret in vestibulo, statimque est inuentus Amanus Mardochæi petiturus necem, & supplicium jam paratæ crucis. Hunc Assuerus interrogat quis esset hominis honorandi modus, qui Regi acceptissimus esset, ille quasi suis commodis responsurus ait, hunc hominem indutum vestibus Regiis imponendum esse equo regio, per vrbem regiam circumducendum primario aulico præcedente, qui vociferaretur præconis instar sic hominem honorari, quem Rex maximè honoratum vellet. Vade (Rex inquit) & hæc ipse in Mardochæo perfice, & vide, vt accuratè exhaurias quæcumque suggessisti. Quid multa? cum insignibus Regiis per Susa Mardochæus ab Amano circumducitur: vnde inuidus ille superbusque præco tantùm concepit tristitiæ, vt se abderet domo, vicem suam dolentiùs deploraturus. Inde tamen per vim propè ab Eunuchis Regiis ad majorem dolorem abstractus est, conuiuiumque Reginæ. In eo cum Rex incaluisset mero, & Estherem de petitione suâ monuisset, illa composito ad miserationem vultu, sibi vitam populoque suo deprecata est. Cumq; is percitus iracundiâ, autorem tantæ crudelitatis postulasset, illa oculos & manum intendit in Amanum, quem insuper hostem capitalissimum appellauit suum. Rex itaque furore, & indignatione concitatus, nec monstri conspectum ferens, relictâ subitò mensâ pergit in hortum; Amanus turbatior, accedit ad Reginam supplex vt eam flecteret, & accedit propiùs quàm eius conditio pateretur, adeo vt veniret in suspicionem apud Regem Zelotypum attentatæ vxoris pudicitiæ. Quare illicò jubente Assuero, eius quasi cadaueris, operitur facies, & in crucem

quam

quam Mardochæo parauerat, ab Eunuchis indicatam, tolli jubetur. Mardochæus in eius locum, ac bona substituitur, cujus operâ, atque Estheris rescissum de tollendis omnibus Iudæis decretum, in eorum hostes conuersum est. Ita vir impius ex purpurâ ad furcam delapsus est, vt vir innocentissimus ex cruce, tantum non ad diadema tolleretur.

Pericles Sycionem tentat, Acarnaniam recipit. Sicyonem cum frustrà tentasset Pericles in Acarnaniam arma conuertit quam juris Atheniensis fecit, ne expeditionem irritam suscepisse videretur, ad res bene gerendas vir suprà modum intentus.

Palica condita. Syracusani quoque hoc anno cum Tyrrhenis bellum gesserunt, quo condita est in Sicilia vrbs Palica à Ducetio Siculo juxta Deorum Palicorum lacum, quæ loco fertilissimo sita, tam citò assurrexit, quàm defecit, eique sua amœnitas, & omnium rerum copia, ad diuturnitatem obfuit.

OLYMP. LXXXII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3602. 302.

Iudæorum de inimicis vltio. Celebris est annus Iudæorum in suos inimicos vltione, eodem mense, & die quo ipsi ab iisdem designati fuerant ad cædem. Constat eorum septuaginta quinque millia sublatâ esse, præter Amani liberos cum totâ familiâ, eodem etiam tempore in crucem actos. Hunc diem vt festum diu Iudæi recoluere, & donec eumdem in Christum transtulerunt vt liquet ex Impp. rescriptis: Tum enim quiescere prohibiti sunt, cum lætari impiè, & per sacrilegium voluerunt.

Euersa Sybaris. Tum quoque à Crotoniatis euersa Sybaris ante annos duodesexaginta, duce Thessalo instaurata est inter Crathim, & Sybarim fluuios, reliquiis ciuium vndicumque collectis, vnde tamen sexto post anno depulsi, huius vrbis nihil præter obscura vestigia posteris reliquerunt.

OLYMP.LXXXII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3603. 203.

Creati Romæ Decëuiri. Romæ creati sunt patriciis, & plebeiis consentientibus decem viri, quorum annuum esset imperium, cæteris abolitis magistratibus, donec ex nouis legibus crearentur. Hi fuere Appius Claudius, & T. Genucius, qui Consulatum abdicarant, Publius Sextius cum tribus in Græciam legatis, T. denique Romulius cum tribus aliis patriciis. Eorum vnus habebat Consularia insignia & fasces, cæteri à priuatis vix differebant. Reddebant tum etiam priuatis jura, æquitate summâ, & quam omnes probarent; interim nihilominus vacabant legibus conficiendis, de quibus interrogabant plerosque omnes, ne cuiuis displicerent: vno verbo ita se gessere, tunc temporis vt digni censerentur, qui tantæ Reipub. Legislatores dicerentur. *Leges 12. Tabularũ.* Vbi demùm confectæ leges, Senatusconsulto probatæ sunt, & coram Pontificibus Comitiis Curiatis confirmatæ, in æreis columnis 12. incisæ, locoque eminenti prostantes, nouam ciuitatis faciem, & speratam à bene constitutâ Repub. felicitatem pollicebantur.

OLYMP.LXXXII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3604. 304.

Induciæ inter Athen. & Peloponnesios. Tum induciæ quinquennales inter Athenienses & Peloponnesios initæ sunt, autore Cimone; quibus freti Athenienses ducentarum nauium classe Persis formidabiles esse cœperunt; ideòq; ab Artaxerxe nouum constitutum vectigal, quo eorum fastus faciliùs & potentiùs retunderetur. *Athenienses mari potentes.* Enimuerò miserant ij in Ægytum ad Amyrtæum, Persis nequaquam parentem, sed regnantem in palustribus locis sexaginta naues; reliquas 140. Cimone duce destinarant in Cyprum, vbi & Citium vrbem obsederunt, quæ tamen paulò diutiùs restitit quàm Cimonis gloriá, vitaque pateretur.

Incendium Templi Argiui. Argis etiam eodem anno Iunonis templum incen-

incensum est, tam hoc suo incendio quàm suis diuitiis, structuraque memorabile.

Decem viri Romæ hoc quoque anno non abiere magistratu, quod legibus Colophon nondum impositus videretur. Paulò post tamen Indictis Comitiis Patriciorum nobilissimi quique prensauere Decemuiratum. Omnium ore celebratus omnibus candidatis antepositus est Appius Claudius, cui additus Q. Fabius Vitulanus cum quinque aliis patriciis, & tribus ex plebe, vt hæc quoque demulceretur. Ij omnes inter se perfidiosè conjurarunt de magistratu in perpetuum retinendo, & habendis raris admodum Comitiis, & Senatusconsultis, injecto omnibus terrore. Is autem confirmatus est timor, cum iidem sine Senatus, & populi consensu in magistratu permansissent, flagitiis etiam suis & iniuriis, ac satellitio, tyrannis quam magistratibus facti sunt similiores.

Decemuiri in 10. Tyrannos degenerarũt.

OLYMP. LXXXII.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 4.	3605.	305.

Cimon in obsidione Citij moritur, cum sibi animo informasset Persarum Imperium, eaque de re legatos ad Iouem Ammonem misisset: sic vna ciuitas eius consiliis metas posuit. Tum redire compulsi sunt Athenienses ob tanti Ducis mortem, aut certè propter famem, quamquam duplicem retulissent victoriam de Phænicibus, Cypriis, atque Cilicibus, quando & cepere centum Persarum naues cum suis propugnatoribus. Eam ob causam Artaxerxes edixit suis ducibus Artabazo, & Megabyzo, vt cum Græcis quibuscumque conditionibus deciderent: quod & factum, cum ingenti Persici nominis infamiâ. Iussi enim Persæ liberas in Græciâ ciuitates relinquere, neque ad mare propiùs accedere quàm ad equi cursum, neque inter Cyaneas petras, & Chelidonias insulas longâ aut rostratâ naui vehi; conditionibus tam duris atque fœdis, vt

Cimon moritur.

Persarum Athenienſibus pacem turpiſſimam ineunt.

captis Babylone, Susis & Ecbatanis vix deteriores accipere nequirent.

Decemviri dum nimis possunt exauctorantur

Decemuiri cum omnia Romæ posse viderentur exautorati sunt. Sustulerat enim Appius Claudius plerosque Decemuiratus atque Tyrannidis aduersarios, & inter cæteros Siccium famosum illum Tribunum plebis, & multarum palmarum virum, quem per satellites suos interimendum curarat. Sed cùm idem libidinem crudelitati junxisset, ferri non potuit. Virginiam enim dignam nomine suo Romanam puellam cum sæpe de stupro tentasset, semper repulsam passus est; quare amore simul & furore concitatus ei calumniatorem opposuit de sinu suo, qui negaret eam ingenuam esse, sicque libertate priuatam Appij Claudij turpissimis amoribus submitteret. Sed pater ejus Virginius Miles fortis, & ciuis bonus, ejus dedecus, & iniquam seruitutem auertit illatâ nece, maluitque filiam nullam habere, quàm turpem. Itaque casto sanguine perlitus commilitones ad opem sibi, patriæque ferendam incitauit. Miles ergo regressus in vrbem Auentinum occupat, quibus juncti sunt omnes qui jampridem defectionem à Decemuiris moliebantur. Erant quoque Decemuiris fautores sui atque satellites; ne tamen ciuile conflaretur bellum L. Valerius potitus, & M. Horatius sapienter impediuerunt. Eorum igitur operâ, & consilio decemuiri sponte magistratu abierunt, acceptâ tamen cautione nihil cum iis nisi ex judicio, & legibus actum iri. Tum creati de more Consules, qui concordiæ autores extiterant Valerius, & Horatius, & Tribuni plebis. Ij statim diem dixere decemuiris & Appio, qui illicò in carcerem datus est, accusante Virginio. Paulò post tamen elisis faucibus inuentus est in carcere, siue is ipse sibi, seu huic Tribuni laqueum iniecerunt. Alius quoque decemuir Oppius in vinculis necatus est, alij in exilium sponte, bonis publi-

Virginia ceditur à patre.

Appius in carcere inuentus est mortuus.

publicatis, abierunt. Tum eorum administris, & satellitibus data venia, ne in plures sæuiendi, daretur occasio. Ita legibus optimis Romana ciuitas temperata est, quas Legislatores scelerat ssimi concinnarant, ex suis ipsi legibus, factisque judicati.

Consules duo triumphans. Consules deinde ambo in hostes profecti de iis retulere victoriam: sed cum triumphum à plebe potiùs, quàm à Senatu impetrare maluissent, quam fortes se belli Imperatores præbuerant, tam domi se turpes adulatores ostenderunt.

OLYMP. LXXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3606. 306.

Victi Eubœenses & Megarenses ab Athen. Eubœenses & Megarenses deficiunt ab Athenienfibus. Victi omnes à Pericle, atque ad obsequium reuocati, ostenderunt populis minoribus, qui magnam Remp. vicinam habent, necessariam esse vel societatem, vel seruitutem.

OLYMP. LXXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3607. 307.

Phocenses, & Delphici committũt Lacedæm. & Athen. Phocenses tum potiebantur templo Delphico, eiusque diuitiis, quod Delphici ciues diutiùs ferendum non putarunt. Hi ergo Lacedæmonios euocarunt, quorum operâ, & armis tutelam Templi receperunt. At Phocenses accinere socios Athenienses, qui Duce Pericle antiquis dominis restituerunt templum. Sic inter fœdera pugnabat vterque populus, & vitiligabatur, negabatque injurias sociorum vindicatas bello, inter vindices fœdera violare.

Tolmides cæsus. Expugnauit etiam hoc anno Tolmides Atheniensis Cheronæam: Sed idem posteà à Bœotis cæsus est. Quare irati Athenienses Bœotiam omisere, quæ vniuersa tanti Ducis jacturâ, redimenda nequaquam videbatur.

OLYMP. LXXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 3. 3608. 308.

Malè tum res Atheniensium procedebant, &

Tricennalia fœdera Ath. & Laced. defluxissent penitùs nisi eas Pericles continuisset atque erexisset. Is Eubœenses iterùm rebellare ausos repressit ac domuit. Lacedæmonij quoque irruperunt in Atticam, sed post aliquot velitationes tricennalia fœdera inter vtrumque populum composita sunt, cum neutram in partem inclinatura victoria videretur, neutro aut satis vegeto, aut satis attrito.

Charondas Thuriorum Legislator. Tum quoque Thuriorum vrs instaurata est à Sybaritis, Atheniensium operâ, eamque Charondas bonis legibus temperare conatus est; inter quas illustris ista, ne quis de mutandis legibus ageret, nisi inserto in collum fune, vt si quid injustum præponeret statim strangularetur: quia satiùs videbatur vti legibus non ita bonis, quàm mutatis.

OLYMP. LXXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3609. 309.

Muri Hierosol excitati à Nehemia. Pertinent ad hunc annum vigesimum Artaxerxis excitati muri Hierosolymitani duce Nehemiâ, qui sapienter ac fortiter hostium molitiones delusit, & dejecit. Quando & ignis in speluncâ absconditus tempore Hieremiæ, & in aquam crassam conuersus ad aspectum Solis exarsit in templo, cujus rei fama anno insequenti in Perside vulgata, jam satis propensos in Iudæam Artaxerxis animos, iis penitùs addixit. Inuenta fuit eodem tempore Arca, & Religiosa suppellex, quæ tandiu latuerant, nemine latebrarum conscio; quoniam eorum inueniendorum curam Deus ipse sibi reseruarat.

Canuleij lex de maritãdis ordinibus. Romæ C. Canuleius Trib. pleb. legem tulit de connubiis patrum cum plebe miscendis, & eam tulit impedito delectu, cum multi simul hostes insurgerent. His permoti patres Reip. potiùs quàm dignitatis suæ rationem habendam esse duxerunt.

OLYMP. LXXXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 1. 3610. 310.

Tarentini hoc anno contra Thurios bellum

gesse-

gessere, quo Thurij nouos Atheniensium recepere colonos, inter quos Lysiam annorum 15. & Herodotum historiæ parentem nondum duodennem, quem hic libros suos scripsisse nonnulli putant, magnâ Italiæ gloriâ. *Thurij nouos Colonos Athen. recipiunt.*

Florebat hac Olympiade Melissus origine Samius Parmenidis auditor, qui otiosam inertemque Philosophiam non docuit, sed regendis ciuitatibus accommodatam, non domi tantùm, sed & militiæ bonus. *Melissus floret.*

Florebat eodem tempore Protagoras Abderites, dictus Atheos, quod initio cuiusdam libri ita scripsisset. *De Diis, sintne an non sint, nequeo statuere: multa enim id scire prohibent, rei incertitudo, & breuis hominum vita.* Baiulus quondam fuerat, sed cum Democrito collocutus, Philosophiam suis humeris imposuit, cui par ferendo non fuit; itaque Sophistes esse maluit, abdicato Philosophi nomine, neutro dignus, sed ignibus, quibus libri ejus accusante quodam Theodoro, Athenis meritò conflagrarunt. *Et Protagoras Atheus.*

Tribuni Militares hoc anno primùm creati Romæ, potestate consulari: Sed auguribus vitio factos esse denunciantibus, plus fidei volucribus, quàm toti populo Romano habitum est. Itaque in eorum locum post tres menses, suffecti Consules duo L. Papyrius Mugillanus, & L. Sempronius Atratinus, suum vanissimis homuncionibus debuere consulatum. *Trib. Mil. primùm Romæ creat.*

C A-

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno 3610. ad 3620.

OLYMP.LXXXIV.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.2.	3611.	311.

Volsci ad Ardeam victi.

VOLSCI hoc anno à M. Geganio Macerino secundùm Consule, non solum victi ad Ardeam, quam non satis concordem obsidebant, sed & sub jugum missi sunt. Verùm non hic malorum finis fuit. Dimissi enim inermes cum in Tusculanos incidissent, trucidati sunt. Itaque consuli decretus triumphus post rebelles ciues seuerè compressos, ob rem non tantùm fortiter, sed & sapienter administratam.

Censores primùm creati.

Cum Romani Consules ob frequentia bella sæpe abesse cogerentur, neque lustro & censu suo tempore confectis Remp. satis prouidè administrarent, Censores creati, qui his ex suo munere defungerentur, Romanosque in officio continerent. Creati sunt hoc anno primi Papyrius, & Sempronius, vt quod ex Consulatu anno superiore his detractum esset, hac nouâ dignitate cum fœnore restitueretur.

OLYMP LXXXIV.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.3.	3612.	312

Samus deficit ab Athen. multatur à Pericle.

Samus insula defecit ab Athenienfibus, cujus defectionis præcipua causa fuit Aspasia Milesia Periclis amica, in cuius gratiam fauit ille Milesijs impensiùs, quàm æquitas pateretur. Iussi sunt itaque Samij abstinere bello, & controuersias suas ad arbitrium Atheniensium componere. Verùm illi parere recusarunt: quare aduersus eos missus Pericles cum 40. nauium

clas-

classe, & vrbe potitus optimatium statum in popularem vertit; quinquaginta viros nobiles, totidemque pueros obsides extortos in insulâ Lemno deposuit, plus turpibus amoribus suis, quam patriæ, sociæque ciuitati concedens.

Hoc anno est à Romanis colonia Ardeam deducta, vt tumultus comprimerentur, qui anno superiori patricios & plebem Ardeatinam distraxerant, quorum hæc Volscos, illi Rom. auxiliatores accersiuerant, vt iam omnes effecti Romani Volscis fauere dediscerent.

Ardeam deducta Colonia.

Ludi quoque à decemuiris voti cum Romana plebs secessionem minaretur, hoc anno exhibiti sunt, ne impij & scelerati homines in vouendo, quàm boni ciues in exequendo paratiores viderentur.

Ludi, voti à Decemuiris, celebrati.

OLYMP. LXXXIV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 4. 3613. 313.

Samij subreptis obsidibus suis ex Lemno euocatisque auxiliatoribus Persis, aduersus Athenienses rebellarunt, & Miletum obsederunt: Sed adfuit illicò cum decem collegis Pericles. Hujus aduentu cognito Samij obsidione solutâ cum 60. nauibus huic occurrunt, sed victi in portum suum, vrbemque compacti sunt, & obsessi. Intereà ad eorum auxilium Phœnices accurrerunt, quibus dum occurrit Pericles, ne ancipiti prælio, distractusque dimicare cogeretur, Samij duce Melisso Philosopho prætore suo erumpentes, relictos in obsidione Athenienses fudere, & eorum plerisque noctuas captis ferro candenti in fronte inscripserunt. Verùm rediit victor Pericles, & Machinis vrbem verberauit, quas ab Artemone Clazomenio in hac obsidione quidam primùm inuentas ferunt. Itaque Samij quibusuis conditionibus sese dedere compulsi sunt, & dum vicinos Milesios opprimere moliuntur libertatem suam, atque Remp. perdiderunt.

Samij rebellãtes & iterum vincuntur à Pericle.

Artemon machinarũ bellicarũ inuentor.

Obiit

OLYMP. LXXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3614. 314.

Decetius moritur. Obiit tum Siculorum Dux Decetius ex morbo, cui neque ingenium, neque prudentia ad res magnas, sed tantùm fortuna defuit.

Fames Romæ Sp. Melius Tyrannidem affectat. Romæ tanta fames hoc tempore sæuiit vt plerique se præcipitarent in Tiberim. Eam occasionem nactus Spurius Melius vir prædiues, frumento ex Etruriâ accito, largitiones fecit majores, & majori fastu quàm priuatum decebant. Itaque sibi plebem ita deuinxit, vt non consulatum modo, sed summam in Vrbe potestatem sperare videretur. Insanus qui nesciret plebem famelicam ad omnia se demittere, saturam dominorum inimicissimam esse, & suæ retinentissimam libertatis.

OLYMP. LXXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3615. 315.

Creatus est hoc anno Consul sextùm T. Quintius Capitolinus, magno Reip. bono, vtpote qui Spurij Melij disiiciendis consiliis par vnus esset. Itaque cum præfectus annonæ ad eum retulisset arma apud Melium comportari, & Tribunos plebis ad prodendam Remp. emptos, is sine cunctatione T. Quintium Cincinnatum Dictatorem dixit, à quo renunciatus Equitum

Cæsus Sp. Melius à Seru. Ahala Cincinnati Equitum Magistro. Magister Seruilius Ahala. Postero die vrbe præsidiis egregiè munitâ descendit in forum Dictator, euocauitque Melium ad suum tribunal per suum Eqitum Magistrum. At reus dum tergiuersatur, & auxilium suæ plebis implorat, à Seruilio trucidatus est. Cincinnatus jure cæsum videri pronunciauit, domum ejus euerti jussit, ac bona publicari. Rebus autem compositis Ahala à Lucio præfecto annonæ accusatus est, damnatusque vertere solum compulsus est, vir sanè meliori Rep. aut judicibus æquioribus dignior.

Epidamnus capta. tisti Corinthi. Obsidentes Epidammum Corcyræi cum accepissent Corinthios parare sexaginta nauium

classem, vt venirent ad vrbis auxilium, cum Lacedæmoniis & Sicyoniis Legatis Corinthum adiere, & suasere, vt res potiùs jure, quàm armis decideretur. Verùm cum conuenire non potuissent certatum vtrimque pertinacissimè, victi Corinthij, Epidamnus capta, Corinthiorum agris atque naualibus illata vastitas. Hoc eis pretio pax repudiata stetit.

OLYMP. LXXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3616. 316.

Corinthij magno studio parabant classem vt acceptum anno superiori dedecus relinerent. Quare Corcyræi legatos misere ad Athenienses, qui peterent auxilia: Misere & Corinthij, qui ea dissuaderent. Frustra: nam Lacedæmonius Cimonis filius cum decem nauibus Corcyram tutari jussus est: videlicet cum eâ cautione, ne Corinthios aggrederetur, sed tantùm Corcyræos præstaret tutos, ne tricennalia fœdera violari putarentur. Ita subdolè Græci sibi inuicem, ac sanctissimis pactis illudebant. *Corinthij & Corcyrei parant classem.*

Fidenæ colonia populi Romani ad Veientes, eorumque Regem Tolumnium defecêre. Missi à Ro. legati cum causam defectionis inquirerent à Fidenatibus interfecti sunt, vt hoc pacto spem reconciliationis omnem ejurarent. His legatis statuæ in rostris positæ sunt, vt eos pro patriâ gloriosè mortuos posteritas sciret. *Legati Rom. cæsi à Fidenatibus.*

OLYMP. LXXXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3617. 317.

L. Sergius. Fidenas bellum Veiens fortiter inchoauit, at cum huic perficiendo par non videretur, Dictatori Æmilio Mamerco commissum est. Prælio inito cæsus est Rex Tolumnius à Cornelio Cosso, qui & spolia huic opima detraxit, & juxta Romuli spolia defixit: ipse in triumpho Dictatoris, quadrigis inuectus, plures in se oculos quam ipse triumphans attraxit. *Spolia opima à Corn. Cosso. Tolumnio detracta.*

Cor-

dictus est Dictator A. Seruilius Priscus, qui statim omnes ad arma idoneos eduxit, hostem fudit, & Fidenas compulit. Cumque se vrbem capere, munitam desperaret, egit in arcem cuniculum etiam monte perfosso, qui apertus nec opinantibus ciuibus & Romanos, & vrbem suam esse captam ostendit. Vrbs ferro flammisque excisa multo sanguine, multisque facibus legatorum manibus litauit.

OLYMP. LXXXVI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3620. 330.

Athenienses in Macedoniam copias mittunt: Sed iidem statim cum Perdiccâ fœdus inierunt, quem non tam vincere, quàm terrere volebant, longè Græcis quàm Macedonibus infestiores. *Athenienses Perdicam terrent.*

Veientes & Falisci Fidenarum excidio permoti populos Etruriæ duos suprà viginti permouere conantur, quare tum delectus est Dictator Æmilius Mamercus quasi difficillimis Reip. temporibus. Quieuêre tum Etrusci, & Veientum atque Faliscorum consilium improbatum. Dictator tamen, vt magistratus sui monimentum relinqueret, censuræ tempus à quinquennio ad sesquiannum contraxit lege à populo latâ. Quæ res ita censores pupugit, vt eundem deposito summo magistratu tribu mouerint, & fecerint ærarium. Quod adeò absurdum est visum, vt quominus iis à populo vis inferretur, vnius Æmilij obstiterit autoritas, qui tum maximè quid in se & alios posset ostendit, cum summâ animi moderatione, & magnanimitate. *Mamercus Dictator censuræ tempus cõtraxit.*

CA-

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno 3620. ad 3630.

OLYMP. LXXXVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3621. 321.

Metonis Enneadecaeteris seu numerus Aureus

TVM Meton Pausaniæ filius Enneadecaëteridem publicauit suam, seu annum suum decemnouemnalem, quando annis nouemdecim lunaribus, solares annos exæquare conatus est, septem intercalationibus, videlicet annis 1. 6. 8. 11. 14. 17. & 19. Quod curriculum per excellentiam *Numerus Aureus* appellatus est & ad nos quoque perseuerat, computo Ecclesiastico solitus alligari.

Pestis Romæ.

Romæ sæuiente pestilentiâ ædes Apollini vota, sed votum irritum fuit, sæuiente nihilominùs pestilentiâ. Tarentini quoque Siris incolas aliò transtulerunt, & coloniâ suorum additâ. Heracliam condiderunt, Græcis hac parte crescentibus cum in alia sese fædè lacerarent.

Heraclia à Tarentinis condita.

OLYMP. LXXXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3622. 322.

Mineruæ simulacrum à Phidia.

Phidias Mineruæ simulacrum Athenis absoluit ex ebore 26. cubitorum altitudine, variis figuris exornatum. Fuit ipse Phidias Diis effingendis quàm hominibus melior, inquit Quintilianus, sed cum Dij tantùm ab hominibus Majestate, palæstrâque distarent.

Athenienses victores Callia suo duce cæso.

Tum Callias Atheniensium Dux Macedoniam reliquit, & versus Potidæam perrexit, cum 70. nauibus, & tribus Atheniensium millibus, multisque sociis ac sexcentis Macedonum equitibus. Potideatæ & Peloponnesij ad Olynthum consederunt duce peditatus Aristæo, equitatus Perdiccâ, qui tum ab Atheniensibus,

ſibus, fide Barbaricâ, defecerat. Tandem conflixerunt hæ copiæ ancipiti prælio. Vincere tamen viſi ſunt Athenienſes quamquam Calliam ducem perdidiſſent, cui Phœmio ſtatim ſubrogatus, victoriam à ſuis ſtetiſſe demonſtrauit.

Corinthij populos omnes concitant aduerſus Athenienſes, quos violaſſe fœdera Lacedæmonij declararunt. Athenienſes inter bellum nutabant, & pacem; ſed eos ad deteriora conſilia impulit Pericles, conſilio vſus Alcibiadis nepotis ex fratre, ne rationem reddere cogeretur ingentis pecuniæ, quam adminiſtrarat. Itaque reſponſum Lacedæmoniis, Athenienſes non ſuſcepturos bellum, ſed propulſaturos: vniuerſa Græcia communi conſilio in hoc bellum incumbit; cui cum cauſam dediſſent Athenienſes, ejus quoque damna libertatis ſuæ jacturâ luerunt.

Pericles belli Peloponneſiaci author.

OLYMP. LXXXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3523. 323.

PELOPONNESIACVM BELLVM annorum duoderriginta hoc anno cæptum eſt Veris initio, à Thebanis 300. qui Platæas vrbem Bœotiæ, amicam Athenienſium, occuparunt ſed non retinuerunt, immò 180. è ſuis amiſerunt perfidiosè jugulatos à Platæenſibus, eis cadauera pro viuis reddentibus.

Belli Pelopon. initium. Thebani Plateas capiunt.

Archidamus intereà Lacedæmoniorum Rex Atticam populatus eſt, dum Pericles centum triremium Claſſe Peloponneſum diripiebat. Tandem ambo multis acceptis illatiſque damnis prædâ diuites, in patriam egentem redierunt.

Attica, & Laconia deſolantur.

A. Poſtumius Dictator aduerſus Æquos & Volſcos pugnauit, eique fortiſſimè Vectius dux Volſcorum reſtitit, & cruentam tantùm reliquit victoriam. Dictator enim ipſe vulneratus eſt, & plerique Romanorum duces: expugnata tamen etiam hoſtium caſtra non dubiam Romanorum dixere victoriam. Is Poſtumius filium

Poſtumius Dictator filium cædit.

lium suum contra jussus suos pugnare ausum, securi percussit, & nobilem triumphum suo sanguine funestauit, melior ciuis, quàm pater.

OLYMP. LXXXVII. ann. 3. | Mundi 3524. | Vrb. Cond. 324.

Pestis saeuit Athenis. Sæuiit hoc anno grauis pestilentia, exorta primùm in Æthiopiâ, indeque Ægyptum, Persidem, Græciamque peruagata, cum maximo tamen Atheniensium, leui cæterorum Græcorum damno. Vtrimque etiam abactæ prædæ; sed majores excursiones inhibuit pestilentia. *Pericles exautoratus, & restitutus.* Tum quoque Pericles exautoratus, & grandi pecuniâ mulctatus fuit; paulò post tamen restitutus, quia par ei reperiebatur nemo, majori dedecore infligentis, quam recipientis infamiam. Legati quoque Lacedæmoniorum cum Aristæo Corinthio, euntes ad Persarum Regem, ab Atheniensibus intercepti, cæsi sunt, & in foueas projecti, pænâ vt aiebant Talionis, quæ raro crudelitate caret. Ita inter Græcos, non tantùm armis, sed & suppliciis pugnabatur.

OLYMP LXXXVII. ann. 4. | Mundi 3625. | Vrb. Cond. 325.

Agon Athen. Potidæam capit. Agon dux Atheniensis hoc anno Potidæam ad deditionem compulit; at vrbe tantùm potitus est, ciuibus in vrbes & vicina oppida dilapsis. Itaque Athenis missa Colonia ex vrbe ciuitatem effecit.

Moritur Pericles. Obiit hoc anno Pericles, cum duos annos & sex mensibus à bello concitato vixisset. Lues enim quæ anno superiori duos ei filios & sororem eripuerat, eidem hoc anno non pepercit. Vir planè magnus, & linguâ manuque potens, omnique celebratione dignissimus, nisi virtutes eius malè administrata pecunia, ideoque concitatum graue bellum, inquinasset.

OLYMP. LXXXVIII. ann. 1. | Mundi 3526. | Vrb Cond. 325.

Nascitur Plato. Natus hoc anno Plato extinctum superiori anno.

anno Græciæ lumen, suâ luce visus est rursus accendere.

Sed item mortuus est Anaxagoras, dignissimus nomine sapientis, vt pote qui sapientiam bonis omnibus anteposuit: Rem ergo priuatam publicatamque contempsit, vni intentus Philosophiæ, & cælestium contemplationi, patriam suam ratus esse cælum, quod incolebat animo. non quam pedibus terram calcabat. *Moritur Anaxagoras.*

Platææ item hoc anno obsessæ ab Archidamo, atque Bœotiis: sed vrbs inuenta est ad resistendum paratissima, nec vnius anni huius expugnatio. Athenienses parum feliciter in Thraciâ depugnarunt; eodem modo Lacedæmonij aduersus Phormionem in Acarnaniâ, alternis ad eos currente, atque recedente victoriâ. *Platææ obsessæ à Lacedæm.*

OLYMP. LXXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3627. 327.

Leontini cum Syracusanis difficili bello implicati, suisque rebus diffidentes auxilia petunt ab Atheniensibus per Legatum Gorgiam. Miserunt hi naues in Siciliam duce Lachete, seu Chareade, qui & ab aliis Chabrias dicitur, quæ insulas aliquot & regiones depopulatæ, prædâ quàm gloriâ auctiores rediere. *Leontini & Syracusani diffident.*

Res Corcyræorum hoc anno fuerunt afflictissimæ, cum eorum aliqui fauerent Lacedæmoniis, alij Atheniensibus, alij nulli populo addicti sui iuris esse vellent. Itaque adeò immanibus odiis in se inuicem efferati sunt, vt se & ciues & Græcos esse penitùs obliuiscerentur. *Corcyræi diffidentes rem suam euertunt.*

Tum quoque Platæenses viginti suprà ducentos ex vrbe feliciter & fortiter eruperunt, per media obsidentium castra, & deluso hostium insequentium studio ad suos incolumes peruenere. Paulò post tamen reliqui inclusi dediderunt se eâ lege, ne indictâ causâ damnarentur. Auditi sunt accurratè, omnesque addicti neci 200. Platæenses, & Athenienses 25. vrbs diru- *Eruptio illustris Platæensium.*

sa

ta in gratiam Thebanorum, qui excidium hujus vrbis præmij, & rei bene nauatæ loco sibi satis esse duxerunt.

Archidamus Atticam diripit Ath. Acarnaniam. Archidamus hoc quoque anno in Atticam irrupit, in eaque tandiu grassatus est, quandiu tulere importata & inuenta cibaria. Redierunt quoque ex Acarnania Athenienses re non infeliciter gestâ duce Phormione.

Mytilenæi rebelles se dedunt Ath. Paches & Alcidas. Mytilenæi quoque tum ab Atheniensibus ad Lacedæmonios defecere, sed statim à prioribus dominis obsessi duce Pachete. Ad eorum auxilium venerunt etiam Lacedæmonij Alcidâ duce, sed tardius & ignauiùs accesserunt quàm Lacedæmonios decebat, sui Imperatoris culpâ. Itaque sese dedere compulsi sunt Mytilenæi contra quos Athenis seuerissima primùm dicta est sententia, deinde mitior, quætamen priùs allata est quam seueriorem Paches executioni mandasset, cum ingenti gaudio & judicum, & reorum.

OLYMP.LXXXVIII *Mundi* Vrb. Cond.
Ann. 3. 3628. 328.

Pestis Athenis. Pestis hoc quoque anno Athenis atrocissimè sæuiit, quod nihil æquè huius vrbis vires afflixit. Huic quoque conjuncti sunt terræ motus ingentes, marisque restagnationes quæ multis Atticæ, & Eubœæ locis vastitatem intulerunt. Nihilominus Athenienses ita vexati, ac pæne attriti in varia loca Classes miserunt; in Peloponnesum 30. naues; in Melum insulam 50. Tum quoque cum pedestribus copiis in Ætoliam duce Demosthene irruperunt, sed ab Ætolis vexati atque lacessiti, damni minùs intulerunt, quàm acceperunt, atque ad Naupactum victis similes redire sunt compulsi. *Athenienses non despondent animos.*

Expiata Delos. Tunc etiam Delus expiata est sublatis ex insulâ cadaueribus, & loculis: quia nefas putabatur hîc sepeliri quemquam, vbi Apollo & Diana primùm vixissent.

In Italiâ tres Tribuni militum parum inter se conuenien-

conuenientes à Veientibus in castra repulsi sunt, minori damno, quàm ignominiâ. Ea res Fidenates ad defectionem impulit, quibus oppositus est Dictator Aemilius Mamercus. In eum hostes furiarum instar facibus & laruis instructi prodierunt. Ea species primùm Romanos perculit; sed animati voce, manuque Ducis, fanaticorum sanguine faces restinxere. Victi ergo Fidenates, in flumen plerique se conjecerunt, vnde enatauere pauci; quos insecuti Romani, fugientibus permixti Fidenas irruperunt; vbi Fidenatium faces, ad vrbem incendendam adhibitæ sunt. *Fidenates victi: eorum vrbe incensa.*

OLYMP. LXXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 4. 3629. 329.

Demosthenes dux Atheniensium Pylum dissitam Lacedæmone stadiis quadringentis diligenter communiit, cum incredibili Lacedæmoniorum dolore. In Sphacteriâ igitur insulâ Pylo oppositâ delectos viros collocarunt: sed ij mox Cleone Atheniensium Duce in insulam transgresso post diuturnum certamen inediâ fracti sese dedere compulsi sunt, ducenti nonaginta duo; qui mox Athenas translati sunt. Tum quoque mentio aliqua pacis injecta, quæ tamen Atheniensium tumore & fastu dejecta est: iidem tamen mox didicere se nondum satis potentes, Lacedæmonios nondum satis esse depressos. *Pylus munita ab Athenien.*

Anno septimo belli Peloponnesiaci obiit Artaxerxes Longimanus, regni sui anno 40. quando etiam extinctus est ei charissimus Nehemias, de populo suo & religione, si quis alius optimè meritus. *Mors Artaxerxis Longimani: item Nehemiæ.*

Artaxerxi successit filius vnicus Xerxes secundus Rex Persarum, qui degustauit potiùs, quàm rexit imperium intra dies quinque suprà quadraginta sublatus: nam Sogdianus, quem alij Secundianum vocant, conciliato sibi Pharnacyo Eunucho, eum in quodam festo temu- *Xerxes secūdus succedit patri & cæditur à Sogdiano.*

jentum, & dormientem occidit. Sogdianus autem potitus regno Bagorazum Eunuchum sibi jam pridem odiosum lapidibus obrui jussit, quam necem, cum Xerxis morte conjunctam permoleste tulit exercitus, qui mox ad Ochum, aliter Darium Nothum defecit, à quo interceptus Sogdianus, cum sex mensibus, & diebus quindecim regnasset, in cineres conjectus interiit, dignior qui viuus flammis arderet.

OLYMP. LXXXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3630. 330.

Darius Nothus regnat. Darius Nothus, aliter Dariæus, prius Ochus dictus 9. Rex Persarum occupauit imperium, & ad annos vndeuiginti rexit. Filius erat Artaxerxis, sed ex Cosmartidene Babyloniâ concubinâ genitus. Is vxorem habuit sororem suam, sed ex aliâ matre genitam Parysatidem fœminam crudelem, sed callidam, & cuius potissimùm consilio & artibus Sogdianum oppressit. *Filii Darij Nothi.* Ex eâ porrò priuatus Darius suscepit Arsacam qui dictus est Artaxerxes Mnemon, & Amistrim fœminam: Rex autem factus ex eâdem vxore genuit Cyrum minorem, & alios tredecim, iœcundioribus nuptiis quàm felicibus.

Nicias Ath. Cytherã insulã capit. Nicias Dux Atheniensium cum classe nauium sexaginta Lacedæmoniis eripuit. Cytheram insulam, qua vtebantur quasi portu onerariarum ex Aegypto, & Africâ venientium; atque ita erepta sibi commercia peregrina grauiter tulere Spartani. Accedebat & desperatio quod sibi deinceps mari certādum esset, cum tamen inferiores se Atheniensibus in naualibus præliis nimis sæpè didicissent. Porrò Cythereenses omnes emissi, sparsiq; per diuersa loca, aduocati Athenas Coloni, vt majori odio Spartanos, quibus imminebant, vexarent, & attererent.

Brasidas res Laced erigit. Erexit tamen eorum vtcumque animos Brasidas Dux eximius, per quem abductæ sunt Acanthus, Stagira, Torone, & quæ maximè pupugit Athenienses Amphipolis. Ab hac parte

si au-

si auxilium à suis accepisset Brasidas, res Atheniensium conciderant. Erat enim in hoc duce egregiæ corporis, animique dotes, eiusque fortitudo atque prudentia, mansuetudine, & liberalitate condiebantur. Accessit & id Atheniensibus damni, quod Bœoti duce Pagonda eos profligauere mille viris cum eorum duce Hippocrate cæsis. At in Delij oppugnatione Athenienses vicissim Bœotos repressere, multis eorum captis, atque trucidatis. Quæ clades victoriis permixtæ Lacedæmonios non desperare omnia, Athenienses omnia sperare non debere, tantùm docuerunt.

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno 3630. *ad* 3640.

OLYMP. LXXXIX. *ann.* 2. *Mundi* 3631. Vrb.Cond. 331.

Lamachus Atheniensis ad Heracleam tempestate amittit classem; quare annuæ inter Lacedæmonios & Athenienses induciæ confectæ sunt. De iis priusquam audiret aliquid Brasidas Scionem cepit, & ad Lacedæmonios vrbs Menda defecit: vnde omnia turbata, neque Spartanis redditi captiui, quos tamen vt reciperent, plerasque rei bene gerendæ occasiones elabi siuerant, plus ciuibus pauculis, quàm toti patriæ imprudenter tribuentes. *Lamachus Ath. amitt. sit Classē.* *Brasidas Scionem capit.*

Tum etiam Perdiccas a Lacedæmoniis abalienatus est, vir tempori magis, quàm suæ gloriæ seruire gnarus. *Perdiccas dubiæ fidei.*

Incensum quoque Argis templum Chrysidis Sacerdotis incuriâ, cum hæc vittis facem imprudens admouisset, & statim se somno dedisset. Fugit illa Phliuntem, atque in eius locum *Argiuum templum incensum.*

I 2 sub-

subſtituta Phaneis templum inſtaurandum, non adornandum, curandumque ſuſcepit.

Sempronius deféditur à Tẽpanio.

Sempronius Conſul aduerſus Volſcos malè pugnauit, & victus fuiſſet niſi Sextus Tempanius equitum decurio ex plebe, fortiùs & conſtantiùs quàm ipſe Conſul depugnaſſet. Cùm autem Sempronium Tribuni plebis accuſaſſent, eum defendit Tempanius, de ſe modeſtè, de Conſule magnâ cum laude locutus. Quare redux in vrbem Conſul gloriam ei quam meruerat reddidit, eo redditam illuſtriorem, quod eam ſibi à Tribunis cum ignominiâ Conſulis, datam, ſapienter rejeciſſet.

OLYMP. LXXXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3632. 332.

Mors Braſidæ victoris; cadit & Cleon.

Cleon Athenienſis mitti ſe poſtulat aduerſus Braſidam, & primo impetu Toronem expugnat, vbi ſæuiit acerbiùs quàm magni Ducis fortitudo pateretur. Inde præl. o commiſſi duo exercitus, à duobus fortiſſimis ducibus; at victi demùm Athenienſes Braſidâ lethaliter vulnerato; qui & auditâ ſuorum victoriâ præ gaudio expirauit. Cæſus quoque Cleon in fugâ à quodam Myrmecio, lethi genere factis eius egregiis & animo nequaquam reſpondenti.

Annorum 50. induciæ inter Athen. & Laced.

Itaque annorum quinquaginta induciæ initæ ſunt inter vtrumque populum, jam decennali bello fatigatum, neque tamen victum, aut victorem. Eas autem maximè procurauit Nicias, non fortis tantùm Imperator, ſed prouidus adminiſtrator Reipub. Tum ergo redditæ ſunt vtrimque vrbes & captiui, atque inter reliquos tandiu expectati Sphacterienſes Lacedæmonij: qui tamen Spartam reduces illicò exautorati ſunt, quod arma tradidiſſent, paulò poſt tamen reſtituti, vt pœnæ breuitas, exiguitatem criminis argueret.

Eudoxus Gnidius.

Circa hæc quoque tempora florebat Eudoxus Gnidius, Aſtrologus celebris, in Aegypto diu commoratus, vbi ſidera ſpeculatus erat dum ſui

Græci

Græci terris affixi, sese fœdissimè lacerarent.

Accusatus est iterum Romæ Exconsul Sempronius à L. Hortensio Tribuno plebis ob rem male gestam in Volscos. Verùm liberatus fauore militum interminantium se vestem illius gratiâ mutaturos. Tempanius etiam creatus est Tribunus plebis in annum sequentem, plebeis atque patriciis in hoc ipsi conferendo magistratu, ob summam eius modestiam, conjunctissimis.

Tempanius fit Trib. pl.

OLYMP. LXXXIX. *ann* 4. *Mundi* 3633. Vrb. Cond. 333.

Noui in Greciâ tumultus excitati, quos more suo Corinthij curarunt. Hi Argos profecti ostenderunt fœdera inter Lacedæmonios, & Athenienses inita, toti Græciæ seruitutem accersere, si duo illi potentissimi populi conspirarent. Argiui ergo diuites, & intacti hactenùs hoc bello, cum reliquis Græcis societatem inierunt, exclusis tantùm Atheniensibus & Spartanis. Hi porrò populi duo commercia inter se liberè exercebant, qui primus pacis fructus esse solet, at neutri reddebant vrbes, neque socias ad recipiendum fœdus adigebant: pax igitur ista spei plus quàm vtilitatis afferebat, & ritè expendentibus bellum portendebat. Erant quoque dissimillimi horum populorum mores Lacedæmonij faciles, & boni, Athenienses contra sæui & arrogantes, itaque quos hi repellebant, sibi adjungebant illi, vnde facta rerum mutatio: quod Athenienses armis & felicitate acquisierant, acerbitate suâ perdiderunt; quod Lacedæmonij fortunâ, atque incuriâ amiserant, comitate suâ, etiam cum fœnore, recuperârunt.

Noua occasio belli in Græcos.

Athen. & Lace. moribus dissimillimi.

Vestalis Postumia causam de incestu dixit ob leuem suspicionem, sed hoc tempore non iniustam. Erat huic ingenium petulantius, & amœnior corporis cultus, quàm virginem sacram deceret. Absoluta demùm est à Pontifice maxi-

Postumia Vestalis liberior accusata.

mo, sed admonita seriò, vt leuitatem poneret, cultum assumeret qui virginem Vestalem saperet; religiosa æquè, iustaque sententia & Christianis temporibus ac moribus digna.

OLYMP. XC. ann. 1. | Mundi 3634. | Vrb. Cond. 334.

Alcibiades pacem dissoluit perfidè.

Pax inter Lacedæmonios & Athenienses à Niciâ sapienter procurata, per Alcibiadis perfidiam, & fraudem dissoluta est. Euocauit enim Athenas legatos Argiuorum, eis pollicitus auxilium, sed adfuere quoque legati Lacedæmoniorum cum summâ auctoritate. Alcibiades autem veritus ne si legati illi se profiterentur ad pacem procliues, plebem quoque ad pacem pertraherent, eis suasit ne coram populo faterentur se αὐτοκράτορας esse, promisitque eis Pylum mox reddendam. Habuere fidem homini perfidiosissimo imprudentes legati, vnde quasi inconstanter locuti sunt explosi, Alcibiade etiam in eos vociferante. Cum Argiuis itaque percussum fœdus, bellum graue Atheniensibus conflatum cum omnium odio in Alcibiadem fraudis huius, ac belli Architectum.

Elei exclusi Olympico certamine.

Elei ab Olympico certamine sunt exclusi quòd per inducias Olympicas oppidum inuasissent, quoniam id officere putabant Græci libertati publicæ, quam ipsi atrocissimis bellis extinguere moliebantur.

OLYMP. XC. ann. 2. | Mundi 3635. | Vrb Cond. 335.

Græci se mutuis cladibus atterunt.

Argiui cum Lacedæmoniis manus conseruerunt, ac perdiderunt mille ac centum viros, cum hi trecentos duntaxat amisissent obtulere nihilominus victis pacem victores, quæ & coaluit, Alcibiade lapidem omnem mouente, vt eam prohiberet, sed vtriusque populi rationes, eius malitiæ præualuere. Bœoti quoque Heracleam Trachiniæ occuparunt. Alcibia-

biades in Peloponnesum intulit arma; Epidaurus ab Argiuis capta. Ita se mutuis cladibus atterebant Græci, victi etiam, cum se vicisse arbitrarentur.

Seruitia Romæ de incendiis per vrbem spargendis cogitarunt, & occupato Capitolio, omnia inflammare. Sed per indices res detecta est, quibus decem millia æris grauis appensa sunt, hoc est 200. libræ nostrates; adiecta insuper libertas, quam non scelere, sed amore in dominos sapienter quæsiuerant. *Incendium Romæ prohibitũ.*

OLYMP. XC. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3636. 336.

Argiui diu quieti non potuerunt esse, sed Mantineensibus coniuncti Lacedæmonios aggressi. Hi vtrumque populum grandi clade mulctarunt, quam ipsi per summam iniuriam suis capitibus accersiuerant. *Argiui & Mãtinẽses victi à Lacedæmoniis.*

Aequi Tusculanum agrum depopulati in Algido castra posuerant: contra quos Romani profecti in insidias pertracti sunt, vbi & tam malè pugnarunt, vt vix castra retinerent: Electus itaque Dictator Q. Seruilius Priscus, quo duce tanto ardore Romani pugnarunt, vt eos vix tulerint Aequi, sed fugerint castris etiam relictis. Tum obsessum Labicum causa huius belli, captumque Colonis Romanis impletum est: Dictator intra dies octo maiorum modestiam, vt fortitudinem secutus, magistratum abdicauit. *Victi Æqui à Seruilio Prisco.* *Labicum Colonia Rom.*

OLYMP. XC. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 4. 3637. 337

Lacedæmonij superiores licet, cum Argiuis & Mantineensibus belli societatem iniuerunt; pluris enim eorum amicitiam, quàm de iis relatam victoriam faciebant. *Pax Argiuor. & Laced.*

Tumquoque Perdiccas Atheniensibus suspectus cœpit esse, ideò submotus mari, ne Rex perfidus, & ad omnem auram mobilis, eorum rebus, aut sociis incommodaret. *Perdiccas suspectus Atheniensius.*

OLYMP. XCI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3638. 338.

Melos Athen. dedita, & excissa. Athenienses contra Melum insulam profecti sunt cum ingenti classe, quoniam Melienses sui juris vellent esse, omnibus amici, quod ea tempora non ferebant. Obsessi ergo ab Atheniensibus fortiter restiterunt, & duplici eruptione, duplicem obsidentibus intulere cladem: Sed demùm eorum impetus cum numero elanguit: itaque ad deditionem compulsi grauissimè mulctati sunt, puberibus omnibus cæsis, mulieribus & pueris diuenditis, atque in vrbe, Coloniâ Atheniensium relictâ, vt patriam suam Melienses dediscerent.

Siculum bellum suscipiunt Athen. Susceptum est hoc anno ab Atheniensibus bellum Siciliense, ardentiùs, quàm sapientiùs. Quid mirum? ab Alcibiade promouebatur homine impigro quidem, sed callido magis quàm prudenti, & qui pluris rem suam, quàm publicam faciebat. Huic bello causam dedere Egestæi, & Leontini; Hos Syracusij expulerant patriâ, illos Selinuntij opprimebant: populi ambo miseri ab Atheniensibus auxilium petierunt, & obtinuerunt. Igitur septem armatorum millia cum Classe centum quadraginta nauium profecti sunt, quorum Duces Nicias expeditionis dissuasor, Alcibiades Suasor, & Lamachus inter vtrumque medius, neque bonus, neque malus, ideò malo propior.

Trib. pleb. collegis oppositi. Romæ Tribuni plebis aliquid turbauere propter leges Agrarias. Discussit tamen has turbas consilio suo Appius Claudius: persuasit enim aliorum Tribunorum intercessionem, ad infringendam tumultuantium autoritatem. Itaque sex Tribuni à patriciis ad intercedendum permoti, reliquorum quatuor conatus fregerunt: & tum Reipublicæ discordia profuit.

OLYMP. XCI. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 2. 3639. 339.

Antequam classis in Siciliam vela faceret Athenis-

Athenis noctu excisæ sunt Thermæ, nullo alio operæ-pretio, quàm vt aliquid malitiosè fieret, & magistratibus displiceret. In huius facti suspicionem venit Alcibiades, cui posteà & affectata tyrannis adjuncta est. Itaque ad causam dicendam per Salaminiam nauim à populo reuocatus est. At ipse reliquit classem quidem, sed omissis Athenis, quarum metuebat judicium, Lacedæmonem venit, ex reo, proditor effectus. *Reuocatur Alcibiades, & Spartam fugit.*

Lacedæmonij nè Syracusanis amicis suis deessent, Gylippum iis ducem optimum, & strenuum cum auxilio miserunt; cujus aduentu Syracusiorum res in meliorem statum reuocatæ sunt. Tantum vel vnius hominis industria potest! *Gylippus auxiliatur Syracusanis.*

OLYMP. XCI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 3.	3640.	340.

Athenienses Argiuis conjuncti agrum Laconicum vastant, ideoque induciæ solutæ penitus: Sed majori apparatu vterque populus extra veram Græciam, in Siciliâ depugnabat. Syracusæ tum erant muro ab Atheniensibus interclusæ: at Gylippo per Epipolas ingresso, murum ex aduerso eius Syracusani extruxerunt; atque ex eo tempore res Atheniensis labare cœpit. Quare Nicias aut reuocari petiit, aut sibi subsidia mitti. Itaque præmissus Eurymedon cum 20. Talentis argenti, ostentatusque Demosthenes, mox affuturus, sed vt cladem augeret. *Athen. & Lacedæm. inducias abrump.* *Athen. suis auxilia mittūt in Siciliā*

A. Postumius Regillensis, Tribunus militum Volanos Æquorum populos, agro Labicanô infestos, nouisque Romanis Colonis, vno prælio deuicit, atque in eorum oppidum Volas per vim irrupit, prædâ militi promissâ. Verùm vrbe captâ cum mutasset fidem, in odium suorum incurrit. In vrbem reuocatus cum exercitu suo quiritanti malediceret, & Quæstore lapide icto, magis sæuire pergeret, à militibus suis *Postumius Trib. Mi. à suis cæsus.*

 lapi.

lapidibus obrutus est, exemplo deteriori, quàm damno.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno 3640. ad 3650.

OLYMP.XCI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*4. -	3641.	341.

Atheniensium clades in Sicilia.

CELEBRIS est hic annus Atheniensium in Siciliâ clade. Eò miserant magna auxilia Lacedæmonij, Thebani, Corinthij; neque suis Athenienses defuerant, missis Demosthene & Charide cum tribus & septuaginta nauibus. Et initio quidem ambiguâ certatum victoriâ, dum vincunt, vincunturque Syracusani; sed aucti demum hi Carthaginiensium copiis, ad Athenienses inuadendos, & opprimendos se comparant. Sæuiebat in castris Atheniensium lues: quare statuerunt eorum duces, Syracusis relictis Catanam petere, vbi primùm appulerant. Sed impediuere Syracusani; itaque prælium commissum, quo victi Athenienses ad summam inopiam redacti sunt. Quare plenum desperationis aliud certamen ineunt; quò iterùm victi sexaginta naues amisere. Omisso ergo nautico apparatu statuunt terrestri itinere recedere, & abiissent nisi eorum fugam Syracusani fraude distulissent. Cum enim viderent non facilè se posse fessum & comessabundum militem noctu cogere, Hermocrates quidam misit ad Niciam nomine amicorum quos Athenienses Syracusis habebant, qui eum monerent, tantisper consisteret, quod essent ei insidiæ in viâ positæ. Credidit hosti Nicias, & hic hæsit tribus noctibus. Intereà Gylippus equitatu suo atque peditatu vias om-

nes

nes occluserat: dum igitur pergunt Athenienses ducibus Niciâ, atque Demosthene, sæpe iniquo certare loco coacti, semper victi, tandem ad deditionem compulsi sunt: & duces quidem interfecti à Syracusanis, nequicquam impediente Gylippo, reliqui capti ac venditi, Sicilia Atticis seruis impleta est. Ab eo tempore res Atheniensium ad exitium præcipitarunt, factaque ciuitas omnium Græcorum serua, quæ Græcis omnibus ambitiosiùs voluerat imperare.

Hac auditâ clade multi à victis defecerunt, Lesbij, Chij, Eubœenses. Tissaphernes quoque ac Pharnabazus Persæ sese Lacedæmoniis adjunxerunt. Sollicitabat quoque ad defectionem Hellespontios Alcibiades, vno verbo omnia in perniciem Atheniensium conjurabant. Lacedæmoniis contra plenis velis fauebat fortuna, quibus 35. naues Syracusani Hermocrate duce miserant, vt vicem rependerent. Hoc Atheniensibus sapientiores, quòd moderatè vsi fortunâ suâ, multos sibi fautores adsciuerunt. *Multi clade Sicula audita deficiunt ab Athen.*

Hoc item anno occupauere Lacedæmonij Agide duce Deceleam, Athenis tantùm 120. stadiis dissitam, & mediam inter Bœotos & Athenienses, & quasi vtriusque populi nexum. Hæc autem munita perdiligenter multis damnis Athenienses affecit, atque ex Pylo acceptas clades cum fœnore reposuit. *Decelea capta a Laced.*

Natus est item hoc anno Diogenes Cynicus, mortuus eodem quo Alexander anno, ætatis suæ nonagesimo; vir ambitiosæ paupertatis & fastum aliorum, proprio fastu calcare consuetus. *Nascitur Diogenes Cynicus.*

Restituti sunt hoc anno Romæ Consules, creatique M. Cornelius Cossus, & L. Furius Medullinus qui de Postumianâ cæde quæstionem instituerunt; plebe fremente licet, & hujus memoriam aboleri postulante. Sed erat exemplum atrociùs, quàm vt abiret impunitum. *Romæ Coss. restituti.*

OLYMP. XCII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. I. 3642. 342.

Lacedæmonij cum Dario Persarum Rege fœdera incunt, quando & consilium agitarunt de cædendo Alcibiade, missâ etiam epistolâ ad Astyochum Nauarchum qui rem conficeret. Sed id præ sensit homo vaferrimus, atque fugit ad Tissaphernem, quem edocuit multa cum Græcorum pernicie conjuncta. Interim dum Chium obsident Athenienses egit cum ducibus, vt reuocaretur ab exilio, & Oligarchia Athenis constitueretur, maximè operâ Tissaphernis & spe auxiliorum atque stipendij à Rege Persarum, quibus imponeretur imperitæ multitudini. Restitit acriter hinc Phrynicus; sed is Pisandri criminatione magistratu exutus, in foro etiam pugione confossus est. Venit igitur Pisander Athenas, vbi vir naturâ eloquens Oligarchiam persuasit populo. Quadringenti ergo constituuntur, qui Remp. administrarent, inter quos non vltimus fuit Alcibiades jam reconciliatus suis, & hostis Lacedæmoniorum; vir ingenii tam Vafri, quàm improbi.

Oligarchia Athenis constituta.

Reuocatur Alcibiades.

OLYMP XCII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3643. 343

Quadringenti tyrannicè vexant Athenas, & Oligarchiæ inimicos tollunt, atque inter cæteros Androclem: Alcidiadem etiam missum faciunt, ac sibi dum nimis prospiciunt, res suas euertunt. Qui enim in castris erant, acceptâ eorum dominatione peracerbâ, statuunt eos cum Oligarchiâ tollere Tandem igitur à quadringentis admittitur Alcibiades, quia sine illo, stare se posse desperabant. Is suscipit eorum causam apud Tissaphernem, vbi tamen nihil proficit, quare monet eos, vt sponte abjiciant, quod seruare nequirent; quod & præstare paulò post compulsi sunt. Re desperatâ Pisander cum præcipuis ad Lacedæmonios confugit, & patriam

400. vexant Athenienses tyrannicè.

Exauctorantur 400 & fugiunt Spartam.

ere-

credidit hostem, cui non poterat adimere libertatem.

Tum quoque Athenienſium duces Thraſybulus & Thraſyllus retulere victoriam de Lacedæmoniis quos Pharnabazus fouebat, ad Helleſpontum, ac canis ſepulchrum, ſeu Hecubæ monumentum: Hujus victoriæ præcipua cauſa fuit cum duodeuiginti nauibus adueniens Alcibiades, vir & manu fortis & conſilio melior.

Alcibiadis opera victi Laced. ad ſepulchrum canis.

Romæ Conſulibus Q. Fabio Ambuſto, & C. Furio Pacillo L. Icilius Agrarias leges auitas reuocauit: ſed contentiones illas extinxit peſtilentia, cujus tamen metus grauior, quàm damnum fuit.

Peſtilẽtia Romæ.

OLYMP. XCII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 3. 3644. 344.

Egeſtani à Selinuntiis oppreſſi quòd Athenienſes exciuiſſent, iramque Syracuſanorum veriti Carthaginenſes aduocant. In eorum auxilium miſſus Annibal filius Giſconis nepos Amilcaris quem Gelo ad Himeram ceciderat: quæ res Syracuſanos & Carthaginienſes commiſit.

Carthaginenſes fauent Egeſtanis.

Alcibiades cum ſe magnificentiùs quàm par eſſet oſtentaret Tiſſapherni, ab eo in vincula conjectus eſt Sardibus, vnde tamen poſt 30. dies nactus equum profugit Clazomenas. Hinc Seſtum ad caſtra venit Athenienſium: ibi cum audiuiſſet Lacedæmonios Cyzicum nauigaſſe, eo cum Theramene & Thraſybulo ducibus, & 86. nauibus venit; & Lacedæmonios circumuentos ſuperauit. Myndarus autem eorum dux in terram copias ſuas eduxit, & certamine inito victus occubuit; ſicque eius naues in poteſtatem Athenienſium deuenerunt, vnà cum Cyzico, quæ ſe grandi pecuniâ redemit, ſic allata patriæ damna, cum ſua res exigeret, Alcibiades farciebat, ſed ſibi ſemper quàm patriæ melior.

Alcibiades vincitur, & fugit ex carcere.

Ei Laced. ſuperat cũ Myndaro.

Cyzicus dedit.

Quantùm autem Lacedæmonios hæc clades afflixerat docet eorum hæc epiſtola Laconica. *Actũ de rebus noſtris, Myndarus obiit, eſuriũt mili-*

Lacedæmo. inopes cõſili.

milites, inopia consilij quid sit agendum nescimus. Eos tamen consolatus est Pharnabazus, veste, nauibus, stipendio, liberaliter missis, qui optimus est inopes afflictos consolandi modus.

Eubœa admota Achaiæ. Chalcidenses in Eubœâ ab Atheniensibus defecerunt conspiratione cum Bœotiis factâ, & ita fretum obduxerunt ducto aggere, vt vni tantùm naui transitum aperiret: sicque acciperent à terrâ, & Bœotis auxilium, nec Eubœa insula esse desineret.

Pacem respuunt Athen. Tentata quoque pax est à Lacedæmoniis, sed irrito conatu, quod spem euentu majorem de suis rebus Athenienses concepissent.

Archelaus Rex Maced. Tunc etiam Macedonum Rex 14. Archelaüs Principatum adiit quem annis 14. tenuit, Perdiccâ minùs quidem fortis, sed in fide constantior.

Fames Romæ leuata. Romæ inopiam plebis Coss. M. Æmilius, & C. Valerius industriâ suâ leuauere, & peste superioris anni subsecutam: Legatis in omnem partem dimissis, & vicinis populis in Vrbem duplici afflictam malo miseratione commotis.

OLYMP. XCII. *ann.* 4. | *Mundi* 3545. | Vrb. Cond. 345.

Himera & Selinûs à Pœnis euersa. Belli Peloponnesiaci anno 23. Annibal cum centum millibus armatorum Siciliam ingressus Selinuntem cepit & euertit cum 242 annis stetisset. Eandem quoque aleam subiit Himera anno à suo conditu 240. quæ duæ clades Syracusanorum de victis Atheniensibus temperarunt; maximè cum jam non sociis tantùm, sed sibi quoque à tanto hoste reformidarent.

Pylus recipitur à Laced. Fuit hicquoque annus aliis vrbibus obsessis illustris. Lacedæmonij enim Pylum tot sibi malorum causam per annos quindecim, mari terraque oppugnatam, Atheniensibus quo minus auxilio essent tempestate impeditis, ad deditionem compulerunt. Quando & promissa salus dedititiis seruata est, plusque apud viros for-

fortissimos fides, quàm odium, & vindicta potuit.

Tum quoque Chalcedon, quæ Lacedæmoniorum præsidium receperat, à Thrasybulo tentata est, quam Hippocrates egregiè defendit. Is cum certamen diu produxisset, superueniente Alcibiade cæsus est. Chalcedonem tamen cum Atheniensibus non iniquis conditionibus Pharnabazus reconciliauit, cui repugnare non est visum victoribus, ne ejus operâ fructu victoriæ carerent. *Chalcedon ab Ath. recepta.*

Byzantium tum etiam Alcibiadi proditum à ciuibus asperitate Clearchi Lacedæmonij irritatis: Hic enim homo moribus ferus vrbem quam comitate retinere poterat, importunitate perdidit. *Byzantium proditum Athen.*

Romæ plebeij quæstores creati, adeò vt ex quatuor, vnus tantùm C. Fabius Ambustus Patricius eligeretur. Tum etiam à Coss. Gn. Cornelio Cosso, & L. Furio Medullo secundùm, Arx Caruentana tentata est. Frustra; quia plus temporis hosti ad parandum se vrbanæ turbæ reliquerant. *Quæstores Romæ creati de plebe.*

OLYMP. XCIII. ann. 1. | *Mundi* 3646. | Vrb. Cond. 346.

Hac Olympiade victor fuit Pancratio Polydamas Thessalus, cujus roboris famâ permotus Darius eum videre voluit, & Susa euocauit. Hic tres immortales valentissimos in se simul irruentes pugnis, & calcibus interemit. Scribit de ejus viribus multa Pausanias, vt quod inermis Leonem præferocem confecerit, Taurum calcitrantem nonnisi relictâ in manibus vngulâ dimiserit; retinuerit currum cujus equos incitabat auriga. Hic demùm speluncæ ruinâ oppressus est, fugientibus aliis, cum se sustinendo monti parem imprudenter crederet. *Polydamantis Athletæ robur.*

Alcibiades penè triumphanti similis Athenas rediit. Paulò post armatus inuito Agide sacra Mineruæ more prisco, quasi quieta essent omnia *Alcibiades redit Athenas.*

omnia duxit, & reduxit, tantâ gloriâ, tali plausu, vt eum populus optaret Regem? quæ causa fuit vt ab vrbis Principibus ad expeditionem statim mitteretur. Profectus ergo versus Andrum, deinde versus Samum, nusquam rem benè gessit; sicque in eum populi beneuolentia defluxit.

Lysander vincit Ath. Exautoratur Alcibiad.

Interim electus à Lacedæmoniis Nauarchus Lysander Cyro juniori Darij filio acceptissimus erat, qui tum Sardibus agebat. Ab eo ille pecuniis probè instructus, cum nauibus 70. rediit. Verebatur tamen cum Alcibiade confligere cujus calliditatem magis, quàm vires reformidabat. Verùm Legatus Alcibiadis Antiochus quamuis Dux id seuerè prohibuisset cum Lysandro conflixit, atque in eo prælio vitam & quindecim naues amisit. Quâ clade Athenis auditâ Alcibiades exautoratus est ignominiosè, & fugere compulsus cum decem ei duces essent suffecti; inconstantissimâ, & populo Atheniensi dignâ leuitate.

Plato, Socratis auditor.

Tum Plato Socratem audiebat, & ab eo sapientiam hauriebat quàm in Græcos feliciùs & eloquentiùs sparsit.

Rom. Tr. Mil. creati.

Romæ Tribuni Militares creati sunt tertiùm ad annos quindecim. Quando Æquis & Volscis majori apparatu ad Antium conuenientibus dictus est Dictator Cornelius Cossus. Is facili prælio hostem fudit, & castellum ad Fucinum lacum nullo negotio expugnauit, majori fœlicitate quàm gloriâ.

OLYMP. XCIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann 2.	3647.	347.

Captum à Pœnis Agrigentum.

Carthaginienses cum 120. armatorum millibus, vt scribit Xenophon, & Ephorus cum trecentis millibus in Siciliam profecti Agrigentum ad deditionem fame compulerunt, cum eam vrbem, victi licet octo mensibus obsedissent.

Dionysius fundamenta iacit suæ [illegible]

Hujus vrbis captæ occasione Dionysius Tyrannidis suæ fundamenta jecit optimates calumnia-

niatus apud plebem, quasi ipsi Agrigentum Pœnis prodidisse viderentur, sic tenuissima eius principatus initia fuerunt, quibus nihilominus 40. annorum Tyrannidem imposuit.

Lysandro apud Lacedæmonios successit Callicratidas, omnium rerum laborans inopiâ, cum ipsi Cyrus defuisset. Nihilominùs Methymam vrbem Lesbi captam diripuit, & militem locupletauit: Cononem quoque Atheniensium ducem triginta nauibus spoliauit. Sic magnis nonnunquam ducibus inopia prodest, quia ea ad magnas res gerendas, & accendendum militem sapienter abutuntur. *Callicratidas rem bene gerit.*

Tum Romani in Veientes, hostes licet suos capitales clementiæ illustre specimen ediderunt. Cum enim elapso induciarum tempore res ab iis per feciales repeterentur, causati sunt illi domesticas discordias. Quam legitimam causam putauere Romani, & temporis satis eis assignarunt, quò & pacem conciliarent inter se, & suis debitoribus satisfacerent; rati satis miseros esse, quos turbæ domesticæ distraherent. *Roman. in Veientes clementia.*

OLYMP XCIII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3648. 348.

Dionysius cum Hermocrate missus est ad colligenda ossa Syracusanorum, qui ad Himeram ceciderant. Posteà cum idem Hermocrates clam Syracusas ingredi conaretur in foro cæsus est, quando & Dionysius sauciatus, vestem suo sanguine purpuream signum accepit futuræ dominationis. *Hermocrates cæsus, Dionysius vulneratus.*

Athenienses comparatâ centum quinquaginta nauium classe contra Callicratidam ad Arginusas insulas inter Mytilenem, & Asiam pugnant; quâ in pugnâ delapsus casu in mare Callicratidas nusquam comparuit. Victi que Lacedæmonij in Chium & Phocæam confugerunt amissis 70. nauibus. Atheniensium duces cum suos naufragos ad sepulturam recipere tempestate prohibiti non potuissent, à populo capitali *Callicratidas perit, victi Laced.* *Iniustitia Atheniensium.*

capitali supplicio sunt affecti, tantâ injuriâ, vt plebem sui judicij posteà pœniteret. Peloponnesij paulò post Ephesum petiere, vnde suo & Cyri nomine Lysandrum sibi dari Ducem optauere, solo aduentu res suas restituturum, & terrorem hostibus incussurum.

Mors Sophoclis & Euripidis. Hoc anno magni duo, Tragici Poëtæ elati sunt in Græciâ, Sophocles annos natus octoginta (90. vt quidam volunt) & Euripides 75. Suidas tamen Sophoclem Euripidi superstitem quinque annis facit. Ornatus duodeviginti palmis Sophocles, vltimâ acceptâ victoriâ præ lætitiâ obiit. Euripidem ferunt apud Archelaüm Macedoniæ Regem agentem per emissos canes ab Aridæo Macedone, & Cratene Thessalo ejus æmulis laceratum esse, tanto Regis dolore, vt is etiam submiserit crinem. Is enim adeò diligebat vatem, vt huic omnia sua consilia crederet, summâ gloriâ litterarum, & litteratorum.

Templum Mineruæ Athenis deflagrauit. Templum Mineruæ hoc anno Athenis conflagrauit, quod certum proximæ cladis augurium fuit, eam defuturam suis, quæ templum suum neglexisset.

Cum Volsci tres Romanorum exercitus distraherent, vnus Dux Fabius Ambustus oppidum Anxur postea dictum Terracinam oppugnauit, diuitiis locuples. *Captum Anxur.* Abstinuit tamen à prædâ donec alij duo collegarum exercitus aduenissent, causatus ab iis quoque oppidum captum esse, qui auxilia prohibuissent: Sic à tribus exercitibus direpta ciuitas, milites omnes diuites remisit. *Stipendia Ro. militi persoluta deinceps.* Adiecit Senatus aliud quoque beneficium: dixit enim, vt miles ex ærario deinceps stipendium acciperet, nec suo, sed ære Reip. mereret; quod acceptum ab omnibus cum ingenti voluptate pænè tribunorum inuidiâ corruptum est ex suâ autoritate, non plebis commodo suos magistratus dimetientium.

Diony-

OLYMP.XCIII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3549. 349.

Dionysius hoc anno Tyrannidem Syracusanorum occupat, calumniatus optimates, quasi cum Carthaginiensibus conuenirent. Quæ vbi populo cum multis mendaciis proposuisset, fingit se Reip. quasi depositæ curam velle deponere, & ab eodem est acclamatus Imperator, & eius rebus prospicere jussus cum summâ autoritate. Itaque multos armatos educit ex vrbe quasi Pœnis resistere pararet. At in itinere finxit sibi paratas insidias; quare satellitium sibi 600. armatorum obtinet; tum præficit homines sibi fidos, inimicos submouet, mercenarium sibi militem deuincit. Denique mirati sunt imprudentes Syracusani, & cum resistere ampliùs non possent, se scribam, & vilissimæ conditionis hominem suis capitibus imposuisse. *Dionysius fit Syracusarum Tyrãnus.*

Lysander tum venit ad Cyrum cum à patre suo Dario euocaretur: ab eo rebus omnibus instructus est, monitusque ne confligeret nisi numero nauium longè superior. Digressus tamen à Cyro Lysander mox Cedieam & Lampsacum vrbes occupauit, & destruit. Posteà ad Ægos Potamum venit, vbi Athenienses versabantur, sed adeò eum contemnentes, vt à nauibus suis longè abirent; quod cùm Lysander deprehendisset, renunciari sibi jussit, quando vacuæ essent Atheniensium naues, cum ipse suas plenas & paratas haberet. Monitus igitur irruit in Cononis classem, eamque capit priusquam milites digressi eas subirent, tantùm Cononis nauis cum 7. aliis, & Paralo, arma corripuere, sed in tantâ rerum perturbatione de fugâ potiùs quàm de prælio cogitauere. Paralus Athenas funestissimæ classis hujus nuncium tulit, Conon cum octo nauibus fugit in Cyprum, veritus populi furiosum dolorem. Lysander per otium multa recepit oppida, quæ certatim ad victores confugiebant. Ipse incruentâ victoriâ *Lysander ad Ægos Potamon Cononem vicit.*

Spartæ

Spartæ dominatum Græciæ dedit, quem Athenis vno hoc certamine abstulit.

Obiit Darius Nothus. Obiit eodem anno Darius Nothus, regno ita constituto, vt Artaxerxes Mnemon, quem priuatus susceperat, ei succederet, Cyrus ex Rege genitus magnâ præfecturâ donaretur; nouo planè instituto & magni Darij, Xerxisque factis prorsus opposito, neque, si vtriusque spectes exitum, contemnendo.

OLYMP. XCIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3550. 350.

Victus Dionysius victor et Pænos superat. Carthaginienses hoc anno Gelam obsident, ad cujus auxilium veniens Dionysius victus est. Ideò eius vxori turpiter illusum à Syracusanis, in quos inexpectatus rediit, eosque profligauit, ac jugum recipere coëgit. Indeque omnibus adeò sapienter prospexit, vt impediret quominùs Carthaginienses victoriâ suâ vterentur.

Artaxerxes Mnemon patri succedit. Artaxerxes hoc etiam anno Persicum adiit imperium, cui memoriæ felicitas nomen fecit, dictusque Mnemon. Huius initia regni propter rebellionem Cyri perturbatiora fuere, sed omnia adeò moderatè, sapienterque composuit, vt quadraginta annorum imperium, & magnam pacem mereretur.

Belli Peloponnesiaci finis. In hunc annum cadit vltimus belli Peloponnesiaci annus, quando Lecedæmonij collectis totius Peloponnesi viribus, præter Argiuos ad obsidendas Athenas conuolarunt. Adfuit & Lysander cum victrici classe, pyræumque centum quinquaginta nauibus interclusit, dum terrestris exercitus in Academiâ castra collocasset. Magna erat Athenis annonæ caritas, sed in ciuium animis superbia major; qui demum fame domiti ad Lysandrum legatos miserunt: ij diu dilati, vt qui eos miserant animos ponere discerent. Volebant Thebani & Corinthij vrbem exscindere, sed alterum Græciæ oculum suffodere Spartani noluerunt. Itaque Atheniensibus nihil recusantibus pax concessa est eâ

lege

lege vt Pyræus, & longi muri diruerentur ; traderentur naues omnes præter duodecim ; Spartanis addicti penitus essent, & cum iis hostes, & socios communes haberent , atque in omnibus expeditionibus duces. Ita bellum graue & atrox, quod tenuit 27. annos totos , cum septem mensibus ; terminatum est cum Atheniensium principatu .

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3650. ad 3660.

OLYMP. XCIV. *ann.* 2. *Mundi* 3651. Vrb. Cond. 351.

LYSANDER Athenis potitus non constituit in hac vrbe decem-viros , vt in aliis oppidis quæ se dediderant , sed potiùs triginta quoniam hæc trium vrbium speciem præferebat . Arci quoque præsidium imposuit cui præficit Callibium Spartiatam , sic abrogata Democratiâ; Oligarchia constituta: & initio quidē ab omnibus probata , nam hi xxx. viri improbissimos quosq; in judicium vocauere totâ plaudente ciuitate : mox fictis criminibus , adorti sunt , quos Tyrannidem non laturos putabant ; hæc judicia potissimùm vrgente Critiâ bipedum flagitiosissimo , & cuius maximè intererat propter sua scelera Tyrannidem conseruari. *Lysander Athenas ordinat.*

Lysander confecturus belli hujus reliquias ad Samum perrexit , vbi vrbem ad deditionem compulit, his conditionibus, vt singulis hominibus liberis vestis vna relinqueretur , cætera Spartanis cederent . Quibus abire paratis ex vrbe suaque omnia bona relinquentibus , his & vrbem , & res omnes sua reddidit , decem viris tantùm qui eos regerent constitutis. Tum socios laudatos & locupletes dimisit omnes , cum suis ipse *Lysander Samios vincit & multam pecuniam reportat in vrbem Spartam quam ægrè Lacedæm. admittūt.*

ipse nauibus remigrauit Spartam cum incredibili pecuniæ summâ, quàm fuisse mille & quingentorum talentorum Diodorus scribit. Hanc autem pecuniam ægrè Lacedæmonij admiserunt, legum suarum memores, quas his labefactari posse meritò suspicabantur.

Casus Alcibiades. Eodem quoque anno cæsus Alcibiades adnitente Critia. Fugerat ille in Bithyniam, inde in Phrygiam ad Pharnabazum. Verum is rogatus à Lysandro, per fratrem suum & auunculum, hominem interemit, flammis priùs in eius domum injectis: ex quâ cum prodiisset armatus, neque moriturus ignauiter telis obrutus est à Persis, qui eum cominus aggredi numquam voluerunt. Sic obiit vir magni ingenij & nequitiæ, Lacedæmoniis, Persis, adeoque patriæ suæ, ac Græcis omnibus odiosus.

Ro. in Veienti obsidione sub pellibus Hyemem transigunt. *Equus ex publico Romæ datur Equitibus.* Tum apud Romanos in Veienti obsidione milites sub pellibus hyemem traduxere: quod cùm Tribuni plebis reprehenderent; Appius Claudius oratione sua ostendit interesse militum & Romæ sic hyeme hostes oppugnari, Tribunos esse inertiæ & imbecillitatis patronos. Quæ verba horum repressit audaciam, illorum fortitudinem accendit. Tum quoque equites Romæ equo publico merere cæperunt, vnde Romana militia non leue recepit incrementum, pleniorque deinceps fuit legionum victoria.

OLYMP. XCIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3652.	352.

Dionysius molitur bellum in Pœnos. Dionysius bellum in Cartaginienses meditatur, quos inuictos non esse, jam non semel didicerat.

Turbæ in Perside. Tum quoque in Perside concitatæ sunt turbæ dum Cyrus Artaxerxem sibi imperantem ferre non potest, hic fratrem jugum excutere ferre non patitur. Et verò flagrabat Cyrus incredibili regnandi cupiditate, de quâ accusatus est à Tissapherne. Itaque eum interimere decreuerat Artaxerxes, sed Parysatidis precibus est concessus,

cessus, immò remissus in præfecturam suam ad certissimam, ex adito necis periculo, rebellionem.

Hoc tempore Lysander apud Lacedæmonios eo in pretio fuit, vt numinis instar coleretur. Hinc Lysandrea festa pro Iunonis substituta, hinc aræ & victimæ, quæ in eius honorem stabant, & immolabantur. Quid mirum igitur eum regni agitasse consilia, & id ab Heraclidis in se transferre voluisse, Oraculis Delphico & Ammonis etiam pecuniâ sacrilegè labefactatis? Ejusmodi scilicet Deos adulatio veneratur. *Lysander vt Deus cultus à Spartanis.*

Tyranni Athenienses hoc anno demum, qui essent aperuerunt. Nam præter Spartanos milites in arce, eligunt tria ciuium millia quibus armatis, cæteros omnes exarmant. Cumque vnum de suis Theramidem obsistere durioribus hisce consilijs viderent, eum per Critiam paratum ad omnia scelera cicutam haurire cogunt. Ita nobilis ciuitas eorum crudelitati atque libidini deinceps patuit, quæ sic excreuere, vt ab hominibus, multò minùs à Græcis nequaquam ferendæ viderentur. *Tyranni Athenienses qui essent ostendunt.*

In Italiâ malè res à Tribunis militaribus gesta M. Sergio, atque Virginio, qui inimicitias suas etiam suæ, ac Romanæ gloriæ prætulerunt. Vnus enim ab altero auxilium petere recusabat; alter nisi petitum offerre nolebat. Itaque ambo victis similes magnâ trepidatione Romam repetiere, vbi se mutuis in Senatu lacerauere maledictis, quorum pleraque erant cum veritate, quàm par erat, conjunctiora. *Discordia inter Trib. Mil. Romæ.*

OLYMP. XCIV.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 4.	3653.	353.

Celebris est hic annus expeditione Iunioris Cyri, quàm Xenophon αὐτόπτης descripsit. Cyrus igitur debitum sibi, vti putabat, vindicare volens regnum. 95. castris ad Fratrem peruenit confidens maximè militibus Græcis, quos huius rebel- *Expeditio iunioris Cyri.*

rebellionis fuisse conscios, præter vnum Clearchum ante Euphratis transitum, Xenophon negat. Quid plura? Inter Cyrum & Artaxerxem atrox commissum est certamen, in quo de regno simul agebatur & vitâ. Et primo quidem impetu Persas Græci vicerunt, sed Clearchus dux fortior quàm prudens vti partâ victoriâ nesciit. Turbatissimis ergo copiis, & furore potiùs quàm arte pugnantibus, Cyrus in Artaxerxem incidit, quem etiam vulnerauit, sed ipse vicissim à nescio quo, cæsus est, eique præcisum caput & dextra, simulque spes omnis commilitonum Græcorum, quos non jam victoriæ & prædæ, sed reditus, & salutis cura torquebat. Parysates posteà crudeliter interimendum curauit Carem, qui à se Cyrum interfectum jactabat: Rex quoque Mithridatem quemdam supplicio Scapharum sustulit, idem de se dicere ausum. Græci porrò in hostili regione deprehensi sibi Clearchum præficiunt ducem, qui mox cum multis ordinum ductoribus insidiis Tessaphernis interceptus, occidit. Reliquos variis casibus perfunctos per Cappadociam, & Paphlagoniam reduxit Xenophon, tum prudentis Imperatoris, posteà sapientis historici partes executus.

Caditur Cyrus.

Redeunt Græci duce Xenophonte cæso Clearcho.

Thrasibulus occupato Phylo Atticæ Castello deinde etiam Pyræo cum Tyrannis prælium committit, in quo nequissimus Critias fortiùs cecidit, quàm eius vitia paterentur. Victi tyranni fugerunt Spartam, quos vltus esset Lysander nisi Pausanias impediisset. Veritus enim ne ille iterum Athenas subjiceret, rem amicè composuit, & restituit Democratiam. Intereà Spartani exterminabant Messenios totâ Græciâ, in quâ principes erant, neque enim odium in miseros exules, tot victoriæ, tot res secundæ ad uersæque compresserant.

Tyranni victi fugiunt Spartam

Laced. Messenios exterminant.

Romæ solito maturiùs hoc anno creati sunt Coss. scilicet Kal. Octobris, cum idibus Decembris antea tantùm deligerentur, propter superiorum

xiorum maleuolentiam, & imprudentiam; qui etiam in judicium vocati ambo, decem millibus æris grauis singuli damnati sunt, hoc est 200 Turonicis Francis, leuiori vtique in eos pœnâ, quibus satis grauis mulcta non poterat irrogari. *Coss. Cremati matrius.*

OLYMP. XCV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3654. 354.

Auxiliares Cyri copiæ Byzantium aduenerunt ex decem millibus ad quinque millia redactæ. Cum vrbem hanc diripere molirentur, impediit oratione sua Xenophon, non minùs linguâ, quàm manu potens, ideoque Apis Attica dictus, cujus aculeum Persæ senserunt, mel Græci frequentiùs degustarunt. *Reditus Græcorũ ex Perside*

Pharnabazus & Tissaphernes Asiamtum regebant, sed hic erat illo potentior ob rem benè gestam aduersus Græcos & Cyrum. Quare ad eum misere Lacedæmonij legatos, qui rogarent, liberas ciuitates relinqueret, quæ ab eo sibi malè metuebãt. Et armatæ missæ sunt preces; superuenit enim Timbro dux Lacedæmonius, qui Magnesiam expugnauit. Vicem vt rependeret ei Tissaphernes obsidione tentauit Cumas, sed irritâ; & se Græcis nolle quidem, sed parum posse demonstrauit. *Persæ, & Græci hostes.*

Socrates eodem anno ἀθεότητος, & παιδεραστείας accusatus ab Anyto, & Melito, damnatus à populo iniustissimè, fortiter cicutam ebibit. Postea tamen judicii sui de more populum pœnituit, qui actorem vtrumque mox, per nouam injuriam, indictâ causâ damnauit: & Melitum quidem oppressit in tumultu, cui adjunxisset Anytum nisi is fugâ sibi, atque exilio consuluisset. Obiit Socrates annos natus 70. cum Plato Athenis annum trigesimum ageret. Quæ si vera sunt quæ de Deo moriens dixit, de eius salute, cum aliquot eruditis, dubitare licet. *Mors Socratis.*

Anxur in Volscis oppidum receptum, negle- *Anxur receptum.*

ctis die festo per summam imprudentiam custodiis, magnam Romanis lætitiæ, Latinis majorem mœroris causam præbuit.

OLYMP. XCV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3655. 355.

Dercyllidas Timbroni suffectus.

Cum non satis feliciter rem gereret Timbro, & Larissæ obsidio parum procederet, Spartæ huic suffectus est Dercyllidas, propter ingenium versipelle, Sisyphus dictus. Is statim districtos Tissaphernem, ac Pharnabazum sibi deuinxit, & vtroque vel consentiente, vel dissimulante vrbes Asiaticas Græciæ, quod in omnium votis erat, pristinæ reddidit libertati, plusque eius ingenium Græciæ, quàm aliorum omnium Ducum fortitudo pro uit.

Conon Persicæ classi præficitur.

Tum quoque Conon agens apud Euagoram in Cypro, adnitente Pharnabazo, à Mnemone Persicæ classi præfectus est, quâ dignitate, & sibi ingentem gloriam, & patriæ, cum imperio maris, libertatem pollicebatur.

Dionysius arma expedit in Pœnos.

Rhegini cum Dionysio bellum, mox pacem faciunt. Is ab hac parte securus in Pœnos arma parat, quando & Penteres (Hirtius Pentiremes vocat) primùm factæ in Sicilia, bellis Maritimis amplitudine, & velocitate suâ vtiliores.

Lectisternia primũ Romæ.

Tum pestilentiæ causâ lecti libri Sibyllini lectisternia primùm Romæ constituerunt, lectis in templo, sacrorum gratiâ stratis, ad publicum epulum; ridiculâ planè superstitione & tantùm ad commoda, gulamque Sacerdotum instituta.

OLYMP. XCV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3656. 356.

Pœni vexati à Siculis moderationes

Dionysius conciliatis sibi Mamertinis, & Rheginis, Syracusanos ad bellum Punicum inuitat. Pœni atrociter vexati à Siculis, moderatiores effecti sunt, & vtrique populo illatæ, acceptæque profuerunt clades. Tum quoque Dionysius duas vxores duxit Doridem Locrensem, & Aristomacham Syracusanam; sed homo

non

non vxorius nuptias ad res suas, non ad libidinem aptabat.

Tumquoque Dercyllidæ prorogatum est imperium, qui Pharnabazum ad inducias impulit: interquas Chersonesum Thracicam occupauit, eamque intra annum muro ingenti à Thracibus sejunxit; sicque labore non magno, neque diuturno vndecim oppida, plures portus, regionem fertilissimam inclusit, ac suis Spartanis belli pacisque tempore vtilissimam peninsulam seposuit, pari solertiâ, ac fœlicitate. *Dercyllidas Thraciã Chersonesũ includit muro.*

Prodigia hoc anno multa Romæ contigerunt, inter quæ memorabilius illud, Lacus Albanus supra modum, sine causâ intumescens, quo Veios vrbem mox capiendam Aruspex denunciauit Missi quoque legati ad Apollinem Delphicum, qui eum de portentis interrogarent quibus Roma paulò post à Gallis capienda terrebatur: Sed ita respondit Apollo λοξίας, quasi nihil locutus esse videretur. *Prodigia Romæ.*

OLYMP. XCV.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 4.	3657.	357.

Agis Lacedæmoniorum Rex moriens regnum fratri suo Agesilao reliquit, repulso Leotychide, quem Alcibiadis filium (is enim Agidis vxorem compresserat) non suum denunciarat. Tum nunciatum Spartæ à Persis trecentarum nauium parari classem: itaque, suadente Lysandro, hanc expeditionem Rex nouus sibi deposcit, & obtinet. Delusus est tamen à Tissapherne moras nectente de industriâ, quia nondum satis paratus erat Cum autem tunc temporis apud Agesilaüm omnia posset Lysander, ad eum potiùs confugiebant aliquid petituri, quam ad Regem. Itaque omnia à Lysandro postulata deinceps denegauit, à se petita statim indulsit, ne amicitiam regno præposuisse videretur, quod à Lysandro viro sapiente non est improbatum: cum autem Agesilaüs careret equitatu *Agesilaus Rex Spartæ.*

quo Tissaphernes abundabat, Phrygiam peditibus accommodatiorem petiit, & interim parauit equites quos sic instituendos curauit, vt iis mox Tissaphernis equitatum dissiparet, non minus consilio, quàm manu bonus Imperator.

Expiatur Albanus Lacus. Redeuntes Romam Delphis legati, expiandum Albanum lacum, purgandumque retulerunt quod & religiosè, & magnificè factum. Interim Tarquinienses ex agro Romano prædas egerunt, sed statim oppressi à duobus Tribunis militum spolia & impedimenta omnes, multi etiam vitam amisere.

OLYMP. XCVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3658. 358.

Vario euẽtu cũ Pœnis pugnat Dionysius. Dionysius tum Pœnos appetiit bello, quod cladibus, victoriisque permixtum est. Nam Motyam oppugnauit: cujus naues dum inuadit Imilco, repulsus est, & Dionysio victoriam, vrbemque capiendam reliquit. Paulò post tamen Imilco paratior rediit, à quo recepta Motya, & insuper capta Eryx, & Messana, immò & obsessæ Syracusæ. Quare Siculi à Dionysio defecerunt, qui & nauali prælio victus abscessit. Neque Imilconi diu fauit victoria; dum enim deprædaretur templa, religione accensi Syracusani in eum irruunt, & magna afficiunt clade. Ij tum poterant recuperare libertatem, sed prohibuere Lacedæmonii, vt iis obsequentioribus vterentur. Accessit insuper Carthaginiensibus nouum malum: Pestis enim atrox eorum inuasit exercitum, quâ occasione bene vsus Dionysius, eos terrâ marique profligauit, sicque nutantem tyrannidem suam stabiliuit.

Agesilai ad Pactolum victoria. Agesilaüs in Asiâ jam instructus equitatu cum Persis ad Pactolum confligit, neque tantum Persas deuicit, sed & eorum castris potitus, opes inuenit, quæ septuaginta Talenta superarent. Aberat tum Tissaphernes, & hærebat Sardibus, qui accusatus est à Persis quasi

Ceditur Tissaphernes. eos flagitiosè deseruisset, atque prodidisset.

Quare

Quare is adnitente Parysatide ob Cyrum, morte damnatus est, missusque Titraustes ei caput præscindi iussit, cum eadem lætitiâ Persarum, atque Græcorum.

Interea Agesilaüs cum Nephreo Ægypti Rege societatem iniit. Is Spartanis apparatum ad centum triremes, & quinquaginta millia modiûm frumenti dono misit. Quæ tamen in Cononis manus deuenerunt, & sunt Rhodi deposita. Titraustes cum Agesilao honestis conditionibus pacisci voluit; sed cum hic accepisset Lacedæmone 120 nauium classem, cui Pisandrum vxoris suæ fratrem præfecit, sic omnia disposuit, vt bellum potiùs quàm pacem cogitare videretur. Itaque Titraustes ad fraudes conuersus Timocratem Rhodium cum talentis quinquaginta misit, qui Thebanos, Corinthios, Argiuos aduersus Spartanos concitaret, quibus sponte accessere Athenienses satis magno ex se aduersus victores suos flagrantes odio. Sicque Bœoticum exarsit bellum Lacedæmoniis perniciosissimum, & quod eorum res tantùm non attriuit.

Agesilaus cum Ægyptiis fœdus facit.

Græci in Græcos excitátur.

Bœoticũ bellum.

Tum igitur à Thebanis oppressi Phocenses ad tutores suos Lacedæmonios fugerunt. Ad eorum auxilium præmissus Lysander Haliartum vrbem Bœotiæ obsedit; sed Pausaniam Regem cum magnis copiis aduentantem dum recusat expectare, ne is in partem veniret victoriæ, hic gloriam omnem suam cum vitâ perdidit. Aduenienti paulò post Pausaniæ non sunt reddita cæsorum corpora à Thebanis, nisi finibus suis facesseret; itaque mœrens cum magnis cadaueribus rediit. Sed & alia accessit causa mœroris. Nam damnatus est quasi author rei malè gestæ & in exilium Tegeam profectus, hic vitam supplicem in templo Mineruæ miser exegit, pœnasque Lysandreæ imprudentiæ innocens dedit.

Lysander cæditur.

Pausanias innocens damnatur.

Tum Orestes Macedoniæ regnum ad tres annos

Orestes Rex Macedonum.

annos occupauit, exautorato Archelao; qui posthac restitutus regno, id insuper quatuor annis administrauit, vt malam hanc expertus fortunam regni delicias suauiùs degustaret.

Capta à Camillo vrbs Veii.

Romæ bellum Veiens feliciter est confectum ex occasione acceptæ cladis. Dum enim Titinius, & Genucius Tribuni militum aduersus Faliscos & Capenates bellum incautiùs gerunt, in insidias pertracti sunt, vbi Genucius fortiter pugnans occubuit: Titinius in tumulum euasit, vbi terrore compresso restituit aciem. Plus ignominiæ quàm damni hoc factum attulit. Sed Veientina castra Romamque sic turbauit, vt Dictator M. Furius Camillus crearetur. Is consultiùs cum iisdem hostibus confligens, eos non modò vicit, sed & exuit castris, magnaque potitus est prædâ. Inde Veios ad obsidionem profectus occultum cuniculum magno labore in vrbem duxit, qui apertus in æde Iunonis, & repente fortissimos viros effundens, Romanis etiam per portas aditum aperuit. Hic Veientes ad satietatem cæsi, tandem inermibus parcitum, capti omnes sub coronâ venierunt. Iuno in Auentinum translata; indicta trium dierum supplicatio, cum Camilli magnifico triumpho, ob expugnationem vrbis tamdiu dilatam, tam citò peractam.

OLYMP. XCVI.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 2.	3659.	359.

Agesilaus reuocatur ex Asia.

Cum Bœotiis, Corinthiis, Argiuis, Atheniensibus res optimè succederent, & Lacedæmonij non modò defererentur in Thessaliâ, sed & à Conone & Persis vexarentur; reuocatus est ex Asiâ Agesilaüs, vbi felicissimè, & gloriosè depugnabat. Igitur quasi mox rediturus Euxenum præfectum cum quatuor millibus armatorum reliquit, ipse cum reliquis copiis in Græciam venit. Et in Thessaliâ equestri certamine Thessalos vicit; deinde ad Cherronæam Thebanos, vbi tamen multis confossus vulneribus

Victor vulneratur ad Cherronæam.

Del-

Delphos eſt delatus, ibique de manubiis Deo decimam obtulit. Inde domum nauigio reuectus hanc victoriam ſibi nimis ſtetiſſe conqueſtus eſt.

Tumultus Romæ.

Hoc anno Romæ tumultuatum grauiter, quia Tribuni plebis Veios deducere coloniam volebant, non in Volſcos, reſiſtentibus acerrimè Patriciis, ne vrbs in duas quaſi partes ſcinderetur, & plures ob amœnitatem ſoli tranſmigrarent Veios, quàm Romæ ſubſiſterent.

Decimæ Apollini perſolutæ.

Tum quoque inſtitit Camillus, vt populus decimam Apollini penderet, & votum in Veienti obſidione nuncupatum. Quod cum fieri non poſſet abſque tumultu plebis, matronæ de ſuo mundo muliebri, auri quantùm ſatis eſſet, ſuffecere: quapropter iis conceſſum, vt deinceps Pilento, ſeu penſili curru ad ſacra & ludos, aliàs carpento veherentur: hoc honore perpetuo, vnius diei pietas remunerata eſt.

Cur mulieres Romæ vſæ Pilento.

OLYMP. XCVI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3660	360.

Laced. victi ad Gnidum à Conone.

Tum maris dominatum perdidere Lacedæmonij, victi ad Gnidum à Conone Athenienſibus nauibus, à Pharnabazo Phœniciis, quando & Periarchum Claſſis præfectum cum quinquaginta triremibus amiſerunt. Inde ſuâ feliciter vſi victoriâ Conon & Pharnabazus multos eis ſocios abduxerunt; & abſtuliſſent plures, niſi pleroſque fortitudine ſuâ, atque prudentiâ Dercillidas retinuiſſet.

Obit Pauſanias Rex exul.

Obiit hoc anno apud Tegeates Pauſanias exul, cum regnaſſet Spartæ annis 14. cui ſucceſſit totidem annis filius Ageſipolis, ambo infelicitate ſuâ, quàm rebus geſtis clariores.

Bellum Corinthiacum.

Tum inchoatum eſt bellum Corinthiacum, quod annis octo tenuit; dum exulibus Corinthiis Lacedæmonij, oppidanis Athenienſes, & Thebani fauerent. Fuerant hi ſeditione pulſi, & redire majori quàm exierant tumultu conati ſunt.

Falisci se Camillo dedunt justitiam.

M. Furius Camillus Tribunus militum missus est, vt Falerios obsideret; & primo impetu Faliscos hujus vrbis ciues victos suis muris inclusit: sed facilè vrbs capi non poterat, commeatu, & viris fortibus plena; virtute Camilli in eius potestatem venit. Cùm enim perfidus Ludimagister pueros sibi commissos ex vrbe ludi causâ egressos, in Romanorum castra pertraxisset, eundem Camillus nudatum vinctis post terga manibus ab iisdem pueris probè verberatum, in vrbem reducendum curauit. Qui aspectus ita Faliscos permouit vt ejus se virtuti dederent, qui armis restiterant, rati seruitutem sub dominis adeò studiosis, atque beneuolis, esse quauis libertate meliorem.

Liparenses Romanis astricti.

Missum quoque tum ad Apollinem votum, crater ingens aureus, & à tribus legatis delatum. Hi à Liparensibus Piratis capti Liparam abducti sunt. Sed ex Piratis vnus Timasitheus ciuibus suis persuasit, vt eos cum Cratere suo religiosè dimitterent, priùs hospitio publico exceptos; quod & præstitere. Eos Timasitheus ipse deduxit Delphos, & sospites reduxit Romam. Quare jus hospitij cum eo contractum ex Senatusconsulto, quod ei tum honori, postea ejus posteris commodo fuit, qui deinceps facti sunt ab omnibus tributis immunes.

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno 3660. ad 3670.

OLYMP. XCVI. ann 4.	*Mundi* 3661.	Vrb. Cond. 361.

Dionysii dubia fortuna.

MAGO Pœnus Messanam obsidens à Dionysio victus est. At idem Dionysius dum inuadit Rhegium, re infectâ abire compulsus est,

est, & contra se Græcos omnes, & Italos magnâ animorum consensione accendit.

Græci armis inter se pugnât.

Argivi hoc anno Corinthum occuparunt; quando exautorato Ipsicrati Chabrias substitutus est. Conon autem tot rebus feliciter gestis pecuniâ Theribazi (vel Pharnabazi) longos Athenarum muros, & Pyræum reficere aggreditur, in odium Lacedæmoniorum, quod opus modis omnibus hi prohibere conati sunt per Antalcidam, cujus etiam industriâ factum, vt Cononem Theribazus in vincula conjiceret, justitiâ planè Persicâ, & huic geminâ, quâ Tissaphernes sublatus erat.

Restituti Romæ Coss.

Restituti sunt Romæ Consules, cum plebs magnâ contentione Veios migrare cuperet. Mulctati etiam sunt à populo tribuni plebis, quasi rem parum promouissent, sed maximè obnitente Camillo lex lata non est de coloniâ Veios deducendâ, tantùm eius vrbis ager viritim diuisus, quâ diuisione plebs delinita conquieuit.

Vite col. recepta.

Occuparunt & tum Æqui Vitelliam coloniam proditione, quam victoriâ de iisdem L. Lucretius recuperauit. Sic oppidum scelere perditum, virtute recuperatum est.

OLYMP XCVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3562. 362.

Hierax Res in Ægina gestæ à Laced. & Athen.

Hierax Lacedæmonius hoc anno Æginates juuit, & Athenienses eorum hostes malè affecit. Peiùs etiam legatus ejus Gorgopas, qui eos obsidionem Æginæ soluere compulit; & deinceps multis eos cladibus perculit Eunomo duce superato. Sed demùm Gorgopas à Chabriâ in Æginâ insidiis interceptus, cum multis insulanis, Athenienses suâ morte, & clade deliniit.

& in Lesbo.

Tum quoque Thrasybulus Atheniensis Lesbi oppugnauit vrbes, & Therimachum Lacedæmonium sibi obsistentem vicit & interemit.

Mago victus à Dionysio.

Dionysius Magonem Pœnum in Siciliâ, in eas

angustias compulit, vt cum eo quibusuis conditionibus pacisci cogeretur.

Ludi Megalenses & Templum Iunonis Reginæ.

Romæ Megalenses ludi celebrati, quos Camillus bello Veienti vouerat. Dedicatum ab eodem votum templum Iunoni Reginæ, incredibili studio matronarum exornatum. Nouum quoque bellum susceptum in Volscinienses, non tamen gestum, quia id fames pestisque prohibuerunt, & malum duplex vnum impediit.

OLYMP. XCVII. *Mundi* Vrb. Cond
ann. 2. 3663. 363.

Gorgope succedit Teleucias.

Gorgopæ mortuo à Lacedæmoniis suffectus est Agesilai frater Teleucias, optimi ducis magnum exemplar, qui sine pecunia, sine stipendio, exemplo tantùm suo, patientiâ, & studio militem in officio continuit, atque exercitum quasi ex liberis conflatum sapienter rexit. Principio consilium suscepit audax, & incredibile, nisi ad exitum perductum esset. Cùm enim accepisset Athenienses in suis nauibus solutâ admodum disciplinâ viuere, cum 12. nauibus Pyræum ingressus primâ luce, triremes eorum corrupit, aut cepit, onerarias naues mercibus, ad suas triremes alligatas in Æginam abduxit: eodemque impetu oram Atticæ legens naues plurimas frumento, & mercibus oneratas Æginæ quoque deposuit, stupentibus Atheniensibus, nec tantæ audaciæ resistere ausis. Inde stipendium militi in antecessum persoluit, docuitque milites & duces fortissimos, & solertes nullâ re vnquam indigere.

Rhodij ad Laced. deficiunt.

Rhodij ad Lacedæmonios deficiunt, qui tum visi sunt imperium maris recuperare. Eò dum pergit Teleucias, intercepit naues Atheniensibus ab Euagorâ missas, vir fortissimæ, & sagacissimæ celeritatis.

Euagoras Cyprius appetitur bello, à Persis.

Pertinet igitur ad hoc tempus Euagoras Cyprius, qui a conditoribus Salaminiis trahebat originem. Seditione expulsus Salamine eam tandem recepit, Abdemone Regulo Persarum

Clien-

Cliente submoto. In eâ autem vrbe regiâ sic vixit, tam prudenter eam administrauit, vt eas conficeret diuitias quibus sibi totam insulam compararet. Huic tamen repugnauere Antathusij, & aliquot vrbes, quæ Persarum auxilia implorarunt. Itaque hunc petere bello decreuit Artaxerxes, ille Regi Regum restitit sine temeritate.

Camillus exulat.

Victi sunt hoc anno Volscinienses, & deditione factâ 20. annorum inducias obtinuerunt. Tumquoque L. Apuleius Trib. pleb. diem Camillo dixit de prædâ Veientanâ: sed cum eodem tempore vir tantus filium suum perdidisset, antequam damnaretur sponte Ardeam in exilium secessit, precatus Deos, vt si innocens accusatus esset, primo quoque tempore sui desiderium necessarium ingratis ciuibus injiceret. Ratæ habitæ sunt viri boni & miseri preces, sed vltimam propè vrbi perniciem procurarunt.

Clusium obsident Galli.

Obsederunt eodem anno Clusium Galli; Clusini Romanorum opem implorarunt, qui primùm legatos tres filios M. Ambusti Fabij miserunt, vt prohiberent iniuriam. Sed Galli de more ferociter responderunt. Legatorum vnus Q. Fabius, in eruptione ciuium, Gallum quemdam interemit, eique spolia detraxit; quod cum Galli cognouissent legatos quoque Romam misere, qui iuris gentium violatorem reposcerent. Nihil responderunt Romani, sed tres illos Fabios Tribunos militum crearunt. Quare Galli solutâ Clusij obsidione versus Romam mouent, obliti expeditionis, vt illatam sibi ac gentibus omnibus vlciscerentur iniuriam.

Ambusti rũ temeritas.

OLYMP. XCVII	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3664.	364.

Fuit hic annus duorum ducum cæde memorabilis quidem, sed ob Romam à Gallis captam celebratior.

Timbro, & Trasibulus cæsi.

Timbro Lacedæmonius dum oram Persarum

Regi ſubditam audaciùs, quàm cautiùs populatur, à Struthâ eiuſdem Regis Duce oppreſſus non vt Imperator, ſed vti pirata infeliciter interiit.

Thraſibulus item Athenienſium dux ab Aſpendiis per militum ſuorum culpam interemptus eſt, à quibus minùs diligebatur. Fuit is Teleuciæ æmulus, cui fortitudine par, induſtriâ, & comitate longè inferior fuit.

ROMA CAPTA A GALLIS.

Hoc item anno capta eſt à Gallis Roma, quæ clades ducum iniuſtitiâ, temeritate & ignauiâ contigit. Occurrere Romani Gallis, vbi Allia miſcetur Tiberi, & aciem explicuere, ne hoſtium multitudine circumfunderentur: ſed eorum vix aſpectum clamoremque tulere. Siniſtrum cornu in flumen impulſum eſt, vbi magna cædes, & ab aquæ vorticibus clades major, pauci Veijos fugerunt. Dextrum cornu intactum Romam rediit, ciues omnes per vicinas vrbes diſſipati ſunt, pauci ſe Capitolio incluſerunt, portis vrbis patentibus tantâ incuriâ, vt inſidiarum metus injiceretur hoſti. Tandem ſubmiſſis exploratoribus Rex Brennus, & Galli vrbem ingrediuntur, incidùntque in Senatores cum inſignibus magiſtratuum in ſellis ſuis ſedentes, quorum majeſtate quaſi Deorum, tantiſper inhibiti ſunt, & repreſſi, ſed cum Gallus miles audacior M. Papyrio demulſiſſet barbam, iſque ſcipionem in Galli caput impegiſſet, cædis ab eo factum eſt initium, omnes trucidati, vrbs ſpoliata, incenſa, deſolata, experta eſt quidquid à Barbaris expectari ſolet. Capitolium interea à Gallis premebatur, & fame, neque ſperabatur auxilium, quod nihilominus adfuit. Cum enim ad Ardeam excurſores Gallos Camillus cecidiſſet, in eum ſunt omnium conjecti oculi, Dictatorque dictus, & probatus etiam ab incluſis in Capitolio. Quod nihilominus captum eſſet, niſi

A Camillo recuperata.

clangore ſacrorum Anſerum excitatus M. Manlius, jam murorum crepidinem prenſantes Gallos

los deturbasset. Tandem Camillus cum exercitu ex fugitiuis conflato adfuit, hostem primum inter semirutæ vrbis parietinas vicit, deinde viâ Gabinâ, quò se receperant, penitus deleuit. Quamobrem triumphans vrbem incensam subiit, eamque statim reparari jussit, impeditâ transmigratione Veijos: ideoque Romulus alter ac conditor, & patriæ parens dictus, & sic se innocentem exulem, & Romæ necessarium ostendit.

OLYMP.XCVII. Mundi Vrb.Cond.
ann.4. 3665. 365.

Dionysius expeditionem aduersus Italos suscepit, quos & superauit, ac demùm potitus est Rhegio munitâ ciuitate, ac suis consiliis opportunâ. *Rhegium occupat Dionysius.*

Romam vicini hostes respirare passi non sunt Volsci enim, Æqui, Etrusci, immò & Hernici in armis esse nunciati sunt. Itaque Camillus Dictator electus iustitium indixit, atque in tres partes diuiso exercitu, ipse Volscos solo nominis sui terrore vicit, exuit castris, & ad deditionem compulit anno 70. quo bellum inchoarant. Æquos etiam ad Volas fudit, & occupauit eodem impetu vrbem. Tum in Etruscos progressus qui jam occuparant Sutrium, candem vrbem cum ingenti hostium strage recepit, eodemque die Sutrinis ejectis restituit, ac triumphans vrbem, trium populorum domitor, cum multis acclamantibus, ingressus est. *Camillus tres populos vincit.*

OLYMP.XCVIII. Mundi Vrb.Cond.
ann.1. 3666. 366.

Dionysius Hipponiatas transtulit Syracusas & eorum agrum attribuit Locris. Præterea neglectis legibus pacis, Rhegium obsedit. Misit quoque ad Olympicos agonas quadrigas incitatissimas, Scenas magnificas, cum Rapsodiis; quæ primò aspectu probata sunt ob magnificentiam, & actorum dignitatem, ac Palæstram, sed excussa diligentiùs, habita sunt ludibrio, indigna- *Dionysius spretus à Græcis.*

Lysias Orator. dignaque quæ coram Græcis recitarentur. Denique eodem anno Lysias orationem habuit, inscriptam Olympicam, qua in tyrannum inuectus est acerrimè, præmium sanè dignum Tyrannicâ liberalitate.

Capitolium reparatum. Romæ Capitolium structum est ex lapide quadrato, opere magnificentissimo, & quod eorum temporum non saperet inopiam, & frugalitatem.

OLYMP. XCVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 2. 3667. 367.

Rhegini se dedunt Dionysio. Rhegini fame domiti, Dionysio sese dedere compulsi sunt, in quos is acerbissimè sæuiit, & vltione quæ tyrannum, & Dionysium oleret.

Pax Antalcidæa. Pertinet ad hunc annum Antalcidæa pax ignominiosa Græcis, quam tamen Xenophon probat, quia erat Græcis, Persisque necessaria. Artaxerxes enim nolebat duplici implicari bello, Græco simul, & Cyprio: Athenienses Lysandream expeditionem ab Agesilao metuebant, erant sumptibus attriti Lacedæmonij. Itaque ab omnibus probata est pax infamis, quæ Græcos in Asia subjiciebat Persis, quod ne fieret, tot erant à Græcis suscepta bella. Eius pacis cum esset executor Agesilaüs ad eam Thebanos, Corinthios, Argiuos armorum metu compulit, quæ pacem negantibus, à Persis simul & Lacedæmoniis intentabantur itaque pacem Græci per Teribazum nolentes volentes receperunt.

Tribus auctæ Romæ. Romæ auctâ ciuitate, tribus etiam auctæ sunt, & prioribus additæ quatuor; vt ei sua clades profuisse videretur.

OLYMP. XCVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3668. 368.

Philoxenus. Dionysij Poëmata merito Philoxenus improbauit, eaque flammarum luce, quàm publicâ, & eruditâ esse digniora iudicauit.

Mantinæi à Laced. vexantur. Lacedæmonij Mantinæis sibi parum fidelibus irati, pacem violant, eosque jubent, muros suos de-

destruere. Recusantes Agesipolis obsidione cinxit; sed cum videret vrbem abundantem commeatu, fluuium aggere priùs retentum immisit in vrbis muros. Veriti ciues, consensere vt dirueretur murus quem labare jam videbant, & vt sparsim habitarent quasi in quatuor vrbibus. Vrbis sexaginta primarii exulare jussi sunt, Græcis omnibus improbantibus factum, sed non ausis reclamare.

Euagoras à Persis appetitur bello.

Artaxerxes Mnemon Euagoram bello appetit, cui se multi Persarum hostes coniunxerant: Nam præter Ægyptios, Tyrii & Arabes ei tulerunt opem. Cum ergo is vsus prædatoriis nauibus onerarias Persarum intercepisset, tantam inuexit in Persarum classem annonæ caritatem, vt non fames modo, sed & seditio timeretur. Sed demùm Persæ resumptis animis superiores effecti triremes Enagoræ plures depresserunt, atque corruperunt. Tum obsessa Salamis, & in eâ Euagoras. Teribazus interea ad Regem profectus est vt pecunias impetraret: Euagoras noctu cum decem triremibus fugit in Ægyptum, vbi ab Achore Rege beneuolè susceptus, eundem ad belli societatem incitauit, ne Persæ post Cyprum domitam, de Ægypto subjugandâ cogitaret.

Fugit Euagoras in Ægyptum.

Camillus multos populos vincit.

Tum hostibus multiplicatis Romæ Camillus à quinque Collegis quasi Dictator dictus dum sponte se ipsi subdunt. Latini enim Volsci Hernici, & Etrusci conjurarant, & tantùm conflarant exercitum, vt centum hostes vni Romano militi committerentur. Verùm Camillus exercitum non numerauit suum, sed oratione accendit ad pugnam, quæ atrox, & diuturna fuit; & hanc tantùm nox, imberque diremit. Latini, & Hernici domum taciti repetierunt, Volsci relictis castris inclusere se Satrico, sed vrbe captâ dedidere sese abjectis armis. His celeriter juxta àc fortiter actis, Camillus in Etruscos exercitum conuertit, qui jam aliquot oppida

da occuparant, sed quæ celeriùs recepta sunt, quàm perdita; sicque dux triumphans vrbem ingressus, non vno, sed pluribus triumphis dignus.

OLYMP.XCVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3669. 369.

Dionysius Epirum cogitat sibi adiungere. Dionysius Epirum cogitans in Hadriatico littore excitauit vrbes, atque inter cæteras Lissum, cum Molossi ab eo & Illyriis vexarentur, tulerunt illis opem Lacædemonij, qui tum ducem maximum amiserunt.

Cadit Teleucias. Nam contra Olynthios pugnans Teleucias primo victor ad muros vsque vrbis hostes persecutus est; vnde imbre telorum obrutus coactus est referre pedem; in quem tum emissus Thrax equitatus, paratus & recens copias eius certamine fessas dissipauit; ipse dum fugam suorum impedit, cæsus est cum magna Spartanorum strage: nec enim tam charus suis Imperator sine magnâ clade potuit interfici.

Euagoras pacem obtinet ab Oronte. Euagoras ex Ægypto redux Salaminam vehementer pressam reperit, itaque pacem à Teribazo petit, sed is vincula ostentat; demens! qui hæc sibi mox injicienda non suspicaretur. Orontes enim Artaxerxis gener eum calumniatus est apud Soccrum quasi suspectum rerum nouarum, & initæ cum Lacedæmoniis amicitiæ. Quare Regis jussu in vinculis perductus est Susa. Orontes calumniæ suæ præmium eius præfecturam suscepit, qui veritus nouos motus, cum Euagorâ honestis conditionibus, oblatis Teribazo, pepigit, bello fortunatius, quàm sapientiùs suscepto, atque terminato.

Manlius accusatur. M Manlius qui Capitolium seruarat, ardens æmulatione in Camillum cuius erat virtus suâ illustrior, & commendatior, plebem sibi muneribus deuincit, & Senatum calumniatur. Dictator dictus Cornelius Cossus, repressis Volscis, Latinis, & Hernicis, diem Manlio dicit, cumque in vincula quasi calumniatorem conjicit.

Sed

Sed plebs mutauit vestem, & frequens in limine carceris excubauit. Itaque cum eis timeretur, emissus est; neque tum compressa seditio, sed dux seditiosis datus.

OLYMP. XCIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3670. 370.

Dionysius ad bellum Punicum se accingit sacrilegio, Agyllæ templo in Etruriâ direpto. Immò & Diis suis illudere solitus erat, atque bonos eos appellare, cum eorum donariis vt ditior sic sceleratior effectus esset. *Sacrilegia Dionisij.*

Teribazus in vinculis datus, hæsit in carcere diutiùs, quàm ejus innocentia pateretur. Interim Gaos ejus gener classi Persicæ præfectus, metuens sibi ob communicata cum socero consilia, deficit ab Artaxerxe, & se Lacedæmoniis, Ægyptiisque conjungit. Rex confectò cum Caduscis bello, causam Teribazi tribus integerrimis judicibus committit, apud quos accusatus ita causam agit, vt & innocens, & de Rege benè meritus renunciaretur; quare magnis à Principe muneribus affectus est: Orontes verò vt calumniator ex Regiorum amicorum albo turpiter expunctus, ignominiâ breuiori quàm par esset; cum posteà Mysiam Satrapiam legatur administrasse. *Teribazus absoluitur Orontes multatur.*

Teleuciæ mortuo suffectus est Agesipolis, sed cum 30. Consiliariis, vt res Thracicas, & Macedonicas administraret, Teleuciæ morte turbatas. Agesilaüs quoq; Phliasios Sicyonios, exules suos malè tractantes castigauit, eorumque arcem 20. mensibus obsedit, diutiùs quam tanti ducis virtus, & loci tenuitas pateretur. *Agesipolis succedit Teleuciæ.*

Tum quoque natus Aristoteles Diotrephe Athenis prætore, triennio ante Demosthenem, quando Maximè florebat Parmenides: Ortus autem Stagira in Macedoniâ patriam suo nomine & gloriâ illustrem reddidit, atque etiam Principibus viris acceptissimam. *Nascitur Aristoteles.*

Manlius Romæ carcere potiùs efferatus, quàm *Manlius præcipitatur ex Capitolio.*

quàm sanatus, populum ad vim, se ad Tyrannidem parabat. Itaque ad Camillum Romani de more quasi ad sacram anchoram confugiunt. Hic pertractis in partes suas Tribunis plebis diem Manlio dixit, qui sordidatus causam dixit, neque vnquam damnari potuit quandiu coram Capitolio perorauit. Sed translato in alium locum iudicio, conuictus, damnat usque, atque è Saxo Tarpeio, quasi vnus è Senonibus, præcipitatus est. Vir fortis, sed nequam, & cui seruata patria, ad se opprimendam aperuit viam.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3670. ad 3680.

OLYMP. XCIX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3671.	371.

Punicum bellum vario euentu gestum.

PVNICVM bellum à Dionysio gestum vario euentu: In eo perdidit fratrem suum Leotinem, magno sanè damno, nisi Tyranno contigisset. Pax tamen inter eum, & Carthaginienses coaluit, cum neutri se victores dicere, neutri se victos fateri vellent.

Lacedæmonij ciuitates sibi conciliare conati sunt. Ab iis auxilium etiam petiit Amyntas Rex Macedonum, vt res suas recuperaret, quia tum totius Græciæ arbitri, fautoresque putabantur.

Lacedæmonij arbitri Græciæ.

Nascitur Philippus.

Natus est hoc anno Philippus, Historiæ Græcæ decus & ornamentum singulare, dignusque cui filius Alexander nasceretur.

Noui hostes Romanis exorti.

Noui tum Romanis exorti sunt hostes Circeienses, Velitrenses, & Lanceuini, contra quos decretum bellum, quod tamen impediere pestis & fames, hostes quouis truculentiores. Interim plerique ex iis ad se redierunt & parabant legationem, cum defectionis autores veriti ne

Roma-

Romanis dederentur, sua commoda posthabuere patriæ, & plebem incitauerunt, vt incurrerent in agrum Romanum, sicque belli atrocissimi sibi necessitatem imponerent.

OLYMP.XCIX. *Mundi* Vrb. Cond.
*ann.*3. 3672. 372.

Phœbidas, quem alij Polybiadem, alij Polybidam vocant, missus à Lacedæmoniis per summam injuriam Cadmæam Thebanorum occupauit, operâ Leontiadis, & aliorum quinque proditorum, quæ tum lætitiæ & mœroris attulit vtrisque quantùm doloris posteà vicissim pariet, atque voluptatis.

Phœbidas Cadmæã occupat.

Tum natus est Demosthenes ille dicendi Princeps, cujus fortunatior fuisset eloquentia, si in meliora, & pacatiora tempora incidisset.

Nascitur. Demosthenes.

Romæ Tribuni militum duo contra Velitras arma mouent, quorum auxilio statim conjurati affuere Prænestini. Pugnatum acerrimè contra vtrosque qui & sunt in vrbem compacti, quæ tamen obsessa non est; quia sperabatur colonia ad obsequium aliter posse reuocari. Tum Prænestinis indictum bellum, majori apparatu sequenti anno administrandum.

Bellum Veliternũ.

OLYMP.XCIX. *Mundi* Vrb. Cond.
*ann.*4. 3673. 373.

Missus enim est in Volscos Camillus, qui Prænestinis conjuncti Satricum Romanorum coloniam fortiter defensam, fortiùs expugnarunt. Tum collega Camilli L. Furius eum ad pugnam committendam reluctantem impulit: at Volsci fictâ fugâ in locum iniquum Romanos pertractos cecidissent, nisi ex superiori loco suis prospiciens Camillus, eos sapienter retraxisset, & suo tempore prudentiùs deduxisset in hostes, quorum multos interemit, plures cepit. Inter eos cum inuenti essent Tusculani eis indictum est bellum; quod etiam Camillo commissum, cum eo collegâ, quem ipse vellet. At is L. Furium imprudentem illum collegam suum selegit,

Volscos, Camillus ad Satri. cum vincit.

Demissis Tusculanis pacentur Romani.

git, jam experientiâ ſuâ factum ſaniorem. Omnia tamen Tuſculi pacata ſunt reperta: miſſique à Tuſculanis legati culpam ingenuè confeſſi, non veniam modo, ſed & ſocietatem obtinuerunt à Romanis, conſuetis parcere hoſtibus qui ſe ſubmitterent, ſuperbos debellare.

OLYMP. C. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3674. 374.

Ageſipolis moritur.

Ageſipolis contra Olynthios miſſus eos plurimùm fatigabat, & ſocias ſubtrahebat ciuitates, quarum præſtantiſſimam Toronem vi expugnauit. Sed calente cælo ſub mediam æſtatem ardenti morbo correptus eſt, & in algidum Pallenes locum tranſlatus intra ſeptem dies obiit. Melle conditum eius corpus Spartam relatum eſt ad honorificam ſepulturam, & Regias exequias. Regnauit vt pater ejus annis quatuordecim, eique ad nouem annos Cleombrotus ſucceſſit. Ageſipolis locum ſtatim Phœbidas fortiter impleuit, & Olynthios ita repreſſit, vt de deditione cogitarent. Sæuiebat enim apud eos atrociſſima fames, cum importari eis frumentum neque mari, neque terrâ victores Lacedæmonij paterentur. Tandem duris pepigere conditionibus, & quibus ſe Spartanorum ſubditos faterentur. Ita ad ſummum felicitatis apicem elati ſunt Lacedæmonij, cum iis ceſſiſſent Olynthij, Thebani ob Cadmeam interceptam parerent, Corinthij fideles eſſent, Argiui & Athenienſes ægrè libertatem retinerent: Sed timenda fortunæ mutatio, dum peruenit ad ſumma.

Lacedæmonii omnia poſsint in Græcia

Dictator Cincinnatus Volſcos vincit Velitras capit.

Romæ T. Quintius Cincinnatus Dictator electus eſt, cum Volſci Præneſtinis conjuncti ad portam Collinam ſigna defixiſſent. Receſſere mox tamen, & ad Alliam fluuium poſuere caſtra, Romanis vti omnes credebant mali ominis. Verùm in pugna ignauiſſimè hoſtes ſe geſſerunt, ſeque graſſatores probos malos milites præbuerunt. Nam & perdiderunt caſtra & munitionem

nitionē opere tumultuariò excitatam propè Præneste, quod etiam ad deditionem compulsum, captis octo aliis eorum oppidis. Eodem ferè impetu Velitræ expugnatæ plenam reddidere victoriam. Dictator acto triumpho intra vigesimum diem abdicauit, victoriam tam illustrem, quàm subitam consecutus.

OLYMP.C.	Mundi	Vrb Cond.
ann.2.	3675.	375.

Cartaginienses hoc anno in Italiâ bellum gesserunt, vbi Hipponiatas in odium Dionysij suis sedibus restituerunt. Recuperarunt quoque Sardiniam bellis Siculis, & Italicis perutilem. Quando & Libyas rebellere ausos jugum recipere compulerunt. Hic igitur annus Pœnis fortunatissimus extitit. *Pœni hoc anno fortunati.*

Bellum Volscorum Manliis extra ordinem commissum, admodum inordinatè administratum est; Duces imprudentissimi, se in insidias pertrahi passi sunt: & actum erat de Romano exercitu, si Volsci vti victoriâ nouissent. Vastitatem tamen Romanis agris intulere; dum vicissim in eorum agros duo Romani exercitus excurrunt, vt populatores retraherent; quod profectò cauponari bellum fuit, non belligerare. *Bellum in Volscos malè gerũt Manlij.*

OLYMP.C.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.3.	3676.	376.

Bellum Bœoticum hoc anno sic exortum est, Regebant Thebas Polemarchi septem: hos septem exules, quorum caput Phillidas tollere moliuntur, die veneris Festo, quo illis promissa sunt septem scorta; sed eorum loco inducti conjuratores 7. habitu muliebri, qui singulos Polemarchos, sicâ quæ veste latebat confoderunt. Inde perrexerunt ad carcerem, quasi adducentes reum, vbi custode cæso, vinctos soluunt & armant, indeque populum ad libertatem vocant. Tum reliqui exules cum Atheniensibus euocati ad expugnandam Cadmæam. Præfectus *Bœoticum bellum.* *Cadmæa dedita.*

ejus

ejus fide acceptâ sese dedit, quæ tamen seruata non est, Lacedæmoniis omnibus, etiam cum infantibus cæsis. Quare hic Spartæ morte mulctatus est ob auxilia non expectata; paratum in Thebanos bellum duce Cleombroto, sed majori apparatu, quàm fructu.

Ro. coloniam mittunt in Sardiniã. Tum Romani primum colonos in Sardiniam misere, jam aliquid extra Italiam meditati: sed ciues illi dicendi potiùs exules quàm coloni fuere, quia locus ille erat reis, quam militibus aptior, ob aëris grauitatem.

OLYMP.C.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*4.	3657.	377.

Vario euẽtu pugnant Græci. Cleombrotus versus Platæas pergens Thebanos 150. cædit, & Sphodriam Platæis præficit, statimque reuersus est domum: at Sphodrias corruptus à Thebanis pecuniâ, injussus bello tentauit Athenienses, qui se ideò Thebanis conjunxere: Sphodrias nihilominùs operâ Agesilai absolutus est, qui tum omnia Spartæ poterat. Exinde Agesilao commissum hoc bellum, qui Thespias communit, iisque Phæbidam præficit. Is dum Thebanos populatur, in malignum locum pertractus, occisus est instar prædonis. Agesilaüs iterùm Thebanos inuadit; at hi prudenter cunctantes consilio vsi Chabriæ, consilia, & arma Spartanorum eluserunt.

Intereà Thebani treccenti ad Pegasas capti jussu Alethis Lacedæmonij in Eubœâ præfecti victores suos cepere, & cum decem talentis, ac duabus triremibus ad suos sospites rediere, audaci planè consilio, & cum summâ fortitudine, ac felicitate confecto.

Remissus est iterùm in Thebanos Cleombrotus, Agesilao ex ruptâ venâ decumbente: qui vidit tantùm hostem in munitis locis, & inaccessis, ac rediit transitum desperans.

Chabrias Dux Atheniensis tum Pollidem cum Lacedæmoniis vicit nauali prælio, ex quo illi resumpserunt animos, hi dimiserunt.

Volsci

Volsci & Latini à P. Valerio, & L. Æmilio Tribunis militum victi, Satricum primò, deinde Antium fugerunt. Sed inter Antiates & Latinos, est exorta seditio, cum hi intacti bellum, illi attriti pacem mallent. Itaque Antiates se Romanis dedunt, Latini Satricum petunt; inde Tusculum capiunt, sed Tusculani retinuerunt arcem, vnde mox cum Romanis auxiliatoribus erumpentes, Latinos omnes trucidarunt, ereptasque prædas multo hostium sanguine, gloriosè receperunt. *Volsci & Latini victi à Ro.*

M. Fabius Ambustus duas filias suas collocarat, alteram C. Licinio Stoloni plebeio, alteram patricio. Quæ plebeio nupserat sæpe querebatur apud Patrem; qui consilia agitare cœpit cum genero, & L. Sextio audaci adolescente de summo magistratu plebi communicando: quod vt facerent magnas Romæ concitauerunt turbas, adeò vt vnius mulierculæ ambitione tanta ciuitas periclitaretur. *Filiæ M. Fabi Ambusti Romam turbant.*

OLYMP. CI. *Mundi* Vrb. Cond
ann. 1. 3678. 378.

Chabrias Atheniensis ferens auxilium Abderitis contra Illyriōs perimitur dolo; vir magnus & dignus casu illustriori. *Chabrias cæditur.*

Rogati sunt à Thebanis Athenienses Peloponnesios distinere bello: hi sexaginta nauium classem instruunt duce Timotheo, quæ oram Peloponnesi circumiit, metum inferens aut vastitatem. Tum quoque Corcyra ab eodem Timotheo occupata: Vbi cum se gessisset humaniter vicinas sibi ciuitates deuinxit. Plusque suauissimis moribus suis, quàm armis profecit. Missis in eum Lacedæmoniis cum nauibus quinquaginta quinque, Nicolochus homo impiger, & bello satis idoneus, nequaquam tamen cum Timotheo comparandus; quare ille ab eo victus est. Vterque tamen paulò post recessit, hic vt partum retineret decus, ille vt acceptum dedecus relinqueret. *Timotheus rem benè gerit.*

Hinc

Anarchia Romanæ quinquennium.

Hinc ducitur Romanæ Anarchiæ quinquennium; quo anno Tribuni plebis C. Licinius Stolo, & L. Sextius tres leges promulgauere aduersus Patricios: primam de ære alieno, alteram de quingentis terræ iugeribus, tertiam de Consulatu plebi communicando; quas impedire conati sunt patres intercessione collegarum: at Licinius & Sextius comitia curulia haberi noluerunt. Sic annis quinque Roma magistratibus curulibus caruit, nullis tunc appetita bellis, quia hanc satis ciuiles hæ turbæ lacerabant.

OLYMP. CI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3679.	379.

Mnemon conciliare sibi Græcos nititur

Artaxerxes Mnemon moturus in Ægyptios conatus est conciliare Græcos, vt iis auxiliatoribus vteretur; pacem oblatam Græci omnes lubent issimè receperunt, præter Thebanos, qui Epaminondæ suasione permoti aliis adscribi noluerunt, vnde ingentes, & diuturni in Græciâ concitati sunt motus. Phocensibus enim per Thebanos appetitis bello adfuere socij Lacedæmonij, duce Cleombroto. Neque diuturna pax inter Athenienses & Lacedæmonios fuit, Timothei classe turbatâ, cui oppositus est Mnasippus item cum Spartanâ classe is Corcyram malè accepit; itaque Corcyræi Athenienses euocant, quibus auxiliatus est primùm Timotheus, deinde Ipsicrates: ab hoc expulsus ex insula Mnasippus homo crudelis, & temerarius, sicut & interceptæ naues decem à Dionysio ad Lacedæmonios missæ. Prætereà idem Ipsicrates Cephaleniæ oppida subegit viciniora Peloponneso, ac tantumdem Atheniensium extulit gloriam, quantùm depressit imperium Lacedæmoniorum.

Græci inter se commissi Expeditio Persica in Ægyptū.

OLYMP. CI.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3680.	380.

Suscepta est in Ægyptum expeditio ducibus Ipsicrate, & Pharnabazo, quæ illius cunctatione

ne irrita fuit, & paratiores quàm Persica res patiebatur, Aegyptios reddidit.

Perseuerarunt quoque in Græcia motus, vt & Romæ; cum hoc tamen discrimine quod hîc odiis & maledictis, illic ferro, ac cædibus pugnaretur. *Motus in Græcia.*

Hoc quoque anno cæsus à Nicocle Eunucho, seu cubiculario Rex Cypri Euagoras, quod ei aut ipse conjugem suam rapuisset, aut eius filius Nicocles, qui parenti in Salaminis regno successit. Is tantùm luxu suo famosus fuit, quo decertare solitus erat cum Stratone Tyrio, illiberali planè absurdoq; genere certaminis. Vtrumque amicum Isocrati fuisse liquet, quem de vtroque scripsisse eloquentiùs quàm veriùs omnes meritò suspicantur. *Cæsus Euagoras.*

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3680 ad 3690.

OLYMP. CI. *ann.* 4.	*Mundi* 3681.	Vrb.Cond. 381.

Ingentes terræ motus Peloponnesum concusserunt, quando & duæ vrbes in Achaiâ Bura, & Helice hoc motu labefactatæ, insuper & inundatione maris ita obrutæ sunt, vt locorum illorum arbores ex aquâ vix extarent. Ciues omnes obruti, aut fluctibus hausti, propter supplices vi abstractos è templo, atque trucidatos. Tum contigit & hoc memorabile, quod diebus quinque antequam Helice concideret, ex eâ visi sint cateruatim emigrare mures: quod & in omnibus domibus mox ruinâ collapsuris contingit, nisi physiologi mentiuntur. *Terræ motus in Græcia.*

OLYMP. CII. *ann.* 1.	*Mundi* 3682.	Vrb.Cond. 382.

Artaxerxes hoc quoque anno frustra Græcos

conciliare nisus est, & Antalcidæam pacem renouare. Ac primùm ita conuenerunt inter se Græci in eas conditiones, vt exules reuocarentur, dimitterentur exercitus, vrbibus libertas redderetur. Hæcque promissa, adhibito etiam jurejurando ab Athenienlibus, Lacedæmoniis, & Thebanis. Sequenti verò die Thebani mutauere sententiam, & pro Thebanis, Bœotos substitui petierunt ab Agesilao: at negauit ille; obtulit tamen expungere Thebanorum nomen, quod illis consentientibus factum, vnde magnæ vtrique populo clades contigere.

Pax Antalcidæa renouata.

Ab ea Thebani exclusi.

Postremus hic annus Romanæ Anarchiæ fuit quando & quies ab armis fuit, quæ fortassis hæc bella domestica depulissent; cùm genius Romanorum inquies aut bello, aut seditione destineretur.

Cessat Romæ Anarchia

OLYMP. CII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3683.	383.

PVGNA LEVCTRICA

Is annus pugnâ Leuctricâ, hoc est ad Leuctra Bœotiæ in finibus Thespiensium illustris fuit, quo Cleombrotus à Spartanis jussus est bello Thebanos inuadere, nisi liberas ciuitates relinquerent. At hi armati duce Epaminondâ responderunt; & vtrique ad prælium incitabantur, Thebani publicis, Lacedæmoniorum quidam cum Rege, priuatis commodis. Quid plura, pugna conseritur, fugantur Spartani equitandi rudes, à peritis Thebanis, turbatur à fugitiuis grauis armatura, cadit Cleombrotus cum Sphodria & aliis nobilibus, ac quatuor millibus Spartanorum, cum Thebani vix trecentos desideraßent: Trophæum est à victoribus excitatum. Hujus victoriæ nuncium suscepere Athenienses cum mœroris significatione; Lacedæmonij, saltem in speciem, cum voluptate, ne intermissis quidem ludis. Immò qui suos amiserant, sequenti die nitidi, & in splendidis vestibus apparuerunt, quorum liberi amicique superstites, aut caruerunt publico, aut vultum tristem, habitum-

bitumque præ setulerunt; Laconicâ magnanimitate, quæ mortem honestam semper vitæ turpi antetulit.

Creati sunt hoc demùm anno magistratus Curules Tribunis plebis remittentibus intercessionem. L. Furius Tribunus militum in Veliternos grassatores missus, qui etiamnùm Tusculum obsidebant. Statim repressi sunt hostes, & intra Velitras compacti; obsessi tamen capi non potuerunt, tumque satis visum, eos tam citò repressos timuisse jacturam suæ ciuitatis, atque libertatis. *Creati Curules Romæ magistratus.*

OLYMP. CII. *ann.* 3. | *Mundi* 3684. | Vrb. Cond. 384.

Iason Phæreorum tyrannus multis præclarè gestis, & quæ non tyrannum, sed optimum saperent principem, per insidias tollitur; & si tempora futura spectes magnum sui desiderium reliquit. In Argiuorum item ciuitate cruenta est concitata seditio, & quæ nihil minùs quàm Græcos sapiebat. *Iason Tyrannus Phæreorũ tollitur.*

Eodem anno cum vix vnum regni sui annum complesset, mortuus est Agesipolis; cui diuturnioris regni successit Cleomenes, cuius est ad annos 34. imperium productum. *Agesipoli succedit Cleomenes*

OLYMP. CII. *ann.* 4. | *Mundi* 3685. | Vrb. Cond. 385.

Bellum inter Lacedæmonios, & Thebanos, Tegeates accenderunt, cum à Mantinæis Thebanorum amicis, ad Lacedæmonios transiissent, & verò in illorum auxilium statim Agesilaüs adfuit. Thebani quoque eo jam profecto adfuerunt, quibus suasere Mantinæi, & Arcades, vt Spartam inuaderent. Sed auxilia statim recepere Lacedæmonij, quibus repressi Thebani. Adfuit & à suis missus Iphicrates; sed cum hostem præda grauem abire passus esset, imperitiæ, vel proditionis accusatus est. Thebani tum etiam Messenem à Lacedæmoniis jampridem dirutam excitarunt, in eorum odium, cujus *Laced. & Thebani vario exitu pugnãt.*

vrbis ciues, omnesque Messenios illi capitaliter oderant, totaque Græciâ aut expulerant, aut ejicere conati erant. Rursus Epaminondas in Laconiam irrupit, frustra eum aditu prohibere conantibus Lacedæmoniis, & Atheniensibus, ac in interiora regionis peruasit, majori tamen Laconum metu, & dedecore, quàm damno, atque iacturâ.

Polydorus cæsus. Tum etiam Polydorus Pheræorum Tyrannus interfectus est à fratre, qui eius principatum etiamnùm manantem fraterno sanguine occupauit & annis vndecim tenuit, diutiùs eo potius quàm fratricidium postularet.

Mors Amyntæ Macedonũ Regis. Huic quoque annus morte Amyntæ Macedonis luctuosus fuit, qui liberos reliquit Alexandrum, Ptolemæum, Perdiccam, & Philippum, reges futuros omnes, omnes infortunatos, si vltimum exemeris. Successit patri Alexander, quicum Pelopidas societatem inierat, & quâ qualis futurus esset ostendit, si diutiùs regnare permissus esset.

OLYMP. CIII ann. 1. | Mundi 3686. | Vrb Cond. 386.

Arcades victi à Laced. Lacedæmonii nobilem de Arcadibus retulere victoriam, cæsis eorum decem millibus, nullo suorum desiderato: Hinc Arcades Megalopolim condunt, & quàm possunt diligenter communiunt, vt muris se defenderent, qui tot militares viros amisissent.

Alexãder Pheræus Thebanos vincit, capitq; Pelopidam. Ptolemæus cognomento Alorites regnum inuadit fratris, & quatuor annis administrat, ac diutiùs quàm fratricida mereretur.

Victi tum quoque ab Alexandro Phæreoru Tyranno Thebani, qui & per insidias Ismenum, & Pelopidam intercepit, & satis diu in vinculis habuit. In hac clade priuatus erat Epaminondas, qui dux electus à Bœotis seruauit exercitum, penitus delendum, nisi huic suâ prudentiâ, & fortitudine prouidisset.

Dionysius Siceliotes tyrannus hoc anno regni sui

sui 38. mouit in Pœnos; vnde rediens accepit se ab Atheniensibus in Lenæis ludis victorem esse renunciatum. Dum igitur fœdus ille victor se permittit totum crapulæ, turpiter suffocatus animam mixtam vino euomuit, & obiit morte etiam quàm Tyranni solent funestiore. *Moritur Dionysius tyrannus.*

Aristoteles annos natos septemdecim Platonem audiit, & huic adhæsit annis 30. magnâ magistri sui gloriâ, apud quem tantus discipulus, tandiu proficere potuit. *Aristoteles audit Platonē.*

Romæ cum ad vltimam de legibus Tribuniciis dimicationem ventum esset, Senatus Dictatorem creandum putauit, & rebus quasi deploratis Camillum Dictatorem. Is pro potestate magistratus sui Tribunos plebis seditiosos compescuit, & fouit contra eos paratam intercessionem. Hi veriti tanti viri autoritatem vitio creatum esse, vt creditum est, confinxere; quare isse abdicare compulsus est. Cum autem Tribuni viderent placere plebi legem Agrariam ferri, & de fœnore, jacere legem de plebeio Consulatu, finxerunt recusare se decimum Tribunatum, cum jam nonum administrarent. Vnde occasionem arripuit Appius Claudius aculeatæ in eos orationis, quâ eorum ambitionem exagitauit & Plebeiarum rerum neglectum: eaque perfecit saltem, vt tempus legum ferendarum proferretur, quod Patriciis satis visum est in negotio pænè deposito. *Turbæ Ro. vtrīque sedantur.*

OLYMP. CIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
anu. 2.	3687.	387.

Epaminondas hoc etiam anno in Peloponnesum jam sibi notam excurrit, & inde prædas abegit. Tum quoque Pelopidas emissus ab Alexandro Pheræorum tyranno Thebas rediit, quò maleuolentiam, & odium in tyrannum, cum libertate retulit. Tunc etiam missus fuisse creditur ad Mnemonem, à quo benignissime acceptus, quidquid voluit impetrauit, aliis Græcis inuidentibus, & frustra renitentibus; sed id *Epamin. Pelopon. vastat.* *Eiusodiū in Pelopidas. Mnemonē adit.*

quàm sanatus, populum ad vim, se ad Tyrannidem parabat. Itaque ad Camillum Romani de more quasi ad sacram anchoram confugiunt. Hic pertractis in partes suas Tribunis plebis diem Manlio dixit, qui sordidatus causam dixit, neque vnquam damnari potuit quandiu coram Capitolio perorauit. Sed translato in alium locum judicio, conuictus, damnatur, atque è Saxo Tarpeio, quasi vnus è Senonibus, præcipitatus est. Vir fortis, sed nequam, & cui seruata patria, ad se opprimendam aperuit viam.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3670. ad 3680.

OLYMP. XCIX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3671.	371.

Punicum bellum vario euentu gestum.

PVNICVM bellum à Dionysio gestum vario euentu: In eo perdidit fratrem suum Leotinem, magno sanè damno, nisi Tyranno contigisset. Pax tamen inter eum, & Carthaginienses coaluit, cum neutri se victores dicere, neutri se victos fateri vellent.

Lacedæmonij ciuitates sibi conciliare conati sunt. Ab iis auxilium etiam petiit Amyntas Rex Macedonum, vt res suas recuperaret, quia tum totius Græciæ arbitri, fautoresque putabantur.

Lacedæmonij arbitri Græciæ.

Nascitur Philippus.

Natus est hoc anno Philippus, Historiæ Græcæ decus & ornamentum singulare, dignusque cui filius Alexander nasceretur.

Noui hostes Romanis exorti.

Noui tum Romanis exorti sunt hostes Circeienses, Velitrenses, & Lanceuini, contra quos decretum bellum, quod tamen impediere pestis & fames, hostes quouis truculentiores. Interim plerique ex iis ad se redierunt & parabant legationem, cum defectionis autores veriti ne

Roma-

Romanis dederentur, sua commoda posthabuere patriæ, & plebem incitauerunt, vt incurrerent in agrum Romanum, sicque belli atrocissimi sibi necessitatem imponerent.

OLYMP. XCIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3672. 372.

Phœbidas, quem alij Polybiadem, alij Polybidam vocant, missus a Lacedæmoniis per summam injuriam Cadmæam Thebanorum occupauit, operâ Leontiadis, & aliorum quinque proditorum, quæ tum lætitiæ & mœroris attulit vtrisque quantùm doloris posteâ vicissim pariet, atque voluptatis.

Phœbidas Cadmæã occupat.

Tum natus est Demosthenes ille dicendi Princeps, cujus fortunatior fuisset eloquentia, si in meliora, & pacatiora tempora incidisset.

Nascitur Demosthenes.

Romæ Tribuni militum duo contra Velitras arma mouent, quorum auxilio statim conjurati affuere Prænestini. Pugnatum acerrimè contra vtrosque qui & sunt in vrbem compacti, quæ tamen obsessa non est; quia sperabatur colonia ad obsequium aliter posse reuocari. Tum Prænestinis indictum bellum, majori apparatu sequenti anno administrandum.

Bellum Veliternũ.

OLYMP. XCIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3673. 373.

Missus enim est in Volscos Camillus, qui Prænestinis conjuncti Satricum Romanorum coloniam fortiter defensam, fortiùs expugnarunt. Tum collega Camilli L. Furius eum ad pugnam committendam reluctantem impulit: at Volsci fictâ fugâ in locum iniquum Romanos pertractos cecidissent, nisi ex superiori loco suis prospiciens Camillus, eos sapienter retraxisset, & suo tempore prudentiùs deduxisset in hostes, quorum multos interemit, plures cepit. Inter eos cum inuenti essent Tusculani eis indictum est bellum; quod etiam Camillo commissum, cum eo collegâ, quem ipse vellet. At is L. Furium imprudentem illum collegam suum selegit,

Volsco, Camillus ad Satri. cum vincit.

Demissis Tusculanis pacem tur Romani.

git, jam experientiâ suâ factum saniorem. Omnia tamen Tusculi pacata sunt reperta: missique à Tusculanis legati culpam ingenuè confessi, non veniam modo, sed & societatem obtinuerunt à Romanis, consuetis parcere hostibus qui se submitterent, superbos debellare.

OLYMP. C. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3674. 374.

Agesipolis moritur.

Agesipolis contra Olynthios missus eos plurimum fatigabat, & socias subtrahebat ciuitates, quarum præstantissimam Toronem vi expugnauit. Sed calente cælo sub mediam æstatem ardenti morbo correptus est, & in algidum Pallenes locum translatus intra septem dies obiit. Melle conditum eius corpus Spartam relatum est ad honorificam sepulturam, & Regias exequias. Regnauit vt pater ejus annis quatuordecim, eique ad nouem annos Cleombrotus successit. Agesipolis locum statim Phœbidas fortiter impleuit, & Olynthios ita repressit, vt de deditione cogitarent. Sæuiebat enim apud eos atrocissima fames, cum importari eis frumentum neque mari, neque terrâ victores Lacedæmonij paterentur. Tandem duris pepigere conditionibus, & quibus se Spartanorum subditos faterentur. Ita ad summum felicitatis apicem elati sunt Lacedæmonij, cum iis cessissent Olynthij, Thebani ob Cadmeam interceptam parerent, Corinthij fideles essent, Argiui & Athenienses ægrè libertatem retinerent: Sed timenda fortunæ mutatio dum peruenit ad summa.

Lacedæmonii omnia possunt in Græcia

Dictator C. Cincinnatus Volscos vincit veliternos capit.

Romæ T. Quintius Cincinnatus Dictator electus est, cum Volsci Prænestinis conjuncti ad portam Collinam signa defixissent. Recessere mox tamen, & ad Alliam fluuium posuere castra, Romanis vti omnes credebant mali ominis. Verùm in pugna ignauissimè hostes se gesserunt, seque grassatores probos malos milites præbuerunt. Nam & perdiderunt castra & munitionem

nitionē opere tumultuario excitatam propè Præneste, quod etiam ad deditionem compulsum, captis octo aliis eorum oppidis. Eodemferè impetu Velitræ expugnatæ plenam reddidere victoriam. Dictator acto triumpho intra vigesimum diem abdicauit, victoriam tam illustrem, quàm subitam consecutus.

OLYMP.C. *Mundi* Vrb Cond.
ann.2. 3675. 375.

Cartaginienses hoc anno in Italiâ bellum gesserunt, vbi Hipponiatas in odium Dionysij suis sedibus restituerunt. Recuperarunt quoque Sardiniam bellis Siculis, & Italicis perutilem. Quando & Libyas rebellere ausos jugum recipere compulerunt. Hic igitur annus Pœnis fortunatissimus extitit. *Pœni hoc anno fortunati.*

Bellum Volscorum Manliis extra ordinem commissum, admodum inordinatè administratum est; Duces imprudentissimi, se in insidias pertrahi passi sunt: & actum erat de Romano exercitu, si Volsci vti victoriâ nouissent. Vastitatem tamen Romanis agris intulere; dum vicissim in eorum agros duo Romani exercitus excurrunt, vt populatores retraherent; quod profectò cauponari bellum fuit, non belligerare. *Bellum in Volscos malè gerūt Manlij.*

OLYMP.C. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.3. 3676. 376.

Bellum Bœoticum hoc anno sic exortum est, Regebant Thebas Polemarchi septem: hos septem exules, quorum caput Phillidas tollere moliuntur, die veneris Festo, quo illis promissa sunt septem scorta; sed eorum loco inducti conjuratores 7. habitu muliebri, qui singulos Polemarchos, sicâ quæ veste latebat confoderunt. Inde perrexerunt ad carcerem, quasi adducentes reum, vbi custode cæso, vinctos soluunt & armant, indeque populum ad libertatem vocant. Tum reliqui exules cum Atheniensibus euocati ad expugnandam Cadmæam. Præfectus *Bœoticum bellum.* *Cadmæa dedita.*

ejus

ejus fide acceptâ sese dedit, quæ tamen seruata non est, Lacedæmoniis omnibus, etiam cum infantibus cæsis. Quare hic Spartæ morte mulctatus est ob auxilia non expectata; paratum in Thebanos bellum duce Cleombroto, sed majori apparatu, quàm fructu.

Ro. coloniam mittunt in Sardiniã. Tum Romani primum colonos in Sardiniam misere, jam aliquid extra Italiam meditati: sed ciues illi dicendi potiùs exules quàm coloni fuere, quia locus ille erat reis, quam militibus aptior, ob aëris grauitatem.

OLYMP. C. *ann.* 4. — *Mundi* 3697. — Vrb. Cond. 377.

Vario euentu pugnant Græci. Cleombrotus versus Platæas pergens Thebanos 150. cædit, & Sphodriam Platæis præficit, statimque reuersus est domum: at Sphodrias corruptus à Thebanis pecuniâ, injussus bello tentauit Athenienses, qui se ideò Thebanis conjunxere: Sphodrias nihilominùs operâ Agesilai absolutus est, qui tum omnia Spartæ poterat. Exinde Agesilao commissum hoc bellum, qui Thespias communit, iisque Phæbidam præficit. Is dum Thebanos populatur, in malignum locum pertractus, occisus est instar prædonis. Agesilaüs iterùm Thebanos inuadit; at hi prudenter cunctantes consilio vsi Chabriæ, consilia, & arma Spartanorum eluserunt.

Intereà Thebani trecenti ad Pegasas capti jussu Alcethis Lacedæmonij in Eubœâ præfecti victores suos cepere, & cum decem talentis, ac duabus triremibus ad suos sospites rediere, audaci planè consilio, & cum summâ fortitudine, ac felicitate confecto.

Remissus est iterùm in Thebanos Cleombrotus, Agesilao ex ruptâ venâ decumbente: qui vidit tantùm hostem in munitis locis, & inaccessis, ac rediit transitum desperans.

Chabrias Dux Atheniensis tum Pollidem cum Lacedæmoniis vicit nauali prælio, ex quo illi resumpserunt animos, hi dimiserunt.

Volsci

Volsci & Latini à P. Valerio, & L. Æmilio Tribunis militum victi, Satricum primò, deinde Antium fugerunt. Sed inter Antiates & Latinos, est exorta seditio, cum hi intacti bellum, illi attriti pacem mallent. Itaque Antiates se Romanis dedunt, Latini Satricum petunt; inde Tusculum capiunt, sed Tusculani retinuerunt arcem, vnde mox cum Romanis auxiliatoribus erumpentes, Latinos omnes trucidarunt, ereptasque prædas multo hostium sanguine, gloriosè receperunt. *Volsci & Latini victi à Ro.*

M. Fabius Ambustus duas filias suas collocarat, alteram C. Licinio Stoloni plebeio, alteram patricio. Quæ plebeio nupserat sæpe querebatur apud Patrem; qui consilia agitare cœpit cum genero, & L. Sextio audaci adolescente de summo magistratu plebi communicando: quod vt facerent magnas Romæ concitauerunt turbas, adeò vt vnius mulierculæ ambitione tanta ciuitas periclitaretur. *Filiæ M. Fabi Ambusti Romam turbant.*

OLYMP. CI. | Mundi ann. 3678. | Vrb. Cond. 378.

Chabrias Atheniensis ferens auxilium Abderitis contra Illyrios perimitur dolo; vir magnus & dignus casu illustriori. *Chabrias caeditur.*

Rogati sunt à Thebanis Athenienses Peloponnesios distinere bello: hi sexaginta nauium classem instruunt duce Timotheo, quæ oram Peloponnesi circumiit, metum inferens aut vastitatem. Tum quoque Corcyra ab eodem Timotheo occupata: Vbi cum se gessisset humaniter vicinas sibi ciuitates deuinxit. Plusque suauissimis moribus suis, quàm armis profecit. Missis in eum Lacedæmoniis cum nauibus quinquaginta quinque, Nicolochus homo impiger, & bello satis idoneus, nequaquam tamen cum Timotheo comparandus; quare ille ab eo victus est. Vterque tamen paulò post recessit, hic vt partum retineret decus, ille vt acceptum dedecus relineret. *Timotheus rem benè gerit.*

Hinc

Anarchia Romanæ quinquennium. Hinc ducitur Romanæ Anarchiæ quinquennium; quo anno Tribuni plebis C.Licinius Stolo, & L. Sextius tres leges promulgauere aduersus Patricios: primam de ære alieno, alteram de quingentis terræ jugeribus, tertiam de Consulatu plebi communicando; quas impedire conati sunt patres intercessione collegarum: at Licinius & Sextius comitia curulia haberi noluerunt. Sic annis quinque Roma magistratibus curulibus caruit, nullis tunc appetita bellis, quia hanc satis ciuiles hæ turbæ lacerabant.

OLYMP. CI. *ann.*2. *Mundi* 3679. Vrb.Cond. 379.

Mnemon conciliare sibi Græcos nititur Artaxerxes Mnemon moturus in Ægyptios conatus est conciliare Græcos, vt iis auxiliatoribus vteretur; pacem oblatam Græci omnes lubent issimè receperunt, præter Thebanos, qui Epaminondæ suasione permoti aliis adscribi noluerunt, vnde ingentes, & diuturni in Græciâ concitati sunt motus. Phocensibus enim per Thebanos appetitis bello adfuêre socij Lacedæmonij, duce Cleombroto. Neque diuturna pax inter Athenienses & Lacedæmonios fuit, Timothei classe turbatâ, cui oppositus est Mnasippus item cum Spartanâ classe is Corcyram malè accepit; itaque Corcyræi Athenienses euocant, quibus auxiliatus est primùm Timotheus, deinde Ipsicrates: ab hoc expulsus ex insula Mnasippus homo crudelis, & temerarius, sicut & interceptæ naues decem à Dionysio ad Lacedæmonios missæ. Præterea idem Ipsicrates Cephaleniæ oppida subegit viciniora Peloponneso, ac tantumdem Atheniensium extulit gloriam, quantùm depressit imperium Lacedæmoniorum.

Græci inter se commissi OLYMP.CI. *ann.*3. *Mundi* 3680. Vrb.Cond. 380.

Expeditio Persica in Ægyptũ. Suscepta est in Ægyptum expeditio ducibus Ipsicrate, & Pharnabazo, quæ illius cunctatione

ne irrita fuit, & paratiores quàm Persica res patiebatur, Aegyptios reddidit.

Persecerarunt quoque in Græcia motus, vt & Romæ; cum hoc tamen discrimine quod hîc odiis & maledictis, illic ferro, ac cædibus pugnaretur. *Motus in Græcia.*

Hoc quoque anno cæsus à Nicocle Eunucho, seu cubiculario Rex Cypri Euagoras, quod ei aut ipse conjugem suam rapuisset, aut eius filius Nicocles, qui parenti in Salaminis regno successit. Is tantùm luxu suo famosus fuit, quo decertare solitus erat cum Stratone Tyrio, illiberali planè absurdoq; genere cartaminis. Vtrumque amicum Isocrati fuisse liquet, quem de vtroque scripsisse eloquentiùs quàm veriùs omnes meritò suspicantur. *Cæsus Euagoras.*

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3680 ad 3690.

OLYMP. CI. *ann.4.* *Mundi* 3681. Vrb.Cond. 381.

INgentes terræ motus Peloponnesum concusserunt, quando & duæ vrbes in Achaïâ Bura, & Helice hoc motu labefactatæ, insuper & inundatione maris ita obrutæ sunt, vt locorum illorum arbores ex aquâ vix extarent. Ciues omnes obruti, aut fluctibus hausti, propter supplices vi abstractos è templo, atque trucidatos. Tum contigit & hoc memorabile, quod diebus quinque antequam Helice concideret, ex eâ visi sint cateruatim emigrare mures: quod & in omnibus domibus mox ruinâ collapsuris contingit, nisi physiologi mentiuntur. *Terræ motus in Græcia.*

OLYMP. CII. *ann.1.* *Mundi* 3682. Vrb.Cond. 382.

Artaxerxes hoc quoque anno frustra Græcos con-

Pax Antalcidæa renouata. conciliare nisus est, & Antalcidæam pacem renouare. Ac primùm ita conuenerunt inter se Græci in eas conditiones, vt exules reuocarentur, dimitterentur exercitus, vrbibus libertas redderetur. Hæcque promissa, adhibito etiam jurejurando ab Atheniensibus, Lacedæmoniis, & Thebanis. Sequenti verò die Thebani mutauere sententiam, & pro Thebanis, Bœotos substitui petierunt ab Agesilao: at negauit ille; obtulit tamen expungere Thebanorum nomen, quod illis consentientibus factum, vnde magnæ vtrique populo clades contigere. *Ab ea Thebani exclusi.*

Cessat Romæ Anarchia. Postremus hic annus Romanæ Anarchiæ fuit quando & quies ab armis fuit, quæ fortassis hæc bella domestica depulissent; cùm genius Romanorum inquies aut bello, aut seditione destineretur.

OLYMP.CII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.2.	3683.	383.

PVGNA LEVCTRICA Is annus pugnâ Leuctricâ, hoc est ad Leuctra Bœotiæ in finibus Thespiensium illustris fuit, quo Cleombrotus à Spartanis jussus est bello Thebanos inuadere, nisi liberas ciuitates relinquerent. At hi armati duce Epaminondâ responderunt; & vtrique ad prælium incitabantur, Thebani publicis, Lacedæmoniorum quidam cum Rege, priuatis commodis. Quid plura, pugna conseritur, fugantur Spartani equitandi rudes, à peritis Thebanis, turbatur à fugitiuis grauis armatura, cadit Cleombrotus cum Sphodria & aliis nobilibus, ac quatuor millibus Spartanorum, cum Thebani vix trecentos desiderassent: Trophæum est à victoribus excitatum. Hujus victoriæ nuncium suscepere Athenienses cum mœroris significatione; Lacedæmonij, saltem in speciem, cum voluptate, ne intermissis quidem ludis. Immò qui suos amiserant, sequenti die nitidi, & in splendidis vestibus apparuerunt, quorum liberi amicique superstites, aut caruerunt publico, aut vultum tristem, habitum-

bitumque præ fetulerunt; Laconicâ magnanimitate, quæ mortem honestam semper vitæ turpi antetulit.

Creati Curules Romæ magistratus.

Creati sunt hoc demùm anno magistratus Curules Tribunis plebis remittentibus intercessionem. L. Furius Tribunus militum in Veliternos grassatores missus, qui etiamnùm Tusculum obsidebant. Statim repressi sunt hostes, & intra Velitras compacti; obsessi tamen capi non potuerunt, tumque satis visum, eos tam citò repressos timuisse jacturam suæ ciuitatis, atque libertatis.

OLYMP.CII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*3.	3684.	384.

Iason Tyrannus Pheræorũ tollitur.

Iason Phæreorum tyrannus multis præclarè gestis, & quæ non tyrannum, sed optimum saperent principem, per insidias tollitur; & si tempora futura spectes magnum sui desiderium reliquit. In Argiuorum item ciuitate cruenta est concitata seditio, & quæ nihil minùs quàm Græcos sapiebat.

Agesipoli succedit Cleomenes

Eodem anno cum vix vnum regni sui annum complesset, mortuus est Agesipolis; cui diuturnioris regni successit Cleomenes, cuius est ad annos 34. imperium productum.

OLYMP.CII.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*4.	3685.	385.

Lacedæmonii & Thebani vario exitu pugnãt.

Bellum inter Lacedæmonios, & Thebanos, Tegeates accenderunt, cum à Mantinæis Thebanorum amicis, ad Lacedæmonios transiissent, & verò in illorum auxilium statim Agesilaüs adfuit. Thebani quoque eo jam profecto adfuerunt, quibus suasere Mantinæi, & Arcades, vt Spartam inuaderent. Sed auxilia statim recepere Lacedæmonij, quibus repressi Thebani. Adfuit & à suis missus Iphicrates; sed cum hostem præda grauem abire passus esset, imperitiæ, vel proditionis accusatus est. Thebani tum etiam Messenem à Lacedæmoniis jampridem dirutam excitarunt, in eorum odium, cujus

sui 38. mouit in Pœnos; vnde rediens accepit se ab Atheniensibus in Lenæis ludis victorem esse renunciatum. Dum igitur fœdus ille victor se permittit totum crapulæ, turpiter suffocatus animam mixtam vino euomuit, & obiit morte etiam quàm Tyranni solent funestiore. *Moritur Dionysius tyrannus.*

Aristoteles annos natos septemdecim Platonem audiit, & huic adhæsit annis 30. magnâ magistri sui gloriâ, apud quem tantus discipulus, tandiu proficere potuit. *Aristoteles audit Platonē.*

Romæ cum ad vltimam de legibus Tribuniciis dimicationem ventum esset, Senatus Dictatorem creandum putauit, & rebus quasi deploratis Camillum Dictatorem. Is pro potestate magistratus sui Tribunos plebis seditiosos compescuit, & fouit contra eos paratam intercessionem. Hi veriti tanti viri autoritatem vitio creatum esse, vt creditum est, confinxere; quare isse abdicare compulsus est. Cum autem Tribuni viderent placere plebi legem Agrariam ferri, & de fœnore, jacere legem de plebeio Consulatu, finxerunt recusare se decimum Tribunatum, cum jam nonum administrarent. Vnde occasionem arripuit Appius Claudius aculeatæ in eos orationis, quâ eorum ambitionem exagitauit & Plebeiarum rerum neglectum: eaque perfecit saltem, vt tempus legum ferendarum proferretur, quod Patriciis satis visum est in negotio penè deposito. *Turlę Ro. vtrīūque sedantur.*

OLYMP. CIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3687.	387.

Epaminondas hoc etiam anno in Peloponnesum jam sibi notam excurrit, & inde prædas abegit. Tum quoque Pelopidas emissus ab Alexandro Pheræorum tyranno Thebas rediit, quò maleuolentiam, & odium in tyrannum, cum libertate retulit. Tunc etiam missus fuisse creditur ad Mnemonem, à quo benignissime acceptus, quidquid voluit impetrauit, aliis Græcis inuidentibus, & frustra renitentibus; sed id *Epamin. Pelopon. vastat.* *Eiusdiē in Pelopidas. Mnemonē adit.*

tanti viri virtus, & Thebanorum potentiam, nũquam Persis inimica, postulabat. Chares quoque Phliasios ab Achæis obsessos liberauit, solitos propter tenuitatem, omnium patere iniuriæ.

Chares, Phliasios liberat.

Tum Romæ creati Tribuni militares partim ex Patriciis, partim ex plebe, plebem vtcumq; mitigarunt: Sed longè magis rumor tumultus Gallici. Tum igitur a Senatu, populo Romano quintùm creatus est Camillus Dictator, cuius tantùm nomen Gallis fatale videbatur. Is in agro Albano Romanos jam ad Gallica prælia exercitatos Gallis opposuit, qui tum se Gallos esse non meminere; victi enim & fugati, etiam amisere castra, & ad satietatem cæsi, quocumque sors tulit, euaserunt. Quare decretus est Camillo triumphus summâ omnium ordinum consensione, maximè cum hoc prælio non Gallos vicisset modò, sed eos jam non esse metuendos Romanis ostendisset.

Camillus Dictator Gallos vincit.

Tum ad res domesticas conuersa sunt Dictatoris studia, qui prohibere non potuit quominùs lex de Plebeio Consule promulgaretur. Sed cum tergiuersarentur Patres, & plebs secessionem minitaretur, Dictator ædem Concordiæ vouit. Itaque animi vtriusque ordinis conciliati sunt electo Prætore Patricio, qui jus in vrbe diceret. Adiuncti sunt & Aediles duo, item Patricij; qui cum negotij facessérent aliquid, Senatus demùm assensus, vt alternis annis ex Patriciis & plebeis deligerentur. Itaque is annus per jocum ab ironibus, nouorum magistratuum annus appellatus est.

Annus nouorum magistratuum Romæ.

OLYMP. CIII.	Mundi	Vrb Cond.
ann. 3.	3558.	388.

Hoc anno Bœoticum bellum terminari visum est post annos quinque, operâ Artaxerxis, cujus hoc videtur postremum fuisse illustre facinus.

Bœoticũ bellum visum est terminari.

Obiit enim paulò post Artaxerxes Mnemon, regni sui quadragesimo; paulò crudelior princeps,

Moritur Artaxer. Mnemon.

ceps, si spectes initia regni (quamquam tum patratæ cædes in alios possint deriuari) si magna pars eius administrationis, exemplar clementiæ, & humanitatis. Hanc tamen moderationis laudem quidam eum accepisse ferunt, cum Ocho filio compositum, hominem tantæ atrocitatis, atque sæuitiæ, vt patrem suum quantumuis durum absoluisse videretur.

Succedit patri Artaxerxi Ochus. Ei igitur successit filius Artaxerxes cognomento Ochus; nequaquam Mnemonis primogenitus: Is enim Darius dicebatur, quem etiam pater in regni societatem adsciuerat. Sed cum is totum regnum expectare nollet & de patre tollendo cogitaret impulsore Teribazo, operâ Eunuchi in deliberato parricidio deprehensus, ex judicij formulâ reus interfectus est. Duo quoque alij sperare poterant regnum; sed horum vnum calumniis suis Ochus ad venenum impulit; alterum per Harpalem filium Teribazi sustulit. Exinde in regios cognatos principesque sæuiit, regnum à sanguine, & cædibus auspicatus, quod nihilominus 16. annis tenuit, diuturniore imperio quàm eius crudelitas pateretur. *Ochi crudelitas.*

Primus Romæ Consul Plebeius. Romæ gessere hoc anno Consulatum L. Sextius Lateranus è plebe, & L. Aemilius Mamercus, Patricius; fuitque L. Sextio Consulatus præmium seditiosæ ambitionis, vt non tantum corpore & genere, sed & animo, & vitiis indignus tanto magistratu censeretur.

OLYMP.XCVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.4.	*3689*	*389.*

Fœdus inter Græc. Athenienses cum Arcadibus Lacedæmoniorum hostibus percussere fœdus, seruatâ nihilominus cum his amicitiâ, Lycomede quodam sequestro. Corinthij quoque Thebanis sunt reconciliati, licet hi Lacedæmonios capitaliter odissent; hæc tamen adhibita cautio, ne vnquam Corinthij bello Laconico implicarentur.

Dionysius junior. Tum etiam Dionysius junior Siciliæ Tyrannus triremes ad Lacedæmonios misit, memor paterni cum his fœderis, vt iis si res exigeret, adjutoribus vteretur.

Lace. & Arcades commissi. Lacedæmonij quoque Eleos contra Arcadas juuerunt, Duce semel & iterum Rege Archidamo: quando hic in femore vulneratus abscedere compulsus est, per inducias priùs elatis suorum cadaueribus; & Arcades non de Eleis modo, sed & de ipsis Lacedæmoniis triumphare visi sunt.

Perdiccas Ptolomæo succedit. Tum etiam Perdiccas vigesimus primus Rex Macedonum Ptolomæo Alorite cæso, regnum adiit, & sex annis gessit, mortem sui fratris vltus fratricidio.

Camillus obiit peste. Camilli denique morte hic annus Romanis luctuosus fuit. Is annos natus octoginta duos, crudus tamen senex & vegetus, elatus est peste, quæ tum Romæ atrocissimè sæuiebat. Hac autem & Censorum vnus, & Aedilis Curulis vnus, cum tribus Tribunis plebis interiere. Tum tamen à bello quies fuit, Romanis tam fatali morbo, sed longè magis tanti viri jacturâ vehementer afflictis.

OLYMP. CIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. I.	3690.	390.

Anolympias. Numeratur hæc Olympias inter Anolympiadas ab Eleis, quia hæc ab Arcadibus victoribus celebrata est; quando & incidit grauis controuersia Arcadas inter & Mantinæos, quod illi sacras pecunias Iouis Olympij, in prophanos vsus impendissent. Id autem primi prohibuere Mantinæi suo decreto, quod & probatum in concilio decem millium, statutumque sacrilegos in futurum, etiam in posteris esse castigandos. Sacrilegi ergo Periclem imitati, bello se ab eâ vexatione redimere conati sunt: sicque homines nefarij Athenienses & Lacedæmonios commiserunt, in patriam impij, qui priùs in Deos extitissent.

Arcades sacrilegi committunt Ath. & Laced.

Suasit suis Thebanis Epaminondas vindicare sibi maris imperium. Quando & Pelopidas aduersus Alexandrum Phæreorum tyrannum Iubentissimè suscepit expeditionem. Sed in quodam certamine dum magis furore, quàm consilio pugnat multis vulneribus confossus tantus Imperator, vti miles gregarius occubuit. *Cæditur Pelopidas*

Tum quoque Timotheus Atheniensis Toronem & Potidæam cepit, atque Cizycenos obsidione liberauit, bonus Imperator & sapiens, ac in bonum Græciæ, ac patriæ suæ natus. *Timotheus rem benè gerit.*

Romæ instituti sunt ludi Scenici ad pestem auertendam: sed eos diuinitùs improbatos esse, plerique sapienter crediderunt; cum Ludorum tempore restagnans Tiberis circum ipsum inundasset. Tumque nouis malis, noua fuerunt quærenda remedia, cum auxilia ipsa in perniciem Romanorum conuerterentur. *Ludi Scenici Romæ instituti.*

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno 3690. ad 3700.

OLYMP. CIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3691.	391.

EPAMINONDAS cogitat de inuadendâ Spartâ, tum propugnatoribus vacuâ, absente cum exercitu Agesilao: & eâ potitus esset, nisi Rex per Cretensem quemdam admonitus, superuenisset horâ noctis tertiâ, & cum vrbs jam capienda esset. Hic certatum est acriter, dubiâ tamen victoriâ, adeò vt victorem se neuter, neuter victum fateretur. Tum Epaminondas ratus Arcadas in auxilium Spartæ consolaturos, noluit cum vtroque populo confligere, immò sperauit se Mantinæam vacuam occupaturum. Itaque Tegeam perrexit, & pe- *PVGNA AD MANTINEAM.*

ditatu quiescere jusso, equites in Mantinæos immisit verùm hi repressi sunt ab Atheniensibus, & cum ignominiâ redire compulsi. Iratus ergo tantus Imperator bis malè sibi cessisse consilia, Spartanos Lysandreo commento vincere parat. Exercitum suum disciplinâ militari egregiè excultum, & momento temporis in ordinem digestum, speciem hosti jubet offerre castra munientis: quod cum credidissent Spartani ordines suos minùs seruauere, & ad castra quoque locanda sese accinxere. In eos igitur turbatos ipse cum lectissimâ manu irruit, & profligat nondum satis compotes sui. Sed in eâ impressione multa accepit in pectore vulnera, & ex iis vnum lethale. Igitur relatus est in castra, vbi adsciti medici agunt de ferro ab eius corpore euellendo, quod hastili confracto penitùs hærebat. At illi pronunciant animam cum ferro extrahendam. Qua denunciatione nihil commotus, interrogat Armigerum, num Clypeus eius saluus esset; cum ei ostensus esset, quærit an Thebani retulissent victoriam, cum ita esse responsum esset, ferrum euelli jussit. Et lacrymantibus suis quod ἀτεκνος moreretur: filias eis duas ostentauit Leuctricam, & Mantinæensem victorias de quibus nulla vnquam taceret ætas, inter quæ verba placidissimè obiit. Vir magno patriæ suæ bono natus, quam ad eum gloriæ cumulum elatam reliquit, vt inde tantùm ruinam timeret: & verò ab eo tempore semper res Thebana defluxit: fuit enim quasi Thebanorum mens & animus, quo destituti etiam in hoc prælio victores, victis propè similes abierunt.

Cæditur Epaminondas.

Dictator claui pangendi causa.

Romæ dictus est Dictator L. Manlius imperiosus, vili de causa, & morbi iculariter, Agyrtarum more, sanandi gratiâ. Videlicet vt clauum pangeret. Hunc autem defixit idibus Septembris ad dextrum latus Iouis Capitolini quâ parte templum Mineruæ stabat. Ridicu-

diculo planè commento, Dictatorem factum esse, vt se malleatorem; & Fabrum profiteretur.

OLYMP.CIV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3692. 392.

Magni hoc anno in Asiâ concitati sunt motus; qui Persicum labefactassent imperium si Græcia concors fuisset; & tota se tumultibus Persicis immiscuisset. Defecerunt enim ab Ocho Satrapæ simul plures, Ariobarzanes Phrygiæ, Orontes Mysiæ, Autophradates Lydiæ, cum regulo Cariæ Mausolo. Addunt etiam aliqui Lycios, Pamphilios, Pchidas, Cilicas, Syros, & Phænicas. Sed his omnibus præualebat Tachos Rex Ægypti Achoris successor; qui Græcos sibi auxiliatores adhibuerat. Agesilaum enim præfecerat Mercenario militi Chabriam Atheniensem Cabriæ filium classi; & filium Nectanebum octoginta millibus Ægyptiorum. Verùm tantum bellum proditione inchoatum, proditione dissolutum est. Orontes enim à reliquis Satrapis huic bello præpositus, eorum aliquot vinctos ad Ochum misit, reliquos, cum ciuitatibus ejus legatis prodidit. Neque se minus perfidiosè gessit Reomithus à rebellibus missus in Ægyptum cum talentis 500. & nauibus 50. quæ omnia impendit ad perfidiam, quâ demum Regi suo reconciliatus est; sed vti proditores solent. In Ægypto quoque si initia spectes res sese deteriùs habuere. Profectus enim in Phœnicem contra Persas Tachos, didicit filium Nectanebum contra se rebellasse: quare in Persidem abire compulsus est, vt veniam ab Ocho postularet, quam & impetrauit, insuper præpositus bello aduersus Ægyptios, quò eadem operâ de patre, filio, Ægyptiis omnibus vltio sumeretur. Tum patrem obsessum Nectanebus ad singulare certamen prouocauit, sed detrectauit Tachos, quamquam id probaret Agesilaus. Tandem soluta est obsidio eruptione fortiter & sa-

Satrapæ plures in Ochum rebellant.

Orontis proditione dissipata cōspiratio

Tachos se subiicere Ocho cogitur.

pienter ab Agesilao, Græcisque factâ, per quam Tachos restitutus est regno. Remissus est ergo Agesilaus donatus Talentis 230. Verùm dum is rediret in patriam obiit in portu Menelai, vnde corpus ejus oblitum melle relatum est Spartam ad regiam sepulturam: cujus viri maxima post Lycurgum virtus, & gloria fuit.

Obit Agesilaus.

L. Manlii in filium duricies: huius fili pietas in patrem.

L. Manlius, T. Manlium filium suum Rus ablegarat, neque vt Romanum adolescentem sed vti opilionem, & seruulum tractabat. Ideo duro patri à M. Pomponio dies dicta fuit. At filius accessit ad Tribunum plebis tacitè, eique mortem pugione admoto, interminatus est nisi accusationem ejuraret; quod factum pietatis plenissimum nec ipse improbauit, cui vis esset adhibita.

M. Curtius in specum insilit.

Ibidem cum forum magno specu in summam altitudinem, terrâ dehiscente, apertum esset, monuere Dii, vt rima illa occluderetur re, quâ Romani plurimum possent. Itaque M. Curtius egregius bello juuenis, negans quidquam esse apud Romanos bellicâ virtute potentiùs, armatus subjectis equo calcaribus, in hanc rimam irruit, atque vno corpore totius Romæ labem & ruinam miles generosus impediit.

Appius Claudius Dictator Hernicos vincit.

Tum quoque L. Genucius Consul plebeius ab Hernicis interfectus Dictatori locum dedit. Is Appius Claudius fuit qui legem Consularem magno conatu dissuaserat. Hernici quidem repressi sunt, sed cruentâ victoriâ, quâ præter equites, quarta militum pars desiderata est, hostibus vltionem timentibus, Romanis eam furiosè paratis inferre.

OLYMP. CIV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3693.	393.

Datamis res gestæ.

Videntur ad hunc annum Datamis Persarum Satrapæ facta pertinere, quibus nihil illustrius hæc vidit ætas. Is rebus præclarè gestis cum sibi Ochum deuinxisset, deuictis videlicet Thyo Dynastâ Cappadociæ, Aspi Cataoniæ, etiam

etiam in Ægyptiaca expeditione, Pharnabazi loco copiis præfuit. Quamobrem magna in illum tempestas ab æmulis & inuidis in aulâ excitata est; quam cum per litteras amicorum accepisset, defecit à Rege, & Cappadociam cum Paphlagoniâ fortiter occupauit. Neque deterritus est filij sui Aridæi morte, aut soceri Metrobarzanis defectione, sed eâ prudenter vsus, proditionem in proditorum perniciem conuertit, suscepto bello contra Pisidas, quos etiam debellauit. Solasmus quoque filius ejus alter aduersus eum rebellauit, & cum Autophradate Satrapâ Phrygiæ in patrem mouit; sed tam fortiter se gessit Datamis, ita sapienter vsus est locorum opportunitate, vt Rex Ochus cum eo reconciliatus ei Cappadociam relinquendam existimaret, dignumque judicaret eâ Prouinciâ, quam ei virtus sua & inimicorum inuidia pepererat.

Tum Alexander Pheræus Cycladas populatus etiam Athenienses prælio vicit, partamque Tyrannidem, omnibus odiosus, firmauit. *Alexandri Pheræi victoria.*

Romæ bellum est Tiburtibus indictum, cui Gallicus tumultus adjunctus est. Galli ergo viâ salariâ trans pontem Anienis castra posuerunt; quibus oppositus est Dictator T. Quintius Pœnus, soloque ponte dirimebantur acies. In eum processit stupendæ proceritatis Gallus, qui Romanum ad singulare certamen prouocauit: T. Manlius qui patrem ab accusatione Tribunitiâ vindicarat potestate sibi à Dictatore factâ, ei occurrit, & industriam virtuti permiscens Gallum interemit, eique Torquem eripiens suæ ceruici aptauit, vnde sibi ac posteris suis Torquati nomen fecit. Igitur sequenti die recessere Galli, & commeatu à Tiburtibus accepto Campaniam repetiere, professi se victos, qui bellatorem tam metuendum amisissent. *T. Manlij Torquati cum Gallo prælium.*

Data-

OLYMP. CV. ann. 1. | Mundi 3694. | Vrb. Cond. 394.

Datamis cæditur à Mithridate.

Datamis cum Ocho tantùm ex necessitate reconciliatus, hoc anno ejusdem insidiis sublatus est, eas curante Mithridate filio Ariobarzanis. Is rebellionem simulauit à Rege, ad quam socium, & amicum Datamim pellexit. Itaque Regias expugnat vrbes, prædas abigit, quarum aliquid semper Datami de industriâ aspergebat. Vbi fidem rebellionis fecit, colloquium exposcit à Datami vti vires suas, atque consilia aduersus Persas conjungerent. Dies ergo locusque assignati colloquio, immò diligenter ab vtroque exploratus locus. Sed in eo, nocte concubiâ gladios infodit Mithridates, & vbi laterent diligenter obseruauit. Cum aduenisset dies satis diu inter se colloquuntur Datamis atque Mithridates, ac tandem abscedit Datamis. At occultè refodit gladium, quem occultat veste, statimque reuocat Datamim, vt aliquid quod ei exciderat, adderet; at reuersum, & nihil ejusmodi suspicantem excipit ferro, & obtruncat. Is finis magni viri fuit quem ipse Rex Persarum nisi proditione perdere potuit, tantâ cæsi gloriâ, quanto cædentis dedecore.

Rom. de Gallis Tiburtibus, & Hernicis victoria.

Tiburtes initâ anno superiori cum Gallis societate arma in se Romanorum concitarunt, cui expeditioni C. Pœtilius Balbus præpositus est. Sed Galli ex Campaniâ reuersi agrum Romanum fœdissimè popularunt. Quare Dictator renunciatus est Q. Seruilius Ahala, qui Gallos ad portam Capenam acerrimo vicit certamine. Hi fugerunt ad Tiburtes, qui auxiliatoribus suis nequaquam defuere, sed omnes victi à Pætilio in vrbem cum magnâ cæde retrusi sunt. Alter quoque Consul M. Fabius Ambustus Hernicos vicit multis leuioribus certaminibus, ac tandem magno prælio, eos fudit, fugauitque: quare de iis ouans vrbem ingressus, Petilius de Tiburtibus triumphauit, ambo à Dictatore impensius

lau-

laudati, quòd ejus victoriam, suis victoriis cumulassent:

OLYMP CV. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*2. 3695. 395

Obiit Corinthii hoc anno Xenophon, relictis duobus filiis Gryllo, & Diodoro, adeò venustis, vt vulgò Dioscuri dicerentur. Videlicet hi facie referebant patrem, cujus vultus orationi, scriptisque respondit. *Mors Xenophōtis.*

Perdiccas Macedonum Rex Illyricum jugum excutere molitus, ab Illyriis ingenti prælio victus occisus est. Cujus auditâ morte Philippus ex custodiâ Thebanorum elapsus, Macedoniam repetiit, secumque retulit sapientiam quam hauserat ex Epaminondæ conuictu. Itaque licet in perturbatissima tempora incidisset, ita suscepit, ita rexit Macedoniam, vt non ejus tantùm, sed & totius Græciæ dignus Imperator haberetur. Principio quidem se non Regem, sed tutorem pupilli, Perdiccæ filij dici voluit: Amphipolim sui juris, & liberam jussit esse, sicque Atheniensium repressit cupiditatem: Pœones muneribus deliniuit. Tum ad domestica conuersus Pausaniam quemdam ex genere regio regnum affectantem deiecit, Rege Thracum, qui eum reducere parabat, pecuniis corrupto. Argæum insuper, idem prensantem regnum, armis deuicit, ejusque socios in colle resistentes ad deditionem compulit, editis vbique humanitatis, prudentiæ, fortitudinis magnæ monumentis. His compositis, aggreditur Pœonas, inuitatus morte Agidis eorum Regis, ac regionem ingressus post abactas prædas, relatamque de resistentibus ingentem victoriam, totam sibi subiecit. Inuasit quoque Illyrios, Macedonibus ad hoc quoque tempus metuendos, eorumque Regem Bardylem, eique septem armatorum millia vno prælio concidit quibus fortiter juxta, ac sapienter peractis restituit animos Macedonibus, regnum asseruit familiæ *Perdiccas casus ab Illyriis* *Philippus ei succedit* *Philippi præclara initia.*

suæ,

suæ, & ad majora deinceps, meditanda, atque perficienda sese prudenter accinxit.

Dionysius se totum otio dedit.

Dionysius Junior in Siciliâ pace constitutâ se totum otio dedidit: sed ne ornamenta pacis omittere videretur, duas vrbes in Apuliâ condidit, vt quid etiam extra Siciliam posset, ostenderet.

Iudæi in Hyrcaniã translati.

Tum quoque Artaxerxes Ochus ingentem Iudæorum multitudinem transtulit in Hyrcaniam, quibus Persicum Imperium jam vsque à Cyri temporibus abundabat. Gente illâ vbique pullulante, vbique sedes quærente, vt venturo Christo vbique gentium testes inuenirentur.

Tiburtium audax facinus.

Tiburtes nocte intempestâ Romam accesserunt, vt veram triumpho materiam darent, qui superioris anni de se triumphum Patilij irriserant. Nam duos Consules M. Popilium Lænatem, & Cn. Manlium imperiosum vix tulerunt, patriamque celeriter repetentes magnæ sibi tribuerunt gloriæ vidisse Romam, & eam occupare voluisse.

OLYMP. CV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3696.	396.

Philippi varia victoria & prudentia.

Philippi bella & victoriæ ad hunc quoque annum pertinent, quando & Illyrij ab eo pacem impetrarunt, missâ legatione. Interim Amphipolitæ suam vrbem obtulere Atheniensibus, quod ferendum Philippus non putauit, sed eam magnis copiis inuasit, vi cepit, inimicos inde expulit, reliquis ciuibus satis humaniter habitis. Neque ita multò post Pydnam, olim Macedonici juris, occupauit, quam tamen cum toto eius Agro Olynthiis tradidit. Potidæam quoque cum cepisset, præsidium Atheniense lautè & humaniter acceptum remisit Athenas, vrbemque concessit pariter Olynthiis quorum amicitiam prensabat. Hinc Crenidas profectus, eam missis colonis auxit, ac de suo nomine Philippos dixit; cujus in agro auri fodinas sic aptauit, sic excoluit, vt mille talenta quotannis

Philippos vrbem cõdit.

red-

redderent; quibus & potens & diues effectus multos sibi amicos reddidit, reliquis qui eius societatem negligerent, metuendus.

Democritus Abderites anno ætatis suæ centesimo nono juxta quorundam opinionem finem viuendi fecit, dignus tam diu viuere qui nugas hominum seu negotia, risu potius quam sollicitudine digna judicasset. *Moritur Democritus.*

Dio Hipparini filius Corinthios sollicitat aduersus Dionysium, & ad tollendam ejus Tyrannidem copias armat. Eodem tempore conditum in Siciliâ Tauromenium in Tauro monte juxta Naxum, ab Andromacho Timæi Historici patre, quæ vrbs posteà alicujus nominis fuit. *Dio Corinthios excitat in Dionysiu. Tauromenium conditum.*

Contra Gallos hoc anno Dictator est electus Q. Seruilius; qui primùm à certamine refugiebat, siue vt suos accenderet, siue vt Gallorum infringeret audaciam. Tandem Romanus exercitus, etiam minis, pugnæ copia extorsit, imò vtraque ruit acies signis à Ducibus non expectatis. Ac primo impetu cessere Gallis Romani; sed Dictatoris increpationibus accensi, fugarunt hostem, ac sibi victoriam, Duci triumphum pepererunt. *Victi Galli à Romanis.*

Tum quoque Hernici à C. Plautio Consule victi: At Consulum alter C. Fabius dum incautè pugnat cũ Tarquiniensibus & victus est, & 307. è suis viuos in hostium potestate reliquit, qui Diis Tarquiniensium patriis statim immolati sunt, magno Senatus, populique Ro. dolore. *Victi Hernici Tarquinienses victores.*

Tum quoque Petilia lex de ambitu lata, & duæ tribus Pomptina & Publicea superioribus additæ, vt eodem tempore & melior, & major Roma esse videretur. *Petilia lex de ambitu.*

OLYMP. CV. 1. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3697. 397.

Alexander Pheræorum Tyrannus ab vxore Tisbe necatur à duobus adjutâ fratribus suis *Alexãder tyran. Pheræorũ necatur.*

Lyco-

Lycophrone, & Tisiphono, qui mox Tyrannidem ipsi occuparunt. Sed à Pilippo, per nobiles euocato, depulsi sunt; qui hoc pacto sibi Thessalos vniuersos deuinxit; quibus equitibus posteà commodè vsus est, sicuti Alexander ejus filius, ambo Thessalico equitatu metuendi.

Philippus Thessalos iuuat.

Philippus ducit Olympiadem.

Idem Philippus hoc anno duxit vxorem Olympiadem, Neoptolemi Molossorum Regis filiam. Nuptias illas conciliauit Rex item Molossorum Arymbas; qui Troadem sororem Olympiadis jam duxerat. Id autem fecerat spe regni sui dilatandi operâ Philippi; verùm ab eodem depulsus regno in exilio consenuit; nuptiis sororis suæ vxoris cum potentiori Principe imprudentissimè procuratis.

Dio Dionysium exuit Tyrānide.

Dio duabus cum nauibus in Siciliam venit & Dionysium qui paratas naues habebat 400. peditum centum millia, equitum millia decem, exuit tyrannide. Aberat Dionysius cum appulit Dio; sed rediens victus est à Syracusanis, & à Dione nequicquam pacem flagitat, quam non poterat extorquere.

Faliscis & Priuernatibus indictum bellum.

Faliscis Romæ indictum est bellum. Contra Priuernates qui anno superiori agrum Romanum infestarant copias duxit M. Marcius. Is cum militi vrbis Priuerni promisisse prædam nullo negotio fusus est hostis; cumque scalæ jam muris admouerentur, trepidi ciues se dediderunt, & prædam militi, Consuli triumphum reliquerunt.

OLYMP. CVI.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.1.	3598.	398.

Bellum Sociale in Athenienses. Chares fauet Pharnabazo contra Ochum.

Bellum Sociale conflatum jam ab annis quatuor conjunctis Byzantiis, Rhodiis, Cois, Chiis & Mausolo Cariæ Regulo aduersus Athenienses, hoc anno Charetis temeritate discussum est. Hic enim adhæsit Pharnabazo contra Ochum rebellanti, emptus grandi pecuniâ, quâ stipendium militi numerauit. Et primò factum probarunt Athenienses; auditis tamen posteà

Ochi

Ochi querelis & minis, bellum hoc quibusuis conditionibus sustulerunt, ne simul tot haberent aduersarios, quibus, si se Persa conjungeret, impares erant. Huic autem sociali bello Athenienses præfeceıant tres Duces (mortuo Chabriâ) Timotheum, Ipsicratem, & Charetem; hic duos socios suos exautorandos curarat, vt negotium susciperet tam noxium patriæ, quàm sibi ignominiosum.

Philippi felicitas & victoria.

Philippus tres Reges Pœonum, Trachum, Illyriorum eodem hoc anno domuit per Parmenionem ducem suum. Hi cum nuper victi essent à Philippo singillatim, tum conjunxere vires suas, & communibus eum copiis aggredi decreuerunt; sed vnus Parmenio tres illos edomuit, ac de iis clarissimam victoriam retulit, eodem tempore quo Olympias enixa est Alexandrum, scilicet sexto Hecatombeonis quo die templum Ephesinæ Dianæ in tanti infantis natalibus occupatissimæ deflagrauit. Eodem enim die tres nuncios Philippus, accepit illustres, victos Illyrios, victrices quadrigas suas in Olympico stadio, & natum Alexandrum qui patrem suum jam de se satis illustrem reddidit illustriorem.

Nascitur Alexãder.

Dionisius reliquit Syracusas & dux eius Philistus vincitur.

Philistus Dux Dionysij expellitur Syracusis; qui mox prælio nauali congressus cum expulsoribus suis, victus interemit sese, neque acceptam ignominiam concoquere potuit. Dio nysius variis oblatis conditionibus arcem dedere pollicetur, eâ tantum lege, vt cum mercenario milite, ac diuitiis suis abiret in Italiam. Id probabat Dio, sed improbauere Syracusani. Quare Dionysius relicto in arce valido præsidio in Italiam abiit. Quin & Dio mercenariis adjunctus, cum Syracusanis pugnat, eosque vincit: quare à Dionysio in Arce relicti, indidem erumpunt, ac variis damnis afficiunt Syracusanos. Itaque Dio prudentissimè reuocatus Syracusas malis omnibus sapienter prouidit,

Tumque

Tumque intellexere Siculi Dionem Reipublicæ suæ mentem esse, se tantùm membra.

Bruttij vnde dicti. Promiscua multitudo in Lucaniâ Bruttiorum nomine hanc regionem occupauit, quæ ab eâ deinceps Bruttia dicta fuit, vti populus Bruttius, bello Annibalico infamis. Sic autem dicti vel à Samniticâ voce, quæ desertores sonat, vel à voce Lucanâ quæ seruos fugitiuos significat. Hi Pastores adjuuante Dione, qui tum pugnabat in Dionysium, abusi Dominorum suorum indulgentiâ rebellauere, agrosque dixere suos, quos vsurpare potuerunt.

Bella in Tiburtes, Faliscos, & Tarquinienses. Romæ duo consules hoc anno bella gessere; M. Popilius Lænas in Tiburtes, quorum vastauit agros, ciuibus priùs in vrbem retrusis, & M. Fabius Ambustus in Faliscos & Tarquinienses. Hi furiali habitu præmissis Sacerdotibus primùm Romanos terruerunt, & verterunt in fugam; at hi ad se redeuntes, videntesque sibi rem non esse cum lemuribus, sed cum hominibus, & Sacerdotes & totam aciem ingenti strage editâ dissiparunt militaribus posteà jocis panicum terrorem suum illudentes. Hac auditâ clade commota est tota Etruria: Itaque Dictator

Primus Dictator Plebei, C. Martius Regulus. primus è plebe dictus est C. Martius Regulus, cui vt & Magistro Equitum eius plebeio populus affatim suggessit omnia ad bellum necessaria. Is autem populi respondit votis, belloque feliciter ad Salinas confecto, vrbem triumphans inuectus est patribus non rogatis, sed tantùm ex Plebiscito, ad majorem Patriciorum ignominiam.

OLYMP. CVI. ann. 2.	Mundi 3699.	Vrb. Cond. 399.

Sacrũ seu Phocense bellum duce Philomelo. Phocenses duce Philomelo Delphicum templum occupant, vnde natum est bellum sacrum cujus hæc origo fuit. Amphyctyonum seu commune Græciæ Concilium quotannis ad Thermopylas conuenire solitum damnarat multis talentis Phocenses, quod agri sacri partem occupas-

cupassent, item & Lacedæmonios quod Cadmæam inuasissent. Cum Phocenses soluendo non essent, Philomelus eos excitat ad hæc decreta rescindenda, & templum Delphicum occupandum, atque administrandum. Communicat Lacedæmoniis consilium suum, quod non improbat Archidamus, & clam ei pecunias militesque spondet. Acceptis ergo Spartæ hic quindecim talentis, & totidem additis de suo cum mille Phocensibus, & milite peregrino templum inuadit ac cæsis custodibus occupat. Locri statim aduolant quasi in Apollinis auxilium, sed à Philomelo male accepti cit iùs quàm aduenerant rediere. Ergo victor decreta Amphyctyonum ex columnis eradit, abolet damnatorum tabulas, se scriptis, armisque tuetur, audaciâ, & calliditate defendens sacrilegium.

Thebani hoc anno in Asiam suscepere expeditionem vt Artabazum tuerentur (hunc Diodorus Pharnabazum vocat) quem Chares & Athenienses deseruerant. Is ad Thebanos confugit, qui ei Pammenem cum quinque millibus armatorum submittunt. Artabazus hoc auctus præsidio, regios Satrapas profligat, cum magnâ Thebani nominis gloriâ, quorum virtus par amplitudini Persicæ videbatur. *Thebani favent Pharnabazo.*

OLYMP. CVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 3.	3700.	400.

Philomelus Atheniensium, Lacedæmoniorum, & aliquot Peloponnesiorum fretus auxilio & pecuniis profanis atque sacris, agros Locrensium vastat, eosque licet præsidio Thebanorum subnixos vincit: deleuit & Thessalorum sex millia. Sed eum aggressi Bœoti cum tredecim armatorum millibus, victoriarum cursum abruperunt. Post plurimas velitationes, pugna commissa est in siluestribus locis vbi tandem victi Phocenses. Compactus in arctum locum Philomelus fortiter dimicans *Philomelus primò victor, mox & vincitur, & se præcipitat.*

plurima

plurima recepit vlnera, ac tandem ne viuus caperetur, ex prærupto loco se præcipitans, debitum sacrilegis supplicium ipse sacrilegorum maximus exegit.

Philippus Pagas, & Methonē capit.

Philippus Pagas deditione acceptas spoliat relicto tantùm singulis ciuibus vno vestimento, hujusque vrbis agrum inter milites suos diuidit. Cepit & Methonem in Thraciâ, cuius in oppugnatione perdidit oculum ictus sagitta à quodam Astere, qui & nomen suum telo inscripserat; sed enim jaculatorem (sicuti huic per aliam sagittam promiserat) vrbe captâ suspendi jussit.

Philippus ad Methonem oculū perdit.

Vt autem ostenderet, quantùm doleret oculo, vrbem funditus euertit, ciues tamen spoliatos dimisit. Quamquam hîc clementiam victoris Iustinus laudet, falsarum plerumque laudum liberalior historicus.

Dio caditur.

Dio tum à Zacynthiis mercenariis jugulatus est: cui successit ex coniuratis Calippus, qui mensibus tredecim sibi rerum summam arrogauit, & scelere partam, sceleribus conseruauit dominationem.

Tarquinienses victi seuerissimè castigantur.

Romæ Consules ambo Patricij creati M. Fabius Ambustus tertiùm, & T. Quintius reuitente primùm plebe, mox cedente, quod ære premeretur alieno, sicque pendebat à Patriciis. Ab iis Consulibus appetiti bello Tiburtes, & Tarquinienses. In hos deuictos sæuitum acerbissimè; plurimis enim in acie cæsis, ex captiuis selecti 358. Romam missi in foro virgis cæsi securi percussi sunt, reliqui in castris trucidati sunt, quia sic immolatorum Romanorum manes postulabant.

Tiburtes se dedunt.

Tiburtum vrbe Sassulâ captâ, reliqua oppida positis armis deditionem fecerunt Consuli, qui de iis triumphauit. Ita docuere Romani se subditis parcere, superbos & contumaces debellare.

Samnites Rom. amicitiam expetunt.

Samnites hoc quoque anno amicitiam Romanorum expetierunt, quàm postea tam sæpe non tamen impunè violarunt.

LIBER

LIBER V.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM OCTAVVM.

Ab anno mundi 3700. ad 3800.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3700. ad 3710.

OLYMP. CVI. ann 4.	Mundi 3701.	Vrb. Cond. 401.

ONOMARCHVS (Iustino Oenomaüs) bellum sacrum restaurat, improbis quibusuis & facinorosis vocatis ad sua castra, & quibus nulla, nisi in bello, salus. His scilicet copiis erat impietas contra religionem defendenda. Ac primo impetu sibi vicinos populos parere cogit; mox etiam aliis ipse præbet auxilium. Cùm enim Lycophron expulsus à Philippo, Pheræorum Tyrannidem recuperasset, euocatus est iterum à Thessalis contra Tyrannum Philippus. Contra eum missus Phayllus Onomarchi frater eum 7. millibus armatorum, victus est, & ex Thessaliâ exire compulsus. At Onomarchus eum majoribus copiis superueniens & Thessalos, & Philippum superauit, cumque suam Macedo- niam

Bellũ sacrum restaurat Onomarchus.

Varia fortuna pugnat.

niam repetere ignominiosè compulit. Rediit tamen cùm luculentiori exercitu Philippus, cui & occurrit Onomarchus cùm 20. millibus peditum, equitum tribus millibus. Tum victoria Philippo cessit, Onomarchus fugit ad mare cum suis, qui projectis armis ad triremes Atheniensium conati sunt enatare, sed plerique omnes fluctibus hausti penas leuiores sacrilegij dedere.

Onomarchus captus ngitur in crucem.

Viuus captus Onomarchus jubente Philippo in crucem actus est. Scribit tamen Pausanias à suis militibus necatum esse, quasi belli rudem, & cladis autorem, pœnâ vtique minori quam ejus exigebant sacrilegia, & facta, & tolerata.

Hipparinus patris Dionysii Tyrannidem recuperat.

Hipparinus filius Dionysij Tyrannidem recuperat, & eam tantùm degustat, non vltrà duos annos furere permissus.

Obijt Mausolus: eius duplex monumentũ.

Obiit & tum Mausolus (quidquid contra Plinius astruat) Cariæ Regulus, cui ad duos annos successit vxor Artemisia. Hæc marito monumentum magnificentissimum excitauit & quòd ejusmodi sepulcralibus fabricis nomen indidit. Neque hoc Mausoleo contenta aliud viuum & spirans obtulit; cineres ejus vino dilutos sensim ebibens, ne is vnquam viuus aut mortuus à charissimâ sibi conjuge diuelleretur.

Clearchũ tyrannum Chion interficit.

Clearchus Heracleæ Tyrannus, post Imperij annos duodecim, occisus est à Chione Platonis discipulo, à quo didicerat quid patriæ suæ deberet, etiam cum vitæ periculo.

Tarquiniense; Cærites, & Falisci Rom. agrediuntur.

Adjunxere se Tarquiniensibus Cærites & Falisci, & cum iis abactæ de Romanis prædæ in partem venerunt. Missus in eos Dictator adeò Cærites terruit, vt precibus infimis agerent, quibus inducias in centum annos impetrarunt. Faliscorum agri vastati fœdâ popu atione: cùm se vrbibus clausos hi tenerent, vti nocentiorum, in aliud tempus grauior est rejecta vindicta.

Phayllus Phocensis Dux convalescit.

OLYMP.CVII. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*4. 3702. 402.

Phayllus Imperator Phocensium electus om-

nia Dei donaria in pecuniam conflauit, & superiorum ducum calliditatem vicit, atque improbitatem. In ejus auxilium venerunt mille Lacedæmonij, bismille Achæi, Athenienses quinquies mille duce Nausilo, & Thessali bis mille, cum ejecto Pheris Lycophrone. His instructus copiis superior Bœotis, Philippo par esse videbatur, & feliciter huic omnia cesserunt initio sui principatus: sed paulò post lentâ peresus tabe, magnisque tortus cruciatibus, exitio suo docuit, quam causam defendendam suscepisset.

Pheræorum igitur hoc anno penitùs est tyrannis sublata. Cum enim a Phocensibus victis relictus esset Lycophron, & à Philippo grauiter premeretur, cùm eo demùm pactus est, vt liber quò vellet cum suis abire posset, quod, & præstitit vir nequam, ad nequiorem profectus ducem. *Pheræorũ tyrannis sublata.*

Megalopolitani cum Lacedæmoniis congredi ausi, ab his victi, docuere fortitudinem suam nequaquam sui nominis dignitati respondere. *Victi Megalopolitani à Laced.*

Certatum hoc anno Romæ inter Patricios & plebem, de Plebeio Consule. Tandem P. Valerio Poplicolę datus est è plebe collega C. Marcius Rutilius. Hi duo concordissimis animis vixerunt, & crearunt Decemuiros Mensarios, qui æris alieni curam susciperent, quod ex parte imminutum, & sine cuiusquam injuriâ, magno tamen Consulum, & Decemuirorum labore. *Duo Coss. vnus Plebeius alter Patricius concordissimi.*

Tum quoque vanus de bello Etrusco rumor Dictatorem dedit in castris C. Iunium, sed is magistratus, cum hoc rumore euanuit. *Vanus de bello Etrusco rumor.*

OLYMP. CVII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3703.	403.

Thebani belli sacri impensis exhausti commodè à Persis 300. talenta receperunt, vt iis adjutoribus in Aegyptiacó bello vterentur. Cum enim videret Ochus Cyprios & Phœnicas imitari rebellionem Aegyptiorum, quibus hæc impune cesserat, statuit illos appetere bello, & ma- *Thebani à Persis 300. talenta accipiunt.* *Persæ Phœnicas aggrediuntur.*

Sidonis Rex Tennes.

maximè Phœnicas, vbi Sidonij multa in eum contumeliosè patrarant. Restitit tamen emissis Satrapis Sidonis Rex Tennes cum quatuor millibus Græcorum, quibus præerat Mentor Rhodius, quando & Persæ ex Phœniciâ sunt ejecti. Sed audito Ochi aduentu Mentor pactus est per Thessalionem quemdam cum Persâ, Sidoniorum proditionem, adducto postea in sententiam suam Tenne. Ab vtroque igitur proditi Sidonij, strage ingenti trucidati, se suaque omnia cum nauibus incendio perdidere. Tennes jussu Ochi interemptus pœnam proditionis luit, Mentor reseruatus est ad bellum Ægyptiacum, in quo se meliùs gessit quàm proditio tum infamis videbatur exigere.

Sidonij capti Regis sui ac Mentoris proditione.

Censores ex plebe.

Tum quoque ad plebem Censuram transtulit qui Dictaturam inuexerat C. Martius illamque per vim à Patriciis extortam: vt plebs non modo se regendi gnaram, sed & corrigendi, emendandique Senatus scientem profiteretur.

Phalæcus heleus belli sacri hæres.

Phayllus moriens successorem reliqui sibi in principatu Phocensium, & administratione belli sacri Phalæcum, Onomarchi filium, vix dum puberem; quare huic adjunxit vnum de amicis suis Mnaseam virum industrium, qui mox cum 200. Phocensibus à Bœotis cæsus, reliquit sine rectore juuenem, quia hic maximè, vt & Phocenses indigebant.

Rhegium libertate donatum.

Tum Leptines & Calippus Syracusanorum duces Rhegio impositum à Dionysio præsidium dejecerunt eamque vrbem vti libertate voluerunt, quâ nondum patria sua vrbs Syracusana fruebatur.

Bellum in Faliscos & Tarquinienses.

Ad bellum Româ profecti sunt ambo Coss. C. Sulpitius Petitus quintùm in Tarquinienses, & T. Quintius Pœnus in Faliscos. Tanta vtrique agro est illata vastitas, vt inducias petere ad annos duos illi populi cogerentur, vt tam diuturno temporis spatio, rebellionem dedicerent.

Bel-

OLYMP. CVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 3. 3704. 404.

Bellum Cyprium anno superiori fuerat inchoatum Ocho jubente, à Ducibus Idrico Carum principe, Euagora Cyprio, & Phocione Atheniensi cum 40 nauibus, & obsessa Salamina mari, atque terra, cujus præfecturam sperabat Euagoras. At cum Rex huius vrbis Protagoras sese Ocho submisisset, eam retinuit, atque Euagoras in aliam est Satrapiam translatus: quæ de Euagorâ à Diodoro dicta, non satis cum eiusdem Diodori dictis concinunt. Itaque hìc ἀνιστόρητόν τι quod dissolui nequit, nisi admittas Diodori σφάλμα. *De Euagora quid Diodorus.*

Ex Cypro Ochus perrexit in Ægyptum, cum magnis Persarum, & Græcorum copiis; sed ad Barathra multos è suis perdidit, inde Pelusium cepit, & aliquot vrbes, quando Nectanebos Memphim recedens imprudentissimè Ægyptum perdidit. Mentor enim rumorem sparsit vrbes quæ se dederent humaniter tractandas, quæ resisterent, eandem cum Sidone subituras vicem. Certatim igitur Aegyptus tota sese Ocho dedidit. Nectanebus cum Thesauris suis fugit in Aethiopiam. Ochus constituto Aegypti præfecto Pherendate Babylonem rediit, superbiâ quàm victoriis auctior. *Mentorem bene gerit in Ægypto cum Ocho.*

M. Popilius Lænas è plebe Consul, ægrotante collegâ, in Gallos profectus, qui in agro Latino castra posuerant, eosdem gemino prælio vicit, & in tumulo, iniquitate loci, & in planioribus locis, fortitudine; quare decretus est ei triumphus. Cum autem vulneratus idem quoque decumberet, vtroque Consule ægro, creatus est Dictator qui ageret comitia, quæ tunc temporis, plus habebant, quam bellum vllum, difficultatis. *Galli bis victi à Popilio Lænate.*

OLYMP. C VII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3705. 405.

Ochus Mentorem Rhodium cuius maximè

Mentorem honorat Ochus redditque vtilissimum Persis. operâ confectum erat Aegyptiacum bellum, magnis muneribus afficit. Accepit enim is centum talenta argenti, & præfecturam Oræ Asianæ, bellique administrationem aduersus rebelles, cum summa autoritate. Hac ille sapienter vsus Artabazum & Memnonem Persas, profugos apud Philippum ob rebellionem cum Rege reconciliauit. Hermæam Atarnensem tyrannum ad Hellespontum, spe colloquij dedit in vincula, potitusque eius annulo vrbibus eius ingeniosè potitus est. Reliquos aut vi, aut dolo ad Regis obsequium compulit, quibus deinceps Persis acceptissimus fuit, & eius obliterata in Sidonios proditio, nullis vnquam rebus præclarè gestis eluenda.

Philippus Pheras capit, & Olynthum obsidet. Philippus Phares sibi vindicat, depulso inde Picholao Lycophronis socio. Exinde vrbes Chalcidicas occupare conatur; inter quas maximam, & munitissimam Olynthum obsidione cingit, quod se inconsulto socia vrbs pacem fecisset cum Atheniensibus, & tantâ vi oppugnauit, quasi in vrbis huius oppugnatione agi de regno suo crederet.

Græci oram Romanam vexant. Oram Italiæ maritimam suis nauibus infestam habuerunt Græci, qui aliquandiu Romanos distinuere, vt eos suis littoribus arcerent: Sed illos potius prædones, quàm milites experti sunt.

Bellum Latinum & Gallicum. Duo quoque bella simul concitata sunt Latinum, & Gallicum quare decem legiones à Romanis conscriptæ. L. Furius Camillus, ob fatale Gallis nomen, contra eos Consul, aut veriùs quasi Dictator missus est. Tum inusitatæ proceritatis Gallus, Romanum ad singulare certamen prouocauit: huic oppositus est M. Valerius Tribunus militum qui Ope Corui auxiliatoris, cecîdit hostem, vnde Coruini nomen, huic accessit. Inde commisso certamine vtriusque exercitus, victi Galli, dissipatique per Volscos, Campaniam, & Apuliam, vt latiùs po-

M. Valerius Coruinus Gallum cædit.

populationes suas, & Romanæ fortitudinis gloriam spargerent.

OLYMP. CVIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3706. 406.

Olynthum cepit hoc tandem anno Philippus, sed proditione potiùs, quàm armis, vrbem diripuit, prædam eius ciuesque vendidit, vnde sibi ad alias proditiones pecuniam comparauit. quibus meliùs, & quæstuosiùs, quàm armis nonnumquam vtebatur. Vnde eius dictum de Asino pecuniis onusto, cui nullam arcem imperuiam, negabat esse. Tum quoque Philippus celebrauit Olympia, coronauit victores, conuiuiis excepit omnes, quibus sibi totius Græciæ beneuolentiam comparauit. Sic enim erant inescandi viri fortes, vt libertate spoliarentur.

Philippus cepit Olynthũ.

Philippus agit pecunia & liberalitate.

Cadit in hunc annum mors Platonis, ætatis suæ octogesimo primo, cum in nuptiis discumberet. Sepultus est in Academiâ, ex quâ discipuli eius quidem traxere nomen in quâ ei successit Speusippus; exequiæ eius honestissimæ, & vt viri, cuius ore Dij loqui potuissent. Eius autem discipulus Aristoteles perrexit ad Hermæam Atarnei tyrannum, qui fuerat anno superiori spoliatus à Mentore, & tum priuatus, & satis diues dabat operam sapientiæ, vt mœrorem suum de amisso principatu demulceret. Tum autem Aristoteles annum ætatis agebat 37. ibique vixit tribus annis, & donec ad erudiendum Alexandrum vocaretur, dignum tali magistro discipulum.

Moritur Plato.

Aristoteles Hermæam adit.

Pausanias hoc anno finem imponit bello sacro, sed Diodorus, id ad duos annos extendit, quod duobus item annis tardiùs inchoarat, quâ de re non est facilè inter duos autores illos statuere.

Belli sacri finis ex Pausania.

Romæ M. Valerius Coruinus ætatis suæ anno vigesimo tertio summo populi consensu creatus est Consul, cui adjectus collega M. Popilius Lænas, quando & fœdus secundum cum Car-

Coruinus Consul anno ætatis 23.

Fœdus 2. Ro. cum Pœnis.

thaginiensibus ictum, cujus Polybius libro 3. meminit. Tum à bellis, & seditionibus quies, quæ, sine dubio, compressit pestilentia, hoc anno in Romanos, vicinosque populos tam atrociter grassata, vt de salute suâ tantùm, nihil de gloriâ cogitarent.

OLYMP. CVIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 2. 3707. 407.

Phocenses Philippus aggreditur. Phalæcus hoc anno repetundarum accusatus à suis Phocensibus exautoratus est, eiusque loco substituti tres sacræ pecuniæ quæstores. Interea iidem sacrilegi ex vrbibus Orchomeno & Cherronæa quas occupabant, in Bœotios, & Thebanos excurrebant, eosque fœdè vastabant. Quare ad Philippum confugere, qui quamquam Thebanis nollet, iis tamen subsidia misit, quibus victi Phocenses repulsi sunt, Eorum 500. cum in Apollinis templum confugissent, pœnâ sacrilegis debitâ, viui combusti sunt.

Dionysius tyrannidem recuperat. Hoc quoque anno Dionysius junior, decimo quarto, quam ejectus erat anno Syracusas recuperauit, sed tandiu expectato principatu non diu potitus est.

OLYMP. CVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 3. 3708. 408.

Belli sacri finis ex Diodoro. Hic annus finem bello Phocensi seu Sacro tandem aliquando dedit. Cum enim Lacedæmonij sacrilegis mille armatos, duce etiam Archidamo, misissent, Bœoti ad Philippum confugerunt. Is adjunctis sibi Thessalis, cum grandi exercitu venit; occurrit ei in Locride, jam restitutus, Phalæcus cum octo millibus armatorum. Sed cum se imparem Philippo videret, cum eo pactus est, & cum suis, ex Phocide facesseret, & verò statim in Peloponnensum perrexit. *Phocenses se Philippo dedũt.* Phocenses ergo omni duce, præsidioque destituti, sese quoque Philippo dediderunt Tum deliberatum, quid sacrilegis fieret. Re ad concilium Amphyctyonum rejectâ, statutum, vt Philippus

pus deinceps duplici suffragij iure vteretur in hoc concilio, Phocensium loco, trium vrbium in Phocide mœnia diruerentur earumque ciues vicatim cogerentur habitare, & alia multa seuerissimè decreta aduersus sacrilegos, quibus Græci pietatem suam in hoc saltem negotio testati sunt, nequaquam his sacrilegis meliores.

Timoleon dux datus Syracusiis.

Syracusij à Corinthiis Timoleontem Ducem obtinuerunt, qui Timophanem fratrem suum Tyrannidem molientem interemerat, sicque paratior ad opprimendum Dionysium Tyrannum videbatur.

Victi Volsci ad Satricum & venditi.

Nunciatum Romæ Latinos per Volscos, & Antiatas sollicitari. Missus itaque M. Valerius Coruinus secundùm Consul, vt eorum consilia præueniret. Pugnatur acriter ad Satricum, quâ vrbe se se hostes victi inclusere: cumque jam vi capienda vrbs esset, sese ad quatuor millia propugnatorum dedidere, quos in triumphum ductos Consul vendidit, atque ex iis redactam pecuniam retulit in ærarium; vt belli huius expensas victi sarcisse viderentur.

Ludi sæculares Romæ.

Celebratos hoc anno sæculares ludos vult Censorinus, & his hunc annum vrbis conditæ assignat, cui lubentius, quam tabulis vetustate oblitis assentimur.

OLYMP. CVIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3709.	409.

Philippus Colonias spargit.

Philippus in Macedoniam victor regressus, multas emisit Colonias, quibus mulctabat seditiosos atque turbulentos, iisque sapienter exilia, sub nomine transmigrationis imperabat. Sicque hostes suos opibus, & amicis sapienter expoliabat.

Aristoteles venit Mitylenem.

Tum quoque Aristoteles relicto Hermæa Mitylenem Lesbi venit, vt hîc Philosophiæ ludum aperiret: vbi tantâ celebritate eius Schola frequentata est, vt etiam ad Philippi aures eius nominis fama perueniret. Quem statim

Regij adolescentis, & Alexandri magisterio dignum judicauit.

Timoleon in Siciliam venit.

Timoleon in Siciliam appulit Carthaginiensibus eum nequicquam aditu prohibentibus: qui hoc anno in Siculos bellum mouerunt. Arcem porrò Syracusanam tenebat Dionysius, Nicetas vrbem, nec iis par viribus videbatur Timoleon, sed virtute, & industriâ superior extitit.

Bellum in Auruncos.

Bellum contra Auruncos tantùm terroris intulit Romæ, vt Dictator crearetur, qui templum Iunoni Monetæ vouit. Progressus tamen hic in hostem reperiteum ad fugam, quàm ad prælium paratiorem; ita non difficiliter confectum bellum. Senatus tamen Decemuiros creauit qui templum locarent in eâ areâ, vbi M. Manlij Capitolini ædes dirutæ fuerant, vt is locus esset monimentum religionis, & pietatis, qui fuerat justitiæ, & seueritatis.

Templum Iunonis Monetæ.

OLYMP CIX.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann. 1.	3710.	410

Philippus Illirios vexat.

Philippus rebus in Græciâ, & Thessaliâ compositis, in Illyrios arma conuertit, antiquos Macedonum hostes, ac suæ familiæ peculiares inimicos. Eorum agros latè depopulatus est, multasque eorum cepit vrbes; quæ cum Alexandro, jam annorum tredecim nunciarentur, querebatur nihil sibi à parente relinqui, quo se magnum ducem probaret. Hi nempe erant eius magnanimitatis flores, cuius postea fructus vidit orbis terrarum. Tum quoque Philippus dejecit aliquot in Thessaliâ tyrannos, quorum vrbibus potitus est, sicut & aliquot Græciæ ciuitatibus quæ dominatum eius sanctissimum, quâ-uis libertate potiorem duxerunt.

Alexander dolet auditis Patris victoriis.

Timoleon primò mærem gerit.

Timoleonti in Sicilia primùm fortuna restare visa eum in summas angustias compulit, ex quibus tamen ipse suâ virtute, ac prudentiâ tandem emersit; dignusqne visus, qui magnæ ciuitati redderet libertatem.

Primum fœdus Rom. cum pœnis ex Diodoro.

Diodorus Siculus hoc anno Pœnos primum fœ-

fœdus cum Romanis pepigiſſe aſſerit; ſed quamquam eximius illorum fautor, res Punicas parum exploratas habuit, quorum fœdera jam duo cum Romanis ex Polybio commemorata.

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno 3710. *ad* 3720.

OLYMP. CIX. *ann.* 2. *Mundi* 3711. Vrb. Cond. 411.

TIMOLEONTIS operâ hoc anno Syracuſæ Tyrannidem excuſſerunt, & Dionyſius ad deditionem compulſus, Corinthum ab eo miſſus, in exilio miſerabiliter conſenuit, inter pueros quos erudiebat; vt ſicquoque dum ferulam, ſceptrum Pædagogorum tractat, quodammodo regnare videretur. Democraticum quoque ſtatum in vrbe Timoleon conſtituit quam adminiſtrari juſſit per Amphipolos Iouis Olympij ἐπωνύμους ἄρχοντας, qui ſupra annos 300. ad tempora Diodori Siculi perdurarunt. Ita Tyrannis Dionyſiorum tanto ambitu prenſata atque ſeruata, vnius hominis virtute, conſilioque concidit.

Exauctoratur Dionyſius operâ Timoleontis.

Philippus euocat Ariſtotelem ad erudiendum Alexandrum jam annorum quatuordecim, apud quem commoratus eſt quandiu vixit Philippus, hoc eſt annis octo. Porrò Rex in eius gratiam Stagiram Patriam reſtaurauit, & populares eius exules, aut ſeruos in vrbem reduxit. Ludum quoque huic conſtituit ad Miezam vrbem Macedoniæ, vbi tempore Plutarchi viſebantur Xyſti, & lapidea ſedes ex qua vir tantus docebat, vt tantæ inſtitutionis memoria totis quatuor ſæculis ampliùs, ſeruaretur.

Ariſtoteles docet Alexandrum.

Philippi in eum gratia.

Philippus regnum occupat cuius erat arbiter.

Tum quoque euocatus à duobus Regibus Thraciæ,

Thraciæ, Amadoco & Chersoblepe filijs Cotys item Regis. Philippus, vt litem vtriusque de regno dirimeret, vtrumque cecidisse causâ pronunciauit, & suum esse, factis ostendit.

Oritur bellum Samniticum. Exortum est in Italia bellum Sammiticum quod annis duobus supra octoginta tenuit. Eius causa fuere Samnites, Sidicinis, eorumque auxiliatoribus Campanis inferentes bellum. Hi gemino prælio victi ad Romanos confugerunt; Romani Samnites socios suos rogarunt, vt sociis nouis parcerent, quod hi negarunt, & responso duriori addidere contumeliam. Itaque missi ambo Coss. M. Valerius Coruinus tertiùm in campaniam, A. Cornelius Cossus in Samnium. Valerius Samnites continuato totâ die prælio vicit, & pertinaciore quàm hactenus visa fuerat congressione, fatentibus Romanis nondum ferociores sibi oppositos hostes; Samnitibus afferentibus ardere sibi visos hosti in oculos quibus plus sibi terroris, quàm gladijs illatum. Cornelius Cossus in Samnio pænè ab hoste conclusus P. Decij Trib. militum industriâ, non *Victi Samnites.* solum liber, sed & victor effectus est. Cum sese iterum Samnites collegissent ex fugâ, ad Suessulam iterum victi, & multos è suis, & 170. signa militaria perdiderunt. Consules ambo de Samnitibus gloriosè triumpharunt. Tum certatim populi inicre fœdus cum Rom. qui tam fortiter socios suos defendissent: ipsi quoque Pœni gratulati sunt ijs victoriam coronâ aureâ in Capitolium missâ. Denique Sidicinorum, & Campanorum precibus concessum vti Romanum præsidium vtrobique constitueretur: quod hospitibus parum salutare fuit, auxiliatoribus etiam perniciosum.

OLYMP CIX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 3.	3712.	412.

Arymbas moritur. Obijt hoc anno Ariymbas Molossorum Rex regni sui anno decimo, relicto filio Æacidâ, postea Pyrrhi patre. Sed ei substitutus Alexandes

der Olympiadis frater, operâ Philippi, qui tum plus vxori, quam æquitati tribuit.

Timoleon Nicetâ, & Leptine deuictis rem Syracusanam confirmauit; quando & Pœni grandi conflato exercitu, Siciliam subjugare decreuerunt, & fecissent nisi incidissent in Timoleontem, cui Sicilia salutem debuit, quæ jam debebat libertatem. *Timoleon Syracusas ordinat.*

Præsidiarij Romani oblectati amœnitati loci, Campani potius, quam Romani esse voluerunt, & Cāpaniam suis hospitibus eripere perfidio sè. Quæ cum C. Marcio Rutilo innotuissent purgare exercitum turbulentis militibus conatus est, ejusque conatibus relictus in vrbe collega Q. Seruilius fauebat. Quod cum factiosis suboluisset, illi relictis castris Tusculum veniunt, ibique sibi ducem eligunt T. Quintium, hic quietam vitam in agris agentem. Dictator itaque dictus M. Valerius qui lenitate suâ, & Quintij industriâ eos ad officium reuocauit, & ex seditiosis, vtiles Reip. milites reddidit. *Seditiosi Ro. Valerii lenitate corre-ctii.*

OLYMP. CIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3713. 413.

Pexodorus in Cariâ regnum eripuit sorori suæ Adæ, quod annis quinque administrauit; veriùs septem, cum ad Alexandri vsque expeditionem, id tenuisse legatur; sed semper diutiùs quàm ejus perfidia, & impietas postulabant. *Pexodorus Rex Cariæ Adæ frater.*

Philippus Perinthum (aliter Heracleam dictam) vrbem Thraciæ obsidet, cum triginta millibus armatorum, cui tamen fortiter obsistunt ciues conjuncti Byzantijs, fretique auxilio Regis Persarum, qui tum metuebat nimiam, Macedonum potentiam. Itaque in hujus vrbis obsidione hærere diutiùs compulsus est Philippus, quàm ejus negotia postularent. *Perinthus fortiter Philippo resistit.*

Tum quoque natus est Sosigene Athenis prætore Epicurus, Gamelionis εἰκάδι, hoc est vigesimo primò Ianuarij, voluptatis maximus fau- *Nascitur Epicurus.*

tor, sed ejus quæ percipitur animo, quam impuri quidam Epicurei ad turpes, & corporeas voluptates stolidè transtulerunt.

Cometa insignis. Cometes hoc anno insignis apparuit cujus meminit Aristoteles 1. Meteor. cap. 7 Mortis Philippi, vt vulgò creditum est, prænuncius.

Samnitibus Rom. fauent, Sidicinos relinquūt. Sidicini confugiunt ad Latinos. C. Plautius Consul secundùm, cum Volscis feliciter pugnat: M. Æmilius Mamercus ejus collega vincit Samnites, qui mox fœdus obtinuerunt à Senatu, immò & facultatem bellandi contra Sidicinos. Hi se Romanis dedunt, nec admittuntur tamen; quia tardiùs aduenerant, & fide jam Samnitibus datâ. Itaque ad Latinos confugiunt, & Campanis conjuncti, specie in Samnites, reuerâ in Romanos arma parant. Quare Consules solitò maturiùs abdicarunt, & per interreges creati Consules duo qui tanto bello pares esse viderentur.

OLYMP. CX. ann. 1.	Mundi 3714.	Vrb. Cond. 414.

Vincit Pœnos Timoleon. Carthaginienses in Siciliam 70. peditum millia, Curruum decem millia inducunt, tantumque apparatum, vt de Sicilia actum putaretur. Sed Timoleontis fortitudine & sapientiâ tantus disiectus est apparatus, victi magnâ clade Pœni, ex quâ tantùm mœroris hauserunt, vt de subjugandâ Siciliâ deinceps desperarent.

Ochus à Bagao cæsus. Bagaos Spado, sed fortis, natione Ægyptius irrisus ab Artaxerxe Ocho de Ægyptiacis superstitionibus, cum per Medicum veneno sustulit, ejusque corpus in minuta frusta concisum Felibus vorandum objecit substituto in eius locum alio cadauere. Tum in locum patris suposuit natu minimum filium Arsem, alijs ejus fratribus interfectis, quò plus autoritatis haberet in puerum, vtpote qui ei deberet regnum.

Arses ei succedit. Sic Arses nomine Rex Persarum fuit, re Bagaos, & ad seruitutem natus semiuir, funestauit veriùs, quàm rexit Imperium Persarum.

Philippus malè rem gerit ad Perinthū. Philippus simul obsidebat Perinthum, & By-

zan-

zantium, ne duæ vrbes sibi auxilio possent esse. Verùm vtramque obsidionem soluere cogitur ab Atheniensibus, eorumque sociis, cujus auxilij prima causâ fuit Demosthenes. Exhaustus impensis hujus belli Philippus Piraticam exercet, atque ita vtrumque suam leuat inopiam. Suscipit quoque prædandi gratiâ in Scythiam expeditionem, euocatus à Macheâ rege, quem Rex Istrianorum opprimebat: sed Scytha hostis sui morte recreatus, eum irrisit; & vanis legationibus delusum, dedecoris, quàm prædæ pleniorem remisit in Macedoniam.

Alexander Rex Epiri transfretat in Italiam, vbi ditionem suam parat extendere: sed mortis locum inuenit, quem sperauerat campum victoriarum. *Alexāder Epirota in Italiā venit.*

Consules duo T. Manlius Torquatus, & P. Decius Mus copias jungunt, & Samnitibus conjuncti ad Capuam castra locant. Hic Manlius filium suum contra prohibitionem pugnare ausum, victorem licet, capite plecti jussit, improbatus à plerisque, inde imperia dura deinceps dicta Manliana, ipse imperiosus. Cum P. Decius didicisset in somnio, hujus partis victoriam fore, cujus dux se deuouisset, sese Diis manibus obtulit, & telis Latinorum obrutus cecidit. Victoriæ tamen potior causâ fuit Manlius, qui recentes triarios suos, fessis Latinorum triariis sapienter obiecit. Victi itaque Latini tantâ clade, vt quartam militum suorum partem desiderarent. Collegerunt se tamen ex fugâ Latini, & speciem exercitus præbuerunt, sed iterùm à Manlio victi, sese cum Campanis Consuli dediderunt: Vtrique agri parte mulctati. Decio paratæ magnificentissimæ exequiæ, Manlio Triumphus, cui & patres obuiam effusi, sed nulli juuenes, eum deinceps semper vti parricidam exsecrati. Fructus is fuit nimiæ in talem filium seueritatis, hominisque qui cum patrem in se durum expertus esset, ipse in filium Barbarus. *Manlius filium necat.* *Decius Mus bello Latino se deuouet.* *Manlii triumphus.*

batus esse voluit, vt paternâ sæuitiâ, Torquatorum domus esset, quàm Torque insignior.

OLYMP. CX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3715 415.

Athen. & Thebani contra Philippũ iuncti.

Philippus prætore Athenis Lysimachide occupauit oppida duo Atheniensium Elateam, & Cythiam. Quare hi mittunt legatos Thebas, inter quos eminebat Demosthenes, vt Thebanos ad belli societatem aduersus Philippum inuitarent. Eam demùm coniunctionem obtinuit eloquentiâ Demosthenes, Pithone disertissimo viro, nequicquam pro Philippo perorante. Hoc fœdere deterritus Philippus, tantisper Græciam, ac Thebas omisit, conuersus ad Scythicum bellum, quando Scythas virtute licet, animisque præstantes astutiâ deuicit, & inde viginti millia puerorum ac fœminarum, cum magnâ vi pecoris abduxit; nihil tamen auri argentique inde retulit, quæ maxime desiderabat. Redeuntem malè excepere Triballi, qui prædam illi omnem excussere, & ex quorum manibus viuum effugere, præmij loco duxit.

Scythicum bellum Philippus gerit.

Speusippus moritur, succedit ei Xenocrates.

Speusippus Platonis ex sorore nepos, eiusque annis octo in Academiâ successor, hoc anno viuendi, docendique finem fecit. Is paralysi afflictus, curru deportabatur in scholam, quamobrem irridebatur à Diogene Cynico, & ad spontaneam inuitabatur mortem, quàm ille sapientiùs expectandam indicauit, substituto sibi Xenocrate meliore atque sapientiore magistro, licet ingenij tardioris viro.

Victi Latini negatus triumphus Æmilio Romam turbauit.

Q. Publius Philo, & T. Aemilius Mamercus Consules Latinos rebellantes vicère. Philo eos in deditionem accepit, dum eius collega Pedum vrbem obsideret. Itaque Philoni decernitur Triumphus, quem pariter postulans Aemilius, ad vrbem captam reijcitur. Ideò Senatum reliquo tempore sui Consulatus popularibus actionibus turbauit, Tribuno plebis factioso, quàm bono Consuli similior. Is iussus à Senatu

Di-

Dictatorem creare, collegam suum Philonem dixit, qui haud æquior in Patres fuit. Nam Consul dissimulauit tantùm collegæ sui injurias in Senatum; Dictator etiam popularibus legibus ferendis Patriciis nocuit, ac Reipublicæ.

OLYMP. CX. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 3. 3716. 416.

PVGNA AD CHERRONÆAM.

Nobilitatur hic annus prælio Philippi ad Cherronæam aduersus Athenienses, & Thebanos; in quo Alexander annorum duodeuiginti adolescens, sese fortissimè gessit, & Bœotorum aciem perrupit, quando sacra amicorum ex Thebanis cohors tota cecidit, eo ipso quô posita fuerat loco. Philippus quoque Atheniensium cornu dissipauit, ac plenam victoriam retulit. Ob quam paulò elatior, oratione Damadis captiui increpitus animos posuit, & cum Atheniensibus pacem fecit. At Thebanos tractauit asperiùs, eorumque non modo captiuos, sed & demortuorum sepulturam vendidit. Lysicles dux Atheniensium in eo certamine accusatus à Lycurgo, capitis damnatus, infelicitatis patriæ, non culpæ suæ, pœnas luit.

Philippus cum Athen. pacem facit. Thebanos acerbiùs tractat.

Hoc item anno Philippus repudiauit Olympiadem suspectam adulterij, ac duxit vxorem Cleopatram Attali neptem, vel sororem. In his nuptiis cum ebrius Attalus optasset successorem Philippo ex Cleopatra, eius temulentiam, & temeritatem ei impacto in caput Scypho repressit: in quem dum irruit Philippus stricto ferro, fallente vestigio inter lectos prolapsus est; cuius casum etiam Alexander Scommate perstrinxit, negans eum ex Europâ in Asiam transire posse, qui ex lecto in lectum sine prolapsione transilire non potuisset. Fugit tamen Alexander, matreque in Epiro relictâ ipse perrexit ad Illyrios meliora oppetiens tempora, quæ non diu, vt neque patris imperium expectauit.

Philippus repudiat Olympiadem.

Fugit Alexander irrisa patre.

Mortuus est hoc anno Isocrates propè centenarius ex quatriduanâ inediâ, patriæ suæ deco-

Mors Isocratis.

deco-

decori ac propè captiuitati superesse nolens cum tamen totam ipse vitam inter Græciæ clades, ac bella ciuilia decurrisset. Sed quid agas! senectus ad desperationem procliuior est. Suidas tamen ei vitæ 106 annos tribuit, & post annos tantùm nouem putat obijsse; sed Halicarnasseo & Plutarcho major habenda est fides.

Archidamus moritur in Italia ei succedit Agis. Archidamus Lacedæmoniorum Rex in Italiam profectus ad juuandos Lucanos, obijt regni sui anno vigesimo tertio, cui successit Agis, annis nouem; Spartanis insipienter curantibus aliena, dum Græcia libertatem amitteret.

Rostra ex Antiatarum proris confecta. L. Furius Camillus, & C. Manius Coss. missi sunt à Senatu ad bellum Latinum perficiendum. Vrbs Pedum victis auxiliatoribus, repressisque propugnatoribus, capitur, sicut & reliquæ Latij vrbes, in quibus disposita præsidia. Tum Rostra ex Antiatarum proris confecta, & exornata sunt: Consules ambo, non triumpharunt modo, sed & statuis in foro positis cohonestati sunt. Sicque non tantùm vnius diei pompâ, sed diuturnâ sæculorum memoriâ Romana virtus honorari cœpit.

OLYMP. CX.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3717.	317.

Moritur Timoleon. Timoleon cum annis septem cum magna gloriâ, & æquitate Syracusis præfuisset, & vixisset in omnium Siculorum oculis, obijt, in eorum memoriâ numqùam moriturus.

Philippus Dux Græcorum eligitur. Philippus in publico Græciæ conuentu Corinthi habito, ab omnibus Græcis, solis repugnantibus Lacedæmonijs Dux Græcorum electus est, vt acceptas à Græcis, & Dijs immortalibus iniurias bello Persico, armis vlcisceretur. Demaratus eius hospes, eum ad reuocandum Alexandrum impulit, idque eius operâ, & industriâ perfectum, ne tali successore Græcia careret, si quid Philippo humanitùs contingeret. Ducenta peditum millia, quindecim equitum, Græcis imperata: Macedones non leues copias

polliciti sunt, & quod erat caput, ducem, tot copiis regendis idoneum obtulerunt. *Alexãder reuocatur à Philippo.*

Sidicini Auruncos Romanorum socios appetierunt bello; qui opem à suis sociis implorarunt. Sed tarditas Consulum obfuit, quominùs eis consuleretur. Itaque Aurunci suam perdiderunt vrbem; quæ vt recuperaretur Dictator dictus est G. Claudius Regillensis; sed eum vitio creatum esse Augures renunciarunt. Itaque superstitione factum, quominùs sociis subueniretur. *Aurunci à Rom. deserti.*

Minutia virgo Vestalis suspecta primum ob elegantiorem corporis cultum, mox indice seruo accusata stupri, jussu Pontificis maximi in campo scelerato defossa, finem viuendi, luxuriandique fecit. *Minutia defossa.*

OLYMP. CXI. *Mundi* Vrb. Cond. — *ann.* I. 3718. 413.

Philippus præmittit in Asiam tres Duces Amyntam, Attalum, & Parmenionem, qui Græcas ciuitates Persis eriperent, ac pristinæ restituerent libertati. Tum filiam suam Cleopatram ex Olympiade, Alexandro Epirotarum Regi dedit vxorem; atque hæ nuptiæ ingenti apparatu celebratæ sunt in quibus duodecim signa Deorum delata sunt, & decimum tertium Philippi, quasi jam in Deorum societatem admissi. Sed huius gaudij extrema luctus occupauit. Pausanias enim nobilis adolescens ebrius ab Attalo, omnium petulantiæ prostitutus erat. Is factus sobrius sibi fieri satis postulauit à Philippo, quem tergiuersantem, ne ostenderet Attalum, nonnihil à suis stipatoribus semotum interemit, & equo parato pernice fugit. Sed enim collapsus, dum equum rursus ascendere parat, à Perdicca insequente multis ictibus confossus interiit. Ferunt Olympiadem, & Alexandrum saltem eius cædis suspicione non caruisse, ac sponte jam incitatum Pausaniam, impulisse. Vt vt se res habuerit, qui Diis accenseri voluerat *Philippus à Pausania cæditur.*

rat Philippus, infrà homines amandatus est.

Philippo succedit Alexãder. Successit ei filius Alexander, qui statim paternæ necis autores, vel conscios sustulit, vt fucum suis subditis faceret, cum intereà in sinu suo, & cum matre rideret. Concilium paulò post coëgit in Peloponneso vbi se Imperatorem Græcorum aduersus Persas eligendum curauit, *Dux Græcorum eligitur.* solis de more resistentibus Lacedæmoniis, volentibus Atheniensibus reclamare, sed non ausis, reliquis m tu, vel amore deterritis. Sic parentis demortui filius dignior impleuit locum, & spem quam conceperat pater de Persico Imperio exscindendo, longè superauit.

Arses cæditur à Bagoa. Hoc quoque anno Arsem Persarum Regem pertæsum suæ seruitutis & incautiùs volentem ex eâ emergere, cum suis liberis Bagoas Eunuchus sustulit, atque in eius locum Darium Arsami filium, dictum Codomanum substituit. *Darius Arsami F. ei succedit.* Alexander in Epistolâ ad eum scriptâ ait eum, per Bagoam, Arsem sustulisse. Quis porrò fuerit ille Darius ambigitur. Quidam enim Artaxerxis Ochi fratrem fuisse volunt, alij virum ignobilem, sed propter egregia facta appellatum Darium, & à Bagoa atque Satrapis ad regnum adscitum esse. Quidquid sit, celebratior hic Darius fuit perdito, quàm adito imperio Quamquam sub nitium imperij eo se forte dignum præstitisset. Nam Bagoam sibi veneno insidiantem, venenum ebibere compulit, & Memnonem Rhodium virum solertem cum exercitu & grandi pecunia in Phrygiam misit vt Macedonibus obsisteret, eorumque consilia diffueret, quod sanè fecisset, si vel auditus esset, aut eius conatus, mors Persis intempestiua, non abrupisset. *Bagao Veneno tollitur. Mentor mittitur in Phrygiam.*

Schisma inter Iudæos, & Samaritanos. Eodem anno quo Philippus est cæsus exortum est Schisma inter Iudæos, & Samaritanos. Saballetes missus à Dario ad regendam Samariam, filiam suam Nicaso dedit vxorem Manassi fratri Ieddoæ Iudæorum Pontificis. Sed à fratre, & proceribus Iudæorum jussus est, aut

vxo-

vxorem alienigenam dimittere, aut ab aris recedere. Id cum ad Socerum retulisset, pollicitus est ei Sanaballetes & Pontificatum, & nouum templum Samariæ à Dario excitandum: quibus ille permotus seruauit vxorem, magnæ posteà & diuturnæ causam inter vtrumque populum diuisionis, & odij.

Ausones, qui Cales vrbem incolebant, arma cum Sidicinis aduersus Romanos conjunxerunt, sed ambo populi victi, fugatique plus præsidij in suis vrbibus & muris, quam in suâ conjunctione, armisque repererunt. *Ausones cum Sidicinis victi*

OLYMP. CXI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3719. 419.

Parabat expeditionem in Asiam, & Persas Alexander, sed ea turbis Græciæ dilata est. Cum enim is excurreret per Triballos, & Illyrios, vt eos penitus comprimeret, ne sibi absenti negotium facesserent, Persarum Rex Darius, Demosthenem, aliosque multâ pecuniâ corrupit, vt auerterent à societate Alexandri Lacedæmonios, Athenienses, & Thebanos. Et verò statim disseminatus est rumor per totam Græciam Macedonas, & Alexandrum à Triballis esse deletos. Neque satis Demostheni fuit in Græciâ obsistere Alexandro; nam & per Epistolam ab eo auertere conatus est Attalum. Quæ cum didicisset Alexander statim misit Hecatæum cum copiis, qui caperet Attalum, aut interimeret. Attalus autem ad se rediens misit Epistolam Demosthenis ad Alexandrum cum defensione suâ, sed antequam hæc peruenirent ad Alexandrum, Attalus per Hecatæum sublatus est. Interea cum exercitu venit μηδὲν ἀναβαλλόμενος Alexander, atque ex itinere sibi Thessalos deuincit. Eius aduentu territi Athenienses ad eum legatos mittunt de pace; ac petiit dedi sibi Oratores decem, quam conditionem Damades industriâ suâ sustulit. Bœoti fortiùs restiterunt Alexandro, quamquam ipse

Bellum Persicum motibus Græciæ differtur. Corruptus auro Persico Demosthenes.

Cæditur Attalus.

modis

modis omnibus eos ad pacem pellicere conatus esset. At vbi peruicaces vidit copias suas, Thebas admouit. Ibi pugnatum fortiter, & vt Macedonum virtus & exercitatio, ac Thebanorum desperatio, liber, asque postulabant; hi tandem victi, in quos est magna acerbitate sæuitum. Quin & excisæ Thebæ funditùs, tantùm domus Pindari, eiusque familia reseruatæ. Ita Græciæ restituta pax ad bellum Persicum necessaria ad quod nolentes, volentes Græci pertracti sunt. Interrogati Dij quid de hac expeditione sentirent, de more ambiguè responderunt. Tum celebrati ludi diebus nouem in Musarum honorem, vt ea susciperetur expeditio, cui collaudandæ Musæ omnes impenderentur.

Victi Ægo. ti exscissæ Thebæ ab Alexãdro.

Pindari seruata domus.

Aristoteles venit Athenas.

Hoc quoque tempore Aristoteles Athenas venit, vbi aperuit in Lycæo Scholam, vt loco sic eius ingenio, & eruditione dignam.

Victi Sidicini à Coruino.

Sidicinis tam sæpè rebellibus infensi Romani M. Valerium Coruinum quartùm Consulem crearunt, cui extra sortem bellum ad Cales commiserunt. Hostis primo impetu fusus; vrbs deinde occupata cum ingenti præda, Consuli triumphum, populo Romano magnum gaudium peperit.

Galli Cisalpini fœdus à Rom. petunt.

Tum Gallos Cisalpinos pacem cum Romanis fecisse scribit Polybius: magnâ eorum gloriâ ab iis sollicitatos esse de fœdere qui totam Europam suis Coloniis, & victoriis impleuissent.

OLYMP CI. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 2. 3679. 379.

Alexãder trajicit in Asiam.

Primus est hic expeditionis Alexandrinæ annus quando is relictâ Græciæ, & Macedoniæ administratione Antipatro, cum triginta peditum, equitum quinque millibus, & nauibus quinquaginta per Hellespontum transiit in Asiam. In littore diuisit inter suos omnia quæ habebat in Europâ, satis sibi esse Asiam dictitans cuius possessionem, immissâ in eam hastâ, adiit. Sapienter negabat Memnon esse cum

Memnonis sapiens consilium.

Ale-

Alexandro dimicandum, sed vastandam esse regionem per quam huic transeundum esset, & copias Persicas in Europam transmittendas esse, vt reuocaretur Alexander suorum, & Græcorum questibus; sed auditus non est, & timiditatis à Satrapis insimulatus. Itaque dimicatum ad Granicum amnem, quem Alexander non sine periculo ac damno transiit. Hic commissum atrox prælium in quo singulari certamine cum Spithrobate genero Darij certauit, & discrimen adiit; tandem victi Persæ maximè ab Alexandro & Thessalis, per vrbes sparsi sunt. Mox Sardeis proditæ; à Mithrine; Ephesij, Trallenses, Magnesiani se dedidere: vi captæ Miletus, & Halicarnassus, vbi in Barbaros sæuitum. Halicarnasso diffisus Memnon fugit in insulam Co, vnde liberos suos ad Darium misit, futuros obsides suæ in Persas fidei, aut certè, in aulâ futuros tutiores. Totâ itaque regione potitus, & eius vrbibus omnibus vsque ad Galatiam, & Ciliciam Alexander: tantùm interest inuadenti committere prælium, resistenti negare certaminis potestatem.

Alex. ad Granic. victoria.

Multæ vrbes se ei dedunt.

Hoc anno deducta est Cales Romanorum Colonia, quâ Sidicini in officio continerentur. Dictator vitio creatus renunciatus est. Samnium turbari cœptum, quæ turbæ non sunt vno anno sedatæ, & multis præliis ac triumphis materiam præbuerunt.

Cales Rom. Colonia.

CAPVT

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno 3720. *ad* 3730.

OLYMP. CXI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.4.	3721.	421.

Memnon victorias Alex. turbat.

MEMNONIS Rhodij Consilium de bello in Græciam transferendo tandem probatur à Persis; itaque ad eum grandis pecunia mittitur, & multæ copiæ mercenariorum, ex quibus 300. nauium conficit classem. Hac Chiũ Lesbum, Cycladas priùs populatas Persis adjungit, Eubœam, & Græciam terret, multosque Græcorum vel metu, vel muneribus ad suas partes trahit. Verùm magno Alexandri bono, damno Darij, vir tantus, Persarum columen, Græcorum pernicies, ex morbo interiit; nec ei suffici potuit tanto oneri, tantisque consiliis par Imperator. Nam Charidemum Atheniensem, ejectum Athenis ab Alexandro virum ad hoc munus idoneum Darius interficiendum curarat, quod negasset è re Persarum esse Regem præliis interesse: & quamquam postea hoc decretum Darius improbasset, cæsus est tamen Charidemus, quia leges Persarum vetant sententiam Regis refigi. Itaque Darius ad exitium præcipitans quadringenta peditum equitum centum millia scribit quibus occurrit Alexandro, jam in Cilicia versanti. Hic porro duplex grande periculum adiit Alexander, quibus Græcorum consilia disiecta concidissent, Dũ enim in Cydno fluuio frigidissimo natat, contrahit morbum; & emptus à Dario regno Macedoniæ, ac mille Talentis Alexander Thessalus, huic necem machinatus est. Verùm morbus à Philippo Medico discussus, cujus manu porrectum Pharmacum hausit,

Moritur Memnon.

Charidemus cæsus.

Ad Cydnum periclitatur Alexãder.

Sanatur à Philippo Medico.

hausit, licet à Parmenione monitus esset, per epistolam vt ab eo, eiusque sibi veneno caueret. Insidiæ quoque Thessali per Parmenionem detectæ, nulli præterquam earum autori nocuerunt. Sic sanus & incolumis Alexander Issum venit, & montium angustias per Parmenionem occupari iubet. Tandem commissum est, vtrimque optatum certamen, in quo fortiter vtrimque dimicatum vtpote de totius Asiæ imperio. Quærebat oculis Darium Alexander; incidit in eius fratrem Oxatrem, vbi vtrimque multis cadentibus pugnatum. Darius vulneratis quadrigis currum mutare coactus, immò & cornu; ex quo tandem fugiens signum fugæ dedit. In eâ cæsa peditum Persarum centum millia, equitum millia decem, cum Macedones vix 300. pedites, & 150. equites desiderassent. Reperta in castris Gaza ingens, & superbissimus apparatus, sed mollior, quam bellicosorum virorum exigebat fortitudo. Captæ tum mater Darij Sisygambis, & vxor, & filiæ duæ cum puero sexenni Ocho, quas adeò splendidè ac castè tractauit, vt majorem de se hîc, quam de Dario in campo victoriam retulerit. Inde mittit Parmenionem Damascum ad opes Darij recipiendas, quas ei præfectus vrbis offerebat. Et verò iis potitus est Parmenio; sed proditor à consorte cæsus, eiusque caput ad Darium delatum, miserum perditæ Gazæ solatium. Ita Darius hoc prælio magnam regni sui partem perdidit, & reliquit Alexandro, amissis diuitiis suis, reliquam obtinendi facultatem. *PVGNA AD ISSVM.* *Potitur Alexand. diuitijs Darij.*

Memnon quidam scriptor apud Photium Bibliothecarium, scribit missos ab Alexandro legatos Romam, qui significarent Romanis, vt aut occuparent orbem terrarum, aut fortiori cederent; Romanosque, quasi fassos eius potentiam, ad eum coronam auream misisse. Quæ olere videntur fabulam, & putidos Alexandri adulatores. Plutarchus sanè tribuit Romanæ felici- *Quid de Ro. & Alex. sentiendum.*

felicitati, quod in Occidentem arma non conuertit Alexander, quamquam Romani tum numerarent centum triginta armatorum millia, in quibus neque virtus bellica, neque militaris industria desideraretur; sed habere Alexandrum aduersarium, quantumlibet fortibus, periculosum fuit.

An Roma hoc anno caruerit Coss.

Vtrum is annus caruerit Romæ Consulibus ob pestilentiam, incertum: Creditnon habuisse Sigonius, Pighius etiam eos ex Solino nominat, & vterque suos adstipulatores habet, quorum controuersiam hic dirimere non licet.

OLYMP. CXII. ann. 1. *Mundi* 3722. Vrb. Cond. 422.

Alexāder in Phœniciam & Iudæam venit.

Alexander victor in Phœniciam venit vbi Aradus, Byblus, Sidon exodio Persarum sese ipsi dedunt. Vna restitit Tyrus maris Domina, vt ex ea in Græciam bellum transportaretur. Itaque eam obsidet, & quia erat insula, eam per aggerem continenti jungere conatur. Hæc moles quamquam sæpè fluctibus, ventoque disjecta, tamen semper reparata est, donec attingeret insulam. Itaque post VII. menses vrbe potitur Alexander, & Tyriis omnibus interemptis eam incendit: Statim tamen reparata est, eique Hephæstion Ballonymum Regem præfecit. Inde Alexander Hierosolymam pergit, cui iratus erat, ob negata subsidia: sed ei occurrit Iaddus Pontifex cum agmine Sacerdotum Linteato. Dei nomen in eius fronte descriptum adorauit Alexander, asseruitque Deum à se visum in vrbe Dio Macedoniæ, in eodem cum Pontifice cultu. Legit quoque in vrbe Prophetiam Daniëlis, ac de se interpretatus est. Itaque Iudæis permisit ex suis legibus viuere, iisque concessit quæ læti victores, benè meritis ciuibus donare solent.

Capitur Tyrus.

Flectitur viso Iaddo Pontifice.

Templum Samariæ exciaitū.

Dum oppugnaretur Tyrus Sanaballetes venit in Alexandri castra, cum octo millibus armatorum,

torum, & commeatu: benignè exceptus est & potestatem excitandi templi Samariæ obtinuit, ac Manassi genero suo Pontificatum: quæ facilè obtinuit à principe, qui ex suo commodo, religiones omnes metiebatur. Turbatum est tamen aliquid Samariæ præfecto eius Andromacho trucidato, impositumque vrbi Macedonum præsidium: quæ tamen neque templi fabricam, neque Pontificatum Manassis impedierunt.

Agis Lacedæmoniorum Rex, Dario insulam Cretam subjugat, ad bellum in Europam transferendum vtilem, nihil patriæ periculum metuens, dummodò incommodaret Alexandro. *Agis Cretam subiugat Dario*

Batis Eunuchus præfectus Gazæ eam fortiter defendit: & aggeres mœnibus pariter excitati, in quibus dum pugnat Alexāder vulneratus est. Vrbe tandem captā viri omnes trucidati, pueri ac fœminæ venditæ, Colonia ex vicinis gentibus inducta. Batis trajectus loro talos, & religatus ad currum, raptatus est & discerptus, quia semiuir ausus erat Alexandro resistere. *Gaza Al. resistit, & capitur.*

Amyntas exul Macedo dum bellum parat in Ægypto, interimitur; quia minus poterat, quàm audebat. *Amyntas cæditur.*

Tum quoque Alexander Epirota vicit in Italiâ Lucanos & Samnites, victorque cum Romanis percussit fœdus; vt communis iis pax esset, quibus erant communes hostes. *Ale. Epirota Lucanos, & Samnites vincit.*

Romæ per Censores duæ sunt additæ Tribus superioribus Metia, & Scaptia. Ibidem tumultu Gallico nunciato, dictus est Dictator M. Papyrius Crassus; sed statim nunciatā pace, & Gallorum quiete, Dictatura abdicata est. Ex agro Sidicino non est abductum præsidium ob vicinos Samnites. Itaque hoc anno Romæ plus timoris, quàm belli fuit. *Metus belli Gallici Rom.*

OLYMP. CXII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3723.	423.

Ægypto potitur Alexander, Pelusio ei per Mazacem tradito, Memphi per Astacem Darij *Ægypto potitur Alex.*

 præ-

præfectos, quos Aegyptij capitaliter oderant, & ipsi copiis carebant. Hinc Iouis Ammonis templum adit, vbi salutatur Iouis filius à Sacerdote vel loquente barbarè, vel auro Macedonico corruptâ. Exinde tamen cornua suis imaginibus appingi iussit, quia Iupiter Ammon arietinis cornibus insignis erat. Hoc tamen diuinitatis ambitu apud peritos rerum æstimatores nihil obtinuit Rex vanissimus, nisi vt Scorti filius haberetur, quod hæc suspicio in Olympiadem meritò caderet. Tum extruxit Alexandriam Architecto vsus Dinochare, inter Paludem Maræotim, & mare in eo loco qui priùs Racotis dicebatur, in Scripturis sacris No. De huius auguriis multa circumferuntur: hoc certum factam esse ciuitatem peramplam, & primariam Aegypti, incolis in eam vndicumque ab Alexandro submissis. Sed huic minùs debet amplitudinem suam, quàm loco in quo condita fuerat.

Alex salutatur Iouis filius.

Alexandriam extruit.

Darij vxor hoc anno mortua est apud Alexandrum captiua; cui obtulit filiam suam Rex in vxorem, cum omni regione trans Euphratem, quam retinere non poterat, addebat insuper trecenta talentûm millia dotis nomine, quæ omnia repudiauit Alexander negans in Asiâ duos Reges esse posse, vt in cœlo duos Soles.

Darius parisci voluit cum Alex.

Ergo versus Euphratem mouet, quem ad Thapsacum iungi imperarat: sed nondum erant pontes perfecti, & facilè poterât impediri. Stabat enim in oppositâ ripâ Mazæus, cum tribus millibus equitum. At is audito aduentu Macedonum fugit, pontesque sine periculo diligenter absoluti. Itaque per Mesopotamiam resistente nemine vadit exercitus, sine impedimento, nequidem ad Tigrim fluuium, qui leui præsidio, Alexandrum distinere potuisset. Tandem peruentum ad Arbela Assyriæ, vbi Darius stabat cum quadraginta millibus equitum, peditum decies centenis millibus, curribus falcatis du-

Dari in retardādo Alex. incuria.

PVGNA AD ARBELA.

conris

centis, & indicis Elephantis quindecim. Dum quiescunt ex itinere tantisper Macedones vndecim diebus ante pugnam, Kalendis Octobris tota Luna defecit. Tandem dimicatum, primùm dubiâ vtrinque fortunâ. Nam Mazæus, vt acceptum ad Euphratem relineret dedecus, ad impedimenta vsque Macedonum penetrauit; sed Alexander Darium fugere compulit; quem insequitur, reuocatus à Parmenione, vt suis turbatis auxilium ferat. Interim ergo fugit Darius in montana Mediæ bellum & copias reparaturus. Inde Alexander Babylonem venit vbi non vt hostis, sed victor receptus est, Sacerdotibus, & proceribus ei obuiam effusis. Sicque intellexit Arbellanam victoriam, vltimum gradum ad solium Persicum sibi disposuisse, atque estrauisse. *Babylone recipitur Alex.*

Hoc anno Romæ damnatæ sunt veneficij 170. Matronæ, indice ancillâ. Sed forte hoc veneficium pestis fuit, quâ etiam sublati sunt Coss. ambo M. Claudius Marcellus, & C. Valerius. Tumque placuit Dictatorem claui pangendi causâ creari, quasi ferrum hac nobili infixum manu certum esset, contra omnes illus pestes amuletum. *Damnatæ veneficij Romæ 170. Matronæ.*

OLYMP. CXII. ann. 3. *Mundi* 3724. Vrb. Cond. 424.

Alexander proficiscitur Susa, vbi sedet in solio Darii, ibique matrem eius, filias, & Ochum puerum relinquit, cum magistris vti linguam Græcam ediscerent. Inde Persidem per eius angustias, & fauces intrat, vsus Susianis ductoribus, atque Persepolim non expectatus intrat, vt fuerat monitus à Teridate vrbis præfecto, ne regia Gaza à Præsidiariis militibus diriperetur. Vrbem igitur splendidissimam, atque ditissimam, militi Græco spoliandam offert, & incendendam, vt illatam Græcis à Xerxe cladem vlcisceretur, immò & inflammari iussit arcem eius nobilissimam temulentus, inuitatus *Vrbes se certatim dedunt Alex.* *Persepolim diripit, & incēdit eius arcem.*

à Thaïde scorto, cuius facti posteà eum pœnituit, cum propter incendium, tum propter autorem. Exinde sequitur Bessum cum Dario fugientem: at is grauiter Regem vulnerat, & relinquit in curru pellito, quadrigis etiam eius vulneratis. Hic ad fontem inuentus est à Polystrato Macedone, cuius in complexu regnum apprecatus Alexandro, exp rauit. Alexander eius mox inuentum corpus clamyde suâ Regiâ texit cum multis lacrymis, ac matri Sisygambi more Persico regiis exequiis cohonestandum obtulit. Ab hoc tempore Alexander dictus est Persarum Imperator, & frui poterat hoc regno, nisi sibi totius orbis imperium informasset.

Moritur vulneratus à Besso Darius.

Ale. Persarum Imperator.

In Græcia motus ab Antipatro compressi: Pacata item Thracia, quam Memnon dux turbabat. Tum appetiti bello Lacedæmonij, qui cæteros Græcos sollicitabant ad bellum, commissumque cum iis prælium, in quo Rex Agis interfectus imprudenter excitati belli pœnas exsoluit.

Repressi in Græcia motus.

Periodus Calippica hcc anno incipit, & ab eo decurrit, cœlestibus obseruationibus, & maximè Ptolemaicis celebris.

Periodus Calippica.

Bellum contra Priuernates, & Fundanos ortum duce Vitruuio Vacco Fundano, cuius ædes dirutæ, dictæ sunt deinceps Prata Vacciana. Tum quoque Carceres additi Circo, non ad vtilitatem modo, sed ad venustatem. Lucani quoque rogarunt Romanos, vt ab armis Samnitium defenderentur: missi itaque legati ad Samnites, qui nouorum sociorum prohiberent iniuriam, & acquieuerunt illi quidem, non quod id Romanis tribuerent, sed quod nondum satis parati essent ad Lucanos opprimendos.

Prata Vacciana

Carceres additi Circo.

Lucanos tutantur Romani.

OLYMP CXII. *Mundi* Vrb Cond.
ann 4. 3725. 425

Bessus erectam Tyaram, Regiamque induit vestem, & assumpto Artaxerxis nomine sese Regem Asiæ dicit, & concitat, armatque Bactria-

Bessus se Artaxersẽ dicit.

ctria-

ctrianos. Alexander in Hyrcaniam venit, vbi Mardos subigit, vrbesque omnes vsque ad mare Caspium asserit sibi. Exinde in Persicum degenerat luxum, adeò vt eius ostenderetur exercitus. Sed statim huic malo prouidit. Tumquoq; Reginam Amazonum ad eum venisse prolis gratiâ, quorumdam opinio est, quam tu meritò inter fabulas computabis. *Venit in Hyrcaniã Alex.*

Appetitus est tum domesticis insidiis Alexander, ex quibus mirabiliter emersit. Philotas filius Parmenionis cum aliquot sociis in eius conjurauit necem: sed eius detecta consilia, ipse in quæstionem datus inter acerbissima tormenta nec amicis commiserationem expressit, sed indignationem. Miserabilior pater eius Parmenio Mediæ Satrapa, per charissimum sibi Polydamantem interfici jussus, oblatis ei à Rege, & Philotâ literis; quod & factum, statimque tumultus militum ob eam cædem, regiis litteris repressus. Alij Philotam minus nocentem faciunt; scribuntque conjuratum à Dimno, & Nicomacho contra Regem, eorumque consilium ad Philotam per Ceballinum quemdam delatum esse; at Philotâ tergiuersante, hæc innotuisse Alexandro, ideoque filium & patrem sublatos, quia hæc taciturnitas, adeo perniciosa regno, perduellio videbatur. *Insidiæ in Alexand.* *Parmenio & Philotas cæsi.*

Ex Hyrcaniâ profectus est Alexander ad Arimaspos Euergetas dictos, quod annonam indigenti Cyro aliàs suppeditassent. Eorum paucis diebus ordinatæ res, iique nouis aucti beneficiis. Exinde subegit Arachosios quibus Satrapam assignauit Memnonem, cum aliquot copiis, quibus bellicosa gens in officio contineretur. Sic Alexander famâ jam magnus, major præsentiâ suâ, vbique Dario dignior imperio videbatur. *Iter Alexandri.*

Tumultus Gallici hoc quoque anno falsò nunciati cura L. Aemilio Mamerco demandata est: sed huic nihil agendum fuit, bello cum *Tumultus Gallicus.*

Bellum Priuernas gestum. rumore frigescente. Collegæ eius Gn. Plautio obtigit bellum Priuernas. Ab eo captum Priuernum, viuusque Vitruuius Vaccus, qui post carcerem, ac Consulis triumphum, cum suis sociis verberibus cæsus in foro securi percussus est. Reliquis Priuernatibus parcitum, quamquam id eorum legati prohiberet audacia. Sed vtilis erat bello Samnitico ciuitas illa; itaque adnitente Consule, etiam iure ciuitatis donata, maius accepit beneficium rea, quàm innocens sperare potuisset.

OLYMP.CXIII. ann.1. *Mundi* 3726. Vrb.Cond. 426.

Alex. labor in itinere. Alexander iu Bactrianam transiens, vt assequeretur Bessum Paropamisadas vincit gentem genio soli, asperitate similem, vbi plus fuit ei cum naturâ, quàm cum hominibus dimicandum. Inde Caucasum, Taurumque montes transcendit, peruenitque ad famosam illam Promethei rupem, vbi Alexandriam vrbem condidit. Tandem post longam fugam Oxo *Cæditur atrociter Bessus.* flumine transmisso apud Sogdianos venit Bessus in eius manus proditus à Spitamene, vbi receptus est vti parricida, flagris conscissus, mutilatisque auribus, & naribus, tandem Oxatri fratri Darij permissus est, à quo minutatim conscissus longas, & atroces atrocissimi sceleris, & numquam satis castigati facinoris pœnas luit. Idem tamen Spitamenes paulò post aduersus Alexandrum rebellauit, & Sogdianos at- *Cyropolim capit Alex. ad quam vulneratur.* que Bactrianos in partes suas traxit. Verùm eorum statim captæ vrbes, quas inter excidit Cyropolim inuitus licet propter Cyrum, sic enim atrox eius pertinacia, ibique acceptum graue vulnus postulabant. Vicit tum etiam Scythas hactenus inuictos; quæ victoria huic Persicum firmauit imperium. Verùm nihil celebratius *Aornon petram occupat.* Aorno petrâ, vbi Macedones 300. per scopulos irrepentes, sese ferreis fulcris fulcientes non tam ascendere, quam volare visi sunt. Ob ea fortitu-

titudinis & audaciæ portenta Scythæ, Dahæ, Maſſagetæ eius amicitiam poſtularunt. Quæ tamen omnia corrupit Clito illata nex. Eum veterem Philippi patris commilitonem, ebrius ebrium in vrbe Maracanda Sogdianorum lanceâ arreptâ interemit, luxitque acerbiùs quàm deceret Alexandrum, pari intemperantiâ ebrij, & ſobrij dolore. Non ita multò poſt apud Dahas cæſus ab vxore ſuâ Spitamenes, huius animi ægritudinem vtcumque leuauit.

Clitum interficit Alex.

Spitamenes cæditur.

Emiſit Decretum Alexander quo totâ Græciâ reuocarentur exules omnes, modò vt non eſſent ſacrilegij, aut homicidij rei: &, quantùm fieri poſſet, nemo in Græcia ſub Alexandro miſer eſſet.

Exules ōēs Græciæ reuocat Alex.

Palæopolitæ Neapolitanis vicini freti auxilio Samnitium Romanorum ſocios inuadunt ac depopulantur. Hi tamen auxiliatores ſuos experti ſunt deteriores, quàm quos iniuſtiſſimo bello vexauerant.

Palæopolitæ Soc. Rom. vexant.

OLYMP. CXIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann.2. 3727. 427.

Rebus compoſitis Alexander, ante Indicam profectionem nouoque habito delectu adorari ſe voluit à Macedonibus, more Perſarum qui principem ſuam προσκυνοῦντες venerabantur: ſed huic oratione graui obſtitit Calliſthenes Ariſtotelis cognatus, & diſcipulus. Hic paulò poſt in Ephebòrum conjuratione nominatus, variis tortus ſuppliciis interiit gementibus bonis omnibus incauti Philoſophi vicem, qui adulandi neſcius imprudenter in aulam irrepſiſſet.

Alex adorari cupit cæditur Calliſthenes.

Tandem Alexander ſolutilibus nauigiis, & induſtria Ptolemæi tranſmittit Indum fluuium, pugnatque cum Poro fortiter: quo in prælio Bucephalum amiſit, de cujus nomine paulò poſt vrbem condidit. Victum Porum captumque perhumaniter accepit, reſtituitque ſuæ, & ampliori Satrapiæ, eumque cum Toxile hoſte ſuo reconciliauit, ac duas ibidem vrbes condidit.

Pugnat cū Poro Alex. Indo trāſmiſſo.

Macedones vltra transire negant.

Exinde Hydaspem, Acesinem, Hydraotem latissimos fluuios, trajicit, tandemque peruenit ad Hypasim, qui victoriarum eius limes fuit. Negarunt enim vltra transire Macedones, & per Cœnum ducem id Alexandro significarunt. Audiit eorum preces primùm vt fortis Imperator, mox vt parens optimus, & in hoc se vinci à suis passus, qui hactenus fuerat inuictus. Hîc igitur excitauit 12. aras, seu lapideas turres, delapsusque secundo flumine, debellauit Oxydracas, & Mallos, ad quorum vrbem (quorum enim incertum est) vltimum vitæ discrimen adiit, solus inclusus in vrbe, & omnium ciuium appetitus telis, quare hic grauia vulnera recepit. Vicit & Musicanum Regem, quem posteà rebellem suspendi jussit, ac sæuit in Brachamanas huius rebellionis autores, nec iis sapientiæ nomen profuit, nisi vt grauiùs mulctarentur. Regulus quoque Pattalorum huic se dedidit, eumque commeatu juuit. Tandem suum diuisit exercitum; pars data Nearcho quæ classe littus legeret: alteram ipse suscepit terrestri itinere per Gedrosiam, & Carmaniam deducendam. Quid autem passus sit hic terrâ, marique exercitus, credibile non esset, nisi ab Alexandro, eiusque militibus toleratum esse scriberetur.

Vltimum vitæ discrimen adit ad Mallum.

Iter Alex. laboriosus.

Harpalus fugit cum auro, & tandem cæditur.

Harpalus interea, quem Alexander Babylonicis Thesauris, & Regiis vectigalibus præfecerat, cum quinque millibus talentûm, & sex millibus mercenariorum fugit in Græciam, ac primùm in Atticam venit, vbi auro corrupit Demosthenem: at eum populus vrbe expulit, & corruptum 50. talentis damnauit, ac carcere: sed ex eo profugit. Harpalus eodem modo Antipatri, & Olympiadis vim effugit dolo, venitque ad suos ad promontorium Tænarum, vnde transmisit in Cretam, vbi ab vno ex amicis suis Thimbrone perfidiosè cæsus, vitam & thesauros proditor infamis amisit.

Duo Coss. missi in Palæopolitas, & Samnites.

Contra Palæopolitas, & Samnites missi duo Con-

Consules, Q. Publius, seu Publilius Philo secundùm in Palæopolitas, L. Cornelius Lentulus in Samnites, qui rem adeò bene gesserunt, vt finito magistratu, in iisdem locis, pro Consulari potestate retinendi viderentur.

OLYMP. CXIII. *ann.* 3. *Mundi* 3728. Vrb. Cond. 428.

Redit in Persidem Alexander, vbi Cyri sepulchrum dirutum, direptumque videt, & grauiter dolet: huius facti Rex Orsines accusatus ab Eunucho, pœnas innocens exsoluit. Adit quoque Persepolim, vbi arcem incensam per temulentiam suam, & Thaidis procaciam impatienter tulit. Circa hoc tempus Calanus Indus autore Taxite Alexandrum secutus, cum ægrotare cœpisset, quod huic numquam contigerat, coronatus floribus, ac splendidè vestitus, more patrio in ignes insiluit, plus laudatus à Græcis, quàm hoc voluntarium parricidium exigebat.

Redit in Persidem Alex.

Calanus Indus se comburit.

Susa quoque venit Alexander, vbi præfectos multa se absente ausos castigauit, probos ac sanctos præmiis affecit. Hic duas vxores duxit Barsinem Darij natu maximam, & Parysatin Darij Ochi minimam, nam antea Roxane eius vxor erat. Tum & Cossæos populos deuicit, gentem inuictam & hactenus Persis, aut cuiquam parere nesciam, quæ victoris omnium gentium jugum detrectare non potuit. Adiit & Alexander Ecbatana, vbi Hephæstionem, quem fratris habebat loco, egregium compotorem suum amisit ex Crapulâ, tum autem impensiùs luxit, & Babylonem deferendum curauit. Denique regressus est versus Tygridis Ostia & Opim vrbem, vbi seditiones militum missionem postulantium audacius, oratione repressit & ferro. Pœnitentes autem, & magnâ animi demissione agnoscentes erratum suum, recepit in gratiam, & ex iis quos judicauit remisit in patriam; quando res exigebat aut fortis, aut facilis Imperator.

Duas vxores ducit Alex.

Hephæstionem luget.

Seditionē suorū comprimit.

Alexandri milites duce Laosthene populantur.

Eodem anno remissorum ab Alexandro octo millia emeritorum appellunt ad Tænarum Laconiæ promontorium, vbi homines jampridem ex rapto viuere soliti prædas agunt, & Laosthenem sibi præficiunt ducem, quibus se Athenienses quoque conjunxerunt. Opposuit autem se vtrisque Antipater; motùsque is vtcùmque tum compressus, Alexandro mortuo excitatus, grauiora mala Græciæ peperit docuitque, quam necessarius esset Alexander ad tot bellicosos homines in officio continendos.

Alexander Epirota occiditur à Lucanis.

Alexander Rex Epiri à Lucanis occiditur. Delusus is fuerat ab Oraculo, admonitus vt sibi caueret ab Acheronte fluuio, quare Epirum refugiebat, per quam fluuius huius nominis decurrit. Sed alius cognominis in Lucania fluuius, ad quem interemptus fidem vaticinio fecit, eiusque dissoluit ambiguitatem.

Bellum Samnitibus & Lucanis denunciatur.

Bellum denunciatum est Samnitibus, cùm Lucani, & Bruttij, Romanorum sese fidei commisissent. At mox Lucani per Tarentinos à Romanis sunt abducti. Persuaserunt enim Lucanis quibusdam, vt mutuis sese flagris conscinderent, atque ita se mulctatos à Romanis mentirentur. Cum fœdè lacerati populo apparuissent, bellum in Romanos decretum, pace cum Samnitibus renouatâ. Intereà bellum à Publilio in Palæopolitas confectum, qui tandem

Palæopolis Rom. dedita.

se victori dedidere priùs ejectis ingeniosè Samnitibus, & Nolanis à quibus plus damni, & incommodi quàm ab ipsis hostibus patiebantur. Triumphauit de ijs Philo, hocque primus honore donatus est, vt & ei prorogaretur imperium, & tantùm Proconsul, triumpharet.

OLYMP. CXIII.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 4.	3729.	429.

Antipatri in Alex. furor.

Alexander Craterum mittit in Græciam, vt res ibi turbatas componeret; ad se euocat Antipatrum, cui malè cum Olympiade conueniebat. Quæ res Antipatrum in eum furorem egit, vt

vt de tollendo per venenum Alexandro cogitaret. Sed vltra voluntatem hoc venenum non processit, quidquid aliqui garriant de Stygis aquâ frigidissimâ Alexandro propinata; cuius criminis conscium etiam faciunt Aristotelem, quasi tanti viri ingenio, ad tantum scelus opus esset.

Alex. Babylonem ingredi prohibetur fiti fatalem.

Idem Alexander à Chaldæis ingredi Babylonem prohibetur, proposito certissimæ mortis metu. Sed id vt faceret ab Anaxarcho, hæc irridente vaticinia, inuitatus est. Quibus in consilijs hic sapientior, illi feliciores extitere.

Papyrius cursor Dictator Equit. Magistrum ad mortem deposcit.

Romæ Vestinis bellum indicitur. L. Furio Camillo ægrotante dictus est Dictator in Samnites L. Papyrius cursor, qui Magistrum equitum elegit Q. Fabium Maximum Rutilianum. Cum Papyrius vrbem repetijsset reuocatus augurio, prohibuit equitum magistro, se absente pugnare; hic tamen oblatâ occasione, pugnauit, & vicit. Dictator redux, eum ad mortem rapi jubet; sed interueniente nocte fugit reus Romam. Eum insequitur Papyrius, & pro potestate, eum mori jubet; tandemque exoratus Senatu, & vniuerso populo, eum ægrè licet, multùmque tergiuersatus tot precibus, & tam multorum concedit. Hoc tamen facto milites suos offendit, quibus Fabium denegarat, & minori alacritate ferebantur ad belllum; verùm eos lenitate suâ, & industriâ placauit, Samnites vicit, ac de ijs triumphauit, qui prius de exercitu, de populo Romano, de se triumphare visus erat.

Dat eum Senatus, & populi precibus.

OLYMP. CXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3730. 430.

MORS ALEXANDRI.

Celebris est hic annus morte Alexandri Magni, distractoque eius imperio. Cum igitur hic Babylonem reclamantibus vatibus, portentisque venisset, hic legatos omnium gentium, etiam Carthaginiensium, suscepit. Hic etiam Hephæstion justa persoluit, cujus in pompâ fu-

nebri duodecim millia talentûm feruntur impensa. Obiit porrò Alexander sicut eius compotor Hephœstion ex intemperantiâ. Cum enim post conuiuium quo Nearchum exceperat, inuitatus ad Thessalum Medium comessatum abiisset, ibique ad sequentem diem perpotasset, in febrim incidit, in quâ cum arderet siti, vinum ebibit, vnde incidit in Phrenesim: in quâ tamen aut per lucidum interuallum, aut furens, annulum suum ad Perdiccam deferri jussit, ac paulò post interiit 28. Dæsij mensis, qui Hecatombæoni Attico respondet, hoc est 19. Iulij, ætatis suæ trigesimo tertio inchoato. Huius corpus sine aromatis, sine tabe ad diem septimum seruatum est, quò maximè veneni suspicio tollitur, quam vnus Curtius, cæteris scriptoribus reclamantibus, mouit. Vir egregij planè corporis & animi in quo fortitudo mentis, & artuum robur conspirarunt, neque laboribus fracta, neque periculis deterrita: quæ tamen vna ebrietatis labe corrupta sunt, & eo vitio, quod in mediastinum potiùs, quàm in principem cadere solet.

Ex cratu la obiit.

Alexandro mortuo de eius successore deliberatum. Et plerique in Perdiccam inclinabant, tanti erat apud Macedones Alexandri etiam furentis iudicium; sed ille hanc prærogatiuam modestiâ suâ, & tergiuersatione perdidit. Creatur ergo Alexandri successor Philippus Aridæus Alexandri ex Philippo frater ex Phylinnâ concubinâ, eique comes additur Perdiccas qui copiis præesset. Exinde imperium, cui par Aridæus non erat, in varias est distractum partes: Ptolemæo Lagi cessit Aegyptus; Seleuco Syria, & Babylonia; Antigono Pontus, & Asia; Aridæo & Antipatro denique, Macedonia, & Græcia, cæso Perdiccâ. Verùm hæc postea: hoc autem tempore factam inter Alexandri duces Satrapiarum diuisionem, lege apud Siculum Bibliothecarium, quo nullus hanc distinctiùs, & accuratiùs protulit.

Diuiditur Imp. Ale. Magni.

Dio-

Diogenes eodem anno, immò die quo Alexander obiit, ex quo Cynicorum secta profluxit, & nomen, vel ob impudentiam canibus affingi solitam, vel quod more canum illi morderent; quorum dentem ne Alexander quidem, vitare potuit, Hominum genus ambitiosæ, & affectatæ paupertatis, ac fastum diuitem & honestum, abiecto & sordido fastu calcare solitum. *Moritur Diogenes Cynicus.*

Sigonius in hunc annum conjicit Dictaturam, gestaque Papirij, quæ nos in superiorem rejecimus: & fortè ad vtrumque pertinent annum, vt Salianus credit, sicque dissidentes autores componit. *Gesta à Papyrio cursore.*

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno 3730. ad 3740.

OLYMP. CXIV.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.2.	3731.	431.

GRÆCI in superioribus Asiæ partibus collocati jugum Macedonicum ejurant, & sui se esse juris edicunt. Missus est ab Aridæo Pitho, jussusque eos exterminare, eorumque bona inter Macedonas diuidere; vtrumque præstitum, licet Pithoni vltimum displiceret plurimùm, qui hæc sibi omnia cupiebat arrogare. *Græci exterminati in Asia.*

Rhodus quoque Macedonicum præsidium disjecit, sicque potentiæ suæ fundamenta posuit, cui Alexandri Magni duces aliquot pares esse nequierunt. *Rhodus sui iuris effecta.*

Ptolemæus Lagi hoc anno Ægyptiaci regni possessionem adiit, octo millibus talentûm potitus, quibus Mercenariorum confecit exercitum, vt occupatum regnum humanitate, fortitudine defenderet. Hoc regnum accepit ex ma- *Ptolemæorum in Ægypto regnum.*

nu Cleomenis, viri improbi, ac auari, atque Ægyptiis infensissimi; quare statim subditis suis ob liberalitatem, humanitatem, virtutesque omnes gratissimus extitit. Erat is verè ex Arsinoë concubinâ Philippi filius, sed cum hæc vxor Lago tradita esset, apud eum peperit maturiùs, quàm ejus nuptiæ postularent. Ptolemæus porrò Perdiccam metuens in Ægyptum maximè incubantem, societatem cum Antipatro iniit, qui licet minùs, sibi tamen à Perdiccâ timebat. Erat autem Antipater implicitus Lamiaco bello, cujus originem suprà innuimus. Leosthenes octo millium mercenariorum Græcorum dux, viuente Alexandro, vix ausus attolere caput, eo sublato reliquos Græcos ad libertatem vocauit, ac sibi Thessalos equites adjunxit. Ab eo victus Antipater Lamiam oppidum Thessaliæ fugit, vbi statim est obsessus à Leosthene, sed in ea obsidione & eruptione Leosthenes ictu saxi periit. Quem Hyperides (exulabat enim tum Athenis Demosthenes) oratione funebri laudauit. Huic successit Antiphilus, qui Antipatrum vrsit vehementiùs. Itaque hic ad se cum copiis euocauit Leonatum ducem, quem Græci, solutâ obsidione vicerunt, potissimùm virtute Thessalorum equitum. Sed in hoc prælio Leonatus cæsus; copias autem ejus collegit Antipater, & suis adjunxit; in eo fortunatus quod & socium, aut fortè æmulum perdidisset, solus ingentes copias, ac Græcis resistere pares, habuisset.

Lamiacū bellum.

Samnites à Romanis pacem petunt, non impetrant tamen, nisi ad annum, inducias. Apulis tamen mox conjuncti eas contempserunt. Quare in vtrosque missi Consules, C. Sulpitius Longus in Samnites, Q. Æmilius Ceretanus in Apulos effecerunt tantùm ne Romani sibi defuisse viderentur. Romæ autem derepente excitus pauor omnes ad arma exciuit, nec hujus terroris vel autor, vel causa sequenti die inueniri potuit, quare

Ro. cum Samnitibus induciæ.

Terror panicus Romæ.

quare is timor verè panicus fuit.

OLYMP.CXIV. *Mundi* Vrb,Cond.
ann.3. 3732. 432.

Græci qui classem suam auxerant duce Eëtione Atheniensi, cum Clito & Macedonibus bis pugnant ad Eclinadas, bis vincuntur. Intereà effecit Demosthenes vt reuocaretur ab exilio per Athenienses, à quibus sic acceptus est, vt non exul ex lateribus, sed victor ex pugnâ redire videretur, populo vniuerso ei obuiam progresso, & fausta omnia apprecante. Sed statim rerum est facta conuersio. Craterus enim ingentes Macedonum, Persarumque copias adduxit ad Antipatrum, qui Græcos inferiores copiis ad Cranonem Thessaliæ compulit ad certamen, eosque profligatos pacem turpissimam petere compulit. Fã singulatim datâ Græcis ciuitatibus omnibus, præterquam Atheniensibus, & Ætolis, quos Macedones oderant capitaliter. Hi dum inter se de bello consultant, in Athenienses cum suis omnibus copiis mouet Antipater. Mittitur huic obuiam Damades orator, vt pacem oret, hic nullam impetrat, nisi se fortiori dedant, & præsidium accipiant, vnde intellexere Athenienses quid ab irato victore sibi esset expectandum.

Reuocatur ab exilio Demost.

Vincuntur Græci ab Antipatro

Imponit præsidium Munychiæ, ac duodecim millia ciuium (alij scribunt viginti duo millia) Athenis transfert in Thraciam, vt regioni vtrique pleniori ac desertæ consuleret.

Antipater potitur Athenis. Tum oratores exules per Archiam quemdam, Phygadotheram ideò dictum, venatur, & indagat. Hyperides & Aristonicus ex Aiacis fano extracti, Cleonas ad Antipatrum missi, vbi cæsi sunt ambo, Hyperidi etiam lingua resecta. Tum in Calauriâ Neptunique hic fano latebat Demosthenes; is scribere ad amicos fingit, at extremum calami tinctum veneno exsugit, ac pauló post ad aram expirat. Vir potens linguâ, sed venalis,

Athenæ se dedũt Antipatro.

Cæsi oratores Athen. & inter hos Demosth. obiit.

venalis, & amans patriæ, quantum sua commoda pertulêre.

Obiit Aristoteles. Eodem tempore parum acceptus Macedonibus Aristoteles ob nepotem suum Callisthenem Athenis fugit in Chalcidem Eubœæ, relicto hîc successore suo Theophrasto, vbi & venenum hausisse perhibetur, ob eamdem cum Demosthene causam. Absit enim, vt hîc eum præcipitem agnoscamus in Euripum, quia ejus refluxus non capiebat causam; neque scorto suo thus in aris adolentem, quæ sunt ab ejus inimicis stolidè conficta. *Primus Bibliothecam ordinavit Aristot.* Is autem Bibliothecæ concinnandæ primus author fuit, idque Ptolemaum edocuit, vt deinceps litterati adjunctis sibi mortuis præceptoribus sibi magistri spirantes essent. Sic qui docuerat Alexandrum mundi dominum, factus publicus doctor orbis terrarum.

Eumeni Cappadocia traditur. In Asiâ Perdiccas Ariarathem Cappadociæ Satrapam, quem in distributione Prouinciarum prætermiserat Alexander, prælio deuicit, ejusque Satrapiam Eumeni viro fortissimo, cui plurimùm confidebat, concessit magno suo pupillorumque suorum commodo.

Cyrenenses e Ptolemæo submittunt. In Africâ Cyrenenses se Ptolemæo dediderunt, vbi Timbronem Harpali socium, & percussorem, per Ophellam copiarum Ægyptiarum ducem cæsum esse victumque didicerunt. Ita Ptolemæi ditio extensa est ad Philænorum aras, & extremum Carthaginiensis ditionis limitem.

Perdiccas affectat imperium Alex. M. Tum verò Perdiccam pœnituit modestiæ suæ, & Alexandri sperauit imperium diuisum, qui conjunctum occupare recusarat, maximè ex quo Cleopatram sororem Alexandri duxit vxorem, rejectâ Nicæâ Antipatri filiâ, sibi desponsatâ, vnde inimicitiæ tantùm occultæ, inter vtrumque palam eruperunt. Eo tempore Antipater & Craterus Ætolos inuadebant, qui desertis campis, in montana secesserant inde Macedo-

cedonas populabantur. Verùm ad vtrumque ducem cum accessisset Antigonus eisque aperuisset consilia Perdiccæ, appetituri mox Ptolemæum, ac deinde in eos arma victricia conuersuri, cum Ætolis raptim composuêre fœdus, tamdiu duraturum, quamdiu res eorum dubiæ, & nutantes exigerent.

In Perdiccam multi cõspirant.

Interreà Aridæus Alexandri Magni corpus jam per biennium apparatâ pompâ Babylone deducit in Ægyptum, cui cum exercitu occurrit Ptolemæus in Syriam, vnde id comitatus est Alexandriam vsque, vbi delubrum quasi Deo excitarat, ejusque exequias ludis omnis generis cohonestauit; hoc pacto Macedonibus propter grati animi significationem acceptissimus.

Corpus Alex. deducitur Alexandri.

Hæc autem suorum gratia ei tum apprimè necessaria fuit. Tum enim à Perdiccâ graui appetitus est bello, qui præmiserat ad Hellespontum Eumenem, vt Antipatrum, & Craterum aditu Asiæ prohiberet. Verùm hi jam cum suis copiis traiecerant. Adjuncti quoque sunt Eumeni, à Perdicca Alceta ejus frater, & Neoptolemus; sed hic, quod Eumeni subditus esset, deficere parabat ad Craterum. Verùm deprehensus, & pugnare compulsus, copiis omnibus amissis, cum 300. tantùm equitibus effugit. Tentatus quoque tum ab Antipatro, & Cratero Eumenes, sed hic constantissimè adhæsit Perdiccæ, commissoque cum iis certamine, victor euasit: Craterus excussus equo cespitante in turbâ oppressus est, Neoptolemus singulari certamine congressus cum Eumene victoriam perdidit, ac vitam.

Eumenes res Perdiccæ promouet.

Inter hæc Perdiccas in Ægyto non procul Pelusio castra posuerat, vbi irrito labore militem fatigauit suum, & ad oppidum cui Mons Camelus nomen est. Hæc loca cum frustra obsedisset pergit versus Memphim, vbi Nili alueum vado transiit. Sed in ea trajectione duo millia suorum cum multis impedimentis amisit.

Re malè gesta caeditur Perdiccas.

Itaque

Itaque nocte cæsus est in tentorio à suis, inuitatis à Pithone Duce, vel vt alij volunt, à Seleuco & Antigono. Tum quoque Perdiccæ soror Atalanta, vxor Attali, cæsa cum multis amicis: quæ cum accepisset ad Pelusium Attalus Classis præfectus, Tyrum profugit vbi Perdiccæ fautores excepit, & fouit, tam indignâ morte sublati.

Aridæus & Pitho Regum tutores creati.

Venit paulò post in castra Perdiccæa nuncius Eumenianæ victoriæ, qui si paulò maturiùs aduenisset, vixisset Perdiccas. In hac rerum perturbatione Aridæus & Pitho Macedones alloquuntur, à quibus ambo sunt Regum tutores creati (erant hi duo, Hercules ex Barsyna, & Alexander Postumius ex Roxane, filij Alexandri Magni) Eumenes & Alcetas hostes iudicati. Sic Perdiccas imperium quando occupare poterat respuit; cum inuadere non potuit, magnis se tumultibus, & cladibus implicuit.

Samnites attriti fœdus petũt.

Romæ contra Samnites creatus Dictator A. Cornelius Aruina, eos magno prælio profligauit, in quo eorum Dux cecidit. Hac clade, & iacturâ fracti pacem petierunt, quam non obtinuerunt, nisi induciarum violentarum autorem Brutulum Papium traderent; quâ deditione quàm attriti essent, & ad quas angustias redacti viri superbissimi docuerunt.

OLYMP.CXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.4. 3733. 433.

Ætoli Thessaliã populãtur.

Ætoli prout conuenerant cum Perdiccâ Thessaliam inuadunt, eamque populationibus circumlatis territant duce Menone: sed victi à Polysperconte, etiam ducem amiserunt. Tum Euridice Aridæi vxore, fœminâ impacatissimâ tumultuante, Pitho tutelâ Regum sponte se abdicat, eique substituitur Antipater, qui Antigonum regiis copiis præficit. Hic contra Eumenem pergit cum Cassandro filio Antipatri, & magno exercitu, sed ingentibus quoque copiis adjungit fraudem. Primùm spargit libellos, qui

Antipater pergit cõtra Eumenem.

cen-

centum talentis addicit Eumenis caput; sed à se emissos Eumenes ingeniosè confinxit, obtinuitque, ne vnquam illiusmodi scriptis haberetur fides. Corrumpitur deinde Apollonides Equitum Eumenianorum præfectus, qui in pugnâ ad hostem transiit, atque Antigono victoriam dedit. Fugit Eumenes amissis octo millibus suorum, & impedimentis omnibus. Sed in fugâ reperit proditorem suum, quem suspendi jussit. Abstinuit quoque ab impedimentis Antigoni, quæ nullo negotio poterat occupare, clam monito ejus præfecto Menandro, ne sui prædâ graues minùs essent ad fugam idonei, & vt de Macedonibus, sine suorum offensione, benè mereretur. Tandem ad castellum Nora Cappadociæ minutissimum, peruenit atque & ibi plerisque suorum dimissis, paucos sed fortissimos retinet, & cum iis se munitione includit. Eò arctissimè obsesso Antigonus in Alcetam & Attalum conuertitur, ac primo prælio vtrumque vicit, Attalumque inter suos adscr. bit, inde pergit in Alcetam qui cum 600. Pisidis fugerat Termessum; verùm antequam is obsessus, à ciuibus dederetur, sibi consciuit necem: cujus cadauer Antigonus contumeliosè tractauit, hostis in eo parum fortis, qui aliàs generosissimus extitisset.

Victus fugit Eumenes.

Obsidetur in castro Nora.

Ptolemæus Lagides eodem tempore operâ Seleuci Nicanoris Phæniciam, ac Cælesyriam sibi vendicat; immò, si Iosepho fides, Iudæam, vnde abduxit in Ægyptum captiuorum centum millia, vel centum viginti millia, quorum armata triginta millia deposuit in præsidiis suis, reliquos vendidit seruos, quorum plerosque eius filius Philadelphus in 70. Interpretum gratiam liberos remisit in patriam.

Ptolemæ suam ditionem extendit.

Damades missus ab Atheniensibus ad Antipatrum eum rogaturus, vt præsidium Munychiâ deduceret, ab eo jussus est interfici cum filio, quasi proditionis reus. Plutarchus tamen eam

Damades cæditur.

cædem

cædem non Antipatro, sed ejus filio Cassandro tribuit. Idem Antipater jam senio grauis, accedente insuper morbo ad negotia parum idoneus designat Polyspercontem Regum Tutorem, & αὐτοκράτοα, filium suum Cassandrum tantùm, sub eo χιλίαρχον; quæ electio juuenem grauiter pupugit, & ad regnum Alexandri turbandum incitauit.

Polyspercon Regũ Tutor.

Clades. Ro. ad Furcas Caudinas.

Romani ad furcas Caudinas grauem acceperunt cladem, cum luculentâ ignominiâ conjunctam. Hos enim cum duobus Consulibus T. Veturio Caluino, & Spurio Postumio Pontius Samnitium dux traxit in fatalem insidiarum locum propè Caudium vicum. Tum Pontius interrogauit Herrennium patrem, quid facto opus esset? Respondit sapienter aut omnes interficiendos vt hostes, aut intactos dimittendos, vt amicos. Neutrum præstitit Pontius sed omnes exarmatos & seminudos sub jugum misit; ita dicuntur tres hastæ quarum vna duabus superposita est instar portæ. Hanc conditionem L. Lentulus legatus admittendam putarat, & è Rep. ac patriæ charitate esse probauerat, tam multos etiam ignominiosè seruari. Redierunt ergo omnes dedecoris pleni, primò Capuam, deinde Romam latebras quærentes. Iussi sunt tamen Consules à Senatu Dictatorem dicere, qui comitiis præesset, quod & factum, dum Roma se ad reluendum dedecus fortiter juxtà, ac sapienter parat.

OLYMP. CXV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 1.	3734.	434.

Olympias Regum Tutrix.

Mortuo Antipatro Polyspercon (quam maximè nolebat Antipater) Olympiadem ad Tutelam Regum inuitat. Cassander ob eam causam paternos amicos incitat in Polyspercontem, & injuriam sibi, patrique factam exaggerat. Inuitat & ad partes suas Ptolemæum, inuitat & Antigonum, qui statim paratior visus est, quia multùm ex eâ dissentiòne sperabat. Igitur vt

meliùs

meliùs suis prospiceret rebus Antigonus Eumenem obsessum modis omnibus sibi deuincere parat. Tandem cum eo bonis conditionibus paciscitur: verùm Eumenes tractatum fortiter mutauit, adscripsitque vtrumque Regiæ familiæ modis omnibus prospectum, quod nolebat Antigonus: Sed quid ageret? emisso jam, vel euolaturo per vim Eumene.

Eumenes soluitur.

Polysperchon igitur nullo negotio Eumenem pertrahit ad suas partes, jam Regiæ familiæ quam amabat impensiùs, alligatas. Eum itaque pecuniis egregiè instruit, ac milite vt jam par Antigono posset esse, qui se iam Ptolemæo, & Cassandro aduersus illum conjunxerat. Ad eum igitur quasi jam Asiæ Imperatori designato mittit Argyraspidas mille; ducibus Antigono, & Teutamo, quos etiam illi Sacramento obstringit. Hi sese Eumeni conjunxere in Ciliciâ, in quam migrarat ex Cappadocia, vbi eum magno exercitu per ducem Menandrum opprimere moliebatur Antigonus. Porrò Eumenes vt delati sibi honoris declinaret inuidiam, Alexandri Thronum in castris suis collocari jussit, quasi is viueret, & imperaret, cujus ipse tantùm legatus, ac vicarius esset; vt si quid boni ageret, Alexandri fortunæ, vmbræque tribueretur. Insuper quingenta talenta sibi à Polysperconte missa accepit quidem, sed statim in milites suos effudit: quâ liberalitate ita sibi deuinxit omnes, vt frustra aduersus tam bonum Imperatorem ab Antigono, Cassandroque sollicitarentur.

Eumenem instruit Polysperchon in Antigonū.

Eumenes prudenter declinat inuidiam.

Romani acceptam anno superiore ignominiam eluere conati sunt, creatis duobus Consulibus Q. Publilio Philone, & L. Papyrio cursore, omni exceptione dignissimis. Postumius Exconsul sententiam rogatus, ostendit pacem cum Samnitibus antiquandam esse eorum deditione qui eam fecissent, cujus in sententiam frequens Senatus iit. Itaque Postumius author huius opinionis ejusque collega pacis Caudinæ spon-

Ro dedecus suū ad Caudium reliniunt.

Postumius ex sententia sua traditur Samnitibus.

ſponſores, vincti per Feciales traditi ſunt Samnitibus, qui tamen eos ſolutos remiſerunt in caſtra Ro. Papyrius Luceriam obſedit, in quâ ſeruabantur 600. equites turpis obſides fœderis; Philo in Samnio reſtitit; contra hunc pugnauere Samnites, ſed victi Luceriam receſſere. Pugnatum iterùm ad Luceriam, fruſtrà pugnam inhibere conantibus Tarentinis; iterùm victi Samnites, capta eorum caſtra, in omnes acerbè ſæuitum, nec animantibus quidem parcitum. Tandem Papyrius inhibuit cædem, ne 600. Equites, ex deſperatione hoſtium, periculum adirent. Luceria ergo fame compulſa ſe dedidit, remiſſi equites, ſeptem millia Samnitium ſub jugum miſſa, & inter eos, vti ſcribitur, Pontius; Papyrius in annum ſequentem iterùm creatus Conſul, Romani, quorum id maximè intererat, ſibi factum eſſe ſatis putauerunt.

Victi Samnites & ſub iugum miſſi.

OLYMP CXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3735. 435.

Conſilium bonum datum Olympiadi ab Eumene.

Hoc anno Græca tacere videtur Hiſtoria. In hunc tamen annum commodè rejicias conſilium Olympiadis petitum ab Eumene, vtrùm ipſa rediret in Macedoniam, an in Epiro ſubſiſteret. Reſpondit ille ſapienter. Si rediret in Macedoniam injuriarum penitùs obliuiſceretur; ſecus hæreret in Epiro. Neutrum illa præſtitit; venit in Macedoniam, & in eos, à quibus offenſa erat, muliebriter & grauiter deſæuit, quò multorum maleuolentiam, ac demum ſibi conſciuit interitum.

Ferētani, victi, Satricum receptum eſſ Samnites.

Q. Æmilius Ceretanus Conſulum alter Ferentanos vno prælio deuicit, & eorum vrbem in quam ſe fugâ receperant in deditionem accepit, obſidibus imperatis. Conſulum alter L. Papyrius Satricanos, qui ad Samnites defecerant, ſolo aſpectu terruit, & vix admoto ad eorum muros exercitu. Itaque Conſulem orarunt vt reciperentur in gratiam, ſimulque admonuerunt de horâ noctis, quâ Samnitium præſidium, vrbe

vrbe excederet. Id à Papyrio positis insidiis delectum; qui per aliam portam ingressus quæstione habitâ defectionis autores virgis cæsos securi percussit, ciuibus ademit arma, præsidium imposuit vrbi, triumphum obtinuit, licet in hoc bello plus industriæ, quàm fortitudinis ostendisset.

OLYMP. CXV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3 3736. 436.

Nicanor missus à Cassandro, Menylli loco, quem Antipater Munychiæ præfecerat, eam retinet, orantibus Atheniensibus, vt hoc sibi jugum excutiat acquiescit, insuper & Pyræum occupat, eorumque legatos ad Cassandrum ablegat.

Athenienses Piræū etiam perdunt.

Alexander Polyspercontis filius in Atticam mittitur; ad eum confugiunt Phocion, aliique legati, à populo Atheniensi capitis damnati, quasi Munychiam, Pyræumque prodidissent. Eos ipse commendauit patri; quem cum adiissent Athenienses, Phocionem ille & socios comprehensos in vinculis Athenas mittit, vt populo gratificaretur, eumque ad partes suas pelliceret. Hîc non auditus Phocio cicutam bibere cogitur, qui moriens id vnum commendauit filio, vti acceptarum à populo Atheniensi injuriarum obliuisceretur, vir meliori ciuitate, ac tempore dignus.

Phocion traditur Athen. & Cicutam bibit.

Redit tum ex Antigono Cassander cum classe 35. triremium, & quatuor millibus armatorum, Pyræumque subit: ad eum obsidendum Polyspercon Alexandrum filium suum mittit, dum ipse Megalopolim in Peloponneso obsidet. Mittit & Clitum classis suæ præfectum, qui se conjungat Aridæo, vt ambo impedirent Antigoni ex Asiâ transitum. Clitus primùm feliciter pugnat: mox Antigoni superuenientis industriâ superatur, exutusque classe, dum etiam relictâ naui fugit in Macedoniam, à Lysimachi militibus deprehensus, etiam perdidit vitam.

Cassander res suas restituit.

Eume-

Eumenes Antigonũ deludit ac vincit.

Eumenes Antigonum fugiens non sine periculo versus Babylonem iter intendit, indeque deuenit in Persidem, Antigono in viâ malè accepto, vbi & recreauit copias suas per hyemem; Hic nouum exercitum confecit, vir & hosti, & fortunæ cedere nescius, sed nimium suæ virtuti, causæque confidens,

Multæ ciuitates Græciæ, agnitis conatibus irtis Polyspercontis ad Megalopolim, ab eo ad Cassandrum deficiunt. Tum Athenienses egerunt de pace cum eodem Cassandro his conditionibus, vt is Munychiam cum præsidio teneret, donec Polyspercon debellatus esset, ejus arbitrio præfectus vrbis deligeretur, abrogatâ Democratiâ. Selectus est Demetrius Phalereus filius Phanostrati, qui nuper cum Phocione damnatus fuerat. Is pacificè ac sapienter vrbem administrauit annis decem, & acceptus Cassandro, nec populo grauis. Tum Nicanor victricem de Clito classem reduxit in Pyræum, multis muneribus & honoribus affectus à Cassandro; vnde cum insolesceret, & Munychiæ suæ, cui præerat, nimium confideret, Cassandri artibus interceptus & cæsus ostendit, plus posse quam Dominus suus velit, numquam periculo carere.

Demetrius Phalereus præficitur Athenis.

Nicanor cæditur.

Eurydice vxor Aridæi, mulier fortior quàm patiebatur sexus, & militaribus etiam artibus erudita, videns à Polysperconte reuocatam Olympiadem ex Epiro, cum Alexandro Roxanes filio, ex Peloponneso reuocat Cassandrum in Macedoniam, & fortissimos quosque Macedonum muneribus & promissis ad suas partes allicit. Polyspercon adjuncto sibi Æacida Rege Epirotarum, contra Eurydicem mouet. Macedones Olympiadem reueriti, memoresque Alexandri Magni ad eam transeunt; itaque desertus capitur Aridæus, & paulò post Eurydice dum fugit Amphipolim. Vtrumque Olympias in ducum carcerem compingit; Philippum etiam Thracum jaculis configendum curat; ad Eury-

Olympias furit in Aridæum, Eurydicē, & alios.

dice verò mittit gladium, laqueum, & cicutam, vt mortis eligat genus; at hæc ne hostis suæ arbitrio moriatur zonâ suâ se suspendit, similia dona Olympiadi imprecata. Neque in fœminâ impotenti finis sæuiendi fuit: Nicanorem enim Cassandri fratrem occidit, centum Macedonas primarios viros Cassandri amicos selegit, quos omnes trucidari jubet, vt jam non regnare, sed furere; nec Alexandri mater, sed ex inferis furia extitisse videretur.

Samnitium plerique legati fœdus à Romanis poposcerunt: hoc negauit populus; ad quem erant remissi, datæ tamen annorum duorum induciæ, vt eorum voluntas, animusque probarentur. In Apuliâ L. Plautius Venox Consul accepit obsides à Theanensibus, & Canusinis, quos crebris populationibus vexatos ad officium sanamque mentem reuocauit. *Samnitium suspensa pax.*

OLYMP. CXV. ann.4.	Mundi 3737.	Vrb.Cond. 437.

Agathocles Carcini Rhegiensis filius, ibique figlinam edoctus à patre, sæpe ob fortitudinem & industriam Imperator creatus, tyrannidem occupauit, & ostendit illiberales quamtumuis artes, nequaquam fortes animos deprimere. *Agathocles Tyrannus.*

Eumenes, vt Polyspercontis mandata exhauriat, mittit legatos ad Pithonem Mediæ, & Seleucum Babyloniæ Satrapas, vt sibi adsint contra Antigonum. Recusant illi, immò Argyraspidas sollicitant de rebellione: frustra tamen. Itaque aduersus vtrumque Eumenes progreditur versus Susa. Hîc adit discrimen ad fluuium Tigrim, veteri à Satrapis alueo refosso, & factâ inundatione non expectatâ: sed demum perfunctus hoc discrimine, per inducias cum Seleuco fluuium transit. Monetur tamen Antigonus, vt citò contra Eumenem non satis paratum accurrat. At ille se jam sex Satrapis adjunxerat. Inter quos eminebat Peucestes Persidis præfectus, olim Magni Alexandri corporis cu- *Eumenis res præclare gestæ.*

ſtos. Itaque Antigonus ſubſiſtere cogitur, & majores conficere copias, quibus tam forti, tam fortunato duci reſiſteret.

Romani Apuliam pacant. Theates ad nouos Conſules accedunt fœderis gratiâ, rogantque vt impertiantur pacem toti Apuliæ; quod & factum, omneſque ejus vrbes in ditionem populi Romani acceptæ. Tarentum quoque venit in poteſtatem Conſulis C. Iunij Bubulci. Inde Lucani appetiti bello, reſque aduerſus eos feliciter geſta, Romanis jam non armis modò, ſed ſolo nomine metuendis.

OLYMP. CXVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. I. 3733. 438.

Antigonus, initâ cum Seleuco, & Pithone ſocietate, Tigrim fluuium junctis nauigiis tranſire parat; at eum tranſmittentem eam partem *Eumenes vincit Antigonum.* fluminis quæ Paſitigris dicitur, Eumenes tam male accepit, vt alueum cadaueribus repleret, & militum ejus quatuor millia caperet. Itaque victo ſimilis Antigonus pergit in Mediam, vbi operâ Pithonis eius recreatur, & augetur exercitus. Progreditur ergo aduerſus Eumenem. *Eumenes æger prudenter pugnat.* Hic licet ægrotaret, adeo tamen ſcitè ex lecticâ ordinat exercitum, vt Antigonus miraretur: pugnatur ancipiti marte, totâ die; plus tamen ex Antigoni parte cæſi, Eumenes potitus eſt regione opulentâ Gabiene, quam vterque prenſabat exercitus, ex condicto ambo duces ſepeliunt ſuos; quando Ceneus Indus mortuus rixam inter duas vxores ſuas excitauit, vtra cum marito, more patrio viua cremaretur; reſeruata prægnans, plus doloris ex hoc judicio, quàm ex partu tolerauit.

In Græciâ Caſſander auditâ morte Aridæi & *Olympias obſidetur ab Caſſandro, & dedita cæditur.* Eurydices, itemque fratris ſui, & amicorum, relictâ Tegeæ obſidione venit in Macedoniam, & Pidnam in quam ſe receperat Olympias, cum Roxane, & Alexandro, obſidione premit, ac Polyſpercontis pleroſque milites muneribus

in

in suas partes trahit. Æacides Epirota veniebat opem laturus Olympiadi, sed seditione suorum reuocatus est, quorum plerique se Cassandro dediderunt. Itaque rerum omnium indiga Olympias sese dedidit, vnum rogans, vt in publico cœtu Macedonum judicaretur. Sed à propinquis occisorum in gratiam Cassandri jugulata, pœnas dedit intempestiuæ crudelitatis. Tum Cassander Thessalonicem sororem Alexandri Magni duxit vxorem, in spem futuri regni. Roxanem cum filio claudit Amphipoli sublato regio cultu: Aridæum & Eurydicem regio more sepeliri jubet; Alexandrum Polysperconctis filium in Peloponeso persequitur, vbi se multæ illi ciuitates dedunt, ejus potiùs fortunâ, quàm amore pertractæ. *Cassander sperat imperium Alexandri M.*

L. Æmilius Dictator Satriculam vrbem adortus Samnites concitauit, qui magnis copiis obsidionem illam abrumpere conati sunt; sed & repressæ Satriculanorum eruptiones, & Samnitium agressiones. Itaque hi repulsi Plistiam Romanorum coloniam tentarunt, vt vicem reponerent Satriculam obsidentibus. *Samnites rebellant.*

OLYMP. CXVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3739. 439.

Agathocles hoc anno Mamertinis insidiatur, quos sibi subjicere parabat; sed ij paratiores, atque cautiores eum infectâ re abire compulerunt. *Agathocles repellitur à Mamertinis.*

Cassander Thebas restaurat ab Alexandro ante annos 20. excisas: condidit & de suo nomine Cassandriam in Macedonia, vt se non tantùm bello, sed & pace quoque illustrem testaretur. *Cassander restaurat Thebas.*

Rhodus eluuione aquarum magnâ ex parte hoc anno concidit, quæ nascentem huius vrbis potentiam propemodum elisit, eamque multorum principum obiecit cupiditati. *Rhodus eluuione aquarum afflicta.*

Eumenianos dispersos, neque ex militari disciplinâ viuentes per hyemem inuadere co-

natur Antigonus, decem tantùm diebus ab iis dissitus: verùm ejus consilia per Eumenis industriam discussa sunt. Itaque paulò post venit ad decretorium certamen, in quo Antigonus per equites suos Macedonum impedimenta malè seruata diripienda curat. Peucestes Persidis Satrapa, ex condicto cedit Antigono, & cum 1500. equitibus fugit, sicque Eumenianus est dissipatus equitatus; Argyraspides pedestri certamine vicerunt. Collecto equitatu volebat iterùm Eumenes confligere, sed id à suis obtinere non potuit, quibus tantùm precariò imperabat: immò Argyraspides ob amissa impedimenta vxoresque ac liberos suos, contra ipsum conjurant, legatos ad Antigonum mittunt, huicque Eumenem victum tradunt. Eum seruare cupiebant Demetrius & Antigonus, sed inhibuere proditores: quare tridui domitus fame, immisso percussore necatur anno ætatis 45. Ejus reliquias inclusas in thecâ argenteâ remisit Antigonus ad vxorem & liberos in Cappadociam, & quem viuum timuerat, mortuum amauit; in ejus enim gratiam Hieronymo Cardiano Historico eius comiti donauit vitam. Inde Ecbatana reduxit exercitum, vbi Antigenem Argyraspidarum ducem inclusum in loculo viuum exussit, & turbulentissimos Argyraspidarum Arachosiorum Satrapæ per Bellerophonteas litteras commendauit, varijs scilicet, & periculosis belli casibus exterminandos. Præterea Pithonem in Mediâ rebellionem meditatam, ad se pellectum interemit; Peucestem Persidis Satrapiâ exuit, atque ita se gessit, quasi non hostem Eumenem, sed hominem sibi conjunctissimum vlcisceretur, amans proditionis, proditoribus infensissimus.

Pugna Eumenis, & Antigoni.

Vincitur Eumenes, & proditur à suis, Antigono et cædi-tur.

Antigonus ipse vlciscitur Eumenem.

Paulò post Antigonus confectis in Susianâ talentis viginti quinque Babylonem venit. Hic Seleucus Satrapa eum excepit vt Regem, vniuersumque eius exercitum conuiuio. Sed cum

Fugit Seleucus Babylone.

ab

ab eo Antigonus administrationis, & vectigalium rationem exegisset, veritus parem cum suis sociis casum fugit cum equitibus 50. ad Ptolemæum, quem aduersus illum incitauit, & in societatem quoque traxit Cassandrum, & Lysimachum, quos jam nimia Antigoni potentia percellebat. Soluens igitur Seleucus cum classe centum nauium ex Ægypto, Antigono bellum indicit. Aliunde Alexander filius Polyspercontis spe Peloponnesiacæ præfecturæ ad Cassandrum deficit, cuius Dux Apollonides Arcadiæ ciuitates subjugat; sed eodem tempore Cassander nisi liberas Graciæ ciuitates relinquat hostis declaratur; & Ptolemæus huic quoque vrbium libertati decreto suo fauet, quò facto sibi Græcos impensius conciliauit. Tunc etiam Polyclitus Dux Seleuci, Antigoni classem, immò & terrestrem eius exercitum dolo circumuenit, & Seleuciani dominatus quodammodo fundamenta jecit.

Seleucus mouet in Antigonũ cum classe.

Turbatur tota Gracia.

Fundamenta dominatus Seleuci.

Romæ Consules duo L. Papyrius quintùm, & Q. Publilius Philo quieuerunt, ac bellum Samniticum à Q. Fabio Dictatore gestum. Eius equitum magister Q. Æmilius Cerretanus illi rependit vicem, & contra ejus imperium pugnauit, sed infeliciùs quàm olim ille sub Papyrio Dictatore fecerat; nam hic victor interfectus est Æmilius. Nouus itaque magister Equitum, cum nouis copiis ad Satriculam venit. Samnites Plistiæ obsidionem redintegrant ac vi capiunt, dum Satricula ad deditionem compellitur. Inde mouet Dictator in Soranos, qui ad Samnites defecerant; vbi iidem Samnites, industriâ Fabij inter duas acies conclusi magnam huic victoriam, cum plerisque suorum mortuis reliquerunt.

In Samnites mouet Dictator Q. Fabius.

OLYMP.CXVI.	Mundi	Vrb.Cond.
ann.3.	3740.	440.

Agrigentini, aliæque Siculæ ciuitates Agathoclem bello petunt, & à Lacedæmoniis Acro-

Agathocles præficitur Agrigentinis.

Talion Cleomenis filium obtinent: Verùm quia se is gerit impotentiùs exautoratur, atque remittitur. Itaque Agrigentini cum Agathocle pacem faciunt: Hic industriâ suâ, ita res promouet, vt non jam tyrannide, sed magno imperio dignus haberetur.

In Antigonum multi coniurant.

Antigono denunciant bellum Ptolemæus, Cassander, Lysimachus, nisi sibi prouincias aliquas relinquat, & secum thesauros Eumenianos partiatur. Ille legatis eorum ferociùs respondet, seque Olympiadis vltorem profitetur, & Alexandrinæ familiæ fautorem, ac vendicem; quæ Amphipoli captiua detinebatur. Insuper Aristodemum Milesium ad Polyspercontem mittit cum mille talentis, vt hic cum Alexandro filio Cassandrum bello petant; quod & mox fecere. Alexander tamen spe Peloponnesi præfecturæ, relicto patre ad Cassandrum defecit, huicque deuincit Dimæos qui aduersus eum rebellarant. Sed Alexander à Sycinio quodam proditore necatus; eius tamen vxor Cratesipolis virilis animi fœmina, sic eius rexit exercitum, vt is non maximè Alexandrum desideraret.

Cassandri victoriæ.

Cassander præterea Acarnanas sparsim viuere solitos colligit, & opponit Ætolis, quos Aristodemus Antigono conciliarat Leucadem insuper capit, & deuincit Illyriorum Regem in se ab inimicis concitatum. Sed cum abesset Cassander distractus Illyrico bello, Acarnanes ab Aetolis superati contra datam fidem jugulati sunt. Neque Europæis contentus rebus Cassander in Cariam quoque misit auxilia contra Antigonum; at hic relicto in Syriâ Demetrio filio cum veteranis militibus, vti Ptolemæum vexaret, in Asiam proficiscitur, quam Cassander tentabat bello. Misit quoque Ptolemæum ex fratre nepotem, qui Cassandri copias ejiceret ex Cappadociâ, eumque ipsum in Asiam transgredi volentem ad Hellespontum prohiberet. Ita Magni Alexandri, ab eius Du-

Eum Antigonus & Ptolemæus vexant.

cibus

cibus lacerabatur imperium.

Mortuus est hoc anno Xenocrates ætatis 82. cum Academiam rexisset annis viginti quinque; vir amans patriæ, & in respuendis voluptatibus durus, quem sui sæculi Phryne meretrix formosissima in eius lectum à discipulis immissa, non hominem, sed saxum, aut statuam dicebat esse. Munera sibi ab Alexandro Magno submissa respuit dicens, regibus pecuniâ, non Philosophis opus esse. Obiit autem cum noctu in sartaginem impegisset, firmis adhuc viribus, eius indicibus temperantiæ. *Moritur Xenocrates.*

Sora à Consulibus C. Sulpitio, & M. Pætelio, ciuis cuiusdam perfidiâ, arce occupatâ, capitur. 235 autores cædis colonorum, & defectionis Romam missi, virgis cæsi, in foro securi percussi sunt. Luceria quoque à Samnitibus prodita, sed mox vi à Consulibus recepta, cum Lucerinorum, & Samnitium internecione, in quam missi coloni bis mille ducenti, & purgarunt vrbem, & hic vtilissimi contra hostes extiterunt. *Sora capitur.* *Luceria prodita, & recepta.*

Capuæ quoque conjuratio primariorum ciuium detecta est. Ad eam penitus comprimendam missus C. Manius Dictator, rem ita sopiit, vt quidam præ metu sibi manus inferrent. Accesserunt eâ spe Caudium Samnites, vt Capuam tumultuantem occuparent: eos igitur inuadunt Consules, & ex iis triginta millia cædunt reliqui Beneuentum, verè tum illis, vt olim, Maleuentum, fugerunt. *Capua seruatur aduentu Manii Dictatoris.*

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno 3740. *ad* 3750.

OLYMP.CXVI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
*ann.*4	3741	441.

Tyrus reddita Antigono. TYRVS jam anno ſuperiori obſideri cœpta (quindecim enim menſibus, ab Antigono tentata eſt.) hoc demum reddita eſt, magno Ptolemæi dolore; qui huius vrbis jacturâ non tantùm Syriam, & Phœniciam, ſed & imperium maris, cujus domina ſemper Tyrus fuit, amittebat.

Antigonus & Caſſander ſibi nocent. Antigonus in Peloponneſum Teleſchorum ducem mittit qui Græciæ libertatem reddere conaretur; ſed Caſſander, cuius plurimum intererat, eam totis viribus impedit. Viciſſim ille obtinuit vrbes Cariæ; hoc, quia longius diſſitus erat, nequicquam prohibente.

Æacida Rex cæſus. Epirotæ tum quoque ſuperati à Philippo duce Caſſandri, non tantùm victoriam, ſed & regem ſuum Aeacidam perdiderunt, tum interemptum; virum variam expertum fortunam & anceps imperium, multiſque exercitum curis.

Libo Dictator rem bene gerit. Romæ creatus Dictator C. Pœtilius Libo ſub quo arx Fregelana à Samnitibus capta ac noctu deſerta, audito Dictatoris aduentu, ſine ſanguine recepta eſt, huicque validum præſidium impoſitum eſt tam vtile imponentibus, quàm accipientibus perniciosum. Inde Nolam venit Libo, cuius ſuburbia primo impetu ſuccendit, mox etiam eam cepit, & milite Romano firmauit. Tum etiam deductæ coloniæ Sueſſa ad Auruncos, Pontia ad Volſcos, item inter amnum, & Caſinum, omnes Romanæ potentiæ, & amplitudinis monimenta.

Coloniæ variæ deductæ.

Aga-

OLYMP.CXVII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 1. 3741. 442.

Agathocles Messanam occupat, cui jampridem imminebat. Aliunde Pœni Siciliam inuadunt atque in eâ Punico more desæuiunt, in eâ cladium acceptarum m mores. Hos tamen Agathocles repressit, cum priùs Dinocratem exulum vicisset ducem. Iam enim Siciliam tuebatur vt suam, nec eam vexari sinebat, quam cogitabat opprimere.

Agathocles Messanam occupat & tuetur Siciliam in Pœnos.

Æacidæ demortuo succedit Alcetas, quicum Cassander fœdus init: nec enim oderat Epirotas, sed Æacidam Olympiadis fautorem; quo sublato, eius quoque odium deferbuit.

Æacidæ succedit Alcetas.

Antigonus per duces suos pluribus Græciæ ciuitatibus libertatem tribuit; sed ipse dum in Macedoniam transire contendit, rejicitur; per duces suos, quam per seipsum humanior, & fortunatior.

Antigonus fauet Græcis.

Ptolemæus deficientes Cyrenæos, & Cyprios suum detrectantes imperium, vi subigit. In superiori quoque Syriâ, ac Ciliciâ res ei prosperè successerunt ob singularem humanitatem quæ militem ad omnia pericula paratum efficiebat. Hæc cum accepisset Antigoni filius Demetrius, vt suis opitularetur magnis itineribus in Ciliciam contendit: sed eos jam oppressos inuenit, nihilque ex illâ expeditione retulit, quàm vt militem suum fatigasse videretur. Tum etiam Seleucus se cum Ptolemæo conjunxit, vt communibus copiis Demetrius inuaderetur. Educta sunt ex Ægypto duodeuiginti peditum, equitum quatuor millia, & ad Gazam Palæstinæ hic consedit exercitus. Adfuit illicò Demetrius majori animo quàm copiis instructus, & monebatur à suis vt traheret bellum, ne aleæ vnius certaminis committeret rem patris, ac suam, at annorum duorum & viginti juuenis, pugnauit, & tantâ attritus est clade, vt quindecim millia è suis perderet, octo millia Ptole-

Res à Ptolemæo prosperè gestæ.

Victus Demetrius à Seleuco & Ptolemæo.

mæi copijs contribuerentur. Amisit eodem impetu Gazam, quam victor hostis cum fugitiuis subijt; quare noctu cum multa trepidatione, & periculo confugere coactus est Azotum. Quando non tantùm acie, sed & liberalitate superatus est à Ptolemæo. Hic enim petenti suorum corpora ad sepulturam, non modò faciliter indulsit, sed etiam supellectilem regiam in prælio captam, & plerosque ex aulicis captiuos perhumaniter reddidit, ac laudem, & gratias expressit ab hoste. Exinde victor Phæniciæ vrbes, etiam Sidonem, & Tyrum recepit. Eam vrbem cum antea emere ab Andronico præfecto voluisset, & ab eo repulsus esset cum contumeliâ, is cum postea ob seditionem ciuium venisset in Ptolemæi manus & procacitatis suæ pœnam expectaret, non modo nihil mali passus est, sed & inter amicos principis ob egregiam fidem adscribi meruit. Sed non ita multò post aduersam fortunam Ptolemæus expertus est: Cum enim misisset Cillenum, seu Cillen Macedonem cum magnis copijs ad Demetrium Cælesyriâ ejiciendum, dux ille captus est viuus incuriâ suâ, totusque exercitus ad Demetrij partes transijt. Ad hæc superueniens in auxilium filij Antigonus Phœniciam sine certamine recepit, Ptolemæo sapienter detrectante prælium, ne Ægyptus vicina periclitaretur. Tum autem Antigonus misit in Arabas Athenæum, qui principio se bonum at strenuum ducem præbuit, sed victorijs suis nimium confidens, ab expeditissimis hostibus oppressus est. Cum iis tamen amicè composuit Demetrius, quod eius parens vehementer improbauit, vt potè non satis ex Macedonicâ dignitate.

Ptolemæi humanitas in hostem.

Ptolemæi res aduersæ.

Athenæus Dux Antigoni oppressus ab Arabibus.

Intereà Seleucus acceptis à Ptolemæo peditibus octingentis, & ducentis equitibus, auctusque in itinere copijs Mesopotamenis Babylonem venit, junctusque amicis quot per quatriennium ac tempora suæ præfecturæ, sibi de-

Seleucus occupat Babylonem victo Nicanore.

me-

meruerat humanitate, occupauit Arcem. Huic occurrens cum magnis ex Mediâ copiis Nicanor, dum ad Tigrim negligentiùs sedet, interceptus à Seleuco fugere compulsus est in deserta loca, tantusque exercitus ad victorem totus transiit. Inde humanitate, & liberalitate sibi innatis, quas tamen ex Ptolemæi societate auxerat, Mediam & Susianam suis partibus adjunxit. Quæ cum didicisset Antigonus filium suum cum magnis copiis Babylonem mittit imperans, vt statim compositis rebus ad mare descenderet. Demetrius itaque vacuam præsidiis vrbem ingreditur ac diripit, vt eius defectionem ad Seleucum vlcisceretur. Arcium vnam obsessam reliquit. Quo pacto Seleuci firmauit imperium abalienatis Babyloniorum animis, quorum plerique fauebant patri; nunc autem efferati bonorum suorum rapinâ sese Seleuco tradiderunt. Itaque verè in hoc tempus Æra Seleucidarum cadit, de quâ satis in Prolegomenis diximus.

Demetrius Babylonē diripit.

Seleuco sese dedunt Babylonij.

Bellum Samniticum hoc anno ab vtroque consule ita gestum est, vt profligatum dici posse videretur: cum Etrusci belli famâ, ægrotante P. Decio Mure Consule, & collega eius Valerio Maximo, Dictator dicitur C. Iunius Bubulcus. Sed neuter populus egressus est ex finibus suis, dum neuter inferre bellum, vterque depellere conaretur.

Duo Coss. ægrotant, Dictator dictus.

Celebris quoque hic est annus Appij Claudij censurâ, viâ, & aquâ. In ea collegam habuit C. Plautium, alij L. Claudium, alij C. Fabium Venocem, ob venas inciſas vocant. Hic collegâ suo longè modestior abdicauit se Magistratu, ob infamem Senatus lectionem, & libertinos inter Patres adscitos, sperans eumdem quoque abdicaturum; sed Appius duriori fronte in censurâ perseuerauit, donec viam illam Appiam nominatissimam à portâ Capenâ Capuam vsque magnis lapidibus strauisset, & aquam Anienis

Censura Appi Claudi, via Appia, & Aqua Aniensis.

Potitia gens extincta. per 80. stadia in vrbem induxisset. Tum Potitia gens extincta, ob sacra aræ maximæ Herculis seruis publicis communicata, Romanos seruandæ religionis admonuit.

OLYMP. CXVII. ann 2. *Mundi* 3743. Vrb. Cond. 443.

Agathocles victus à Pœnis. Agathocles ad Himeram fluuium tanto prælio victus est à Pœnis, vt de eo actum esse ab hostibus, & Siculis crederetur. Sed ex eâ clade resumpsit animos, eamque anno sequenti cum fœnore victori reposuit.

Conueniunt inter se Alexandri Duces. Cassander, Ptolemæus, Lysimachus cum Antigono conueniunt, & Macedonicum imperium inter se partiuntur. Cassander recturus erat Macedoniam donec Alexander filius Roxanes idoneus esset ad regnum capessendum. Lysimachus Thraciam, Ptolemæus Ægyptum & vicinas Africæ Prouincias administraturus erat; Antigono reliquum cedebat, Græcis in libertate relictis. Nulla tum Seleuci mentio facta; *Seleucus partem imperij sperat.* quia pax ista per Antigonum in eius tantùm perniciem erat conflata. Verùm cum Cassander Alexandrum per Glauciam custodem obtruncasset, dum quisque consulit sibi, Seleucus iam par Antigono, Macedoni ei quoque imperij partem non desperauit.

Bellum in Samnites, quorũ pleræque captæ vrbes. Romæ Consules inter se Prouincias sortiti sunt: Q. Æmilio Barbulæ Etruria, C. Iunio Bubulco tertiùm Samnium obtigit. Hic Cluniam vrbem recepit, in quâ Romani dedititij verberibus erant enecati; quare hic inuenti Samnites omnes puberes enecati. Inde Bouianum ditissimum regionis oppidum, prædâ militi concessâ, expugnat; vnde plus auri, & diuitiarum, quàm ex toto Latio egestum. Posteà in saltuosis locis deprehensus Romanus fortitudinem auxit ex periculo, Samnitium 20. millia cecidit, eorumque spolia legit. Ad Sutrium obsessum pugnauit Aemilius, vbi obstinatissimè certatum, nox pugnam diremit; Romani multi in-

in acie, plures ex vulneribus interierunt; tum quoque vtrique Consuli decretus triumphus Etruscæ victoriæ signum fuit.

OLYMP. CXVII. ann. 3. | Mundi 3744. | Vrb Cond. 444.

Contigit hoc anno Solis defectio tanta, vt dies noctis instar esset, & stellæ vbique apparerent. Contigit ea Augusti 15. feria 6. quando Agathocles in Africam transiit, incensisque nauibus suis, & spe militi præcisâ redeundi, Carthaginienses sæpe deuicit. Hi reuocant ex Sicilia Amilcarem, qui tum frustra Syracusas oppugnauit. Victi iterum Pœni vt Deos placarent, suos etiam liberos, ex more veteri, immolarunt Saturno, impij ex infelicibus facti. *Agathocles transit in Africam.*

Ptolemæus in Cypro Nicoclem proditionis reum cædi jubet. Ille tum ab Antigono disiunctus est, quod non relinqueret liberas Græciæ ciuitates; eique aliquot oppida Ciliciæ asperæ per præfectum suum Leonidem abstulit; sed missus Demetrius Leonidem vicit, atque vrbibus exuit. Aliunde Dux Antigoni alter Ptolemæus ad Cassandrum deficiens res eius turbauit. Polyspercon autem depulsus Macedoniâ, eam recuperare solertiâ conatus est: Herculem Alexandri M. & Barsines filium in paternum regnum restituere parat; colligit pecunias, & exercitum viginti millium peditum, equitum mille, maximè ex Aetolis, sed majori apparatu, & pompâ, quam fructu. *Ptolemæus, & Antigonus dissident.* *Polyspercon Macedoniam recuperare nititur.*

Appius Claudius cum perseuerasset in Censurâ suâ sesquianno, graui oratione increpitus à Tribuno plebis, etiam in vincula conjiciendus erat nisi tres alij Tribuni plebis intercessissent. Remansit igitur in magistratu cum omnium ordinum inuidiâ. Tandem perfunctum censurâ oculos perdidisse ob religionis contemptum scribit Valerius Maximus. Alij tamen malunt eum finxisse cæcitatem, veritum lecti Senatus inuidiam, quæ fictio ei tantumdem difficultatis *Appius Claudius cæcus.*

propemodum, quàm ipsa cæcitas attulit.

Victi Etrusci, & Vmbri ad Sutrium.

Q. Fabius Consul magnam victoriam ad Sutrium obsessum retulit de Etruscis, captis etiam eorum castris, iisque per Cyminiam Syluam dissipatis. Eâ victoriâ Romani retulere vndequadraginta militaria signa, atque eorum populationibus objecta est regio. Sed rediere mox cum Etruscis Vmbri ad idem Sutrium, vbi Consul eos ad noctis quartam vigiliam semisopitos, & fatigatos oppressit tantâ clade, vt in ea sexaginta hominum millia desiderati perhibeantur. Ideò pacem Etrusci petiere, quibus induciæ 30. annorum datæ. In Samnio alter Consul C Marcius Rutilius Alifas oppidum cepit, pugnauitque euentu dubio. Immò de eo quasi deleto rumor perlatus Romam Dictatorem creandum curauit. Q. Fabius Dictatorem dixit inimicum suum L. Papirium Cursorem, ac patriæ tùm simultates suas condonauit.

In Samnio dubio euentu pugnatum.

OLYMP CXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3745. 445

Victus Amilcar a Syracusanis.

Acceperat à vatibus Amilcar se postridie Syraculis cœnaturum; victus à paucis Syracusanis impleuit omen, & hic interfectus est.

Agrigentini victi.

Agrigentini turbatæ per Pœnos Siciliæ reddere libertatem moliuntur duce Xenodico, nullo alio operæ pretio, quàm vt magna ten asse dicerentur. Agathocles in Africa militari seditione tantùm non occiditur; sed ita milites placauit suos, vt Carthaginensibus pergeret esse formidabilis.

Agathocles Pœnos in Africa vexare pergit.

Cleomenes Laced. moritur.

Cleomenes Rex Lacedæmoniorum moritur cum regnasset annis sexaginta, mensibus decem, dominatu diuturniori, quàm illustriori.

Ptolemæus rem bene gerit.

Ptolemæus in Lyciâ, Pamphiliâ, Asiâ minore vrbes incuriâ ducum suorum perditas recuperauit. Item alterum Ptolemæum Antigoni fratris filium, qui ad eum cum exercitu defecerat, ex Chalcide ad se vocatum in insulam Cô perhumaniter excepit: mox vbi vidit insolesce-

re,

re, immò nouas res moliri misit in carcerem, ibique cicutâ sustulit, milites eius inter suos adscripsit. Sic primùm vt de se benè meritum, deinde vti proditorem sapienter excepit.

Huic consilio affinis, immò superior perfidiâ fuit Polyspercon. Hic cum exercitu Herculem Alexandri M. & Barsynes filium regem constituere parans, oppositum sibi Cassandrum habuit. Cum essent in proximo castra, monuit Polysperconta Cassander videret ne suo capiti iuuenem Regem imponeret; & num ei satiùs esset, eo sublato, secum Græciam, honoresque partiri, ac sibi nominatim retinere Peloponnesum, cuius desiderio hominem flagrare intelligebat. Itaque his permotus, atque insuper grandi pecuniâ, Polyspercon Regium juuenem perfidiosè sustulit, vnde auctus exercitu, ac diuitiis, Peloponnesum per Bœotios adire tentauit, quò sibi præclusum iter desperabundus intellexit. *Polysper-con fili-um Alex. M. necat & illuditur à Cassandro*

Lysimachiam hoc anno in Thraciæ Chersoneso condidit, & de suo nomine dixit Lysimachus, in eo æmulatus magnum Alexandrum, & Cassandrum, postea Seleucum, & Antigonum, habiturus imitatores. *Lysima-chia con-dita.*

Romæ creatus anno superiore à Q. Fabio Dictator Papyrius, hoc feliciter aduersus Etruscos, Samnitesque pugnauit. Etrusci ad lacum Vadimonis victi, etiam castra perdiderunt, præter gentis suæ florem. Idem quoque aduersus Samnites præstitit, cum priùs cum magistro Equitum suo C. Iunio deposito pignore certasset, vter prior hostium cornu impelleret. Samnites igitur aureis & argenteis clypeis illustres, Romanam tantùm acuerunt fortitudinem. Hæcque scuta magnifica Dictatoris primùm triumphum Cursoris illustrarunt; deinde Argentarij ad exornandum forum concessa sunt, ne semel Papyrius triumphasse videretur. *Victi Samnites à Papyrio Clypeis suis Romam illustrarunt.*

Fabius anni superioris Consul (hic enim suis Coss. caruit) reliquias Etruscorum persecutus *Perusia capta à Rom.*

Peru-

Perusiam ad deditionem compulit, Etruscosque omnes pacem petere compulit; dignusque summo honore judicatus à Senatu, non minori gloriâ, licet minori pompâ triumphauit.

OLYMP. CXVIII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 1.	3745.	446.

Agathocles Ophellam cædit & prædam Africanam perdit.

Agathocles Carthaginenses iterum vicit, atque Ophellam regem Cyrenæorum ad se euocatum interemit; virum fortem, nec eo facto dignum. Tum quoque Bomilcar Carthagini tyrannidem affectans, à suis popularibus meritò cæsus est. Agathocles denique remittens in Siciliam naues, prædâ Punicâ onustas, audiit cum dolore dissipatas esse, ac fluctibus haustas, ne de eius victoriis Siculi nimiùm superbirent.

Ptolemæus Græcis fauet, vt sibi habeat obsequentes.

Incessit cupido Ptolemæum reddere Græcis libertatem, eamque reuera nonnullis Græcanicis vrbibus restituit: mox tamen iisdem infensus, quod frumentum, & pecuniam suppeditare recusassent, cum Cassandro fœdus iniit cuius intererat plurimùm Græcos seruitute in officio contineri. Sicyonem quoque, Andrum, & Corinthum suis præsidiis firmauit; idemque præstitisset Halicarnassi, quam obsederat, nisi à Demetrio prohibitus esset. Sic igitur Ptolemæus volebat sibi Græcos addictos esse, vt nihil ei denegarent, quod est apertâ seruitute deterius.

Cleopatram Cassander cædit & magnificè ei parentat.

Cleopatram Philippi filiam sororem Alexandri, ductam alias ab auunculo suo Alexandro Epirota Antigonus hoc anno cædi iussit. Eius nuptias prensabant Lysimachus, & Cassander; sed eam quoque optabant Ptolemæus, & Antigonus, rati imperium Macedonicum eius dotem esse. Oderat illa Antigonum in cuius erat potestate & ad Ptolemæum Sardibus vbi seruabatur, fugere moliebatur. Quâ re cognitâ eam per præfectum Sardium iussit interfici: & vt à se sceleris suspicionem amoliretur quasdam eius domesticas, quasi necis eius autores plecti voluit, eique more regio cum magnâ doloris signifi-

ficatione parentauit. Sed erat apertius crimen, quàm vt vllo scelere, aut fictione tegeretur.

Q. Fabius tertiùm Consul secundis aliquot præliis in Samnio rem Romanam promouit, Marsosque ac Pelignos tum primùm deficientes compressit. P. Decius Mus circumlato per totam Etruriam bello, coëgit eam fœdus postulare; sed obtinuit hæc tantum annuas inducias, easque vnius anni stipendio & duabus tunicis in singulos milites redemptas. Vmbri tumquoque defecerunt, & tantas descripserunt copias vt vrbi timeretur: itaque Decius sponte, Fabius euocatus Romam accurrerunt: Verùm hostes majori apparatu, quàm virtute pugnarunt, ac victi pœnè sine sanguine se paratiores ad fugam, quàm ad prælium ostenderunt.

Bellum in Samnio, & Etruria.

Vmbri deuicti.

OLYMP. CXVIII. *ann.* 2. *Mundi* 3747. Vrb. Cond. 447.

Agatocles Vticam capit ac sibi regium nomen vsurpat; filiumque suum Archagathum reliquit in Africâ, dum ipse excurrit in Siciliam. Fortuna primùm Archagatho fauit, quam postea adeò aduersam expertus est, vt patris auxilium implorare cogeretur. Redit igitur in Africam Agatocles; neque tamen suo filio fortunatior extitit: quare Archagatho in Africâ flagitiosè deserto, in Siciliam cum altero filio redire parat. Verùm à militibus deprehensus datur in vincula, vnde dimissus ex commiseratione, miserabilior in Siciliam fugit, liberis in Africa relictis, quos desperati, atque proditi milites jugulauere. Vicissim in Sicilia Agatocles militum liberos, & conjuges excarnificatas interficit; quo facto, neque se Regem, & plusquàm tyrannum præbuit.

Agathocles primò felix in Africa, mox infelicissimus.

Antigonus statuit reddere Græcis vrbibus libertatem, Athenienses ipsos Cassandri jugo oppressos eximere. Mittit itaque Epheso Demetrium cum ingenti classe qui Pyræum ingressus proclamari jussit per præconem Athenas liberas

Antigonus Athenas liberat, Atheniensium adulatio.

liberas esse ; quare exceptus cum ingenti voluptate , ac propè instar numinis . Inde Munychiam capit , & exscindit : fugit itaque Demetrius Phaleræus Athenarum à Cassandro præfectus ad Ptolemæum, fugit & Dinarchus non immeritò accusatus. Decreuere igitur Athenienses , vt is dies Targelionis 26. hoc est xj. Maij deinceps σωτήριος diceretur,ac populus in putidissimas , ac stolidissimas adulationes effudit sese ; propter quas irridendus etiam frumentum ab Antigono accepit , quitum ineptas laudes ipse ineptior cariùs emere visus est.

Demetrius Cyprum occupat.

Inde jubente patre , Demetrius in Cyprum classem conuertit,vbi multas cepit vrbes,ac Menelaum Ptolemæi fratrem insulæ præfectum ad Salaminam vicit , immò & Ptolemæum ipsum, ad eius auxilium aduolantem ; quare totâ insulâ potitus est . Ideò Antigonus concessum sibi ab Atheniensibus Regis nomen vsurpauit ; quem imitati sunt quoque Ptolemęus,victus licet,Cassander,Seleucus, & Lysimachus. Sicque nomen hoc Athenis ex adulatione natum , æmulatione per vniuersum Græcorũ imperium effusum est.

Roma hoc anno fortunata.

Appius Claudius post censuram factu Consul magnâ cum autoritate Rempub. administrauit.Eius collega L. Volumnius benignè militem tractans , multa aduersus Salentinos prælia secunda fecit. Fabius Proconsul ad vrbem Alifas Samnites victos sub jugum misit , eorum autem socios sub coronâ vendidit , Roma hoc anno domui militiæque fortunata fuit.

OLYMP.CXVIII *ann.*3.	*Mundi* 3748.	Vrb Cond. 448.

Agathocles cum Pœnis pacifcitur.

Agathocles pessumdatis rebus suis , cum Dinocrate exulum duce pacem tentat componere : sed hic sperabat nimis , ille nimiùm abjectus erat,quàm vt conuenire possent. Itaque ad Carthaginienses conuersus Agathocles cum iis pacifcitur , ne duobus hostibus simul committi cogeretur .

Anti-

Antigonum nimis elatum hoc anno fortuna destituit. Nam perdidit natu minimum filium jam rebus gerendis idoneum, vtpote quem ante annos quatuor, aduersus Phœnicem ducem in Hellespontum miserat. Expeditio item Ægyptiaca huius infœlicissimè cessit. Cum enim 150. naues longas, & centum militares armasset quibus Demetrium præfecerat, eas immisit in Ægyptum, vt oram legerent, in quâ ipse ducebat exercitum pedestrem octoginta millium peditum, octo millium equitum cum 83. Elephantis. Sed classis illa parum opportuno soluens tempore, ac renitentibus nauarchis, tempestate dissipata est; terrestris exercitus quominus occuparet Ægyptum impeditus est Nilo restagnante. Quare cum jam commeatus tantis copiis deficeret, re infectâ Antigonus in Syriam retrocedere compulsus est, nihilque tanto hoc apparatu, totque sumptibus perfecit, quàm vt contra se Seleucum, Cassandrum, Lysimachum territos Ptolemæi periculo, conjuratos armaret. *Antigonũ fortuna deserit.*

Q. Marcius Tremulus Consul contra Hernicos rebellantes missus eos deuicit, ac de iis triumphum & statuam equestrem in foro ante ædem Castoris obtinuit. Contra Samnites qui Calatiam, & Soram expugnarant, atque in præsidiarios Romanos acerbè desæuierant missus est eius collega P. Cornelius Aruina. Huic deuictis Hernicis, statim Marcius suppetias tulit; sed hunc nondum iunctum collegæ Samnites aggrediuntur. Cornelius de prælio, clamore, & puluere monitus, eorum perrumpit aciem, & castra expugnat, & incendit: fit vndique fuga, & cædes, quâ eorum triginta millia perierunt. Pacem ad Senatum remissi Samnites petere compulsi sunt, vt pluribus eam precibus obtinerent. *Hernici & Samnites à Coss. victi.*

Carthaginienses tertium fœdus renouant cum Romanis, quorum victoriæ licet continerentur Italiâ, fama tamen mare transuolabat, & penetrabat in Africam. *Tertiũ fœdus Pœnorum, cum Romanis.*

Aga-

OLYMP. CXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3749. 449.

Agathocles Dinocrati reconciliatur.

Agathocles Dinocratem vincit, pacemque cum exulibus icit, sed infidam: nam eos incautos opprimit, ac trucidat; Dinocrati autem verè reconciliatur, quem virum fortem agnouerat, & suis vtilem rebus, qualem eum reuerâ deinceps expertus est; indignum sanè, qui tyranno famularetur.

Rhodij appetiti ab Antigono fortiter Demetrio resistunt.

Rhodii qui Antigono ad bellum Cyprium societatem recusarant, & Demetrium priuatum ostenderant, per hunc bello appetuntur, sed tot machinis tanta classe, vt lapidem illi mouerent omnem, quò vtrique reconciliarentur. Reiecti confugiunt ad auxilia Ptolemæi, Cassandri, ac Lysimachi; & quod omni auxilio potentiùs fuit, sese acriter defendunt. Vrbs numquam oppugnata grauiùs, numquam fortiùs propugnata; numquam machinæ plures, & grandiores verberarunt muros, numquam euersæ munitiones diligentius reperata sunt; numquam ferro & igne in præliis naualibus certatum peritiùs, & obstinatiùs. Itaque in annum sequentem protracta est obsidio, in quâ plus accipiebat damni Demetrius, quàm inferebat.

Samnites victi.

In Italia victi Samnites à duobus Consulibus L. Postumio, & T. Minutio, qui tandiu seruabant pacem, quandiu repugnare non poterant, nec eam petebant, nisi vt ad nouum bellum repararent vires. Hoc quoque anno Herculis simulacrum ingens erectum in Capitolio, huic Deo venerationem attulit, templo ornamentum.

OLYMP. CXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3750. 450.

Liparam Agathocles expilat.

Liparam diripit ex scensione factâ, captaque vrbe Agathocles, vbi etiam Deorum omnia fana diripuit. Spoliis profanis & sacris impleuit naues, quæ tempestate disiectæ ostenderunt etiã falsa sacrilegia, semper sacrilegis nocuisse.

Pergit

Pergit in oppugnatione Rhodi Demetrius, atque inditum sibi πολιορκητοῦ nomen vanum non esse cupit. Itaque nouas machinas excogitat, & tam crebris assultibus inuadit vrbem, vt nisi recepisset à Ptolemæo auxilia, huic cessura videretur. Cum itaque ab ea oppugnatione reuocaretur à patre Demetrius, & pacem Rhodiis suaderet Ptolemæus, & sese legati Athenienses pacis sequestros offerrent, ea inita est honestis conditionibus, vt scilicet Rhodij cum Antigono armorum societatem iurarent, nisi Ptolemæus appeteretur bello, centumque ipsi obsides darent. Rhodij, consentiente Ammone, Ptolemæum vindicem suum diuinis honoribus prosecuti sunt, & excitarunt ingentem illum Colossum Solis 70. cubitorum, longè quàm ipsa Rhodus fuit, memorabiliorem, qui & vrbi fuit ornamento, & secundùm aliquos recentiores Græcos, vrbi nomen imposuit. *Cum Rodiis pacem facit Demetrius.* *Colossus excitatus Rhodi.*

Demetrius imperante Antigono ad liberandas Græcas ciuitates animum appulit, vt Græcos sibi beneuolos redderet; neque tantùm in Asiâ, sed & in Europâ omnia posset. *Demetrius Græcis fauere iubetur à patre.*

Tum Seleucus in Syriâ Anthiochiam, Laodiceam, Apameam, Edessam, Pellam, aut construxit, aut ampliauit; atque ita suam firmauit Syriam, vt inde non posset ab æmulis facilè dimoueri, princeps ex æquo fortis, & callidus: Antiochiam tamen ad eius regni annum 12. differt Eusebius, & Olymp. cxix. an. 4. *Seleucus in Syria multas vrbes cōdit.*

Samnites pristinum fœdus tam sæpe à se violatum per Romanos acceperunt hoc anno: quo Æqui pertæsi diuturnæ pacis aduersus eosdem Rom. rebellarunt. Duo Consules P. Sulpitius Auerrio, & P. Sempronius Sophus eorum vrbes quadraginta & vnam diebus 60. occuparunt: quare permoti vicini Marrucini, Marsi, Peligni, Ferentani Romano fœderi adscribi petierunt, & obtinuerunt. *Samnites aliique populi pacem à Ro. obtinent victis Æquis.*

Tum etiam primùm C. Flauius Appij Scriba Fastos *Fasti populo Ro. propositi.*

fastos in foro proposuit populo ; ideò Aedilis Curulis factus ædem Concordiæ, magna nobilitatis inuidiâ, ac dolore dedicauit. Tum quoque Fabius propter forensem turbam in quatuor conjectam tribus, Maximi cognomen abstulit, industriæ suæ populo salutaris, monimentum.

Galli in Ro. immissi

Denique hoc anno Gallos Transalpinos Cisalpinis post triginta annorum fœdus in Romanorum fines immissos scribit Polybius ; quod iisdem Romanis ad obtinendam Galliam illam Togatam iter aperuit.

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno 3750. *ad* 3760.

OLYMP. CXIX. *ann.* 2. *Mundi* 3751. Vrb Cond. 451.

Cassander fugatur à Demetrio.

CASSANDER tum vrgebat Athenas ; ad hujus vrbis auxilium venit Demetrius cum 330. nauibus, & Cassandrum ad Thermopylas vsque fugat : quando & Macedonum sex millia ad eundem transierunt. In reditu libertatem vrbibus reddidit, Heracleam asseruit sibi, duo præsidia Philen, & Panacton recipit quæ reddidit Atheniensibus antiquis possessoribus: vnde turpes horum in Demetrium adulationes, qui tum Arcem Mineruæ castissimæ sedem homini impurissimo, & meretriciis amoribus addictissimo hospitium assignarunt. Sicyoniis quoque libertatem reddidit, qui vrbem suam aliò translatam Demetriadem, nominarunt. Dejecit quoque Ptolemęi præsidia ex arcibus Corinthi, Sysiphio, & Acrocorintho ; at Corinthii eius præsidium habere maluerunt, quandiu in armis Cassander esset, sine quo vix tuti forent.

Atheniensium in Demetrium adulatio.

Cleo-

Cleonymus à Tarentinis contra Lucanos, & Romanos accitus, illos deuicit; immò & Tarentum quod tum rebellarat expugnauit. Oblatam quoque à Cassandro, & Demetrio amicitiam respuit, tumidior quam hujus temporis Spartanorum & Græcorum conditio pateretur. *Cleonymus euocatur à Tarentinis.*

A Romanis deductæ sunt Coloniæ Soram, Albam, & in Aequos. In vmbria occuparunt ingentem speluncam latrones, vnde vicinas prouincias populabantur, multosque interimebant: sed altero aditu speluncæ reperto, & vtrisque faucibus admotus ignis, aut fumo suffocauit inclusos, aut erumpentes exussit, digno planè grassatorum supplicio. *Colonia deducta.* *Spelunca latro. à Rom. capta.*

OLYMP. CXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 3. 3752. 452.

Cum Cassandri res malè procederent, ac tot vrbes non in Græciâ modò, sed & Macedoniâ is perdidisset, pacem Antigonum rogat, sed repellitur, Itaque se Ptolemæo, Seleuco, Lysimacho aduersus communem hostem conjungit. Præmittitur in Asiam à Cassandro Lysimachus, vbi sibi multas vrbes asseruit, eripuitque Antigono. Tum Demetrius in sua Demetriade, seu Sicyone noua morabatur: hic se in Græcorum Comitiis, vt olim Philippus, & Alexander, Ducem Græciæ curauit eligendum. Tum etiam sacris Eleusiniis initiatus, impiè iisdem illusit: Et cum ducenta quinquaginta Talenta ab Atheniensibus extorsisset satis atrociter, ea in Lamiam ac reliquas meretrices suas effudit, cum legitimâ indignatione eorum à quibus hæc fuerat expressa pecúnia. Euocatus igitur à patre componit pacem coactam cum Cassandro, qui ex eâ multùm sperabat: neque verò expectatione suâ delusus est: multæ enim vrbes Græciæ ejurato Demetrio, ei se dediderunt. Quare nihil jam indigens magnis copiis Plistarchum ducem mittit in Asiam cum duodecim peditum millibus, & equitibus quingentis, quæ omnia *Cassandri res malè se habent.* *Demetrius insolescit.* *Multæ vrbes se Cassandro dedunt.* *Demetrius perdit naues.*

vin

Potitia gens extincta. per 80. stadia in vrbem induxisset. Tum Potitia gens extincta, ob sacra aræ maximæ Herculis seruis publicis communicata, Romanos seruandæ religionis admonuit.

OLYMP. CXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 2. 3743. 443.

Agathocles victus à Pœnis. Agathocles ad Himeram fluuium tanto prælio victus est à Pœnis, vt de eo actum esse ab hostibus, & Siculis crederetur. Sed ex eâ clade resumpsit animos, eamque anno sequenti cum fœnore victori reposuit.

Conueniunt inter se Alexandri Duces. Cassander, Ptolemæus, Lysimachus cum Antigono conueniunt, & Macedonicum imperium inter se partiuntur. Cassander recturus erat Macedoniam donec Alexander filius Roxanes idoneus esset ad regnum capessendum, Lysimachus Thraciam, Ptolemæus Ægyptum & vicinas Africæ Prouincias administraturus erat; Antigono reliquum cedebat, Græcis in libertate relictis. Nulla tum Seleuci mentio facta; *Seleucus partem imperij sperat.* quia pax ista per Antigonum in eius tantùm perniciem erat conflata. Verùm cum Cassander Alexandrum per Glauciam custodem obtruncasset, dum quisque consulit sibi, Seleucus iam par Antigono, Macedoniei quoque imperij partem non desperauit.

Bellum in Samnites, quorũ pleræque captæ vrbes. Romæ Consules inter se Prouincias sortiti sunt: Q. Æmilio Barbulæ Etruria, C. Iunio Bubulco tertiùm Samnium obtigit. Hic Cluniam vrbem recepit, in quà Romani dedititij verberibus erant enecati; quare hic inuenti Samnites omnes puberes enecati. Inde Bouianum ditissimum regionis oppidum, prædâ militi concessâ, expugnat; vnde plus auri, & diuitiarum, quàm ex toto Latio egestum. Posteà in saltuosis locis deprehensus Romanus fortitudinem auxit ex periculo, Samnitium 20. millia cecidit, eorumque spolia legit. Ad Sutrium obsessum pugnauit Aemilius, vbi obstinatissimè certatum, nox pugnam diremit; Romani multi

in

in acie, plures ex vulneribus interierunt; tum quoque vtrique Consuli decretus triumphus Etruscæ victoriæ signum fuit.

OLYMP. CXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3744. 444.

Contigit hoc anno Solis defectio tanta, vt dies noctis instar esset, & stellæ vbique apparerent. Contigit ea Augusti 15. feriâ 6. quando Agathocles in Africam transiit, incensisque nauibus suis, & spe militi præcisâ redeundi, Carthaginienses sæpe deuicit. Hi reuocant ex Sicilia Amilcarem, qui tum frustra Syracusas oppugnauit. Victi iterum Pœni vt Deos placarent, suos etiam liberos, ex more veteri, immolarunt Saturno, impij ex infelicibus facti. *Agathocles transit in Africam.*

Ptolemæus in Cypro Nicoclem proditionis reum cædi iubet. Ille tum ab Antigono disiunctus est, quod non relinqueret liberas Græciæ ciuitates; eique aliquot oppida Ciliciæ asperæ per præfectum suum Leonidem abstulit; sed missus Demetrius Leonidem vicit, atque vrbibus exuit. Aliunde Dux Antigoni alter Ptolemæus ad Cassandrum deficiens res eius turbauit. Polyspercon autem depulsus Macedoniâ, eam recuperare solertiâ conatus est: Herculem Alexandri M. & Barsines filium in paternum regnum restituere parat; colligit pecunias, & exercitum viginti millium peditum, equitum mille, maximè ex Aetolis, sed majori apparatu, & pompâ, quam fructu. *Ptolemæus, & Antigonus dissident.* *Polyspercon Macedoniam recuperare nititur.*

Appius Claudius cum perseuerasset in Censurâ suâ sesquianno, grauí oratione increpitus à Tribuno plebis, etiam in vincula conjiciendus erat nisi tres alij Tribuni plebis intercessissent. Remansit igitur in magistratu cum omnium ordinum inuidiâ. Tandem perfunctum censurâ oculos perdidisse ob religionis contemptum scribit Valerius Maximus. Alij tamen malunt eum finxisse cæcitatem, vt eritum lecti Senatus inuidiam, quæ fictio ei tantumdem difficultatis *Appius Claudius cæcus.*

gro-

propemodum, quàm ipsa cæcitas attulit.

Victi Etrusci, & Vmbri ad Sutrium. Q. Fabius Consul magnam victoriam ad Sutrium obsessum retulit de Etruscis, captis etiam eorum castris, iisque per Cyminiam Syluam dissipatis. Eâ victoriâ Romani retulere vndequadraginta militaria signa, atque eorum populationibus objecta est regio. Sed rediere mox cum Etruscis Vmbri ad idem Sutrium, vbi Consul eos ad noctis quartam vigiliam semisopitos, & fatigatos oppressit tantâ clade, vt in ea sexaginta hominum millia desiderati perhibeantur. Ideò pacem Etrusci petiere, quibus induciæ 30. annorum datæ. In Samnio alter Consul C. Marcius Rutilius Alifas oppidum cepit, pugnauitque euentu dubio. Immò de eo quasi deleto rumor perlatus Romam Dictatorem creandum curauit. Q. Fabius Dictatorem dixit inimicum suum L. Papirium Cursorem, ac patriæ tùm simultates suas condonauit.

In Samnio dubio euentu pugnatum.

OLYMP. CXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3745. 445.

Victus Amilcar à Syracusanis. Acceperat à vatibus Amilcar se postridie Syracusis cœnaturum; victus à paucis Syracusanis impleuit omen, & hic interfectus est.

Agrigentini victi. Agrigentini turbatæ per Pœnos Siciliæ redd. dere libertatem moliuntur duce Xenodico, nullo alio operæ pretio, quàm vt magna ten affe dicerentur. Agathocles in Africa militari seditione tantùm non occiditur; sed ita milites placauit suos, vt Carthaginensibus pergeret esse formidabilis.

Agathocles Pœnos in Africa vexare pergit.

Cleomenes Laced. moritur. Cleomenes Rex Lacedæmoniorum moritur cum regnasset annis sexaginta, mensibus decem, dominatu diuturniori, quàm illustriori.

Ptolemæus rem bene gerit. Ptolemæus in Lyciâ, Pamphiliâ, Asiâ minore vrbes incuriâ ducum suorum perditas recuperauit. Item alterum Ptolemæum Antigoni fratris filium, qui ad eum cum exercitu defecerat, ex Chalcide ad se vocatum in insulam Côn perhumaniter excepit: mox vbi vidit insolescere.

re, immò nouas res moliri misit in carcerem, ibique cicutâ sustulit, milites eius inter suos adscripsit. Sic primùm vt de se benè meritum, deinde vti proditorem sapienter excepit.

Huic consilio affinis, immò superior perfidiâ fuit Polysperco n. Hic cum exercitu Herculem Alexandri M. & Barsynes filium regem constituere parans, oppositum sibi Cassandrum habuit. Cum essent in proximo castra, monuit Polyspercontа Cassander videret ne suo capiti iuuenem Regem imponeret; & num ei satius esset, eo sublato, secum Græciam, honoresque partiri, ac sibi nominatim retinere Pelopponesum, cuius desiderio hominem flagrare intelligebat. Itaque his permotus, atque insuper grandi pecuniâ, Polyspercon Regium iuuenem perfidiosè sustulit, vnde auctus exercitu, ac diuitiis, Peloponnesum per Bæotios adire tentauit, quò sibi præclusum iter desperabundus intellexit. *Polyspercon filium Alex. M. necat & illuditur à Cassandro.*

Lysimachiam hoc anno in Thraciæ Chersonneso condidit, & de suo nomine dixit Lysimachus, in eo æmulatus magnum Alexandrum, & Cassandrum, postea Seleucum, & Antigonum, habiturus imitatores. *Lysimachia condita.*

Romæ creatus anno superiore à Q. Fabio Dictator Papyrius, hoc feliciter aduersus Etruscos, Samnitesque pugnauit. Etrusci ad lacum Vadimonis victi, etiam castra perdiderunt, præter gentis suæ florem. Idem quoque aduersus Samnites præstitit, cum priùs cum magistro Equitum suo C. Iunio deposito pignore certasset, vter prior hostium cornu impelleret. Samnites igitur aureis & argenteis clypeis illustres, Romanam tantùm acuerunt fortitudinem. Hæcque scuta magnifica Dictatoris primùm triumphum Cursoris illustrarunt; deinde Argentarij adexornandum forum concessa sunt, ne semel Papyrius triumphasse videretur. *Victi Samnites à Papyrio Clypeis suis Romanam illustrarunt.*

Fabius anni superioris Consul (hic enim suis Coss. caruit) reliquias Etruscorum persecutus *Perusia capta à Rom.*

Peru-

Perusiam ad deditionem compulit, Etruscosque omnes pacem petere compulit; dignusque summo honore iudicatus à Senatu, non minori gloriâ, licet minori pompâ triumphauit.

OLYMP. CXVIII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 1.	3745.	446.

Agathocles Ophellam cædit & prædam Africanam perdit.

Agathocles Carthaginenses iterum vicit, atque Ophellam regem Cyrenæorum ad se euocatum interemit; virum fortem, nec eo facto dignum. Tum quoque Bomilcar Carthagini tyrannidem affectans, à suis popularibus meritò cæsus est. Agathocles denique remittens in Siciliam naues, prædâ Punicâ onustas, audiit cum dolore dissipatas esse, ac fluctibus haustas, ne de eius victoriis Siculi nimiùm superbirent.

Ptolemæus Græcis fauet, vt sibi habeat obsequentes.

Incessit cupido Ptolemæum reddere Græcis libertatem, eamque reuera nonnullis Græcanicis vrbibus restituit: mox tamen iisdem infensus, quod frumentum, & pecuniam suppeditare recusassent, cum Cassandro fœdus iniit cuius intererat plurimùm Græcos seruitute in officio contineri. Sicyonem quoque, Andrum, & Corinthum suis præsidiis firmauit; idemque præstitisset Halicarnassi, quam obsederat, nisi à Demetrio prohibitus esset. Sic igitur Ptolemæus volebat sibi Græcos addictos esse, vt nihil ei denegarent, quod est apertâ seruitute deterius.

Cleopatram Cassander cædit & magnificè ei parentat.

Cleopatram Philippi filiam sororem Alexandri, ductam alias ab auunculo suo Alexandro Epirota Antigonus hoc anno cædi iussit. Eius nuptias prensabant Lysimachus, & Cassander; sed eam quoque optabant Ptolemæus, & Antigonus, rati imperium Macedonicum eius dotem esse. Oderat illa Antigonum in cuius erat potestate & ad Ptolemæum Sardibus vbi seruabatur, fugere moliebatur. Quâ re cognitâ eam per præfectum Sardium iussit interfici: & vt à se sceleris suspicionem amoliretur quasdam eius domesticas, quasi necis eius autores plecti voluit, eique more regio cum magnâ doloris signi-

fica-

ficatione parentauit. Sed erat apertius crimen, quàm vt vllo scelere, aut fictione tegeretur.

Q. Fabius tertiùm Consul secundis aliquot præliis in Samnio rem Romanam promouit, Marsosque ac Pelignos tum primùm deficientes compressit. P. Decius Mus circumlato per totam Etruriam bello, coëgit eam fœdus postulare; sed obtinuit hæc tantum annuas inducias, easque vnius anni stipendio & duabus tunicis in singulos milites redemptas. Vmbri tum quoque defecerunt, & tantas descripserunt copias vt vrbi timeretur: itaque Decius sponte, Fabius euocatus Romam accurrerunt: Verùm hostes majori apparatu, quàm virtute pugnarunt, ac victi pœnè sine sanguine se paratiores ad fugam, quàm ad prælium ostenderunt. *Bellum in Samnio, & Etruria.* *Vmbri deuicti.*

OLYMP. CXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3747. 447.

Agatocles Vticam capit ac sibi regium nomen vsurpat; filiumque suum Archagathum reliquit in Africâ, dum ipse excurrit in Siciliam. Fortuna primùm Archagatho fauit, quam postea adeò aduersam expertus est, vt patris auxilium implorare cogeretur. Redit igitur in Africam Agatocles; neque tamen suo filio fortunatior extitit: quare Archagatho in Africâ flatitiosè deserto, in Siciliam cum altero filio redire parat. Verùm à militibus deprehensus datur in vincula, vnde dimissus ex commiseratione, miserabilior in Siciliam fugit, liberis in Africa relictis, quos desperati, atque proditi milites jugulauere. Vicissim in Sicilia Agatocles militum liberos, & conjuges excarnificatas interficit; quo facto, neque se Regem, & plusquàm tyrannum præbuit. *Agathocles primò felix in Africa, mox infelicissimus.*

Antigonus statuit reddere Græcis vrbibus libertatem, Athenienses ipsos Cassandri jugo oppressos eximere. Mittit itaque Ephesо Demetrium cum ingenti classe qui Pyræum ingressus preclamari jussit per præconem Athenas liberas *Antigonus Athenas liberat, Athenienſium adulatio.*

liberas esse; quare exceptus cum ingenti voluptate, ac propè instar numinis. Inde Munychiam capit, & exscindit: fugit itaque Demetrius Phaleræus Athenarum à Cassandro præfectus ad Ptolemæum, fugit & Dinarchus non immeritò accusatus. Decreuere igitur Athenienses, vt is dies Targelionis 26. hoc est xj. Maij deinceps σωτήριος diceretur, ac populus in putidissimas, ac stolidissimas adulationes effudit sese; propter quas irridendus etiam frumentum ab Antigono accepit, qui tum ineptas laudes ipse ineptior cariùs emere visus est.

Demetrius Cyprum occupat.

Inde jubente patre, Demetrius in Cyprum classem conuertit, vbi multas cepit vrbes, ac Menelaum Ptolemæi fratrem insulæ præfectum ad Salaminam vicit, immò & Ptolemæum ipsum, ad eius auxilium aduolantem; quare totâ insulâ potitus est. Ideò Antigonus concessum sibi ab Atheniensibus Regis nomen vsurpauit; quem imitati sunt quoque Ptolemæus, victus licet, Cassander, Seleucus, & Lysimachus. Sicque nomen hoc Athenis ex adulatione natum, æmulatione per vniuersum Græcorũ imperium effusum est.

Roma hoc anno fortunata.

Appius Claudius post censuram factu Consul magnâ cum autoritate Rempub. administrauit. Eius collega L. Volumnius benignè militem tractans, multa aduersus Salentinos prælia secunda fecit. Fabius Proconsul ad vrbem Alifas Samnites victos sub jugum misit, eorum autem socios sub coronâ vendidit, Roma hoc anno domui militiæque fortunata fuit.

OLYMP. CXVIII	*Mundi*	Vrb Cond.
ann. 3.	3748.	448.

Agathocles cum Pœnis paciscitur.

Agathocles pessumdatis rebus suis, cum Dinocrate exulum duce pacem tentat componere: sed hic sperabat nimis, ille nimiùm abjectus erat, quàm vt conuenire possent. Itaque ad Carthaginienses conuersus Agathocles cum iis paciscitur, ne duobus hostibus simul committi cogeretur.

Anti-

Antigonum nimis elatum hoc anno fortuna destituit. Nam perdidit natu minimum filium jam rebus gerendis idoneum, vtpote quem ante annos quatuor, aduersus Phœnicem ducem in Hellespontum miserat. Expeditio item Ægyptiaca huius infœlicissimè cessit. Cum enim 150. naues longas, & centum militares armasset quibus Demetrium præfecerat, eas immisit in Ægyptum, vt oram legerent, in quâ ipse ducebat exercitum pedestrem octoginta millium peditum, octo millium equitum cum 83. Elephantis. Sed classis illa parum opportuno soluens tempore, ac renitentibus nauarchis, tempestate dissipata est; terrestris exercitus quominus occuparet Ægyptum impeditus est Nilo restagnante. Quare cum jam commeatus tantis copiis deficeret, re infectâ Antigonus in Syriam retrocedere compulsus est, nihilque tanto hoc apparatu, totque sumptibus perfecit, quàm vt contra se Seleucum, Cassandrum, Lysimachum territos Ptolemæi periculo, conjuratos armaret. *Antigonū fortuna deseru.*

Q. Marcius Tremulus Consul contra Hernicos rebellantes missus eos deuicit, ac de iis triumphum & statuam equestrem in foro ante ædem Castoris obtinuit. Contra Samnites qui Calatiam, & Soram expugnarant, atque in præsidiarios Romanos acerbè desæuierant missus est eius collega P. Cornelius Aruina. Huic deuictis Hernicis, statim Marcius suppetias tulit; sed hunc nondum iunctum collegæ Samnites aggrediuntur. Cornelius de prælio, clamore, & puluere monitus, eorum perrumpit aciem, & castra expugnat, & incendit: fit vndique fuga, & cædes, quâ eorum triginta millia perierunt. Pacem ad Senatum remissi Samnites petere compulsi sunt, vt pluribus eam precibus obtinerent. *Hernici & Samnites à Coss. victi.*

Carthaginienses tertium fœdus renouant cum Romanis, quorum victoriæ licet continerentur Italiâ, fama tamen mare transuolabat, & penetrabat in Africam. *Tertiū fœdus Pœnorum, cum Romanis.*

Aga-

OLYMP. CXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3749. 449.

Agathocles Dinocrati reconciliatur.

Agathocles Dinocratem vincit, pacemque cum exulibus icit, sed infidam: nam eos incautos opprimit, ac trucidat; Dinocrati autem verè reconciliatur, quem virum fortem agnouerat, & suis vtilem rebus, qualem eum reuerâ deinceps expertus est, indignum sanè, qui tyranno famularetur.

Rhodij appetiti ab Antigono fortiter Demetrio resistunt.

Rhodii qui Antigono ad bellum Cyprium societatem recusarant, & Demetrium priuatum ostenderant, per hunc bello appetuntur, sed tot machinis tanta classe, vt lapidem illi mouerent omnem, quò vtrique reconciliarentur. Reiecti confugiunt ad auxilia Ptolemæi, Cassandri, ac Lysimachi; & quod omni auxilio potentiùs fuit, sese acriter defendunt. Vrbs numquam oppugnata grauiùs, numquam fortiùs propugnata; numquam machinæ plures, & grandiores verberarunt muros, numquam euersæ munitiones diligentius reperata sunt; numquam ferro & igne in præliis naualibus certatum peritiùs, & obstinatiùs. Itaque in annum sequentem protracta est obsidio, in quâ plus accipiebat damni Demetrius, quàm inferebat.

Samnites victi.

In Italia victi Samnites à duobus Consulibus L. Postumio, & T. Minutio, qui tandiu seruabant pacem, quandiu repugnare non poterant, nec eam petebant, nisi vt ad nouum bellum repararent vires. Hoc quoque anno Herculis simulacrum ingens erectum in Capitolio, huic Deo venerationem attulit, templo ornamentum.

OLYMP. CXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3750. 450.

Liparam Agathocles expilat.

Lipatam diripit exscensione factâ, captaque vrbe Agathocles, vbi etiam Deorum omnia fana diripuit. Spoliis profanis & sacris impleuit naues, quæ tempestate disiectæ ostenderunt etiã falsa sacrilegia, semper sacrilegis nocuisse.

Pergit

Pergit in oppugnatione Rhodi Demetrius, atque inditum sibi πολιορκητοῦ nomen vanum non esse cupit. Itaque nouas machinas excogitat, & tam crebris assultibus inuadit vrbem, vt nisi recepisset à Ptolemæo auxilia, huic cessura videretur. Cum itaque ab ea oppugnatione reuocaretur à patre Demetrius, & pacem Rhodiis suaderet Ptolemæus, & sese legati Athenienses pacis sequestros offerrent, ea inita est honestis conditionibus, vt scilicet Rhodij cum Antigono armorum societatem iurarent, nisi Ptolemæus appeteretur bello, centumque ipsi obsides darent. Rhodij, consentiente Ammone, Ptolemæum vindicem suum diuinis honoribus prosecuti sunt, & excitarunt ingentem illum Colossum Solis 70. cubitorum, longè quàm ipsa Rhodus fuit, memorabiliorem, qui & vrbi fuit ornamento, & secundùm aliquos recentiores Græcos, vrbi nomen imposuit.

Cum Rodiis pacem facit Demetrius.

Colossus excitatus Rhodi.

Demetrius imperante Antigono ad liberandas Græcas ciuitates animum appulit, vt Græcos sibi beneuolos redderet; neque tantùm in Asiâ, sed & in Europâ omnia posset.

Demetrius Græcis fauere iubetur à patre.

Tum Seleucus in Syriâ Anthiochiam, Laodiceam, Apameam, Edessam, Pellam, aut construxit, aut ampliauit; atque ita suam firmauit Syriam, vt inde non posset ab æmulis facilè dimoueri, princeps ex æquo fortis, & callidus: Antiochiam tamen ad eius regni annum 12. differt Eusebius, & Olymp. cxix. an. 4.

Seleucus in Syria multas vrbes cōdit.

Samnites pristinum fœdus tam sæpe à se violatum per Romanos acceperunt hoc anno: quo Æqui pertæsi diuturnæ pacis aduersus eosdem Rom. rebellarunt. Duo Consules P. Sulpitius Auerrio, & P. Sempronius Sophus eorum vrbes quadraginta & vnam diebus 60. occuparunt: quare permoti vicini Marrucini, Marsi, Peligni, Ferentani Romano fœderi adscribi petierunt, & obtinuerunt.

Samnites aliique populi pacem à Ro. obtinent victis Æquis.

Tum etiam primùm C. Flauius Appij Scriba Fastos

Fasti populo Ro. propositi.

Cleonymus à Tarentinis contra Lucanos, & Romanos accitus, illos deuicit; immò & Tarentum quod tum rebellarat expugnauit. Oblatam quoque à Cassandro, & Demetrio amicitiam respuit, tumidior quam huius temporis Spartanorum & Græcorum conditio pateretur. *Cleonymus euocatur à Tarentinis.*

A Romanis deductæ sunt Coloniæ Soram, Albam, & in Aequos. In vmbria occuparunt ingentem speluncam latrones, vnde vicinas prouincias populabantur, multosque interimebant: sed altero aditu speluncæ reperto, & vtrisque faucibus admotus ignis, aut fumo suffocauit inclusos, aut erumpentes exussit, digno planè grassatorum supplicio. *Coloniæ deductæ.* *Spelunca la. o. à Rom. capta.*

OLYMP. CXIX. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 3. 3752. 452.

Cum Cassandri res malè procederent, ac tot vrbes non in Græciâ modò, sed & Macedoniâ is perdidisset, pacem Antigonum rogat, sed repellitur. Itaque se Ptolemæo, Seleuco, Lysimacho aduersus communem hostem conjungit. Præmittitur in Asiam à Cassandro Lysimachus, vbi sibi multas vrbes asseruit, eripuitque Antigono. Tum Demetrius in sua Demetriade, seu Sicyone noua morabatur: hic se in Græcorum Comitiis, vt olim Philippus, & Alexander, Ducem Græciæ curauit eligendum. Tum etiam sacris Eleusiniis initiatus, impiè iisdem illusit: Et cum ducenta quinquaginta Talenta ab Atheniensibus extorsisset satis atrociter, ea in Lamiam ac reliquas meretrices suas effudit, cum legitimâ indignatione eorum à quibus hæc fuerat expressa pecúnia. Euocatus igitur à patre componit pacem coactam cum Cassandro, qui ex eâ multùm sperabat: neque verò expectatione suâ delusus est; multæ enim vrbes Græciæ ejurato Demetrio, ei se dediderunt. Quare nihil jam indigens magnis copiis Plistarchum ducem mittit in Asiam cum duodecim peditum millibus, & equitibus quingentis, quæ omnia *Cassandri res malè se habent.* *Demetrius insolescit.* *Multæ vrbes se Cassandro dedunt.* *Demetrius perdit naues.*

vin

in transitu partim ab hoste, partim tempestate perdidit Plistarchus, ipseque naufragus insistens tabulæ ægrè ad Lysimachum appulit, & nocens, & infortunatus.

Cleonymus repressus à Rom. naufragio etiam à Diis mulctatus.

De Æquis Coloniam detrectantibus C. Iunius Bubulcus diebus octo domitis, triumphauit. Dedicauit & Salutis ædem votam à se Consule, locatam à se Censore. C. Æmilius Consul profectus est aduersus Cleonymum, qui Thurias Salentinorum vrbem ceperat; eamque tam facilè perdidit, quàm expugnarat, coactus ergo repetere classem, ad Patauina littora prædabundus peruenit, ac malè acceptus ab Henetis rediit ad Corcyram cum quintâ duntaxat parte suarum copiarum, reliquis bello, vel tempestate absumptis: ita fastus eius ab hominibus, Deoque repressus fuit.

OLYMP. CXIX. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3753. 453.

Duces Alex. inter se pugnant victus & cæsus Antigonus.

Pugnarunt inter se successores Alexandri, hinc Antigonus, & Demetrius cum 70. peditum, equitum decem millibus, elephantis 75. & tum fuit in eorum castris Pyrrhus cujus sororem Demetrius duxerat: inde Seleucus, Lysimachus, Cassander, Ptolemæus cum septuaginta quinque, peditum, equitum decem millibus, Elephantis quadringentis, curribus bellicis centum viginti. Decertatum porrò ad Ipsum Phrygiæ, vbi culpâ Demetrij, pater eius Antigonus victus est, & cæsus. Fugit Demetrius Ephesum, deinde in Græciam, vbi repulsus est ab adulatoribus suis Atheniensibus, qui ei Megaram remiserunt vxorem Deidamiam, & classem cum insigni notâ leuitatis, & ingrati animi, quandoquidem is non reciperetur eorum mœnibus, quem antea cælo dignum judicarant.

Demetrius exclusus Athenis.

Antiochia condita.

Hoc anno statuta vulgò ponitur Antiochia Syriæ ad fluuium Orontem, primùm condita ab Antigono, dictaque Antigonia, deinde à Seleuco in gratiam Antiochi patris, qui sub Phi-

lippo

lippo Alexandri M. patre illustris fuerat, & hæc demum facta est Syriæ, adeoque totius Orientis Metropolis.

Dictatores duo hoc anno Rempublicam administrarunt Romæ. Q. Fabius Marsos vno prælio deuicit & ad pacem compulit. Eius magister equitum absente Dictator. cum aliquid damni passus esset in Etruria, creatus est Dictator M. Valerius Coruinus, qui Tuscos ad pacem petendam coëgit; petierunt illi quidem, at induciæ tantùm datæ, & multa iis à M Valerio irrogari jussa, vt ex pœnâ; culpam agnoscerent.

Duo hoc anno Romæ Dictatores.

OLYMP. CXX. ann. 1. | *Mundi* 3754. | Vrb. Cond. 454.

Agathocles Corcyram a Cassandro obsessam liberat vniuersâ Macedonum classe inflammatâ. Quâ de expeditione rediens in Siciliam incidit in mercenarios milites, à quibus erant filii eius in Africâ jugulati, quos omnes interficit, eorumque sanguine manibus cæsorum litat.

Agathocl. Corcyram seruat, & mercenarios cædit.

Demetrius relicto in Macedoniâ Pyrrho Thraciam Chersonesum Lysimachi ditionem populatur. Illius filiam Stratonicem Seleucus vxorem petit, sicque ei reconciliatur; Demetrius vicissim accipit vxorem Ptolemaïdem filiam Ptolemæi, fitque ex eius hoste gener. Seleucus autem & Demetrius in Ciliciâ versantur tantâ inter se amoris, & fiduciæ significatione, vt fœdus eorum æternum crederetur. Hanc autem prouinciam occupauit vniuersam Demetrius, ejecto Plistarcho, qui eam Cassandri fratris nomine tenebat; sed vt Cassandrum leniret vtcumque, misit ad eum Philam vxorem quæ hoc factum purgaret suum. Ciliciæ autem auidus Seleucus eam genero suo petijt; cujus repulsam passus, postulauit Tyrum, & Sidonem quas non impetrauit; neque enim passus est Demetrius Stratonices pulcritudinem, atque recentis sponsæ calentem amorem rebus suis

Demetrius, & Seleucus reconciliati

Asiaticis incommodare, Rex melior, quàm gener.

Sacerdotia plebi communicata. Romæ ex Dictatore factus est Consul M. Valerius Coruinus; quando de Sacerdotiis plebi communicandis actum est. Contenderunt de hoc negotio inter se Appius Claudius, & P. Decius, satis vehementer dum hic plebi fauet, ille reluctatur. Tandem nihilominus perlata lex, ac primis quatuor auguribus additi quinque alij de plebe, ac quatuor veteribus Pontificibus quatuor noui plebei; vt deinceps dignitates omnes tam prophanæ, quam sacræ essent plebi, patribusque communes.

OLYMP CXX.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 2.	3755.	455.

Agathocles tentat Italiam. Agathocles vir inquietissimæ fortitudinis trajicit in Italiam & Crotonem expugnat, vbique meliorem fortunam quærens, qui sæpe fuerat aduersam expertus.

Demetrius Athenas obsidet. Demetrius Athenas obsidet, quam tum occupabat Leochares ad Tyrannidem prouectus à Cassandro, & quam etiam exercebat impotentissimè. In eâ obsidione Demetrius tam multas naues amisit tempestate, vt eam soluere cogeretur, ac reparare classem; quo tempore data quies aliqua Atheniensibus ab externo hoste, dum internus, & tyrannus atrociùs deſæuiret.

Colonia Narnia, antea Nequinũ. In Italiâ Nequinum frustra antea obsessum, à Coss. hoc anno proditione captum est, ibique noua Colonia imposita, quæ à fluuio præterfluẽte dicta est deinceps Narnia, cuius ciues dicti Narnienses, & Nequinates. In Etruriâ T. Manlius effusus equo cespitante interijt, cui suffectus est M Valerius Coruinus: is aduentu suo

Galli Etruscos fallunt. Etruscos ita compressit, vt eorum nemo prodire auderet, licet eorum villæ inflammarentur. Porrò Galli Paulò ante iisdem Etruscis juncti fuerant, & pecuniam acceperant, vt communibus armis Romanos aggrederentur: sed ea pecuniâ receptâ, varios prætextus causati, redierunt

runt in patriam suam, vbi eam partiti non jure, sed armis, ipsi à se violatæ fidei pœnas exegerunt.

OLYMP. CXX. *ann*. 3. *Mundi* 3756. Vrb Cond. 456.

Obit Cassander ex Hydrope.

Hoc anno Cassander regni sui vndevigesimo ex hydrope obijt, vermibus etiam ex eius corpore scaturientibus, homo sceleratus ac perfidus, multarumque perduellionum reus, quæ in eius quoque familiam mox vindicatæ sunt. Reliquit tres liberos ex Thessalonicâ vxore Philippum, Antipatrum, & Alexandrum, omnes immaturo funere sublatos, ne eius superesset genus, qui familiæ suæ dignitatem tot cædibus, etiam Regiis substruxerat.

Philippus succedit Cassandro.

Ei demortuo successit natu maximus Philippus Macedoniæ Regum à Carano vigesimus sextus, qui vix toto anno regnum tenuit, ad quod propter corporis imbecillitatem parum idoneus erat.

Bellum Samniticum renouatur ob Lucanos socios.

Bellum contra Samnites renouatum propter Lucanos, qui se Romanis dediderunt, oblatis etiam pueris nobilissimis ex quaque ciuitate, vt fidem seruare cogerentur. Ab iis igitur, vti sociis abstinere Samnites jussi; quod cum neglexissent appetiti sunt bello à Cneo Fuluio, qui eos ad Rouianum ingenti prælio fudit, ac captis aliquot vrbibus de iisdem triumphauit. Alteri Consuli L. Cornelio Scipioni obtigerat Etruria; hic ad Volaterras cum Tuscis pugnauit toto die; noctu fugientes hostes, se cum castris reliquisse Romanis victoriam demonstrarunt.

Victi Tusci ad Volateras.

OLYMP. CXX. *ann* 4. *Mundi* 3757. Vrb. Cond. 457.

Demetrius iterum Athen. obsidet.

Demetrius iterum Athenas obsidet, & toto anno durauit obsidio; quando Epicurus inter amicos fabas distribuit, ostenditque se non constituere felicitatem, in corporis voluptatibus, sed animi.

Antipater, & Alex. succedunt fratri suo Philippo.

Mortuus est tum Philippus Macedonum Rex

ex tabe, quâ sensim excesus est. Successerunt ei duo fratres Antipater, & Alexander, sed minus conjuncti sanguine, quàm odio discordes. Illi debebatur regnum, huic id procurabat mater Thessalonica, quam ideo interemit Antipater, mortem per vbera materna nequicquam deprecantem. Conatus etiam depellere ex Macedonia Alexandrum, at is vt vlcisceretur matrem, ac imperium sibi retineret magnas in hoc regno Tragœdias concitauit, quarum ipse demum primaria persona fuit.

Victi Samnites ab vtroque Coss. Romæ Fabius inuitus Consul creatus, recusauit magistratum, nisi sibi collega P. Decius Mus adjungeretur. Ambo in Samnium progressi magnam agris vastitatem intulerunt: Samnites sæpe in insidias eos pertrahere sunt conati, quæ tamen solerter vitatæ sunt. Tandem ventum ad decretorium certamen, in quo non cessere Samnites, nisi fraude circumuenti. objecit enim iis Fabius turmas, quas simulauit esse collegam suum cum copiis; quibus visis ne inter duos clauderentur exercitus, effusè fugerunt. Hos subinde ambo Consules subsecuti Margantiam iis, Romuleam, ac Ferentinum vrbes eripuerunt, tantamque hominum multitudinem sustulerunt, vt Samnitium variis temporibus cæsorum numerus, merito á quibusdam emunctæ naris, in dubium reuocetur.

OLYMP. CXXI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 1	3758.	458.

Athenienses sese Demetrio dedunt. Athenæ ingenti fame a Demetrio pressæ sunt ex quo gubernatorem nauis frumentum in vrbem deuehentis ex malo suspendi jussit. Centum quinquaginta naues Ptolemæi circa Æginam, spem aliquam obsessis fecerant; sed cùm eæ non essent ausæ cum Demetrianis pluribus confligere, spes illa statim euanuit. Abierunt illæ naues in Cyprum vt eam insulam eriperent Demetrio, sicque ei majori cum Ptolemæi fructu nocerent. His auditis Leochares fugit ex

vrbe: deserti Athenienses & enecti fame sese per legatos Demetrio dedunt, a quo tamen acerbè sicut expectabant, tractati non sunt, immò frumentum ab eo, & solatium famis acceperunt, sed cum eo tria præsidia Museum, Munychiam, & Pyræum, vt etiam si maximè vellent, rebellare non possent, quod Athenis necessarium, olim amantissimus patriæ Phocion arbitrabatur.

Alexander euocat ex Græcia Demetrium aduersus Antipatrum; mox eo cunctante, ob Spartanam obsidionem, accersit ex Epiro Pyrrhum. Is aliquot vrbes occupat Macedoniæ, quas auxilij sui pretium reseruat sibi. Nec enim ægrè carebat vrbibus Alexander, dummodo Antipatro fratri eriperentur. *Alexāder euocat Demetriū mox Pyrrhum.*

Samnites à Proconsule Decio ex Samnio pulsi in Etruriam veniunt, & Etruscos ad bellum contra Rom. accendunt. Horum exulum dux erat Gellius Egnatius. Contra eos missus est Appius Claudius, qui cum militibus non placeret, euocarunt ipsi ex Samnio collegam eius Volumnium; is collegæ aduentus Appio ingratissimus accidit. Nihilominus hæc contentio inter Consules effecit, vt ambo contra hostes fortius depugnarent, & Etruscos cum suis auxiliatoribus vincerent. Igitur redeunt in patriam Samnites eodem duce, & Campaniam in itinere populantur: eos insecutus Volumnius reperit in agro Caleno prædis graues; inuadit ac dissipat cæsis eorum sex millibus, cum captiui in eos arma conuertissent. Capti 500. cum Egnatio, præda recepta dominis legitimis restituta est; Samnites & in patria, & extra patriam fuerunt infelices. *Samnites in Tuscia, & Patria sua vincuntur.*

OLYMP. CXXI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3759. 459.

Velleius Paterculus ab hoc anno Pyrrhi regnum exorditur, videlicet quando vrbibus ali- *Pyrrhi exordium.*

quot Macedoniæ occupatis, & sibi ab Alexandro datis aliquid potuit.

Demetrius in Macedoniam vocatus ab Alexandro.

Antequam veniret in Macedoniam Demetrius captis Athenis, Spartanos appetebat bello, eorumque Regem Archidamum ad Mantineam vicerat, & iterum ad Spartam, jamque eâ premebat obsidione Spartam, vt mox deditionem factura videretur, cum crebris Alexandri literis euocatus, Macedoniæ dominus, quàm Spartæ maluit esse; itaque ad eum cum magnis copiis perrexit. Alij obsidionem solutam volunt, ob Cyprum à Ptolemæo totam pœnè captam, & obsessam Salaminam, in qua vxorem, & liberos suos reliquerat. Hoc certum eum hoc anno in Macedoniam ingressum esse, cuius duo Reges distracti Antipater fautorem habebat Lysimachum Thraciæ Regem Socerum suum, Alexander vindicem nactus erat Pyrrhum jam aliquot oppidorum Macedonicorum dominum. Quæ cum attentè perpenderet Lysimachus, & aliunde aduentare in Alexandri auxilium Demetrium audiuisset, suasit Antipatro, vt cum fratre pacisceretur potiùs regni sui patre, quàm hostibus suis Pyrrho Demetrioque ad rictum prodi sineret. Et jam coalescebat inter fratres amicitia, cum eam aduentus Demetrij abrupit. Huic obuiàm venit Alexander Dion vsque, suscepitque perhonorificè; at rogauit vltra pergere ne grauaretur, neque enim eius præsentià se jam indigere. At is qui non juuare Macedoniam sed occupare decreuerat, de industria traxit moras, ostenditque potentes illos auxiliatores esse semper infirmis principibus metuendos.

Alexander, & Antipater reconciliari voluntur serius.

Hic annus vidit, Coss. Romæ Q. Fabium quintùm, & P. Decium Murem amantissimos collegas duos, & hunc illo sibi iterum dari voluit, cum Volumnius continuandus offerretur. Volumnio igitur in Samnites imperio prorogatum est, ambo Consules in Etruriam perrexere cum auditum esset L. Scipionem Proprætorem

cum vnâ legione in agro Clusino à Senonibus Gallis ita cæsum esse, vt ne nuncius quidem cladis huius superesset: Conjunxere autem copias suas Etrusci, Vmbri, Samnites, Galli, contra quos omnes in agro Sentinati a Coss. certatum. In prælio cum nutaret acies Romana, & jam aliqui fugerent Decius exemplo patris & aui se & hostes Diis manibus deuouit, & multorum appetitus telis non inultus occubuit. Fabius Etruscos & reliquos fugere compulit; Gallos stantes adhuc nuncupato Ioui voto à tergo adortus dissipauit. Inuentum cadauer Decij eo quo decebat modo Consulem, & hæreditario more deuotum, à victore exercitu concrematum est. Cæsa hoc prælio dicuntur fuisse hostium viginti quinque millia. Polybius vocat hanc quartam Gallo expeditionem; Diodorus ait in ea irruptione, Gallorum centum millia periisse. Idem Fabius paulò post Perusinos agrum Romanum deprædantes deleuit, cæsis eorum millibus quatuor, & quingentis, captis 1740. qui sub coronâ vænierunt, pecunia inde redacta, militi distributa est. Volumnius, & Appius quoque Samnitium sedecim millia ceciderunt, ceperunt bis mille septingentos; vt mirum sit aliquem superstitem fuisse post vndequinginta annorum tot iteratas clades.

Decius se deuouet, vincuntur Etrusci, Vmbri, Samnites, Galli.

OLYMP. CXXI.	*Mundi*	Vrb.Cond.
ann.3.	*3760.*	460.

Demetrius & Alexander sibi inuicem struunt insidias, vt Plutarchus innuit. Et verò hic illum perdere decreuerat in conuiuio, sed cum Demetrius plures secum adduxisset vmbras, appositi percussores deterriti sunt. Discedere ergo parat hic ex Macedoniâ, eumque Larissam vsque Thessaliæ prosequitur Alexander, qui hic necatus videtur fuisse. Macedonas consternatos sibique ab eius copiis metuentes oratione confirmat Demetrius; eisque persuadet vt ejecto Antipatro Matricida, se in Regem eligant, quod

Demetri, cæso Alex. regnat in Macedon.

& factum. Itaque Demetrius Rex 26 Macedonum à Carano renunciatur, ibique sex regnauit annis Antipater ad Lysimachum socerum fugit, regnumque Pyrrho & Demetrio relinquit, de eo posteà certaturis.

Ptolemæus cũ Demetrio liberalitate pugnat.

Ptolemæus remittit ad Demetrium vxorem suam, ac liberos, quos expugnatâ Salaminâ in Cypro ceperat, agere semper honestissimè, & de gloria potiùs ac dignitate quàm de diuitiis, & agris solitus contendere.

Seleucus dat vxorẽ suam Antigono filio suo.

Hoc item anno Seleucus vxorem suam Stratonicem, dedit Antigono filio suo, qui eam deperibat vxorem Hunc amorem deprehendit Erasistratus medicus, venam ægri præsente hac fœminâ contingens. Neque tantum pater præuigno dedit vxorem nouercam suam, sed & regni partem, quæ duo sibi eripi mariti, & reges minimè solent

In Samnio, & Etruria vario euẽtu à Ro. pugnatum.

Duo Consules L. Pustumius Megillus, & M. Attilius Regulus ambo in Samnium profecti. Ægrotante Postumio Attilius ducentos triginta è suis cum Opimio Quæstore perdidit: Ideò maturat iter vix recreatus è morbo Postumius, & occupat Milioniam vrbem, ac vastat, cum multis aliis oppidis. Attilius ad Luceriam pugnauit dubio certamine, immò fugiente Rom. milite donec ædem vouit Ioui Statori tunc enim victor 7300. Samnites sub jugum misit, & tamen negatus est ei triumphus quod Romanorum septem millia in acie cecidissent. Postumius in Etruriâ quoque feliciter pugnauit, tumque datæ induciæ quadraginta annorum Perusiæ, Volsinio, Aretio, Tuscis vrbibus: obtinuit tamen triumphum ægrè à plebe, sibi præcisè negatum à patribus, quod eius victoriæ Cadmeas sæpe re viderentur.

CA-

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno 3760. ad 3770.

OLYMP. CXXI.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 4.	3761.	461.

AGATHOCLES iterum transmittit in Italiam, & Bruttios depopulatus vrbem Hipponiatarum capit, acceptisque obsidibus in Siciliam redit. At Bruttij, recuperatis obsidibus, eius præsidium deleuerunt, & inutilem reddiderunt expeditionem. *Agathocles in Bruttios mouet.*

Demetrius exules omnes Athenas hoc anno redire passus est, inter quos Dinarchus patriam quoque reuisit suam, vir magnæ, sed seditiosæ iacundiæ. *Demetrius exules Athenas redire finit.*

Thebani aduersus Demetrium rebellarunt, suadente, & opem iis ferente Cleonymo, Acrotati Lacedæmoniorum Regis fratre, & Arei Regis patruo: quam rebellionem fouit quoque Pisides Thespiensis. Verùm ad Thebas oppugnandas statim accurrit Demetrius, & iis machinis, quorum scientissimus erat, verberauit vrbem, vt eius mœnibus diffidens Cleonymus effugeret. Sic tandem pressa ciuitas, ne vi caperetur, se dedidit, in quam, vltra exactionem pecuniæ victor non sæuiit. Imposuit tamen huic præsidium, & Ἁρμοστὴν Hieronymum Cardianum historicum: immò & Pisidem Thespis captum Polemarchum creauit, tam vtilem sibi amicum fore ratus, quàm perniciosum hostem expertus erat. *Thebæ rebellant & capiuntur à Demetrio.*

Lysimachus intereà cæteris vrbibus Macedoniæ quibus potiebatur cũ Demetrio pacifcitur, quoniam per Dromichetem Getarum Regem, à Septentrione premebatur. Quam vrbium suarum *Lysimachus paciscitur cum Demetrio, & generis necat.*

proditionem cùm molestiis quereretur Antipater, & querelis eius vxor Eurydice lacrymas admisceret, importunos hosce questus generi sui morte repressit immanis socer: sicque Cassandri hominis crudelissimi familia, crudelitate extincta fuit.

Menander moritur.

Obiit & hoc anno Menander Poëta Comicus discipulus Theophrasti homo mulierosus, ac Salax, & cujus fabulas, amatoriis rebus aspersas, periisse nihil pudicitia doleat.

Victi ad Aquiloniā Samnites à Papyrio

Consul L. Papyrius Cursor, Filius L. Papyrij quinquies Consulis, tum gloriosam de Samnitibus victoriam retulit. Conuenerant ij ad Aquiloniam quadraginta hominum millia, ex quibus millia sedecim, emisso ad aras juramento, se nonnisi victores è prælio redituros jurauerant, assumpto etiam peculiari vestimento lineo, vnde legio linteata dicebantur.

Legio linteata.

Verùm Romanus exsecrationem istam suâ fortitudine vicit, & artem addidit virtuti: Spurium enim Naucium apparere jussit ex vicino colle Papyrius, quem mentitus est, collegam Caruilium, ad se capto oppido Cominio properantem. Ad huius aspectum fugere omnes, etiam linteati suæ obliti religionis Cædes plusquam triginta millium fuit, capta signa 97. milites 3870. Interea Caruilius verè cepit Amiternum, Cominium expugnauit, & incendit, cum Aquiloniâ, cæsis vtrobique multis armatorum millibus. Nec apud Samnites tantùm Sp. Caruilius, sed & apud Etruscos feliciter pugnauit, eosque rebellantes domuit. Ambo Consules triumpharunt: Papyrius votam à Patre ædem Quirini dedicauit, & Sammitium pulcherrimis spoliis reddidit illustriorem. Huic etiam addidit Horologium Solare, quod Romanorum detinuit oculos, tum rerum omnium, præterquam bellandi rudes.

Horologiū Solare Romæ.

OLYMP. CXXII.	Mundi	Vrb. Cond.
ann. 1.	3762.	462.

Lysimachus cum Dromichete Getarum rege pugnat

pugnat infeliciter, & capitur. Liberatur operâ sui filij Agathoclis eâ lege, vt quæ trans Istrum essent relinquerentur Getis. Demetrius auditâ clade Lysimachi ad Thraciam sibi vindicandam properabat: verùm audiit & solutum Lysimachum, & contra se Bœotios rebellasse. Itaque furoris plenus in eos redit; inuenit tamen jam acie victos ab Antigono filio; itaque ipse vrbem obsidet. Sed aliunde Thessaliam eius ditionem depopulatur Pyrrhus Epirota: quod non ferendum ratus relicto ante Thebas Antigono, ipse contra populatorem pergit, ac fugere compellit, & ne rediret, relinquit in Thessaliâ præsidium; ipse magnis itineribus venit ad vrbem obsessam. Cum illa oppugnaretur fortiter, fortiùs propugnaretur, multos amisit è suis, frustra ingemiscente Antigono: sed adhuc damno majore perrexit. Dum enim non Imperatorem agit modò, sed militem, sagittâ vulneratus in collo, vitæ periculum adiit. Tandem admotis pluribus machinis, & eâ maximè quam ἀντονομαστικῶς Hellepolin appellabat, Thebas ad deditionem compulit. In Thebano expectantes extrema quæque verbis magis, quàm factis sæuiit. Tredecim tantùm interemit, paucos expulit, reliquis pepercit. Quæ facilitas in Græcos leuissimos homines, ei plurimùm nocuit.

Lysimachus captus a Getis.

Demetrius Thebas iterum expugnat.

Fabius Gurges malè pugnauit hoc anno cum Samnitibus, adeò vt exercitu dissipato, cæsis tribus Romanorum millibus clam in vrbem refugeret. Feliciùs eius collega Iunius Brutus Sexua Faliscos repressit operâ Spurij Caruilij ex Consulis.

Fabius Gurges male pugnat in Samnites

Tum pestilentiâ Romæ sæuiente, consulti libri Sibyllini monuerunt accersendum esse in vrbem Aesculapium; quod illicò factum est: sed accedit & alia litteraria pestis, deficiente hic Liuij Decade secundâ, quam intercidisse cum aliquot aliis, satis doleri non potest.

Ob pestem accersitur in vrbem Æsculapius.

OLYMP. CXXII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3763. 463.

Demetrius in bellis non satis constans.

Demetrius hoc anno Pythia celebrauit Athenis, Ætolis huic aditum Delphos prohibentibus: Quapropter statim in eos mouet, atque Ætoliam, longè, lateque populatur. Et quoniam paulò ante Thessaliam Pyrrhus populatus erat, Demetrius ei repositurus vicem Epirum ingreditur, relictò in Aetoliâ Pantaucho duce fortissimo. Pyrrhus Pantauchum inuadit, & cum eo singulari certamine dimicat. Erat Pantauchus corporis, & animi viribus inclytus; Is tamen duobus acceptis vulneribus, vnoque tantùm reposito prostratus est, & ægrè ex Pyrri manibus, per suos amicos ereptus. Interea Demetrius ægrotauit; Pyrrhusque Macedoniam prædonis instar ingressus Edessam vsque, per Demetrianos duces repulsus est. Conualescens Demetrius cum eo fœdus pepigit, Asiaticam cogitans expeditionem, certamque relinquens prædam in Europa, vt incertam & fictitiam in Asia, Aesopici canis more, venaretur.

Pater impedit quo minus filius amoueretur. & cum eo triumphat

De amouendo Fabio Gurgite deliberabat Senatus; sed obstitit pater eius Fabius Maximus, seque filio legatum obtulit. Tum in Samnites ad priorem delendam ignominiam pugnatum acerrimè, quando & filius circumuentus, & tantùm non oppressus à patre liberatus est. Cæsa hostium viginti millia, agri vastati, præda ingens collecta militem ærariumque ditauit, Gurges operâ patris triumphauit, quando Fabius Maximus senex currum filij secutus eques omnium in se conuertit oculos, & plausum, eo dignior triumpho, quod hunc filio, abolito eius, ac patriæ dedecore, peperisset.

Æsculapius Epidauro Romam venit.

Aesculapius Romam transfertur Epidauro sub formâ serpentis sponte Romanam nauem ingressi Deo fixum est templum in insulâ Tiberis, in quam serpens elapsus è naue se receperat, Dæmone, vt ab initio mundi fecerat,

rat, sub imagine serpentis miseris mortalibus illudente.

OLYMP.CXXII. Mundi Vrb.Cond.
ann.3. 3764. 464.

Agathocles, & Demetrius astu se se colunt

Agathocles Siculus filium sibi cognominem ad Demetrium mittit. Ille ab eo receptus est honorificè, & Regiâ donatus veste. Vicissim remissus à Demetrio Oxythemis legatus, qui res Siculas exploraret. Ita sibi vicissim Principes insidiantur adulatoriè, amplitudinis, quàm honoris sollicitiores.

Demetrii in Asiam expeditio

Demetrius pedites cogit nonaginta octo millia, equitum duodecim, naues quingentas. Hoc apparatu territi Seleucus, Ptolemæus, Lysimachus suas conjungunt vires, vt huic pares esse possent. Tum Seleucus Iudæos in vrbes à se conditas transtulit, iisque ciuium concessit, & ordinem municipalem. Eæ porrò vrbes fuere, Antiochia de nomine patris dicta, Laodicea de nomine matris, Seleucia de suo, Apamea ab vxore sic appellata, Edessa, Beroea, & Pella ab vrbibus Macedoniæ: Ita Seleucus cæteris cautior, non præsentibus modò, & sibi, sed & futuris temporibus, ac posteris suis prospiciebat.

A Seleuco conditæ urbes.

Consules duo P. Cornelius Rufinus, & M. Curius Dentatus in Samnites progressi feliciter pugnauerunt. Curius bis eodem anno triumphauit de Sannitibus, & de Sabinis rebellibus. Paulò post ei rapas ad focum coquenti aurum Samnites obtulerunt, post compositum cum iis quartum fœdus, & datum bello Samnitico finem: quod munus sine dubio grati animi signum fuit, non corruptelæ incentiuum, rejectum tamen ab illo sapienter qui mallet habentibus aurum imperare, quàm aurum possidere.

Curius Dentatus Aurum Samnitium spernit.

OLYMP.CXXII. Mundi Vrb.Cond.
ann.4. 3765. 465.

Agathocles moritur.

Mortuus est hoc anno Agathocles Siciliæ tyrannus potatus veneno à Mænone suasu nepotis sui Archagathi, filij Archagathi in Africâ

cæsi, quod ei in eligendo successore Agathoclem filium ex Theoxenâ conjuge Aegyptiacâ susceptum prætulisset. Agathocles autem regni designatus successor jam ab eodem Archagatho cæsus erat paulò ante Italicam trajectionem ad Bruttios. Quare moriens Tyrannus nepotem duplicis parricidij reum detestatus Syracusanis libertatem restituit; & semiuiuus ab Oxithemide rogo impositus, ac crematus est, vir in quo fortuna ludum suum insolentem luserat. Mænon Agathocle sublato Archagathum quoque sustulit, & imperium inter mercenarios arripuit fructum duplicis perduellionis.

Demetrius dum cogitat Asiã, perdit Græciam & Macedoniam.

Imminente Asiæ cum his copiis Demetrio, quantas post Alexandrum Magnum pararat nemo, socij Reges hortati sunt Pyrrhum, vt rejecto fœdere Demetrij, Macedoniam eius occuparet. Quare incensus tanti regni cupiditate Pyrrhus, & prætereà priuatâ perculsus injuriâ (nam Lanassa eius vxor marito repudiato Demetrio nupserat, eique Corcyram oppidum dotis nomine sibi à patre Agathocle Syracusano datum, ei tradiderat, præsidioque tenebat) Macedoniam inuadit à Meridie, cum eam à Septentrione Lysimachus depopularetur. Accensus est & nocturno somnio Pyrrhus, & visione Alexandri Magni sibi omnia fausta pollicentis, quare hic Berœam vrbem Macedoniæ illustrem occupat. Demetrius itaque Antigono filio in Græciâ relicto qui Ptolemæo resisteret (hic enim profectus in Græciam cum magnâ classe, Græcas vrbes ad defectionem sollicitabat) omissâ Asiaticâ expeditione Macedoniam seruandam suscipit: at veritus ne sui ad Lysimachum deficerent, & hunc omisit, atque in Pyrrhum arma conuertit, quem vt alienigenam sibi putabat esse posthabendum. Verum Macedones virtute Pyrrhi & regis sui insolentiæ permoti, Pyrrho dedidere se tam frequentes, vt Demetrius dissimulato habitu fugere è ca-

Pyrrhus Rex Macedonum eligitur.

stris

ftris suis compulsus sit, & Macedoniæ regnum Pyrrho relinquere quod septem mensibus, rex consalutatus, tenuit. Fugit ipse amisso principatu, & exercitu Cassandream, vbi Phila vna de vxoribus, harum miseriarum pertœsa sibi veneno consciuit necem. Athenienses item ab eo defecere, & ἄρχοντα de more elegerunt, exautorato Diphilo, quem ἐπώνυμον τῶν σωτήρων ἱερέα constituerant: Insuper præsidia imposita Pyræo, Munychiæ, Musæo depulere, tumque se seruire tempori turpissimos adulatores ostenderunt. Intereà venit in Macedoniam Lysimachus, sed cum Pyrrhus iam rex salutatus esset, & omnibus charus: Petit igitur aliquam regni partem, quam extorquere non poterat, & concessit aliquid Pyrrhus, ne tota Macedonia recens parta periclitaretur. Demetrius autem reficiebat copias suas, & viribus auctus vltionem Atheniensium meditabatur; & vero statim atque potuit eorum vrbem obsidione cinxit. Illi statim à Pyrrho suppetias petiere, sed & simul legarunt ad Demetrium Cratetem, qui eius ita demulsit ingenium, vt solueret obsidionem, opus Demetrij offensi, & vltoris, atque incumberet in expeditionem Asianam, dignam Demetrio forti, atque Alexandri successore. Pyrrhus autem Athenas venit, jam non indigas auxilij sui, vbi cum in Arce sacrificasset, dedit hoc Atheniensibus consilium salutare, ne vnquam temerè principem inducerent in Arcem suam, si domino carere vellent, & auitam seruare libertatem.

Athenienses libertatem recuperant.

Reconciliatur Demetrius Atheniensibus.

Pyrrhus Athenas venit.

Obiit hoc anno Iudæorum Pontifex Simon filius Oniæ primi, nepos Iaddi qui salutauit, & suscepit Alexandrum Magnum. Is Simon cognomento justus à Deo, calamo Iesu Syracidā collaudatus, templum aptauit, & aquas induxit in vrbem. Onias secundus filius eius fuit, paruulus relictus à patre, ideoque Simoni successere Pontifices Eleazar, eius frater, & Manas-

Pontifices Hebræi.

ses

fes patruus. Onias autem hic secundus pater fuit Simonis secundi, Auus Oniæ tertij ad quem scripsit Arius Rex Lacedæmoniorum, & restitit Heliodoro. Huic Iason & Menelaus successere Matathiæ σύγχρονοι, & in libris sacris famosi. Atque hos omnes Pontifices congerere in hunc locum duximus, non inutiles, ad intelligentiam diuinorum codicum, futuros.

OLYMP CXXIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. I. 3766. 466.

Transit in Asiā Demetrius. Demetrius transit in Asiam, & circa Miletum filiam Lagidæ Ptolemaidam ducit vxorem. Vicit & hic Agathoclem Lysimachi filium, multasque vrbes ab eo occupatas recepit. Mox tamen fame pressus (erat enim fortior, quàm prudentior) à Seleuco petere commeatum coactus est. Eum obtulit libenter primò Seleucus, mox eum beneficij pœnituit, & de se benè meritum tractauit vt hostem. *Demetrius capitur à Seleuco.* Demetrius ergo inclusus inter Agathoclem, & Seleucum, illum omisit, in hunc conuertit copias suas, & sæpe velitationibus vicit. Statuit ergo decretorio certamine rem in Syriâ conficere, in quam pariter Seleucus, aliquandiu tergiuersatus venit. Inito certamine cum Demetrius oppositum sibi fudisset Seleuci cornu, Seleucus depositâ galeâ cum parmâ Macedonicâ processit in primam aciem, & mercenarios vt ad se trajicerent inuitauit, quod statim fecere, eumque Regem salutauere. Fugit Demetrius, sed vndique septus turmis Seleucianis sese dedere cogitur. Ac primùm ei Seleucus mira per Apollonidem promisit, mox ne visum quidem in Syriæ Chersonesum ablegauit, quasi non tantùm ejus manum, sed & oculos, & vultum reformidaret.

Pyrrhus Macedoniæ regnū amittit, eo potitur Lysimachus. Lysimachus capto Demetrio mouet in Pyrrhum, qui tum Edessæ morabatur, ei commeatum adimit, & Macedonas inuitat ad exturbandum regno principem alienigenam. Quare al-

aliquid fame grauiùs reformidans Pyrrhus, recessit in Epirum, & regnum Macedoniæ, tam facilè perdidit, quàm consecutus erat.

Obiit hoc anno, vitæ suæ octogesimo quinto Theophrastus ita vocatus ab Aristotele, cum ante diceretur Tyrtamus. Præfuit hic Lyceo annis 35. ad quem nonnumquam duo millia discipulorum concurrerunt. Sepultus est ab Atheniensibus honorificè, eique datus successor Strato, iam magnus quia huic succedere judicatus est dignus. *Moritur Theophrastus.*

OLYMP. CXXIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann.2. 3767. 467.

Fingebat Seleucus se soluere velle Demetriū, hic suspectas eius promissiones habuit, & significauit Antigono Gonatæ filio suo, ne suis vmquam Epistolis, aut annulo fidem haberet. Mouit certè lapidem omnem, Antigonus vt reciperet patrem, sed hic dum se crapulæ, & aleæ otiosus permittit, vir aliàs laboriosus, & impiger decidit in morbum, ex quo obiit. Quidam tamen annis tribus eum in carcere vixisse credunt. Lipsana eius in aureâ vrnâ remissa condita sunt Demetriade, seu noua Sicyone; vir vtramque fortunam sic expertus, vt eo paucos feliciores, paucos miserabiliores inuenias. *Moritur captiuus Demetrius*

OLYMP. CXXIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann.3. 3768. 468.

Serapis à Sinopensibus missus, hoc anno Alexandriam translatus est magnus Ægyptiorum Deus, & semper alienigena, siue Hebræus fuerit Ioseph, seu ignotus Cappadox: eorum enim Deorum genealogias non est facilè retexere. *Serapis quis? trāsfertur Alexandriam.*

Graui seditione laborauit Roma, plebsque ære alieno oppressa locupletiorum diripuit domos, ac demum quasi patriam exosa Ianiculum insedit. Inde reuocata est per Q Hortensium Dictatorem, cui honos hic primùm contigit, vt in tanto magistratu moreretur: dignus vtique qui semper Romæ primus esset, cuius operâ *Seditio Romæ cōpressa à Dictatore Hortensio.*

factum,

factum, ne Roma tot annorum, tot magnorum virorum labor, repentè dissolueretur.

OLYMP. CXXIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 4. 3769. 469.

Agathocles filium Lysimachus interficit.

Agathocles filius Lysimachi veneno sublatus est à patre, accusatus a Nouercâ Arsinoë filia Lagidæ, quasi eam appellasset de stupro; cum ipsa potius castissimum juuenem de incesto concubitu sollicitasset. Itaque Lysandra cum reliquis filiis suis fugit ad Seleucum.

Fundamenta regni Pergameni iacit Philetærus Spado. Ptol. Philadelphus cum patre regnat.

Eodem tempore Philetærus Spado præfectus ærario Lysimachi, indignissimè ferens Agathoclis mortem, fugit Pergamum ad Fl. Caycum, ibique noui regni fundamenta jecit, cui viginti annis præfuit, plusquam virilis animi semiuir.

Ptolemæus Philadelphus vno anno priusquàm pater eius Lagides moreretur in societatem regni adscitus est, vti demonstrari potest ex Ptolemæi Almagesto. Is fuit filius Berenices, comitis Eurydices filiæ Antipatri, quam Ptolemæus Lagi, susceptis iam ex Eurydice liberis, deperit. Dictus est autem Philadelphus κατ' ἀντίφρασιν, quod fratrem suum vterinum sibi parantem insidias, vt vulgò creditum est, interemisset, itemque alterum anonymum, quod Cyprios ad defectionem sollicitaret: Rex profectò melior quàm regni candidatus fuit.

Dionysius Mathematicus.

Dionysius quidam Mathematicus ab hoc anno parapegma anni cælestis descripsit, quod æra Dionysij, vel Philadelphi dixit, cuius errores vides apud Petauium Doctr. Temp. lib. 4. cap. 16. si otium est; certè quæcumque ille vel benè, vel malè scripsit, ab hoc anno procedunt.

OLYMP. CXXIV. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 1. 3770. 470.

Versio Septuaginta duorum Interpretum.

Pertinere videtur ad huncannum, aut etiam ad superiorem versio septuaginta duorum Interpretum, qui numero integro vulgò 70. nominantur, quamquam eam aliqui ad 7. alij ad 18. Philadelphi rejiciant: sed hæc sententia proba-

probabilior est, cum ea facta perhibeatur adnitente Demetrio Phalereo, qui à Philadelpho vbi primùm solus regnum adiit, ejectus est. Tum autem è Iudeâ à Philadelpho, & fortè à Lagidâ euocati sunt ex singulis tribubus sex, omnino septuaginta duo, gnari linguæ Hebraicæ, atque Græcæ, qui diuinam Scripturam Hebraicè scriptam accuratè ederent Græcè. Eam in Pharo insulâ factam esse vulgò ferunt; & quidam male solum Pentateuchum conuersum astruunt. Opinio autem de cellis, in quibus singuli inclusi eandem omninò versionem reddiderunt, non probatur ab eruditis, licet à magnis viris prodita reperiatur. Vtvt scripta fuerit, magni olim ponderis fuit, & eiusdem olim cum autographo Hebræo autoritatis; quæ autem à nobis hodie teritur, sine dubio, corrupta est. De hac historiâ scripsere plura Aristeas, & Iosephus, aliique, vt omittam recentiores qui de versionibus sacrorum Codicum locuti sunt. Rem tanti momenti attigisse sufficiat, historiam totius mundi describenti.

Tum quoque Sostratus Gnidius, in insulâ Alexandriæ vicinâ excitauit Pharum, præaltam turrim ad dirigendos nauium nocturnos maximè cursus, quam Diis seruatoribus, Ptolemæis, Lagidæ, atque Philadelpho consecrauit; tantæque celebritatis fuit, vt reliquis eiusdem modi turribus suum indiderit nomen. *Pharus excitata.*

Hoc autem anno Ptolemæus Lagi filius obiit Comitum Alexandri notissimus, & nobilissimus, Ægyptiaci conditor imperij, & cuius nomen ad reliquos deinceps Reges transiit. Magnus appellatus est, aliter Σωτὴρ, hoc etiam nomen filio reliquit suo, vir multis ornatus virtutibus, à quibusdam tamen insimulatus intemperantiæ. Sed difficile est principibus carere hoc vitio, difficiliùs non accusari. *Moritur Ptolemæus Lagi.*

Tum etiam initio sui regni Philadelphus Demetrium Phalereum in desertam regionem eiecit, *Demetrius Phalereus à Philad. pho eiectus.*

cit,

cit, vbi dolore contabescens, Aspidis morsu periit. Causâ odij fuit quod Lagidæ cui acceptissimus erat persuadere conatus esset, vt ad regnum eueheret potius Eurydices filios quàm Berenices. Philadelphus euectus ad regnum consilium, quo pæne caruerat regno, mali consultoris saltem exilio mulctandum esse iudicauit.

Arretium à Gallis obsessum. Obsidetur hoc anno à Gallis Senonibus Arretium Tusciæ oppidum, quæ obsidio magnæ cladis, inuadentibus, & procurantibus causa fuit.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno 3770. ad 3780.

OLYMP.CXXIV.	*Mundi*	Vrb Cond.
ann.2.	3771.	471.

Achæorũ societas. PERTINET ad hunc annum Achæorum societas, cui dederunt initium Patrenses, Dymæi, & Pheræenses, ac posteà ex XII. vrbibus constitit. Porrò totis 25. annis scribam vnum, & prætores duos in orbem elegerunt, fuissetque cætus hic diuturnior, nisi in tempora calamitosissima, & perturbatissima incidisset.

Galli Senones victi à Cælio. Galli Senones euocati à Bruttiis, Lucanis, Samnitibus, & Etruscis rebellibus Arretium sociam vrbem obsidebant. Aduersus eos missus L. Cæcilius prætor in acie cæsus est cum 12. Romanorum millibus. Suffectus Cæcilio M. Curius misit legatos ad victores pro redimendis captiuis, quos illi contra jus gentium ceciderunt. Quare in sacrilegos Romani mouent, eos acie vincunt, senamque deducunt coloniam, quâ perpetuò eos vicisse viderentur.

Sena colonia. Galli Boij excitati Senonum clade, armatis omnibus suis ad bellum idoneis, & adscitis sibi Etru-

Etruscis commilitonibus Romanos aggrediuntur. Hi duce Consule P. Cornelio Dolabella cum illis conferunt manus ad lacum Vadimonis, vbi Etrusci pænè omnes cæsi sunt, ex Boiis pauci fugerunt, tanta vtrisque clades illata, vt vno prælio, gemina gens propè tota debellaretur. *Gallorum Boiorum ad lacum Vadimonis cladis.*

OLYMP. CXXIV. *Mundi* Vrb.Cond.
ann. 3. 3772. 472.

Seleucus & Lysimachus relicti soli ex ducibus Alexandri M. hic 74 ille 77. annorum inter se de Asiâ armis contendunt, vbi plerique Macedones defecerant ad Seleucum, duce Alexandri filio Lysimacho, qui fratrem Agathoclem interemptum vlcisci volebat parricidio: Prælium inter duos fortissimos duces, & exercitatissimas acies duas commissum est, in quo victus est Lysimachus, atque cæsus. Corpus eius domesticus canis aduersus volucres, ferasque defendit, donec Thorar Pharsalius, aut vti volunt alij Alexander filius tabidum & corruptum eius cadauer inuentum sepulturæ mandauit. Vir stolidæ fortitudinis fuit, & dignus qui Thracibus imperaret, paratus semper inferre bellum, vel accipere. Ab hac victor à Seleucus regnum Macedoniæ 7. mensibus tenuit. Quidam tamen volunt hoc tempore regnum ab Arsinoë vxore Lysimachi liberorum nomine administratum: certè hujus victoriæ fructu, atque regno diu Seleucus potitus non est. *Seleucus & Lysimachus pugnant, ceditur Lysimachus.* *Seleucus Rex Macedoniæ.*

In Italia iterum Galli Boij, Etruscique conspirant, & tantâ internecione deleti, à Q. Æmilio Consule, vt de fœdere cogitarent, quo demum se victos confessi sunt. Videtur eodem anno C. Fabricius Consul alter Samnites Lucanos, Bruttios, magnis cladibus affecisse, Thuriosque obsidione liberasse, ac multis titulis triumphasse. Hic est Fabricius ob animi magnitudinem, & diuitiarum contemptum, à scriptoribus multum, & numquam satis laudatus. *Iterum victi Boij & Etrusci.* *Victi itē Samnites, Lucani, & Brutij à Fabricio.*

Hoc

Occasio belli Tarentini.

Hoc quoque anno bello Tarentino data est occasio. Tarentini ditissimi commerciis suis, bello auersus Romanos cum Samnitibus & Lucanis implicuerant sese, ita tamen vt auxiliares potiùs, quàm socij viderentur. Appulit ad hanc vrbem L. Valerius classis Romanæ præfectus, sociam vrbem, amicamque ratus. Hæc cum visa esset à Theatro, vnde prospectus in portum datur, in quo tum sedebant ciues, ex scelerum, illatique belli iniustè conscientiâ se appeti bello putarunt, itaque irruunt in Romanos, profligant classem, sex tantùm fugiunt naues. Missus in hanc vrbem cum legatis aliis L. Postumius, qui de injuriâ quereretur, tractatus est ignominiosè, & dedecus, adiectum est damno. Quare contra violatores juris gentium, Senatus pop. Rom. decreuit bellum quod demum Italiam, Græciamque commisit.

OLYMP. CXXIV. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 4. 3773. 473.

Seleucus cæditur à Ptol. Cerauno patri succedit Antiochus Soter

Seleucus cognomento Nicanor, victor victorum, vti se vocari volebat, ac vltimus commilitonum Alexandri, relictus in viuis, per insidias à Ptolemæo Cerauno Ptolemæi, & Eurydices filio fratre Philadelphi ex patre, interfectus est. Huic successit Antiochus Soter in regno Syriæ. Porrò idem Ceraunus (ita dictus, quia audax manuque promptus, ardenter omnia susciperet, violenter exequeretur) Macedonum Regum trigesimus primus à Carano, inuasit imperium, quod sit firmaret pacem iniit cum Antiocho Seleuci filio, & Eumene ac Antigono Gonatâ, filiis Demetrii, cum hunc ex Macedoniâ depulisset. Exinde sororem suam Arsinoën, vxorem Lysimachi, sibi conjungi nuptiis peroptauit; sed eius filios duos susceptos ex Lysimacho, Lysimachum annorum sexdecim, & Philippum annorum tredecim jugulauit, vxoremque relegauit in Samothraciam, quibus factis immanis vitricus, nō iam fulminantis, sed

Rex Macedonum Ceraunus, crudeliter regnare incipit.

ful-

fulmina cudetis,& Cyclopis promeruit nomen.

L. Æmilius Barbula Consul Tarentinos, Samnites, & Salentinos ingenti prælio deuicit. Quare Tarentini extrema quæque à victoribus Romanis expectantes Pyrrhum Epirotam in auxilium suum euocarunt, bellum exitiale sibi, Romanis periculosissimum conflauerunt. Præmisit Pyrrhus Milonem ducem instructum copiis, & Cyneam eloquentia, rerumque gerendarum peritiâ. Hi Tarentinam arcem occuparunt, ciuibus non inuitis, qui bellum hoc sine labore suo,ac sanguine geri vellent. Iuncti tamen auxiliaribus copiis cum Æmilij iter impedire vellent, per eum locum transituri ex quo mililibus malè excipi posset, hic aciem suam captiuis Tarentinis vallauit, qui dum sauciare timent suos, Romanos hostes illæsos abire passi sunt. *A Romanis victi Tarentini Pyrrhum euocant.*

OLYMP CXXV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann 1.	3774.	474

Galli Belgio duce Illyricum, & Macedoniam incursantes Ceraunum sibi obsistentem occidunt. Remiserat ille imprudens viginti millia armatorum, quæ Dardanus offerebat, & pacem oblatam, pecuniâ redimendam superbè reiecerat. Deletus tandem est, multisque vulneribus saucius in Gallorum potestatem venit. Statim ei rescinditur caput quod lanceæ præfixum totâ acie ad terrorem circumlatum est, inde cæsi,sine duce, dissipatique Macedones. Meleager quidem Ceranni frater vsurpauit regnum duobus mensibus, quo exautorato, sicut & Antipatro Cassandri fratris filio,qui tantùm diebus 45. solium occupauit, Sostheni regnum offertur, quòd armatâ iuuentute Macedoniam à Gallis vindicasset; id autem administrauit prudenter annis duobus, non Regis, sed Ducis nomine, pari sapientiâ, atque modestiâ. *Ceraunus à Gallis occiditur.* *Multi subinde Macedonum Reges.* *Sosthenes regnū administrat.*

Venit in Italiam Pyrrhus, & Ionium transiit mare, nondum satis apertum,quare tempestate, multas amisit naues. Is Tarenti receptus, primum *Pyrrhus transit in Italiam.*

mùm cum ciuibus magnâ humanitate egit, nihilque iis inconsultis gessit, at recepto milite, tum demum intellexere Tarentini se dominum simul, & auxiliatorem accepisse. Pirrho autem oppositus est à Ro P. Valerius Læuinus Consul, tùmque victi Romani, ab elephantis territi, quos Lucas boues appellabant, primùm in Lucania visos. Sed hæc victoria magno, victori stetit: nam ipse vulneratus est Pyrrhus, & longè plures è suis amisit, quàm victi; adeò vt diceret si victoriam similem consequeretur de se actum fore, ac similem suis hostibus apprecaretur. T. Coruncanius Consulum alter euocatur ex Etruriâ aduendam vrbem cum ab ea Pyrrhus tantùm triginta sex millibus passuum distaret, vnde tamen diligenter recessit, veritus ne ab vtroque Consule includeretur. Tum missus est ad eum legatus Fabricius, vt captiuos redimeret, eosque obtinuit gratis, si pax componeretur, secus in sua castra redirent. Dicitur eum Pyrrhus variis modis tentasse, multa ei munera obtulisse, quæ cum constanter repudiasset, ei etiam obtulit primum inter amicos locum, quibus omnibus irrisis, diuitiis se ac honoribus, adeoque Pyrrho superiorem demonstrauit.

Romani vincuntur opera Elephantorum.

Fabritiũ magni facit Pyrrhus.

Tum Campana legio cum præfecto Decio Iubellio à Romanis missa Rhegium, vt Rheginos tueretur, & occidit ciues quorum ad præsidium venerat, & vrbem occupauit. Hic Decius mox etiam à suis eiectus, & lippitudine laborans à medico Rhegino oculis orbatus præmium suo scelere dignum recepit.

Legio Cāpana cum Iubellio Rhegium occupat.

OLYMP. CXXV.	*Mundi*	Vrb. Cond.
ann. 2.	3775.	475.

Cyneas orator missus Romam cum ornamentis muliebribus, viros eloquentiâ, fœminas muneribus deliniuit, & inclinauit ad pacem; quam suadebant quoque Fabricius honoratus à Pyrrho, & captiui gratis remissi, & nisi fœdus iceretur ad vincula redituri. Sed hoc consilium

Cyneas orator fœdus offert, repellitur.

graui

graui oratione discussit: itaque remissi Romani, Cyneas vrbe facessere iussus, immò & Pyrrhus Italiâ, si pacem optaret. Disiecto itaque fœdere, iterùm pugnandum fuit, sed pari fortunâ cum superiori prælio, victorque Pyrrhus victoriam, sed Cadmeam retulit. Amisit enim suorum viginti millia, & signa quinquaginta tria, cum Romani tantùm suorum quinque millia, & vndecim signa perdidissent: Verùm cladem eorum auxit Publij Decij Consulis cædes, qui auito patrioque more se deuouit, certusque mori multos interemit. Tum quoque Elephantes Romani terrori esse desierunt, cum C. Minutius quartæ legionis hastatus, vni proboscidem abscidisset, & eâ parte vulneratas bestias facilè interire docuisset. Admoti quoque ferarum genitalibus ignes, atque turribus, eas in fugam compulere, & inflammatæ cum propugnatoribus turres, plus terroris Epirotis, quàm damni Romanis intulere.

Pyrrhus victoriam iterum Cadmeam refert.

Decius se deuouet.

Elephantes Ro. terrere desinunt.

Census tum habitus Romæ à P. Domitio primo de plebe Censore 273222. capita exhibuit, vnde intelligere potuit Pyrrhus, quid sibi ab hac Hydrâ (sic vocabat Romam) expectandum esset.

Census Romam habitus.

OLYMP. CXXV. ann. 3. *Mundi* 3776 Vrb. Cond. 476.

Brennus Dux aut Rex Gallorum cum 150. vel 140. millibus peditum, equitum quindecim, vel decem millibus in Macedoniam irrumpit, Sosthenem obsistere ausum occidit, eius copias numero obruit. Inde vastitatem magnam intulit regioni, & maximè templis, ilocaliter identidem repetens Deos locupletes, hominibus liberales esse oportere. Hac mente inuadit Delphicum templum, planè diues, à quo saxis repulsus ab hominibus, à Diis terræ motu, tempestate, fulminibus, pænè suos omnes perdidit. Vulneratus ipse præ doloris impatientiâ sibi violentas intulit manus, suis ante præmonitis,

Brennus Sosthenem cædit.

Galli sacrilegi male pereunt.

uitis, vt Cichorio sibi Rege creato languentes interimerent, quorum 20. millia immaniter trucidarunt. Sic auspicatus regnum exit ex Græcia Cichorius, cum decem millibus armatorum, qui à populis omnibus cæsi miserè omnes perierunt. Ita Diis etiam suis inanibus insultare Ethnicis olim perniciosum fuit.

Sosthenis succedit Antigonus Gonatas.

Sosthenis occupauit locum Demetrij filius Antigonus Gonatas, ita dictus à Gonis vrbe Thessaliæ, regnauitque annis 36. cum in Græcia annis duodecim, sed precariò tantum imperasset.

Fabric. Medicum Pyrrhi accusat.

C. Fabricius Consul contra Pyrrhum missus medicum Pyrrhi pollicentem domini sui mortem toxico, vinctum ad eum remisit, admonitum vt videret quibus amicis fideret, quos hostes haberet. Grates habuit ille, ac sine pretio vicissim captiuos abire iussit. Pugnauit tamen ad Asculum sed euentu dubio, & prælio in quo plures desiderauit è suis, quàm Romanos interemit.

Pugna Ro. & Pyrrhi dubij euentus.

Romani auxilium Pœnorum reiiciunt.

Intereà Carthaginienses veriti ne Pyrrhus è vicino euocaretur à Siculis, eorumque res florentes satis in Sicilia turbaret, centum viginti nauium classem Magone duce auxiliatricem Romanis offerunt, vt qui ab hoste externo appeterentur, externis quoque iuuarentur auxiliis. Actæ sunt Pœnis gratiæ, sed rem ista classis, ne, non auxiliatores, sed exploratores accessisse viderentur, aut deuicti fortissimi Regis gloriam sibi arrogarent ex parte, quam totam sine alieno auxilio Romani sperauerant.

Distractus Pyrrhus inter Tarentinos, Macedonas & Siculos.

Eodem porrò tempore retinebatur à Tarentinis, & accersebatur à Siculis, & reuocabatur à Macedonibus Pyrrhus; & Macedones vacuum ostentabant regnum, Siculi offerebant Syracusas & Agrigentum, si contra Pœnos defenderentur. Tandem præualuit Sicilia, vt cogitatis eius accommodatior, & quæ ipsi aditum ad majora patefaceret, essetque Italiæ atque Africæ

subi

subigendæ nexus. Incusabat tum nihilominùs fortunam suam Pyrrhus improbæ liberalitatis, & quod ei simul nimis multas rei benè gerendæ occasiones offerret, ac quibus arripiendis par Ipse non esset. Reliquit filium suum Alexandrum apud Locros, Milonem Tarenti in arce, do entibus ciuibus abire auxiliatorem, dominum remanere.

Siciliam reliquis anteponit.

Discedente autem ex Italiâ Pyrrho, bellum gessit feliciter aduersus Bruttios, Lucanos, Samnites, Tarentinos Fabricius, vt arguit triumphus eius de his populis, etiam sine Pyrrho, vincere conantibus.

Fabricii victoriæ de vicinis populis.

OLYMP. CXV. *ann.* 4. *Mundi* 3777. Vrb. Cond. 477.

Antiochus Soter Macedoniam quam affectabat, relinquit liberam Antigono, & cum eo fœdus init. Galli eidem Gonatæ pacem sed venalem obtulerunt per legatos, quibus imprudentissimè thesauros suos ostentauit. Horum enim spe accensi Barbari omissâ pace in eum arma conuerterunt; sed à Ducibus Gonate feliciter oppressi sunt. Eorum reliquiæ Commotorio duce Thraciam inuadunt, & Byzantium sibi pendere tributum cogunt, mox in Phrygiæ partem transituri, quam de suo nomine Galatiam dicent, victi etiam populis fortibus terribiles.

Gonatæ legati Gallos vincunt.

Victi Galli in Thraciã eunt, inde in Phrygiam.

Pyrrhus aduentans in Siciliam multas vrbes deditione recipit. Carthaginienses profligat, Erycem expugnat, adeoque eos terret, vt militem Italicum scribere cogerentur. Igitur Rex ipse Siciliæ dictus, filium quoque suum Regem Siciliæ dicit, cui & hoc regnum deberi putabat, quia susceptus erat ex Lanassâ filiâ Agathoclis Siciliæ Tyranni. Sed ridiculè Alexandro regnum Italiæ destinabat, à quo tam longè aberat, quàm Sicilia propè adhæret Italiæ.

Pyrrhus in Sicilia rem prosperè gerit.

Romani duce C. Iunio Consule Samnitas inuadunt, ac vincunt, eorumque agros depo-

C. Iunius Consul Samnites vincit mox cladem accipit.

pulantur, sed dum incautiùs ad montes Cranitas, fugitiuos persequuntur, multos è suis amittunt. Consulum alter P. Cornelius Rufinus ad Crotonem perrexit, euocatus ab amicis Crotoniatis: sed jam eum præuenerat Nicomachus à Milone Tarento missus, qui & Romanos confidentiùs quasi ad vrbem jam amicam accedentes malè accepit. Paulò post tamen idem Rufinus, & Crotonem occupauit, & Locris potitus est ejecto Alexandro, quasi fortunâ illatâ priùs ipsi damna sarciente. Hic est Rufinus cui Fabricius Consulatum vt viro forti, sed grassatori detulit, malens compilari, quàm venire.

Rufinus vario euentu pugnat.

Fabricii de Rufino iudicium.

OLYMP. CXXVI. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3778. 478.

Pyrrhus rebus præclarè gestis insolescit.

Pyrrhus in Sicilia prælia adeo multa, secundaque fecit aduersus Carthaginienses, vt hi cum illo honestis conditionibus depacisci peroptarent: at eos non aliter audire voluit, quàm si ocyus abirent ex tota Siciliâ. Malè etiam tum habuit Mamertinos, quod Græcos Siculos atterrerent, missosque ab iis vectigalium exactores occidi jussit. Hoc felici rerum suarum statu cœpit insolescere, & iis insultare à quibus accitus erat, quoniam eum sequi in Africam recusarent, aut ei tanquam domino parere. Ex iis Sostratus ab eo defecit, eiusque amicus Phœno quasi particeps eius consiliorum interfectus. Ab hoc tempore Siculi aut ad Carthaginienses, aut ad Mamertinos respexere. Accessit & irritus eius Lilybæi occupandi conatus, qui odio contemptum adjunxit. Quibus permotus, & aliundè euocatus à Tarentinis respexit Italiam, magna suscipere solitus, eademque infecta relinquere.

Siculos malè accipit, inde res eius defluxere.

OLYMP. CXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3779. 479.

Hiero dux Syracusanorum.

Hiero filius Heroclis hoc anno στρατηγὸς à militibus creatus est, cuius suffragij prærogatiuam probauit populus Syracusanus: is hoc mu-

nere

nere septem post annis sibi ad Tyrannidem viam muniit.

Rediit in Italiam, & Tarentum Pyrrhus, cum 20. peditum, tribus equitum millibus. Pergitque aduersus Romanos in Samnium, & partem exercitus mittit in Lucaniam, vt Consulem vtrumque distineret, nec vnus alteri posset esse auxilio. Erant ij M. Curius Dentatus (ita dictus à perpetuo ei osse pro dentibus) & L. Cornelius Lentulus. Contra Curium venit Beneuentum, vbi & cladem aliquam accepit in collibus, mox & in campis, vbi & æquo marte certauit, & victus etiam sua castra perdidit. Quare de Pyrrho triumphauit eodem anno Curius, ductis etiam in pompâ elephantis, qui tantùm lætitiæ tum Romanis præbuerunt, quantùm olim terroris iniecerant. *Redit in Italiam Pyrrhus.* *Curius Pyrrhum bis vicit.*

M. Fabricius Censor lustrum condidit quò censa ciuium capita 271224. nihil imminutum tot bellis populum Rom. docuere. *Lustrum à Fabric. conditum.*

OLYMP CXXVI. *Mundi* Vrb.Cond.
*ann.*3. 3780. 480.

Discedit ex Italia Pyrrhus in Epirum suam quasi mox rediturus Milone Tarenti relicto cui & sellam dedit loris strictam atque stractam ex pelle Niciæ proditoris, terriculum proditionis. Reliquit & Tarenti filium suum Helenum, qui quo posset modo vrbem in officio contineret, ipse cum octo millibus peditum, & quingentis equitibus transfretauit. Statim deficiente pecuniâ, in Macedoniam collectâ Mercenariorum manu irruit, militemque onustum spoliis, fecit obliuisci stipendiorum. Tum etiam pleræque vrbes ne diriperentur, & vastarentur earum agri, sese sponte dediderunt. Sed nihil æquè res eius promouit, ac Macedonica Phalanx, præsidium regni, quæ tota ferè in partes eius transiit. Huius omnes ductores agnoscebat Pyrrhus, quos nominatim vocatos ad se pellexit, reliquos tergiuersantes cecidit. Quare Antigonus, vnde- *Discedit Pyrrhus in Italia* *Irruit in Macedoniam, & eam occupat.*

quaque pulsus Thessalonicam recepit sese, præ-
Omittit Tarentum Pyrrhus. tiique loco duxit aliquas vrbes maritimas retinere, reliquis Pyrrho victori relictis. Tum igitur Macedonicum regnum sibi tam facilè paratum, Pyrrhus retinere, ac firmare cupit: Itaque Tarento Milonem, & filium Helenum ad se redire jussit: hic statim paruit, hic tandiu hæsit in arce quandiu per Romanos, & Tarentinos licuit, quorum hi Duce Nicone obsederunt arcem, illi deditionem honestam facere compulerunt. In quo felicior Domino suo fuit; quod diues, & honoratus à Romanis in patriam redierit.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno 3780. ad 3790.

OLYMP. CXXVI. ann. 4. | *Mundi* 3781. | Vrb. Cond. 481.

Philadelphus init fœdus cum Ro. PTOLEMÆVS, Philadelphus cum Romanis societatem iniit, agnitis eorum præclaris facinoribus aduersus Pyrrhum. Remisit ad eum Senatus legatos C. Fabium Gurgitem, Q. Fabium Minucium Pictorem, & Q. Ogulnium, seu Gulonem, quos Rex magnis muneribus exornatos, & regiè exceptos reduci curauit. Dona legati in ærarium referre voluerunt, sed Senatus ea sibi retinere jussit, bis eadem meritos, cum patriam potiùs, quam se locupletem maluissent.

Gonatas iterum victus. Pyrrhus totâ ferè Macedoniâ potitur victo per filium suum Ptolemæum Antigono Gonatâ, qui geminâ prostratus clade, latebras primùm quærere, mox solitudines captare coactus est. Tum ineptissimè huic Pyrrhus insultauit, eique vicissitudinem fortunæ exprobrauit, quam

quam ipse mox acerbiorem experturus esset. Inde gratulationes ad Pyrrhum Atheniensium, Messeniorum, Achiuorum per legatos suos; quibus elatus vir inquietissimæ superbiæ, Græciæ, sibi atque Asiæ imperium informauit. Hæc se commoda dedit occasio. Cleonymus ex regiâ familiâ, sed turbulentus, & Spartanis parum acceptus, dolebat regnum esse in manu Arij, seu Arei, nepotis sui, qui fuerat ipsi prælatus. Præterea Chelidonis eius vxor quam adolescentulam senior duxerat, frigidum eius cubile fastidiebat, & se Acrotato Arei filio addicebat: his duabus facibus inflammatus ambitione, & Zelotypiâ Pyrrhum in Laconiam euocauit, & priuatas iniurias patriæ suæ, regnique Spartani ruinâ vlcisci decreuit. *Pyrrhus sibi Græciæ, & Asiæ imperium informat.* *Pyrrhus in Spartanos mouet.*

Romæ Consulibus C. Fabio, & C. Claudio Caninâ, mulieres grauidæ moriebantur, priusquam maturos ederent fœtus: eadem quoque pestis in animalia deszuiit, quorum malorum causa credita est Sextilia virgo Vestalis, incœsti rea; ideò viua defossa ad portam Collinam violatæ pudicitiæ simul & desolatæ patriæ pœnas dedit. *Vestalis infossa.*

OLYMP. CXXVII. *ann.* 1. *Mundi* 3782. Vrb Cond. 482.

Pyrrhus in Laconicum agrum descendit cum viginti quinque millibus peditum, equitum duobus, ac viginti quinque Elephantis. Et Spartam occupasset, si, vt monebat Cleonymus, eam imparatam aggressus esset & carentem muro. Sed imprudentissimè aggressionem distulit in sequentem diem quando reperit vrbem, fossâ plaustrisque munitam, atque præcinctam. Nihilominùs ea capi poterat, nisi meliùs defensa, quàm oppugnata fuisset. Ideo Chelidonis verita, ne veniret ipsa in Cleonymi manus, restim inseruit collo, & pependit ex trabe. Superauit etiam Pyrrhus vallum semel, sed effusus equo tantùm non captus est. Quam- *Spartam inuadit Pyrrhus à qua reijcitur.*

ob causam, & superuenientibus Areo ex Cretâ, atque Gonatæ auxiliis, spe vrbis obtinendæ dejectus Argos venit; eò enim ab Aristiâ Argiuo contra Aristippum popularem suum euocatus erat, vrbe in duas factiones distractâ. Dum eò pergit dispositis ab Areo insidiis vexatus est, in quibus Ptolemæum filium fortiter pugnantem amisit. Ipse vicissim immisso in Lacedæmonios equitatu eosdem concidit ad satietatem, multoque sanguine filij manibus verè parentauit.

Argos inuadit Pyrrhus vbi caditur.

Argos cum accessisset Antigonum loca superiora insidentem: etiam probris lacessiuit ad pugnam, quàm ille sapienter detrectauit. Interim aperitur Pyrrho vrbis porta ab Aristiâ, vicissim altera panditur Antigono, & in vrbe vtrimque pugnatur acriter. Verùm Areo superueniente sensim repellitur Pyrrhus: itaque Helenum filium monet extra vrbem cum parte copiarum relictum vt adsit suis, sese ex vrbe cum tumultu recipientibus. Hic, malè audito nuncio, vel percepto, vrbem imprudenter ingreditur, sicque exitum Epirotis claudit, & patri. Redingrato certamine Pyrrhus vulneratur ab Argiuo, quem ipse dum parat cædere, mater eius in Pyrrhi caput ingentem molam ex domus fastigio librat, quâ prolapsus, oculis caligantibus ruit. Agnitus mox à Zopyro capite truncatus est; quod oblatum Antigono, is cum reliquo corpore, cremari jussit, atque Heleno reddi, facta eidem Heleno, suis copiis spoliato, in Epirum redeundi potestate. Is exitus Pyrrhi fuit, qui neque victus, neque victor, nisi solâ morte quiescere potuit.

Finis Samnitici belli.

Hoc anno finis impositus est demùm Samnitico bello post annos septuaginta duos. Tum enim victi per Spurium Caruilium Samnites, Lucani ac Bruttij per L. Papyrium Cursorem, ambos huius anni secundùm Consules. Tarentini autem auditâ Pyrrhi nece, Miloni perinsensi

fensi Carthaginiensium implorarunt opem, à quibus Arx obsessa maritimis copiis. Sed mox iidem Tarentini se quoque Romanis dediderunt. Pressus igitur vtrimque Milo Arcem Romanis reddidit, cum pecuniis abire permissus, & quia Tarentini sponte se subiecerant, iisdem pax, libertasque data. Vtrum autem tum fuerit à Romanis, vel Carthaginiensibus peccatum, hi aiunt, illi negant: hoc certissimum, æmulum vtrumque populum inde inimicitiarum causam suscepisse.

Tarentini se dedunt Roman. quibus Milo reddit Arcē.

OLYMP. CXXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 2. 3783. 483.

Aristotimus Epirota Spreto Heleno, quem sine exercitu remiserat Antigonus, in Epirum Tyrannidem inuadit, sed quam vltra quintum mensem propter importunitatem non tenuit. Cum enim rogatus esset ab Ætolis, vt exulum conjuges & liberos redderet, eas omnes congregasset, ac postea dirissimè, ac turpissimè excepisset, per Philoxenum quemdam senem, & orbum insigni stratagemate sublatus est, dicitque eos plurimùm reformidandos esse, qui nihil habeant præter vitam, quam amittant.

Aristotimus Tyrannus per Philoxenum tollitur.

Epicurus annos natus septuaginta duos obiit ex calculo post quindecim dierum morbum cum in peluim calentibus aquis plenam descendisset, haustum meri postulasset, & rogasset amicos vt dictorum à se memores essent: cuius hominis nomen fuit deinceps, quàm doctrina turpius.

Moritur Epicurus.

Rhegini sibi antea à Pyrrho, atque Carthaginiensibus metuentes obtinuerant à Romanis quatuor millium præsidium, qui mox ciuitatem sibi vindicarunt, ciuibus pessimè tractatis Crotenem proditione captum euerterunt, & Romanos ibidem inuentos trucidarunt. Tum C. Genutius Clepsina secundùm Consul eos obsedit; durauitque obsidio longiùs quàm re-

Propugnatores Rhegini se dedunt.

bellium numerus postulabat; ideò Romanos esurientes Hiero Siculus ex vicino iuuit. Multis in propugnatione murorum, cæsis, trecenti demùm viui capti sunt, Romamque missi, virgis in foro lacerati, securi percussi sunt, breui vtique, leuique supplicio diuturnæ immanitatis.

OLYMP. CXXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 3. 3784. 484.

Antigonus Gonatas multis vrbibus receptis in Græcia post obitum Pyrrhi aggreditur Spartanos, iam Pyrrhi bello concussos. Sed eius conatum repressere Gallogræci ex Bithyniâ effusi, qui euocati erant à Bithynorum rege, & partiti cum eo regionem eam de suo nomine Galatiam, vel Gallogræciam dixerant, quod essent Gallorum, Græcorumque conuenæ. Ij igitur in Antigonum arma mouerunt; sed priùs quasi placaturi Deos qui malis ominibus infausta portendebant, iis vxores suas, ac liberos immolarunt. At statim tanta internecione, deleti sunt, vt in homines crudeles atque parricidas cælum cum terrâ consensisse videretur. Victorem Antigoni exercitum timuere Spartani, timuit Ptolemæus qui in eorum auxilium venerat, itaque bellum ducere ex superioribus, tutisque locis decreuerũt, & eius furorem restinguere patientiâ, cujus ardorem reprimere fortitudine non poterant.

Gallogræci aggrediuntur Antigonum à quo victi.

Antigonus Spartam inuadit.

Mortuus est hoc anno Strato Lampsacenus Theophrasti successor, qui postea quam annis duodeuiginti Scholæ Peripateticæ præfuisset, Lyconi reliquit locum. Fuit ille Strato disertissimus, similque naturæ scientissimus, vnde & Physicus ἀντονομαστικῶς dictus est, Demetrio Phalereo familiaris, & Præceptor Ptolemæi Philadelphi, à quo talentis octoginta donatus fuit, Mineruali, & dante, & accipiente, digno.

Moritur Strato Lampsacenus.

Obiit item Polemon Philosophus Philostrati filius, qui cum temulentus è conuiuio, atque coronatus in Xenocratis Scholam petulanter irrupisset, cumque audiisset de pudicitiâ per-

Moritur Polemon Philosophus.

grantem, ita mores mutauit suos, vt Xenocrati succederet, disertissimusque magister præmium orationis suæ, atque sapientiæ talem discipulum mereretur.

Romæ hyems tam dira sæuiit, vt Tiberis ad magnam altitudinem conglaciarit, aruerint arbores, jumenta ac pecudes passim inopiâ pabuli interierint. Eo tamen anno C. Cornelius Blasio Consul de Saffinatibus triumphauit; neque Romanorum militarem ardorem frigus coërcuit. *Romæ hyems dirissima.*

OLYMP. CXXVII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann 4. 3785. 485.

Antigonus conuertit exercitum in Atticam & Athenas terrâ, marique acriter oppugnat. Misit tamen in huius vrbis auxilium Ptolemæus Patroclum cum classe, misit & suam Areus Lacedæmonius contra communem hostem: sed hæc auxilia non impediuere quominùs ciuitas ista anno insequenti dederetur Antigono vsque adeo hisce temporibus, seruitus Atheniensibus erat innata. *Antigonus omissa Sparta inuadit Athenas.*

Hiero hactenus tantùm Imperator à Syracusanis acclamatus, hoc demùm anno quod Mamertinos ingenti clade perculisset Rex salutatus est. Itaque Siciliæ quasi jam suæ inuigilauit deinceps aduersus Carthaginenses, atque Mamertinos, domesticos, & externos hostes. *Hiero creatur Rex Syracusanus.*

Consulibus C. Fabio Maximo Pictore, & Q. Gulone, seu Ogulnio bellum contra Picentes commotum est. Quo etiam tempore cum Ædiles duo contentione quadam exortâ legatos ex vrbe Apolloniâ missos pulsassent, eos dedi Apolloniatis Senatus jussit: tanti jus gentium apud Romanos omnium victores fuit. Tum etiam primùm Romæ argentum signatum vt Plinius scribit (Eusebius biennio ante refert) Romanis scilicet diuitibus ex præda Sannitium, Tarentinorum, & maximè Pyrrhi, ac denique imperatis tributis. Mirum tandiu victorem po- *Bellum contra Picentes.* *Primum Romæ argentum signatum.*

pulum argenteâ pecuniâ caruisse, magno vtique frugalitatis argumento.

OLYMP. CXXVIII. *Mundi* Vrb. Cond.
ann. 1. 3786. 486.

Premebantur interea Athenæ vehementer à Gonatâ, neque satis ab auxiliaribus copiis juuabantur. Quamquam enim Patroclus Ægyptiæ classis præfectus victoriam naualem retulisset, terrestri tamen certamine congredi ausus non erat. Areus autem deficiente commeatu Spartam suam repetere coactus erat. Alexander autem Epirota incursarat Macedoniam, & patrem vltus videbatur esse, sed ab obsidione non retraxerat Antigonum. Itaque fracti malis Athenienses, omnique spe dejecti præsidium Macedonum in Museo accipere coacti sunt, & libertatem aliàs quæsitam tam fortiter, nunc tot adulationibus, infeliciter perdidere.

Athenæ se dant Gonatæ.

P. Sempronius Sophus Consul collega Appij Clodij contra Picentes duxit exercitum. Paratis vtrimque, ordinatisque copiis terra contremuit, cui Consul vouit ædem, & vicit. Sed tam victi quàm victores pauci ex prælio atroci rediere superstites, tantùm humani sanguinis tum hausit, vt præsago motu, intremuisse crederetur. Ductæ à Consulibus duæ Coloniæ Ariminum in Galliam, Beneuentum in Samnium abundasse tum Colonis Romam docuere.

Victi Picentes, vota ædes Telluri.

OLYMP. CXXVIII. *Mundi* Vrb Cond.
ann. 2. 3787. 487.

Compositis in Græcia rebus Antigonus Gonatas reuertitur in Macedoniam, vnde cum vicem reponere parat Alexandro, militibus suis ad Epirotam transeuntibus exercitum amisit & regnum Sed id post sex annos Demetrius Gonatæ filius recuperauit Alexandro depulso: tam facilè regnum hoc illustre principes accepit, ac perdidit.

Antigonus vincitur ab Alexandro, qui fit Rex Macedonum.

Consulibus M. Attilio Regulo, & L. Iulio Libone Salentinis indictum est bellum. Prætextus

[B]ellum [i]ncontra Salentinos, qui vincitur.

textus fuit quod recepissent Pyrrhum, & socios infestassent; causa verò vt Rom. Brundusio potirentur vnde facilis in Illyricum & Græciam trajectus. Pastoritia Pales ex hoc bello templum sibi votum, Attilius victor triumphum retulit.

OLYMP.CXXVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann.3. 3788. 488.

Coss. D. Iunio Pera, & M. Fabio Pictore rebellauere Salentini, & Sassinatibus juncti in se Romanorum arma concitarunt. Verùm belli huius memoria deleta est, nec nisi in tabulis Capitolinis, & triumphorum albo remanet. *Salentini bellum reparant cum Sassinatibus.*

OLYMP.CXXVIII. *Mundi* Vrb.Cond.
ann 4. 3789. 489.

Mortuus est hoc anno Areus, seu Arjus Rex Lacedæmoniorum, non tantùm in Historia prophanâ, sed & sacrâ ac libris Machabæorum notus. *Moritur Areus.*

Lustrum hoc anno habitum Romæ ciuium 292224. capita obtulit. *Lustrum Romæ.*

Volsinienses apud quos Saturnaliorum in morem serui Dominis suis imperabant opem Romanorum semper afflictis paratam implorarunt. Insolentes illos seruos Q. Fabius Maximus Gurges tertiùm Consul retudit, & acie victos in vrbem Volsinium compulit; verùm eos dum obsidet vulnus accepit, ex quo occubuit, genere mortis, si causam auctoresque spectes, abjectiori. *Volsinienses serui victi à Romanis.*

Mamertini latrones, qui Messanam occuparant, vicinis terrori fuere, quandiu iis Præsidarii Romani ex vrbe Rhegio tulerunt opem: Verùm iis exterminatis, ab Hierone grandi affecti sunt clade. Cùm indigerent auxilio, eorum quidam Carthaginienses aduocauere, qui cum classe non procul aberant; alij Romanos appellauere, à se tantùm freto Siculo disiunctos. Adfuere priores Pœni quibus Arx vrbis tradita. Romani autem diu tergiuersati a ngrassatoribus *Mamertini causa primi belli Punici.*

fer-

ferrent opem, hærebant ancipites, Senatu hæc auxilia sanctè improbante, populo acriter postulante. Tandem populus euicit, & ex plebiscito Appio Clodio mandatum vti Messanam adiret. Ea res duos populos illustrissimos commisit, ac seruorum causâ susceptum bellum, his totius orbis imperium attulit, illis seruitutem.

Dum autem bellum vtrimque magnis animis parabitur quia jam volumen hoc sic excreuit, vt superiori geminum, & simile esse desierit, hic resecetur, & consistet; sicque ex illustri Epoche *Primi belli Punici*, partis hujus secundæ Segmentum alterum nobilius orietur.

Finis Partis Secundæ Tom. I.

INDEX PARTIS SECVNDÆ TOMI PRIMI.

A.

Latus.

Tatius

FINIS.